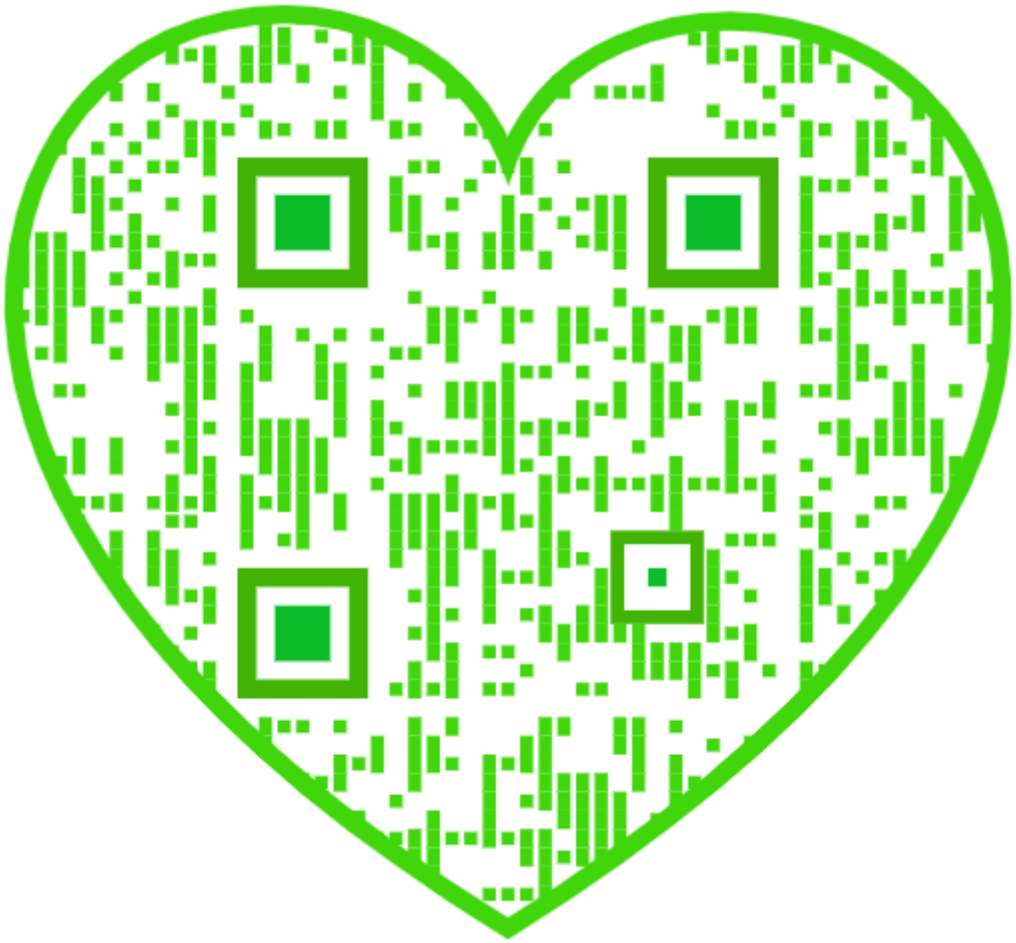

SHAKESPEARE.

DE WERKEN

VAN

WILLIAM SHAKESPEARE

VERTAALD

DOOR

Dr. L. A. J. BURGERSDIJK

ELFDE DEEL

CYMBELINE — KONING HENDRIK DE ACHTSTE — DE STORM

LEIDEN — E. J. BRILL
1888

Het recht van opvoering voorbehouden volgens de wet van 28 Juli 1888
(Staatsblad No. 124).

Snelpersdruk van P. Beitsma — Deventer.

CYMBELINE.

PERSONEN:

Cymbeline, koning van Brittannië.
Cloten, zoon der Koningin uit een vorig huwelijk.
Leonatus Posthumus, echtgenoot van Imogeen.
Belarius, een verbannen edelman, zich ter vermomming Morgan noemende.
Guiderius, *Arviragus*, } zonen des konings, voor zonen van Belarius gehouden, ter vermomming Polydoor en Cadwal geheeten.
Philario, *Jachimo*, } Romeinsche edellieden.
Een Fransch Edelman, bevriend met Philario.
Caius Lucius, bevelhebber der Romeinsche troepen.
Een Romeinsch Hopman.
Twee Britsche Hoplieden.
Pisanio, dienaar van Posthumus.
Cornelius, een arts.
Twee Hovelingen.
Twee Edellieden.
Twee Stokbewaarders.
Een Wichelaar.

De *Koningin*, gemalin van Cymbeline.
Imogeen, dochter van Cymbeline uit zijn eerste huwelijk.
Een Kamerjuffer van Imogeen.

Heeren en Vrouwen van het hof, Romeinsche Senatoren en Krijgstribunen, Geesten, een Spaansch en een Hollandsch Edelman, Muzikanten, Officieren, Soldaten, Boden en verder Gevolg.

Het stuk speelt meest in Brittannië, enkele keeren in Rome.

EERSTE BEDRIJF.

EERSTE TOONEEL.

Brittannië. *De tuin achter het paleis van* CYMBELINE.

Twee Edellieden komen op.

Eerste Edelman.

Ge ontmoet slechts donk're blikken; bloed en luim
Richt zich niet meer naar 't weder, dan een hoov'ling
Naar 't uitzien van zijn vorst.

Tweede Edelman.

Wat is er dan?

Eerste Edelman.

Zijn dochter, de erfgenaam van 't rijk, die hij
Voor de' een'gen zoon bestemde van zijn vrouw, —
Een weduw, die hij pas getrouwd heeft, — stelde
Haar lot in handen van een edelman,
Arm, ja, maar harer waard. Zij zijn gehuwd,
Haar man gebannen, zij in hecht'nis. Alles
Is leedvertoon; alleen de koning, denk ik,
Is diep in 't hart gegriefd.

Tweede Edelman.

De koning slechts?

Eerste Edelman.

Ook hij, die haar verloren heeft, alsook
De koningin, wier plan mislukte. Maar
Geen hoov'ling, schoon hij zijn gelaat ook plooi'
Naar 't fronsen van zijn heer, die in zijn hart
Niet juicht om wat bedroevend heet.

Tweede Edelman.

Waarom?

Eerste Edelman.

Die de princes niet kreeg, is een persoon,
Noch slechter dan 't gerucht; hij die haar heeft, —
Ik meen, die haar gehuwd heeft en, hoe goed ook,
Er om verbannen werd, — is zulk een man,
Dat, zocht gij ook den ganschen aardbol rond
Naar zijns gelijk', bij elk aan 't evenaren
Steeds iets ontbreken zou. Gewis, ik acht,
Dat nooit een man, van uiterlijk zoo schoon,
Zoo schoon een kern bezat.

Tweede Edelman.

't Is veel gezegd!

Eerste Edelman.

Ik prijs hem, heer, nog binnen juiste grens,
Ik heb voorwaar zijn grootheid eer verkleind
Dan gansch ontvouwd.

Tweede Edelman.

Wat is zijn naam en stam?

Eerste Edelman.

Den wortel ken ik niet. Zijn vader heette
Sicilius, die in den strijd met Rome
Cassibelaan met roem ter zijde stond
En ook Tenantius deed zegepralen,
Van wien hij land en hoogen rang verwierf

En ook den bijnaam kreeg van Leonatus.
Hij had, behalve dezen edelman,
Twee and're zoons, die beide' in de' oorlog vielen,
Den degen in de vuist; de vader, oud,
Beroofd van kroost, bezweek toen van verdriet;
Zijn eed'le weeuw droeg dezen onder 't hart,
Van wien wij spreken, maar zij overleed
Bij zijn geboort'. De koning neemt de zorg
Voor 't jongsken op zich, noemt hem Leonatus Posthumus;
Hij voedt hem op, benoemt hem tot zijn page,
En laat hem alles leeren, wat zijn leeftijd
Bevatten kan; en hij, als wij de lucht,
Nam 't op, zoodra 't gereikt werd; ja, zijn lent'
Was oogsttijd tegelijk; hij leefde aan 't hof, van allen, —
Een zeldzaam stuk! — geprezen en bemind;
Een voorbeeld voor de jongsten, voor de rijp'ren
Een spiegel, die hen vormde, voor de grijsaards
Een kind, dat zwakken leidt; en voor zijn gade,
Om wie hij balling werd, — haar eigen waarde
Verkondt, hoe hoog zij hem en zijne deugd
Wel schatte; hàre keus doet klaar verstaan,
Wat soort van man hij is.

Tweede Edelman.

Ik eer hem reeds
Uit uw getuig'nis. Maar, ik bid u, zeg,
Is zij des konings eenig kind?

Eerste Edelman.

Het een'ge.
Twee zonen had hij, die, — een vreemd geval,
Uw aandacht waardig, — de een drie jaren pas,
En de ander nog in winds'len, uit hun kamer
Gestolen werden; en tot dit uur toe
Kan niemand zelfs vermoeden, waar zij bleven.

Tweede Edelman.

Hoe lang is dit geleên?

Eerste Edelman.

Wel twintig jaar.

Tweede Edelman.

Dat koningskind'ren zoo gestolen werden!
Zoo slecht bewaakt, zoo traaglijk nagevorscht,
Dat men hun spoor niet vond!

Eerste Edelman.

Hoe vreemd het zij,
En hoe belachlijk zulke onachtzaamheid,
Toch is het waar.

Tweede Edelman.

'k Geloof het gaarne, vriend!

Eerste Edelman.

Genoeg hiervan; daar komt onze edelman,
De koningin en de princes.

(Beiden af.)

(*De* Koningin, Posthumus *en* Imogeen *komen op.*)

Koningin.

Neen, dochter, neen! bij mij vindt gij geen zweem
Der boosheid, die de laster maar te vaak
Stiefmoeders toedicht; mijn gevang'ne zijt ge, ja,
Maar uw cipier zal u de sleutels reiken
Van uwen kerker. Gij, mijn Posthumus,
Zoodra 'k des konings gramschap kan bezweren,
Vindt gij me uw pleitbezorgster. Doch gij weet,
Thans vlamt zijn toorn te fel; en 't ware goed,
Voor 't vonnis u te buigen, zoo gedwee,
Als uw verstand u raden moet.

Posthumus.

Uw hoogheid,
'k Vertrek vandaag.

Koningin.

't Gevaar is u bekend.
Ik ga den tuin eens rond; mij deert het leed
Van fel weerstreefde min, al heeft de koning
Verboden, dat ge een woord zoudt wiss'len.

(De Koningin *af.)*

Imogeen.

O, huichel-vriend'lijkheid! Hoe weet die slang
Te kitt'len, als zij steekt! — Mijn dierb're gade,
Wel grieft mijns vaders toorn mij, maar ik ducht, —
Mijn heil'ge trouw staat vast, — in 't minst niet, wat
Zijn woede mij kan aandoen. Gij moet gaan;
En ik blijf hier, van uur tot uur een wit
Voor booze blikken; zonder troost in 't leven,
Dan dat dit kleinood is op aarde, en ik
Het wellicht wederzie.

Posthumus.

Mijn eed'le gade!
Geliefde, ween niet meer; zoo zou ik licht
't Vermoeden wekken, dat ik weeker ben,
Dan aan een man betaamt. Ik blijf u immer
De trouwste gade, die ooit trouwe zwoer.
'k Neem mijn verblijf in Rome, bij Philario,
Een vriend mijns vaders, dien ikzelf alleen
Uit brieven ken; geliefde, schrijf mij daar;
Mijn oogen zullen uwe woorden drinken,
Al wordt ook inkt uit gal bereid.

(De Koningin *komt weder op.)*

Koningin.

Vlug! kort!

Want als de koning komt, 'k weet niet hoe zwaar
Zijn toorn mij treffen zou. — *(Ter zijde.)* 'k Verlok hem toch
Hierheen te komen; nooit doe ik hem leed,
Of hij beloont mijn krenkingen als vrienden,
Betaalt mijn boosheid duur.

(De KONINGIN *af.)*

POSTHUMUS.

Al duurde ons afscheid
Zoo lang een tijd als ons van 't leven rest,
De smart van 't scheiden naam' nog toe; vaarwel!

IMOGEEN.

O! blijf nog, blijf!
Gingt gij, slechts voor een wandelrid, zoo heen,
Te kort waar' 't afscheid. Zie, deez' diamant
Was, beste, van mijn moeder; neem dien, lieve,
En draag deez' ring, tot gij eene and're mint,
Als Imogeen gestorven is.

POSTHUMUS.

Eene and're?
O, goden, schenkt mij haar slechts die ik heb,
En spert mij van de omarming eener tweede
Door stervenskluisters af!

(Hij steekt den ring aan den vinger.)

Blijf hier, blijf hier,
Zoo lang gevoel er huist! En, schoonste, liefste,
Heb ik mijn nietig ik met u geruild,
U tot oneind'ge schâ, zoo win ik ook
Bij kleiner ruil: draag dit om mijnentwil,
Een liefdeshandboei, aan de lieflijkste
Gevang'ne door mij aangelegd.

(Hij doet haar een armband aan.)

IMOGEEN.

O goden!
Wanneer zien wij elkander weer?

(CYMBELINE *komt op, met een gevolg van Edellieden.*)

Posthumus.

De koning!

Cymbeline.

Ellendige, van hier! weg, uit mijn oog!
Bezwaart ge, na deze uitspraak, nog dit hof
Met uw nietswaardigheid, dan sterft gij! Weg!
Gij zijt mij gif in 't bloed.

Posthumus.

De goden zeeg'nen u!
En wat er edels meer aan 't hof hier blijft!
Ik ga reeds.

(POSTHUMUS *af.*)

Imogeen.

Neen, geen folt'ring heeft de dood,
Nog scherper dan dit leed!

Cymbeline.

Gij plichtvergeet'ne, die
Mijn jeugd mij moest hergeven, gij verzwaart
Mijn leeftijd met een jaar!

Imogeen.

O, heer, ik smeek,
Doe niet uzelven leed door uw verwijten;
'k Ben voor uw toorn gevoelloos; dieper leed
Verdooft alle angst en vrees.

Cymbeline.

Verstokt, onzaal'ge?

Imogeen.

Ja, heil- en hooploos, wel onzalig, ja!

Cymbeline.

U wachtte de een'ge zoon der koningin.

Imogeen.

Wèl mij, ik wachtte niet; ik koos een aad'laar,
En meed een gier.

Cymbeline.

Een beed'laar koost ge, en wildet zoo mijn troon
Der laagheid stoel doen zijn.

Imogeen.

Neen, 'k heb veeleer
Hem hoog'ren glans verleend.

Cymbeline.

Verworp'ling!

Imogeen.

Vader,
Uw schuld is 't, dat ik Posthumus beminde;
Gij hebt hem als mijn speelnoot opgevoed;
Hij is een man, de beste en edelste
Der vrouwen waard; hij gaf zichzelf aan mij,
Een prijs, die met zijn volle waarde schier
Zijn inkoop overtreft.

Cymbeline.

Zijt gij waanzinnig?

Imogeen.

Bijna, heer; help me, o goden! — Ware ik slechts
Eens ossendrijvers kind, mijn Leonatus
Eens scheper-buurmans zoon!

Cymbeline.

Onnoozel wicht!

(De Koningin *komt weder op.)*

(*Tot de* Koningin.)
Zij waren weder bij elkaâr; gij hebt

Niet naar mijn last gehandeld. Weg met haar,
En sluit haar op!

Koningin.

Wees kalm toch, bid ik. — Stil,
Mijn waarde dochter, stil! — Mijn dierb're vorst,
Laat ons alleen; zoek in verstrooiing heil,
Zooals het best u dunkt.

Cymbeline.

Neen, dag voor dag,
Verkwijn' ze een druppel bloeds, om, oud geworden,
Te sterven aan deez' dwaasheid!

(De Koning *met zijn Gevolg af.)*

(Pisanio *komt op.*)

Koningin.

Foei! — (*Tot* Imogeen.) Berust;
Daar is uw dienaar. — Nu, wat nieuws?

Pisanio.

De prins,
Uw zoon, viel met het zwaard mijn meester aan.

Koningin.

Wat! Toch geen bloed gestort?

Pisanio.

't Waar' licht gebeurd,
Doch 't was mijn meester spel veeleer dan strijd,
Geen gramschap dreef hem aan. 't Gevolg, dat toesprong,
Heeft hen gescheiden.

Koningin.

Dit verheugt mij zeer.

Imogeen.

Uw zoon is wèl mijns vaders vriend, zijn helper! —
Een balling aan te vallen! — *(Ter zijde.)* Dapp're held!

O, waren zij te zaâm in een woestijn,
En ik daar met een naald om hem, die week,
Te prikken! — Waarom hebt ge uw heer verlaten?

Pisanio.

Op zijn bevel; hij liet niet toe, dat ik
Hem naar de haven bracht, maar gaf dit voorschrift
Mij van mijn plicht, zoo 't u behagen mocht
Mijn diensten te verlangen.

Koningin.

Hij was steeds
Uw trouwe dienaar; en, mijn woord er op,
Hij zal dit blijven.

Pisanio.

Need'rig dank, uw hoogheid.

Koningin.

Ga, bid ik, nu van hier!

Imogeen.

Voor een half uur;
Zoek dan mij weder op. Gij moet ten minste
Uw heer aan boord nog zien. Verlaat mij nu.

(Allen af.)

TWEEDE TOONEEL.

Een openbaar plein.

Cloten *en twee Hovelingen komen op.*

Eerste Hoveling.

Ik zou u toch raden, prins, van linnen te wisselen; de heftigheid van het gevecht heeft gemaakt, dat gij dampt als een brandoffer; waar lucht uitgaat, komt lucht in, en die daarbuiten is niet zoo gezond als die gij van u geeft.

Cloten.

Als mijn hemd bebloed was, zou ik het verwiss'len. Heb ik hem gewond?

Tweede Hoveling *(ter zijde).*

Neen voorwaar niet, zelfs zijn geduld niet.

Eerste Hoveling.

Hem gewond? Zijn lichaam is een doorluchtig geraamte, als hij niet gewond is; het is een open doorlaat voor staal, als het niet gewond is.

Tweede Hoveling *(ter zijde).*

Zijn staal bleef in gebreke te betalen; het liep achteraf-straten om.

Cloten.

De schoft hield mij geen stand.

Tweede Hoveling *(ter zijde).*

Neen, maar hij vluchtte al door vooruit, op uw gezicht aan.

Eerste Hoveling.

U stand houden! Gij hebt reeds land en grond genoeg, maar hij vermeerderde uw have nog; hij ruimde u nog eenig veld.

Tweede Hoveling *(ter zijde).*

Ja, zooveel duimen als gij oceanen bezit; ellendige flauwerts!

Cloten.

Ik wenschte wel, dat er niemand tusschen beiden was gekomen.

Tweede Hoveling *(ter zijde).*

Dit wenschte ik ook, tot gij de volle lengte van een nar op den grond hadt uitgemeten.

Cloten.

En dat zij zulk een knaap bemint en mij versmaadt!

Tweede Hoveling *(ter zijde).*

Als het een zonde is een goede keus te doen, dan vaart zij ter helle.

Eerste Hoveling.

Zooals ik u altijd zeide, heer, haar verstand houdt geen gelijken tred met haar schoonheid; zij is een goed uithangbord, doch ik heb er maar kleine lichten van haar geest op gezien.

Tweede Hoveling *(ter zijde).*

Zij laat haar licht niet op narren schijnen, omdat de weerschijn haar geen goed zou doen.

Cloten.

Kom, ik ga naar mijn kamer; ik wenschte, dat er een ongeval gebeurd was.

Tweede Hoveling *(ter zijde).*

Ik niet; of het had moeten zijn, dat er een ezel gevallen was, wat geen groot ongeval is.

Cloten.

Gaat gij mee?

Eerste Hoveling.

Ik volg uw edelheid.

Cloten.

Neen, kom; wij willen samen gaan.

Tweede Hoveling.

Zeer wel, mijn prins.

(Allen af.)

DERDE TOONEEL.

Een kamer in CYMBELINE's *paleis.*

IMOGEEN *en* PISANIO *komen op.*

Imogeen.

Ik wenschte u vastgeworteld aan de haven,
Dat ge ieder schip kondt praaien; als hij schreef,
En ik het niet ontving, 't ware als 't verlies
Van een' genadebrief. —Wat was het laatst,
Dat hij u zeide?

Pisanio.

't Was: zijn gâ, zijn gâ!

Imogeen.

Toen zwaaide hij zijn doek?

Pisanio.

En kuste dien.

Imogeen.

Gevoelloos doek! Gelukkiger dan ik! —
En dat was alles?

Pisanio.

Neen, zoolang hij nog
Zich voor mijn oor of oog van de and'ren kon
Doen onderkennen, bleef hij op het dek,
Met handschoen, hoed of zakdoek immer wuivend;
Men zag den strijd en 't stormen van zijn hart;
Hij drukte 't uit, hoe traag zijn ziel verzeilde,
Hoe snel zijn schip.

Imogeen.

Zoo groot slechts als een meeuw,
Ja kleiner nog, moest hij u zijn, eer ge afliet
Hem na te oogen.

Pisanio.

'k Deed zoo, eed'le vrouw.

Imogeen.

Ik had mij de oogen uit het hoofd gestaard
Om hem te zien, tot de afstand hem zoo scherp
Gelijk mijn naald gespitst had; hem gevolgd,
Tot hij van de' omvang van een mug tot lucht
Versmolten was; en dan mij afgewend,
Tot weenen. — Doch wanneer, Pisanio, zal
Hij tijding zenden?

Pisanio.

O, wees overtuigd,
Met de eerste moog'lijkheid.

Imogeen.

Ik nam geen afscheid van hem, en ik had
Nog zooveel liefs te zeggen; eer ik hem
Vertellen kon, hoe 'k aan hem denken zou,
Op dàt en dàt uur, die gedachte en die;
Of hem een eed kon vragen, dat toch nooit
Een Italiaansche vrouw mij mijn geluk,
Noch hem zijn eer zou rooven; of eer ik
Hem kon bezweren, mij te middernacht,
In 't zesde morgenuur en op den middag
Te ontmoeten in 't gebed, omdat ik dan
Voor hem het hart verhef; eer 'k geven kon
Dien afscheidskus, met enk'le tooverwoorden
Tot zeeg'ning op zijn wegen, komt mijn vader,
En schudt, gelijk de barre noordewind,
Al onze knoppen af, aleer ze ontloken.

(Een Hofdame komt op.)

Hofdame.

De koningin, princes, verlangt uw komst.

Imogeen (*tot* Pisanio).

Zorg, dat gij al wat ik gebood, volbrengt.
(Tot de Hofdame.)
Ik ben bereid te komen.

Pisanio.

'k Volg uw last.

(Allen af.)

VIERDE TOONEEL.

Rome. *Een kamer in het huis van* Philario.

Philario, Jachimo, *een Franschman, een Hollander en een Spanjaard komen op.*

Jachimo.

Geloof mij, heer, ik heb hem in Brittannië gezien; hij klom toen al meer en meer in aanzien, en men verwachtte toen reeds, dat hij zich zulk een waardig man zou toonen, als men hem later geroemd heeft; maar ik had hem toen best kunnen beschouwen, zonder met bewondering zijn voortreffelijkheden op te merken, zelfs al had de lijst er van aan zijne zijde gehangen en ik ze stuk voor stuk moeten doorlezen.

Philario.

Gij spreekt van hem uit den tijd, toen hij veel minder, dan tegenwoordig het geval is, toegerust was met alles, wat hem volkomen maakt, zoowel uit- als inwendig.

Franschman.

Ik heb hem in Frankrijk ontmoet; wij hadden daar toen niet weinigen, die met even scherp oog als hij in de zon konden zien.

Jachimo.

Die omstandigheid, dat hij 's konings dochter getrouwd heeft, — waarbij hij meer naar hàre waarde, dan naar zijn eigene moet gewogen worden, — bezorgt hem, ik twijfel er niet aan, een veel hooger waardeering dan hem toekomt.

Franschman.

En dan zijn verbanning —

Jachimo.

Ja, en de bijval van hen, die, als hààr aanhang, deze rampzalige scheiding betreuren, dit alles werkt verwonderlijk saam om hem op te vijzelen, al ware het alleen om hààr oordeel te verdedigen, dat zich dadelijk gewonnen zou moeten geven, als ze zoo maar een bedelaar zonder meer genomen had. Maar hoe komt het, dat hij bij u zijn intrek genomen heeft? Waar rankt zich deze bekendheid aan vast?

Philario.

Zijn vader en ik waren krijgsmakkers; dien heb ik meermalen niets minder dan mijn leven te danken gehad. — Daar komt onze Brit aan. Laat zijn ontvangst door u zoo hoffelijk wezen, als een vreemdeling van zijn rang recht heeft te verwachten van edellieden van uwen stempel.

(Posthumus *komt op.*)

Ik verzoek u allen dringend, nadere kennis aan te knoopen met dezen edelman, dien ik u als een vriend van mijn huis aanbeveel; hoezeer hij dit waardig is, wil ik liever aan uw eigen bevinding overlaten, dan in zijn bijzijn ontvouwen.

Franschman.

Mijn heer, wij hebben elkander te Orleans gekend.

Posthumus.

En sinds dien tijd ben ik uw schuldenaar gebleven voor uwe beleefdheden, die ik, hoe ze ook vergeldend, altijd nog te vergelden zal hebben.

Franschman.

Gij overschat, heer, mijn geringe diensten. Ik was blijde, dat ik mijn landgenoot en u met elkander kon verzoenen; het zou jammer geweest zijn, als het tusschen u beiden tot een gevecht gekomen was met zulke doodelijke plannen als elk van u toen koesterde, en dit om een zoo onbeteekenende en alledaagsche reden.

Posthumus.

Met uw verlof, heer, toen ik die reis deed, was ik wel is waar nog jong, en ik vermeed eer mee te gaan met wat mij gezegd werd, dan dat ik mij van stap tot stap had laten leiden door de ondervinding van anderen; doch ook naar mijn rijper oordeel, — als het niet aanmatigend is, het nu rijper te noemen, — was mijn geschil geenszins zoo onbeteekenend.

Franschman.

Ja, toch te zeer, om door het zwaard beslecht te worden; en dit door twee mannen, van welke, naar alle waarschijnlijkheid, de een den ander zou hebben neergelegd, zoo niet beiden gevallen waren.

Jachimo.

Is het niet onbescheiden te vragen, wat het voor een geschil was?

Franschman.

Volstrekt niet, naar ik meen; 't was een openlijke woordentwist, die dus buiten tegenspraak ook verder verteld mag worden. Hij geleek veel op ons dispuut van gisteren avond, toen ieder van ons den lof verkondigde

van de schoonen van zijn eigen land. Deze heer hield toen ter tijd staande, — en was bereid het met zijn bloed te bevestigen, — dat zijne uitverkorene schooner, deugdzamer, wijzer, kuischer, standvastiger en onkreukbaarder was, dan de uitgelezenste van onze Fransche schoonen.

Jachimo.

Die schoone is niet meer onder de levenden, of de meening van dezen heer ondertusschen al wel versleten.

Posthumus.

Zij behoudt nog steeds haar deugd en ik mijn overtuiging.

Jachimo.

Gij moet haar niet zoo verheffen boven onze Italiaansche schoonen.

Posthumus.

Als mij weer het vuur zoo aangelegd werd als toen in Frankrijk, zou ik niets van haar lof afdoen, al werd mijn verklaring ook eer voor aanbidding dan voor liefde gerekend.

Jachimo.

Even schoon en even goed, — een soort van hocus pocus-vergelijking, — zou reeds iets te schoon en te goed geweest zijn voor eenige edelvrouw in Brittannië. Al had zij evenzoo den voorrang boven anderen, die ik gezien heb, als die diamant daar van u vele, die ik gezien heb, overstraalt, dan moest ik alleen nog maar gelooven, dat zij boven velen uitblinkt; maar ik heb de allerkostelijkste diamant, die bestaat, niet gezien, en gij evenmin de edelvrouw.

Posthumus.

Ik roemde haar naar mijn schatting, en zoo doe ik ook met dezen steen.

Jachimo.

En hoe hoog schat gij dien?

Posthumus.

Boven alle schatten der wereld.

Jachimo.

Of uwe onvergelijkelijke godin is niet meer, of een speelgoed is kostbaarder dan zij.

Posthumus.

Gij dwaalt. De steen kan verkocht of weggegeven worden, als er maar genoeg schatten voor den koop of genoeg verdiensten voor de schenking aanwezig zijn, maar de andere is niet iets, dat verkocht wordt, en alleen een geschenk der goden.

Jachimo.

En de goden hebben dit u geschonken?

Posthumus.

En ik hoop het door hunne gunst ook te behouden.

Jachimo.

Zij moge van rechtswege u toebehooren, maar, — zooals gij wel weet, — vreemde eenden vallen ook wel in buurmans vijvers. Ook uw ring kan u gestolen worden; en zoo is van uwe twee onwaardeerbare schatten de een slechts zwak, de ander verliesbaar; een geslepen dief of een in dit opzicht uitgeleerd hoveling kunnen het wagen u zoowel den een' als den anderen te ontfutselen.

Posthumus.

Uw Italië bezit geen hoveling, uitgeleerd genoeg om de eer mijner uitverkorene te veroveren, als gij haar ten opzichte van het bewaren of verliezen van deze zwak noemt. Ik twijfel geenszins, of gij hebt hier overvloed van dieven, maar ik ben toch geen oogenblik in zorg over mijn ring.

Philario.

Laat het hierbij blijven, mijne heeren!

Posthumus.

Van harte gaarne. Deze edelman, — en ik dank hem hiervoor, — behandelt mij niet als een vreemdeling; wij zijn reeds dadelijk als oude bekenden.

Jachimo.

Had ik maar een onderhoud met uw schoone gebiedster, slechts vijfmaal zoo lang als het onze, dan had ik vasten voet bij haar; zou haar terugdringen, ja tot overgaaf nopen, ondersteld dat ik toegang en gunstige gelegenheid had.

Posthumus.

Neen, neen!

Jachimo.

Ik durf hiervoor de helft van mijn vermogen tegen uwen ring zetten, schoon het naar mijn schatting iets meer waard is. Maar ik bied de weddingschap eer aan tegen uw goed vertrouwen dan tegen haar goeden naam; en om een krenking, die gij er in zoudt kunnen vinden, uit te sluiten, zeg ik u, dat ik hetzelfde zou durven ondernemen tegen welke vrouw ter wereld ook.

Posthumus.

Gij verkeert grootelijks in dwaling met uw overmatig zelfvertrouwen, en ik twijfel niet, of gij zoudt bij uw poging ondervinden, wat gij ten volle verdient.

Jachimo.

En wat is dat?

Posthumus.

Een terechtwijzing; hoewel uwe onderneming, zooals gij het gelieft te noemen, meer verdient: een tuchtiging.

Philario.

Mijne heeren, genoeg hierover; dit kwam te plotseling op, laat het sterven zooals het ontstond, en leert elkander, bid ik u, eerst beter kennen.

Jachimo.

Ik wilde, dat ik om mijn geheel vermogen, en om dat van mijn buurman er bij, gewed had, dat ik waar kan maken, wat ik gezegd heb.

Posthumus.

En op welke vrouw zoudt gij dan uw aanslag willen doen?

Jachimo.

Op de uwe, van wie gij denkt dat zij de standvastigheid zelve is. Ik wil tienduizend dukaten tegen uw ring zetten, dat, — geef mij eene aanbeveling aan het hof waar uw juweel van deugd is, en geen ander voordeel dan de gelegenheid tot een tweede onderhoud, en ik breng van daar als buit mede diezelfde eer van haar, die gij zoo goed bewaard acht.

Posthumus.

Ik wil tegen uw goud mijn goud zetten; mijn ring is mij even dierbaar als mijn vinger; hij is er een deel van.

Jachimo.

Gij wordt beangst, en daar doet gij wel aan. Al kocht gij vrouwenvleesch voor een millioen het grein, gij kunt het toch niet tegen bederf beschermen. Maar ik zie, dat gij eenige godsvrucht in u hebt, daar gij vreesachtig zijt.

Posthumus.

Dit is slechts een gewoonte uwer tong; uwe meening is ernstiger, naar ik hoop.

Jachimo.

Ik heb mijn woorden in mijn macht, en ben bereid te ondernemen wat ik gezegd heb, dit zweer ik.

Posthumus.

Inderdaad? — Ik zal mijn diamant slechts in pand geven tot uw terugkomst. — Wij willen de afspraak vaststellen. De voortreffelijkheid van mijne gebiedster overtreft de onwaardigheid, hoe reusachtig groot die zijn moge, van uwe gedachten; ik tart u tot deze weddingschap; daar ligt mijn ring.

Philario.

Ik laat die weddingschap niet toe.

Jachimo.

Bij de goden, zij is aangenomen! Als ik u geen afdoend bewijs lever, dat ik den kostbaarsten schat uwer gebiedster genoten heb, dan zijn mijne tienduizend dukaten de uwe, en uw diamant desgelijks. Moet ik teruggaan, en hare eer zoo ongeschonden laten, als gij vertrouwt, dan is dat juweel van een vrouw, dit uw juweel en mijn goud het uwe; — onder voorwaarde altijd, dat ik uwe aanbeveling ontvang voor mijn onbelemmerden toegang.

Posthumus.

Ik neem deze voorwaarden aan; dat dit schriftelijk opgemaakt worde; — alleen hiertoe moet gij u nog verbinden. Als gij uw tocht tegen haar uitvoert en mij volkomen overtuigt, dat gij overwonnen hebt, ben ik niet verder uw vijand; dan is zij geen twist tusschen ons waard; als zij uwe verleiding ongekreukt weerstaat, — als gij namelijk het tegendeel niet bewijst, — dan zult gij voor uw booze meening en voor uw aanslag op hare kuischheid, mij met uw zwaard rekenschap geven.

Jachimo.

Uwe hand; 't is afgesproken. Wij zullen dit alles in wettelijken vorm laten opschrijven; en dan fluks naar Brittannië, opdat de onderneming niet verkleumt en sterft; ik zal mijn goud halen en onze wederzijdsche weddingschap op papier laten brengen.

Posthumus.

Aangenomen.

(POSTHUMUS *en* JACHIMO *af.*)

Franschman.

Zou dit doorgaan, denkt gij?

Philario.

Jachimo zal van de zaak niet afzien. Komt, laat ons hen volgen.

(Allen af.)

VIJFDE TOONEEL.

Brittannië. *Een kamer in het paleis van* CYMBELINE.

De KONINGIN, *Hofdames en* CORNELIUS *komen op.*

Koningin.

Plukt, eer de dauw weer optrekt, mij die bloemen;
Dus vlug! Wie heeft de lijst?

Hofdame.

Uw hoogheid, ik.

Koningin.

Zoo haast u dan.

(Hofdames af.)

Wel, dokter, hebt ge uw druppels nu gereed?

Cornelius.

Om u te dienen, ja; hier zijn ze, uw hoogheid.
(Hij overhandigt een klein zilveren fleschjen.)
Maar duid het mij niet euvel, dat ik vraag, —
Mijn plicht gebiedt het mij, — waartoe verlangt gij
Dit uiterst giftig mengsel van mijn hand,
Dat met een dood'lijk kwijnen 't leven treft,
Wel traag, maar dood'lijk?

Koningin.

Het bevreemdt mij, dokter,
Dat gij dit vraagt. Was ik niet reeds sinds lang
Uw kweek'ling? Leerdet gij niet geur'ge waat'ren
En sterkende artsenijen mij bereiden,
Ja, zoo, dat onze koning vaak mij vleit
Om zulk een laaf'nis? Eens zoo ver gevorderd,
Hoe kunt gij, — acht gij mij niet duivelsch, — 't laken,
Dat ik mijn kennis ook door and're proeven
Vermeerd'ren wil? Ik wensch dit gift van u
Te toetsen, maar natuurlijk niet op menschen,
Alleen op wezens niet eens hangenswaardig,
Zijn heftigheid te kennen, op te sporen,
Hoe ik zijn kracht bedwing; zóó te doorgronden
Wat zijn natuur, zijn werking is.

Cornelius.

Uw hoogheid
Zal door die proeven zich het hart verharden;
Ook brengt het onderzoek der werking u
En afkeer en besmetting.

Koningin.

O, vrees niets, —

(Pisanio *komt op.*)

(Ter zijde.)
Hier komt een gladde schelm; op hem neem ik

De proef; hij is zijn meester toegedaan
En vijand van mijn zoon. — Hoe is 't, Pisanio? —
Voor ditmaal, dokter, is uw dienst gedaan;
Gij kunt nu gaan.

Cornelius *(ter zijde).*

'k Vertrouw uw hoogheid niet;
Doch niemand zult gij schaden.

Koningin (*tot* Pisanio).

Hoor, een woord.

Cornelius *(ter zijde).*

Ze is mij verdacht. Zij waant, dat zij bezit
Een langzaam sloopend gift. Ik ken haar aard,
En aan een slang als zij vertrouw ik nimmer
Een zoo verderflijk mengsel. Wat zij heeft,
Bedwelmt, verlamt de zinnen slechts een poos;
Wellicht beproeft zij 't eerst op hond en kat,
En dan op eed'ler wezens. Doch, — wat schijn
Er ook van dood ontsta, — er is geen kwaad,
Dan dat de levensgeest een poos bezwijmt
Om frisscher op te leven. Háár bedriegt
Een valsche werking; ik verdien vertrouwen
Naarmate ik valscher ben voor haar.

Koningin.

Ik dank
U, dokter, tot ik u ontbied.

Cornelius.

Ik ga.

(Cornelius *af.*)

Koningin.

Gij zegt, zij weent nog? Denkt gij niet, dat zij
Allengskens kalmer wordt, en goede raad
Dan ingang vindt, waar thans slechts dwaasheid heerscht?
Doe, wat gij kunt; brengt gij bericht, dat zij
Mijn zoon bemint, ik zweer 't, dat oogenblik
Zijt gij zoo groot, ja grooter dan uw heer;

Want zijn geluk ligt spraak'loos neer, zijn naam
Is stervende. Hij kan niet wederkeeren,
Niet blijven waar hij is; van woonplaats wiss'len
Is wisseling van de eene ellend' voor de and're;
En ieder nieuwe dag vernielt het werk
Des voor'gen dags; verwachten kunt gij niets,
Als gij u steunt op wie ten val zich neigt,
Niet op te richten is, geen vrienden heeft,
Zelfs niet om hem te stutten.

(Zij laat het fleschjen vallen, PISANIO *raapt het op.)*

Gij raapt op,
Gij weet niet wat; maar neem het voor uw moeite;
Ik heb het zelf bereid; het heeft den koning
Wel vijfmaal van den dood gered; ik ken
Geen laaf'nis, zoo versterkend; — houd het maar;
Het is het handgeld van een grooter loon,
Dat ik u toedenk. Zeg uw meesteres
Hoe 't voor haar staat, of 't uit uzelven kwam.
Bedenk, wat schoonen ruil gij doet; en weet:
Gij houdt uw meesteres, en wint mijn zoon,
Die aan u denken zal; den koning zal
Ik wel bewegen u een post te schenken
Zooals gij wenscht; ik nog, ikzelf vooral,
Die tot deez' keus u aanzet, ben verplicht
Uw diensten rijk te loonen. — Roep mijn vrouwen
En denk eens na.

(PISANIO *af.*)

Een sluwe, stugge knaap,
Niet te verzetten, zend'ling van zijn heer,
Die haar indachtig houdt, dat zij haar eed
Aan haar gemaal gestand doe. — 'k Gaf hem iets,
Dat, àls hij het gebruikt, haar heel en al
Van liefdeboden zal verweeuwen, en dat zij,
Tenzij haar trots zich buigt, wis binnen kort
Ook slikken zal. —

(PISANIO *komt weder binnen, met de Hofdames.*)

Zoo, zoo; — zeer goed, zeer goed;
Breng die viooltjes, vroeglings, madeliefjes,
Fluks op mijn kamer. — Goeden dag, Pisanio,
En denk eens na.

(KONINGIN *en Hofdames af.*)

Pisanio.

Ik denk en doe er naar;
Doch eer ik trouw'loos wierd aan mijnen heer,
Wurgde ik mijzelf; ziedaar wat ik u zweer.

(PISANIO *af.*)

ZESDE TOONEEL.

Een andere kamer in het paleis van CYMBELINE.

IMOGEEN *komt op.*

Imogeen.

Een wreede vàder, en een valsche moeder!
Een nar, die een gehuwde vrouw vervolgt,
Wier gade balling is! — O, mijn gemaal,
Het toppunt van mijn smart! en dat herhalen
Der mart'ling! Hadden dieven mij geroofd,
Als mijn twee broeders, heil mij! Doch 't ellendigst
Is eerzucht, die naar glans streeft! Zalig, wie,
Hoe need'rig, hun bescheiden wensch erlangen,
Wien dit het leven kruidt! — Wie komt daar? Ach!

(PISANIO *en* JACHIMO *komen op.*)

Pisanio.

Princes, hier is een edelman uit Rome,
Met brieven voor u.

Jachimo.

Gij verkleurt, vorstin?
De wakk're Leonatus is welvarend
En laat u hart'lijk groeten.

(Hij overhandigt een brief.)

Imogeen.

Dank, o dank!
Gij zijt mij welkom, edel heer.

Jachimo *(ter zijde).*

Hoe rijk is 't al wat aan het oog zich toont!
Is ook de geest zoo kost'lijk, dan is zij
Arabiës vogel, zij alleen; en ik
Verloor. O, driestheid, wees mijn vriend,
En wapen, stoutheid, mij van top tot teen!
Of als de Parth, moet ik al vluchtend vechten,
Neen, vluchten en niets meer.

Imogeen *(leest).*

..... „Hij is een man, zeer hoog in aanzien, wien ik voor zijne beleefdheden veel verplicht ben. Ontvang hem dienovereenkomstig, en houd daarmede in eere uw getrouwsten

Leonatus."

Slechts dit lees ik hardop;
Doch tot in 't binnenst wordt door 't oov'rige
Mijn hart verwarmd, en 't dankt er vurig voor. —
Gij zijt zoo welkom, edel heer, als ik
Het maar met woorden zeggen kan, en 'k hoop,
Kan ik iets voor u doen, u dit te toonen.

Jachimo.

Dank, schoonste vrouw! — Wat! zijn de mannen dol?
Schonk hun natuur dan oogen, wèl geschikt
Om 't hemelwelf te zien, de rijke volheid

Van zee en land, in staat om te onderkennen
De fonkelsterren ginds, en de' eenen tweelingsteen
Van de' and'ren op het kiezelrijke strand, —
En doen die wonderkijkers ons niet scheiden,
Wat lief, wat leelijk is?

Imogeen.

Wat treft u zoo?

Jachimo.

't Ligt niet aan 't oog: toon aap of baviaan
Twee zulke vrouwen; hierheen zal hij lachen,
Naar de and're grijnzend schreeuwen; niet aan 't oordeel:
Een idioot zou bij deez' schoonheidskeur
Scherpzinnig zijn en wijs; niet aan 't verlangen:
Want morsigheid, bij 't reine schoon gesteld,
Moet eer den lust, nog hong'rig, walgen doen,
Dan lokken tot het maal.

Imogeen.

Wat meent hij toch?

Jachimo.

Die ruim voldane lust,
Verzadigde begeerte, nooit verzaad, —
Dat bodemlooze, steeds gevulde vat, —
Vreet eerst het lam en snakt naar de' afval nog. . . .

Imogeen.

Wat is 't, wat spooksel kwelt u, waarde heer?
Zijt gij niet wel?

Jachimo.

Dank, eed'le vrouw, zeer wel.
(*Tot* Pisanio.) Ik bid u, vriend,
Zoek eens mijn dienaar op; ik liet hem buiten,
Hij is hier vreemd, en schuw.

Pisanio.

Ik wilde juist
Eens naar hem toegaan, heer.

(Pisanio *af.*)

Imogeen.

Hoe gaat het mijn gemaal? Steeds goed? — O, spreek!

Jachimo.

Goed, eed'le vrouw.

Imogeen.

En is hij welgemoed? Ik hoop van ja.

Jachimo.

Bijzonder opgeruimd; geen vreemd'ling daar
Is zoo vol lust en scherts. Men noemt hem steeds
Den dollen Brit.

Imogeen.

En hier was hij veeleer
Tot ernst geneigd, al wist hij dikwijls zelf
Niet recht waarom.

Jachimo.

Ik zag hem nimmer ernstig.
Hij gaat daar met een Franschman op en neer,
Een man van rang, die in zijn land, naar 't schijnt,
Een Gallisch meisjen mint, en zuchten slaakt,
Verbazend zwaar; de dart'le Brit, — ik meen
Uw gâ, — lacht dan uit volle keel en roept:
„'t Is om te bersten, dat een man, die toch
Uit boeken, van zijn vrienden, bij ervaring,
Wel weet, wat vrouwen zijn, — ja moeten zijn,
Zelfs tegen beter willen in, — dat die,
Als hij eens vrij is, naar zijn slavernij
En boeien smacht!"

Imogeen.

En dit zegt mijn gemaal?

Jachimo.

O ja! met tranen in het oog van 't lachen.
Het is een lust er bij te zijn, als hij
Den Franschman plaagt. Maar menig man is toch,
God weet het, zeer te laken.

Imogeen.

Hij toch niet?

Jachimo.

Hij niet; maar toch, hij mocht des hemels gunst
Met meerder dankbaarheid erkennen, reeds
Om wat hijzelf ontving, maar nu 'k u zie,
Zijn schat, zoo onwaardeerbaar, weergâloos,
Treft niet alleen verbazing mij, mij treft
Ook deernis.

Imogeen.

En wat wekt uw deernis, heer?

Jachimo.

Twee wezens, diep!

Imogeen.

Ben ik er een van, heer?
Gij ziet mij aan; wat deerniswaarde ellend
Ontdekt ge in mij?

Jachimo.

O, wel betreurenswaard!
Den glans der zon ontvliedend, in een krocht
Bij vetlicht heil te zoeken!

Imogeen.

'k Bid u, heer,
Geef duid'lijk, open antwoord op mijn vragen,
En zeg, waarom wek ik uw deernis op?

Jachimo.

Wijl and'ren thans —

Ik wilde zeggen: wat u toekomt, — Maar
Den goden is het recht der wraak, het past
Niet mij er van te spreken.

Imogeen.

Naar het schijnt,
Weet ge iets van mij of wat mij aangaat; spreek!
Vaak slaat de vrees voor rampen dieper wond
Dan zekerheid er van; want kent men ze,
Dan kàn 't te laat zijn, ja, maar tijdig weten
Brengt vaak nog redding aan. Onthul dus, wat
U spoort en toch weêrhoudt.

Jachimo.

Waar' mijn die wang
Tot laving mijner lippen; deze hand,
Die, aangeraakt, slechts even aangeraakt,
De ziel van wie 't gevoelen mag tot hulde,
Tot de' eed van trouwe dwingt; dit aanschijn, dat
Het wilde zwerven van mijn oog beteugelt
En eeuwig vasthoudt, — en ik kon, verwaten,
Op lippen zeev'ren, elk gemeen, gelijk
De trap van 't kapitool; en handen drukken,
Vereelt door de' arbeid van de valschheid, uur
Op uur; en gluren in een oog, gemeen
En glansloos als een walmend licht, gevoed
Door stinkend vet; — dan waar' 't gerechte straf,
Dat alle helleplagen tegelijk
Dien afval wreekten.

Imogeen.

Mijn gemaal, naar 'k vrees,
Vergat Brittannië.

Jachimo.

En ook zichzelf. Niet ik,
Uit lust tot zulk een tijding spreek het uit,

Hoe laag zijn ruil is; 't is uw vlekk'loos schoon,
Dat uit mijn zwijgend binnenst dit bericht
Mij op de tonge toovert.

Imogeen.

O, niets meer!

Jachimo.

O, dierb're vrouw! het jammer om uw lot
Doorvlijmt mij 't hart en maakt mij krank. Een vrouw,
Zoo schoon, en erfgenaam eens troons, die 't heil
Des grootsten konings nog verdubb'len zou,
Haar gade deelend met onkuische deernen,
Gehuurd voor 't eigen goud, uit uwe kas
Hem toegekend! met ondermijnde schepsels,
Die voor wat goud met elke krankte spelen,
Die ooit natuur verdierf! gezoden ontuig,
Dat zelfs vergift vergiften zoude! Wreek u;
Of 't was geen koninginne, die u baarde,
En gij verzaakt uw hoogen stam.

Imogeen.

Mij wreken?
En hoe zou ik mij wreken? Is dit waar, —
En 'k heb een hart, dat door 't bericht der ooren
Niet licht zich laat bedriegen, — is het waar,
Hoe zou 'k mij wreken?

Jachimo.

Zijt ge 't hèm verplicht,
Te leven als der kuischheid priesteres,
Daar hij nu de een', dan de and're deerne streelt,
Tot hoon van u, op uwe kosten? Wreek het!
Ik wijd mij zelf aan uwen zoeten dienst,
En, eed'ler dan die vlucht'ling van uw bed,
Wil ik mij trouw betoonen aan uw min,
Stilzwijgend en geheim.

Imogeen.

Pisanio! hier!

Jachimo.

Ontvang mijn huldiging op uwe lippen.

Imogeen.

Van hier! — Mijn oor is schuldig, dat zoo lang
Geluisterd heeft! — Waart gij een man van eer,
Dan hadt ge uit lust tot deugd mij dit gemeld,
Niet met een doel, zoo snood en ongehoord. —
Gij lastert hier een edelman, zoo ver
Van uwe schennis, als gijzelf van de eer;
En gij belaagt een vrouw, die u verafschuwt,
Gelijk den duivel zelf. — Pisanio, hier! —
Den koning mijnen vader zal ik melden,
Wat gij bestaan hebt; duldt hij aan zijn hof,
Dat een verwaten vreemd'ling marktdag houdt
Als in een kit te Rome, en openbaart
Wat vuige lust hem drijft, dan zorgt hij slecht
Voor de eer zijns hofs, en zijne dochter weet,
Dat zij hem niets meer is. — Pisanio, hier! —

Jachimo.

Ik roem u wel gelukkig, Leonatus!
't Vertrouwen van uw gade in u verdient
Uw hechte trouw; uw vlekkelooze deugd
Haar vol vertrouwen! — Leef gezegend, lang!
Als gade van den besten man, waar ooit
Een land zich op beroemde! gij, een vrouw,
Slechts voor den besten niet te goed! Vergeef!
Ik sprak zoo om te zien, hoe diep uw trouw
Geworteld is, en schilder thans uw gade,
Zooals hij is, op nieuw: een edelst man,
Een heilig toov'naar, die geheele scharen
Behekst en wint; der halve menschheid harten
Behooren hem.

Imogeen.

Gij neemt uw woord terug.

Jachimo.

Bij troont bij and're menschen als een god;
Hij heeft een waardigheid, die hem een meer
Dan menschlijk aanzien geeft O, houd geen wrok,
Verhevene vorstin, dat ik het waagde
U door een valsch verslag te toetsen; 't heeft
Met eer gekroond de wijsheid uwer keus
Van zulk een eed'len man, van wien gij weet,
Dat hij niet dwalen kan. Ik ben zijn vriend,
En daarom juist nam ik de wan, maar vond, —
De hemel schiep u anders dan alle and'ren, —
U koren zonder kaf. Vergeef mij, bid ik.

Imogeen.

Het zij. — Mijn invloed hier is tot uw dienst.

Jachimo.

Ontvang mijn dank. — Bijna was mij ontgaan,
Van u een dienst te vragen, wel niet groot,
Toch van gewicht, uw gâ heeft er belang bij;
Ikzelf en meerdere edellieden zijn
In 't plan betrokken.

Imogeen.

Spreek! wat is uw wensch?

Jachimo.

Een twaalf Romeinen brachten, met uw gade, —
De beste veêr uit onze wiek, — een som
Voor een geschenk aan onzen keizer saâm;
Ik heb dit namens de and'ren aangekocht
In Frankrijk: prachtig zilverwerk, juweelen,
Groot, zuiver, fraai gezet; de waarde is groot;
En ik, hier vreemd'ling, ben bezorgd, dit alles

In veiligheid te weten. Zou ik u
Het mogen toevertrouwen?

Imogeen.

Gaarne, heer;
En ik verpand mijn eer, 't zal veilig zijn;
Het gaat ook mijn gemaal aan, ik bewaar het
Zelf in mijn slaapvertrek.

Jachimo.

't Is in een kist,
Waarop mijn dienaars passen; 'k ben zoo vrij
En zend u die, slechts voor deze eene nacht;
Want morgen moet ik scheep gaan.

Imogeen.

O, neen, neen!

Jachimo.

Vergeef me, ik moet; ik deed mijn plicht te kort,
Verlengde ik mijn verblijf. Ik stak van Gallië
Slechts over, wijl ik wenschte en ook beloofde
U, eed'le vrouw, te zien.

Imogeen.

Dank voor uw moeite;
Doch ga niet morgen heen!

Jachimo.

Ik moet, vorstin;
En daarom, mocht gij wenschen uw gemaal
Te schrijven, doe het, bid ik, heden nog.
Mijn tijd is om; 't is van belang te zorgen,
Dat ons geschenk bij tijds er is.

Imogeen.

Ik schrijf.
Zend mij uw kist; zij wordt hier goed verzorgd,
En gaaf teruggeleverd. — Wees recht welkom!

(Beiden af.)

TWEEDE BEDRIJF.

EERSTE TOONEEL.

Een open plein voor het huis van CYMBELINE.

CLOTEN *en twee Hovelingen komen op.*

Cloten.

Had ooit een mensch zulk een geluk? Mijn bal was vlak bij het doel en dan nog door een anderen weggeslagen te worden! Ik had er honderd pond op staan; en dan stuift me zoo'n hondsvot van een aap nog op, omdat ik hem uitvloek; alsof ik m'n vloeken van hem geborgd had, en ze niet kon uitgeven, zooals ikzelf verkies!

Eerste Hoveling.

Wat won hij er bij? Gij hebt hem met uw bal een gat in 't hoofd geslagen.

Tweede Hoveling *(ter zijde).*

Had hij evenveel geest gehad als hij, die hem zoo toetakelde, dan was zeker al zijn geest vervlogen.

Cloten.

Als een man van rang verkiest te vloeken, behoeft niemand het hart te hebben zijn vloeken te kortstaarten; hè?

Tweede Hoveling.

Neen, prins! *(Ter zijde.)* Ook niet hun de ooren af te snijden.

Cloten.

Die vervloekte hond! — Ik hem satisfactie geven? Als hij maar iemand geweest was, zoo adellijk als ik!

Tweede Hoveling *(ter zijde).*

Dan was er zeker een luchtjen aan zijn verstand geweest.

Cloten.

Er is niets ter wereld, waar ik zoo 'n hekel aan heb; ik wou voor den duivel, dat ik van minder hoogen rang was; ze willen niet met me vechten om de koningin, mijn moeder; ieder ploert kan eens flink kloppen, tot hij den buik vol heeft; en ik mag op en neer loopen als een haan, dien niemand aandurft.

Tweede Hoveling *(ter zijde).*

Gij zijt een haan en een snoeshaan er bij; gij kraait koning, en uw kroon is een zotskap.

Cloten.

Wat zegt gij?

Tweede Hoveling.

Het gaat niet aan, dat uwe edelheid met Jan en alleman gaat vechten, wien gij goed vindt te beleedigen.

Cloten.

Neen, dat weet ik; maar het gaat wel aan, dat ik beleedig, die beneden mij zijn.

Tweede Hoveling.

Ja, dat gaat alleen voor uw edelheid.

Cloten.

Nu, dat zeg ik ook.

Eerste Hoveling.

Hebt gij gehoord van een vreemdeling, die heden avond aan het hof is gekomen?

Cloten.

Een vreemde snuiter? En ik weet daar niet van?

Tweede Hoveling *(ter zijde)*.

Hij is zelf een vreemde snuiter en weet het ook niet.

Eerste Hoveling.

Het moet een Italiaan zijn, en, naar men meent, een vriend van Leonatus.

Cloten.

Leonatus, een verbannen schoelje! en die ander is er ook een, wie hij ook zij. Wie heeft u van dien vreemdeling verteld?

Eerste Hoveling.

Een der pages van uw edelheid.

Cloten.

Zou het staan, als ik eens naar hem toeging om een kijkjen van hem te nemen? Zou dat niet beneden mijn waardigheid wezen?

Eerste Hoveling.

Gij kunt niets doen beneden uw waardigheid, heer.

Cloten.

Neen, niet licht, dat geloof ik ook.

Tweede Hoveling *(ter zijde)*.

Gij zijt een erkende gek; wat van u uitgaat, moge zoo gek zijn als het wil, het is niet beneden u.

Cloten.

Kom, ik wil dien Italiaan eens zien. Wat ik vandaag bij het balspel verloren heb, zal ik van hèm van avond weer winnen. Kom mee.

Tweede Hoveling.

Ik volg uw edelheid.

(CLOTEN *en de eerste Hoveling af.*)

Dat zulk een sluwe duivelin, zijn moeder,
Der wereld zulk een ezel schonk! Een vrouw,
Die met haar slimheid alles dwingt; en hij
Trekt, schoon 't den hals hem kostte, twee van twintig
Niet af, en houdt er achttien. Ach, princes!
O godd'lijke Imogeen, wat is uw lot!
Een vader, door stiefmoeders list beheerscht;
Een moeder, die steeds lagen legt; een vrijer,
Vloekwaarder dan die snoode ballingschap
Van uwen dierb'ren gâ, dan 't gruwelplan
Der scheiding, die hij zoekt! De hemel sterk'
De muren, die uw kost'lijke eer beschermen;
Beware in ongeschokten staat dien tempel,
Uw rein gemoed; hij schenke u dra tot loon
Uw gâ terug, en ook de koningskroon!

(Tweede Hoveling af.)

TWEEDE TOONEEL.

IMOGEEN'S *slaapkamer.*

IMOGEEN, *in haar bed liggende te lezen; een Kamerjuffer.*

Imogeen.

Wier is daar? Helena?

Kamerjuffer.

Ja, tot uw dienst.

Imogeen.

Hoe laat is 't al?

Kamerjuffer.

Schier middernacht, princes.

Imogeen.

Dan las ik al drie uur; mijn oog is moe.
Leg hier een vouw, waar 'k bleef, en ga naar bed;
Maar neem het licht niet mee en laat het aan;
En kunt ge om vier uur al weer wakker zijn,
Roep dan mij op.

(Kamerjuffer af.)

Ik ben al half in slaap.
'k Beveel me in uw bescherming aan, o goden!
Behoed mij, dat geen elf mij plaag', geen droom
Mijn ziel ontheilig'!

(Zij slaapt in. JACHIMO *komt op.)*

Jachimo.

De krekel zingt; de mensch, van arbeid moe,
Herstelt door rust zijn geest. Zoo sloop eens zacht
Tarquinius op het bies, voor hij de kuischheid,
Die hij verwondde, wekte. — O, Cytherea,
Wat leent ge uw bed bekoorlijkheid! Gij, lelie,
Frisch, blanker dan het linnen! Mocht ik slechts
U even streelen, en een kus, een enk'len
U drukken op die heerlijke robijnen,
Tot kussen als gevormd! — Het is haar adem,
Die hier de lucht doorgeurt. Zie, hoe de vlam
Zich glurend buigt om onder 't lid die sterren
Te zien, verscholen achter valgordijnen,
Van wit met blauw dooraderd, met een tint
Als van 't azuur des hemels! — Maar mijn doel!
Hoe is de kamer? Alles schrijf ik op: —
Zoo, zoo het schilderwerk; — daar 't venster; — zoo
De siersels van haar bed; — de wandtapijten
Met die en die figuren, — wat het voorstelt. —
Goed! maar het een of ander lichaamsteeken!

Meer dan tienduizend teekens van het huisraad
Zou dit mijn lijst verrijken, 't waar' bewijs.
O, slaap, gij beeld des doods, druk zwaar op haar!
Maak haar gevoel als van een steenen beeld
In grafgestichten! — Hier, gij hier, gij hier!
(Hij doet haar den armband af.)
't Glipt los; geen Gordiaansche knoop voorwaar!
't Is mijn! 'k Zal dit getuig'nis laten geven,
En overtuiging wekken in zijn borst,
Dat haar gemaal er dol van wordt. — En zie,
Daar, op haar linkerborst, een vreemde vlek,
Vijfhoekig als de purp'ren drup in 't hart
Der primula; een onbedrieg'lijk teeken,
Zoo sterk als nimmer 't recht zou vord'ren; dit
Geheime kenmerk dringt hem tot den waan,
Dat ik het slot verbrak en haar den schat
Der eer ontnam. Genoeg! Behoef ik meer?
Waartoe dit schrijven, dat in mijn gedacht'nis
Geschroefd, geklonken is? — Zij las in bed
't Verhaal van Tereus; zie, zij kwam tot waar
Zich Philomeel gewonnen gaf. — Genoeg;
Weer naar mijn kist; het springslot toegeklept!
Voort, drakenspan der nacht! en wekk' de scheem'ring
Des raven oog! Mijn moed is uitgebluscht;
Dit is de hel, schoon hier een engel rust.
(De klok slaat.)
Een, twee, drie. Snel! 't is tijd, 't is tijd!
(JACHIMO *af.*)

DERDE TOONEEL.

Een voorkamer, grenzende aan IMOGEEN'S *vertrekken.*

CLOTEN *en de Hovelingen komen op.*

Eerste Hoveling.

Uw hoogheid is bij het verliezen de kalmste man van de wereld, de koelbloedigste, die ooit dobbelsteenen ter hand nam.

Cloten.

Van dat verliezen zou iedereen wel koud worden.

Eerste Hoveling.

Maar niet iedereen blijft dan zoo kalm naar het edel temperament van uw hoogheid. Als gij wint, zijt gij uiterst vinnig en heftig.

Cloten.

Winnen geeft ieder moed. Als ik die malle Imogeen maar kon krijgen, zou ik goud genoeg hebben. Het is haast ochtend, niet waar?

Eerste Hoveling.

Al dag, prins.

Cloten.

Ik wou, dat die muziek maar kwam. Ze hebben mij geraden haar een morgen-muziek te brengen; ze zeggen dat dit indruk zal maken.

(Muzikanten komen op.)

Komaan, speel op; kunt gij indruk op haar maken met uw getikkel, goed; wij zullen het met de keel ook eens probeeren. Als niets wil helpen, laat haar loopen; maar ik geef het niet op. Nu eens een zeer voortreffe-

lijk, mooi uitgedacht stuk, en daarna een allerliefste zoete melodie met wonderfraaie kostelijke woorden, — en laat haar er dan maar eens over denken.

Lied.

De leeuw'rik juicht in 's hemels blauw;
De zonnegod rijst op,
En laaft zijn rossen met den dauw,
Die gloort op bloem en knop;
En blozend slaan het gouden oog
De madeliefjes op;
Verrijs met al wat lieflijk is,
O liefste mijn, sta op!
Sta op! sta op!

Zoo, snijdt nu maar uit; als dit indruk maakt, zal ik uw muziek te beter bedenken; zoo niet, dan is het een gebrek in haar gehoor, dat niet door paardenharen en kalfsdarmen, zelfs niet met fijne gesnedenen-stemmetjes, te verbeteren is.

(De Muzikanten af.)

(CYMBELINE *en de* KONINGIN *komen op.*)

Eerste Hoveling.

Daar komt de koning.

Cloten.

Ik ben blij, dat ik zoo laat op was; want dit is de reden, dat ik zoo vroeg op was. Hij kan niet anders dan dezen dienst, dien ik heb afgedaan, vaderlijk opnemen. — Goeden morgen, uwe majesteit en mijne doorluchtige moeder.

Cymbeline.

Maakt ge aan de deur der wreede schoone uw hof,
En komt zij niet?

Cloten.

Ik heb haar met muzieken bestormd, maar zij verwaardigt zich niet er op te letten.

Cymbeline.

't Is nog te kort, sinds ik haar lief verbande;
Hij is nog niet vergeten; langer poos
Moet eerst zijn beeld haar uit de ziele wisschen,
Dan is zij de uwe.

Koningin.

Zeg den koning dank,
Die niets verzuimt, wat u bij zijne dochter
Tot voordeel strekt; zorg, dat gij haar met ernst
Uw hulde brengt; maak u gelegenheid,
Den juisten tijd tot vriend; dat ied're weig'ring
Uw aandrang slechts vermeer'; gedraag u zoo,
Als dreef het hart u aan tot ied'ren dienst,
Dien gij haar wijdt; gehoorzaam haar in alles,
Slechts niet, als haar bevel uw heengaan eischt;
Dan zijt gij doof.

Cloten.

Ik doof? Niet dat ik weet.

(Een Bode komt op.)

Bode.

Veroorloof, heer, dat ik de komst u meld'
Van een Romeinsch gezantschap; aan het hoofd
Staat Caius Lucius.

Cymbeline.

't Is een waardig man,
Al is ook toorn het doel van zijne komst;
Want zijn schuld is dit niet. Wij moeten hem
Ontvangen naar den rang van zijnen heer;
En aan hemzelf zijn vroeg're vriendschaps-diensten

In dankbaarheid erkennen. — Waarde zoon,
Zoodra ge uw uitverkoor'ne hebt begroet,
Volg ons dan en uw moeder; wij verlangen
Uw diensten bij 't gehoor. — Wij gaan, mijn gade.
(*Allen af, behalve* CLOTEN.)

Cloten.

Is zij ontwaakt, dan spreek ik haar; zoo niet
Dan slaap' zij door, en droom. — Met uw verlof!
(Hij klopt aan.)
Ik weet, zij heeft haar vrouwvolk bij zich. Wacht!
Vulde ik aan een de handen eens? Voor goud
Verkrijgt men toegang, dikwijls, ja; het maakt
Diana's jagers zelfs ontrouw, zoodat
Zij 't wild den stroopers tegendrijven; goud
Brengt brave kerels om en redt den dief,
Maar soms ook brengt het beiden aan de galg.
Wat máákt, en wat verderft het niet? Ik kies
Een van haar vrouwvolk tot mijn zaakbezorgster;
'k Ben zelf niet op de hoogte van de zaak.
Met uw verlof!
(Hij klopt.)

(Een Kamerjuffer komt op.)

Kamerjuffer.

Wie daar?

Cloten.

Een edelman.

Kamerjuffer.

Niets meer?

Cloten.

O ja,
Zoon van een edelvrouw.

Kamerjuffer *(ter zijde).*

Nu, dat is meer
Dan menigeen kan roemen, die zijn kleeren
Zoo duur betaalt als gij. — Wat wenscht gij, prins?

Cloten.

Wel, uw princes. Is zij gereed?

Kamerjuffer.

O ja,
Tot blijven in haar kamer.

Cloten.

Daar hebt ge goud van mij. Verkoop me uw gunst.

Kamerjuffer.

Mijn gunst, mijn goeden naam? Of meent ge alleen
Een woord ten uwen gunste? — De princes! —
(Kamerjuffer af.)

(IMOGEEN *komt op.*)

Cloten.

Mijn schoone zuster, heil! uw lieve hand!

Imogeen.

Prins, goeden morgen! Moeite geeft gij uit
Om slechts verdriet te koopen. Want mijn dank
Is mijn verklaring, dat ik arm in dank ben,
Dien schaars kan missen.

Cloten.

'k Zweer u toch, ik min u.

Imogeen.

Of gij het zweert of zegt, het is mij één,
Maar zweert ge ook immer, immer is 't uw loon
Dat ik er niet op let.

Cloten.

Dit is geen antwoord.

Imogeen.

Zoudt ge, als ik zweeg, niet denken, dat ik toegaf,
Dan sprak ik niet. Ik bid u, spaar mij. Waarlijk,
Gelijke onhoflijkheid zal ik ontvouwen
Bij ál uw hulde. Een man, zoo goed van oordeel,
Begrijpt, zoo afgewezen, af te houden.

Cloten.

't Waar' zonde, u aan uw waanzin prijs te geven;
Dit wil ik niet.

Imogeen.

Een nar is niet waanzinnig.

Cloten.

Noemt gij me een nar?

Imogeen.

Ik doe het in mijn waanzin;
En die zal wijken, zijt gij slechts verstandig;
Dit doet ons beide goed. Het is mij leed,
Dat gij mij dwingt, mijn vrouwenaard verlooch'nend,
Zoo sterk te spreken; hoor nu, eens voor goed:
Ik, die mijn hart wel ken, verklaar u hier,
En uit mijns harten grond: gij zijt mij niets;
En zoo zeer mis ik liefde tot mijn naaste, —
'k Beschuldig hier mijzelf, — dat ik u haat;
En 'k wenschte liever, dat gij dit gevoeld hadt,
Dan dat ik 't zóó moest zeggen.

Cloten.

Gij vergeet,
Wat plicht ge uw' vader schuldig zijt. Die echt,
Dien gij steeds voorwendt, met dien lagen schoft, —
Een, die 't genadebrood hier at, het schraapsel

Der schotels van het hof, — dat is geen echt;
En moog' men ook aan 't lage volkjen toestaan, —
Wie is zoo laag als hij? — zich saâm te kopp'len, —
Waar dan ook niets dan broodeloos gebroed
En beed'larij van komt, — naar eigen lust,
Aan u wordt zulk een will'keur toch ontzegd
Door de aanspraak op de kroon; gij moogt haar glans
Niet zoo bezoed'len door een lagen slaaf,
Een knaap, nauw goed genoeg voor een livrei,
Een stalknecht, minder nog.

Imogeen.

Gij lasteraar,
Waart gij zelfs zoon van Jupiter, en verder
Zooals gij nu zijt, te gemeen waart ge om
Zijn knecht te zijn; uw post waar' hoog genoeg, —
Benijdbaar zelfs, wanneer men uw waardij
Eens schatten ging, — als gij den rang verkreegt
Van beulsknecht in zijn rijk; gij wierdt gehaat
Om zulk een hooge gunst.

Cloten.

Haal' hem de pest!

Imogeen.

Niets ergers kan hem treffen, dan dat gij
Zijn naam slechts noemt. Zijn slechtste kleedingstuk,
Dat ooit zijn lijf omgaf, is in mijn oog
Meer waard dan al de haren van uw hoofd,
Als ieder haar een man werd zooals gij. —
Pisanio!

(Pisanio *komt op.*)

Cloten.

Wat, zijn kleed? o, alle duivels! —

Imogeen.

Ga daad'lijk eens aan Dorothea vragen....

Cloten.

Zijn kleed?

Imogeen.

Hier spookt een nar, die mij verschrikt,
Maar toch nog meer vergramt. — Ga, zeg haar, dat
Ze een kleinood op ga zoeken, dat toevallig
Van de' arm mij moet gegleden zijn; ik had
Het van uw meester, en, geloof me, ik zou het
Zelfs voor het jaargeld van den grootsten koning
Niet willen missen. Heden morgen, dunkt me,
Zag ik het nog, maar gist'ren avond, zeker,
Had ik het aan; ik drukte een kus er op;
En 'k hoop, 't ging toch mijn gâ niet melden, dat ik
Iets anders kus dan hem.

Pisanio.

Het kan niet weg zijn.

Imogeen.

Dit hoop ik; zoek!

(Pisanio *af.*)

Cloten.

Gij hebt mij daar beschimpt; —
Zijn slechtste kleed?

Imogeen.

Ja, ja, ik heb 't gezegd.
Wilt gij me er om verklagen, roep getuigen.

Cloten.

Uw vader zal 't vernemen.

Imogeen.

Ook uw moeder;
Zij is zoo goed voor mij, en zal, naar 'k hoop,

Het ergste van mij denken. 'k Laat u, prins
Thans aan uw boosheid over.

(IMOGEEN *af.*)

Cloten.

Ik wil wraak. —
Zijn slechtste kleedingstuk? — Nu goed!

(CLOTEN *af.*)

VIERDE TOONEEL.

Rome. *Een kamer in het huis van* PHILARIO.

POSTHUMUS *en* PHILARIO *komen op.*

Posthumus.

Wees niet beducht; ik wenschte, ik waar' zoo zeker,
Den koning weer te winnen, als vol moed,
Dat zij haar eere smetloos houden zal.

Philario.

En wat bemidd'ling wendt gij aan bij hem?

Posthumus.

Geen enk'le; 'k wacht alleen op and're tijden;
Ik ril thans in de winterkoude en wensch
Naar warmer weer. Door deze bange hoop
Is 't poov're dank dien ik u breng, en faalt
Die hoop, dan sterf ik, diep bij u in schuld.

Philario.

Uw rijk gemoed, uw omgang is een loon,
Dat meer dan afbetaalt. — Ik denk, dat thans
't Gezantschap van Augustus bij uw vorst
Wel reeds is aangekomen. Caius Lucius
Zal zeker goed zich kwijten van zijn taak,
En Cymbelin', vermoed ik, zal zijn cijnsplicht

Erkennen, de' achterstal voldoen, en niet
Romeinsche scharen willen zien, wier tocht
In droeve erinn'ring leeft.

Posthumus.

En ik geloof, —
Schoon ik geen staatsman ben, noch worden zal, —
Dat dit een oorlog wordt; en eer verneemt ge
De landing uwer Gallische legioenen
In 't onvervaard Brittannië, dan 't betalen
Zelfs van een penning cijns. Ons volk kent thans
Meer tucht en orde, dan toen Julius Cæsar
Glimlachend op hun linkschheid staarde, schoon
Hun moed hem 't voorhoofd fronsen deed; hun krijgstucht,
Nu met hun moed vereend, zal wie hen aanvalt
Doen kennen, dat zij mannen zijn, voor wie
Ervaring voordeel was.

(Jachimo *komt op.*)

Philario.

Zie, Jachimo!

Posthumus.

De snelste herten trokken u te land,
En goede winden kusten steeds uw zeil,
Om spoed aan 't schip te geven.

Philario.

Welkom, heer!

Posthumus.

Ik hoop, de kortheid van 't bescheid deed u
Zoo ijlings wederkeeren.

Jachimo.

Uwe gade
Is een der schoonsten, die ik immer zag.

Posthumus.

En ook de beste; of anders mocht haar schoon,
Door 't venster uitziend, valsche harten lokken
Om valsch er mee te zijn.

Jachimo.

Hier hebt gij brieven.

Posthumus.

Van goeden inhoud, hoop ik.

Jachimo.

Zeer waarschijnlijk.

Philario.

Was Caius Lucius aan het Britsche hof,
Toen gij daar waart?

Jachimo.

Hij werd er wel verwacht,
Maar was er toen nog niet.

Posthumus.

't Is alles goed. —
Lokt u de glans van dezen steen nog aan?
Of is hij voor uw hand verdoofd?

Jachimo.

Verloor ik hem,
Dan had ik ook zijn waarde in goud verloren.
Maar gaarne deed ik grooter reis, om nog
Een nacht van zulk een kortheid te genieten
Als in Brittannië; want de ring is mijn.

Posthumus.

De steen is hard, zoo ook uw taak.

Jachimo.

O neen,
Uw vrouw is week, en was te winnen.

Posthumus.

Heer,
Spot niet met uw verlies; gij weet, zoo 'k hoop,
Dat onze vriendschap uit is.

Jachimo.

Neen, toch niet,
Als gij uw woord houdt. Kon ik niet berichten,
Dat ik de kennis van uw gade maakte,
Dan, dan had ik met u te doen, maar hier
Verklaar ik thans, dat ik haar eere won,
Alsmede uw ring, daarbij noch haar, noch u
Beleedigend, daar ik niet anders deed
Dan wat gij beiden goed vondt.

Posthumus.

Kunt gij dit
Bewijzen, dat zij de uwe was, dan reik
Ik u, geen vijand meer, deez' ring; zoo niet,
Dan doet uw twijf'len aan haar vlekk'looze eer
Uw zwaard of 't mijn van meester wiss'len, of
Ze beide heerloos zijn, voor wie ze vindt.

Jachimo.

't Bericht, dat ik omstandig geven zal,
En dat den stempel van zijn waarheid draagt,
Zal tot geloof u dwingen; 'k ben bereid
Zijn kracht te sterken door een eed, dien gij
Mij zeker schenken zult, als gij erkent,
Dat gij dien niet behoeft.

Posthumus.

Ga voort.

Jachimo.

Vooreerst,
Haar slaapvertrek, — 'k erken; ik sliep er niet,
Maar vond er wat het waken wel beloonde; —

Het wandtapijt was zijde en zilver; 't was
Cleopatra, die haar Romein ontmoet;
De Cydnus zwelt, treedt over de oevers heen,
't Zij van 't gedrang der booten, 't zij van trots;
Een stuk, zoo fraai gewerkt en rijk, dat kunst
En kostbaarheid hier streden om de kroon;
Ik was verbaasd van zulk een meesterhand,
Die 't leven zoo natuurlijk —

Posthumus.

Dit is waar;
Gij hebt dit kunnen hooren, hier, van mij
Of van een ander.

Jachimo.

Meer bijzonderheden
Doen zien, hoe ik dit weet.

Posthumus.

Dit moet ook wel,
Of 't is gedaan met uwen roem.

Jachimo.

De schoorsteen
Is aan den zuiderwand; het schoorsteenstuk
Diane in 't bad. Nog nooit zag ik figuren,
Die zoo zichzelf verklaarden; schepper was
De kunst'naar, als natuur; hij overtrof haar,
Van adem en beweging afgezien.

Posthumus.

Ook dit kondt gij zeer wel van and'ren hooren;
't Wordt dikwijls hooggeroemd.

Jachimo.

De zold'ring sieren
In goud gedreven eng'len. Ik vergat nog:
Voor 't vuur is niet een ijz'ren rooster, maar

Een tweetal blinde, zilv'ren liefdegoden;
Bevallig rusten ze op den eenen voet,
En steunen op hun toorts.

Posthumus.

Is dit haar eer? —
't Kan zijn, dat gij dit alles zaagt, — en 'k moet
Uw trouw geheugen prijzen, — maar 't beschrijven
Van wat er in haar kamer is, doet niets
Voor 't winnen van uw weddingschap.

Jachimo *(den armband voor den dag halend).*

Welnu,
Verbleek dan, als gij 't kunt. Ik zal dit kleinood
Slechts even laten schitt'ren, slechts een oogwenk;
Dit wil ik kopp'len met uw diamant,
Want beide zijn ze mijn.

Posthumus.

O, Jupiter!
Laat mij nog eens het zien. Is dat die armband,
Dien ik haar gaf?

Jachimo.

Dezelfde, heer, en 'k dank haar;
Zij deed hem af van de' arm; ik zie haar nog;
Haar lief'lijkheid verdoofde zijnen glans,
En deed hem toch in waarde stijgen. Bij
Het overreiken sprak zij: „'k Heb dit eens
Op prijs gesteld."

Posthumus.

Zij deed gewis het af,
Om 't mij te zenden.

Jachimo.

Zeg mij, schrijft ze u dat?

Posthumus.

O, neen, neen, neen, 't is waar. Daar, neem ook dit;
(Hij geeft hem den ring.)
Het is een basiliscus voor mijn oog,
Het zien er van is dood'lijk. — Zoo is dan
Geen eer, waar schoonheid is, geen trouw, waar toch
De schijn er van bestaat, geen liefde, waar
Nog and're mannen zijn! Een vrouweneed
Stell' hij, die hem ontving, niet meer op prijs,
Dan zij haar deugden schatten, dat is, niets. —
O, o, onmeetlijk valsch!

Philario.

Herstel u, heer,
En houd uw ring; hij is nog niet gewonnen.
Dat kleinood, zij verloor 't misschien; wie weet,
Of een bediende niet werd omgekocht
En 't haar ontstolen heeft.

Posthumus.

Zeer waar; en zoo
Kwam hij er aan, zoo 'k hoop; — mijn ring terug!
Weet gij niets van haarzelf, geen enkel teeken,
Dat meer bewijst dan dit? Dit is gestolen.

Jachimo.

Bij Jupiter; ik kreeg 't, en van haar arm.

Posthumus.

Hoort gij? hij zweert; hij zweert bij Jupiter.
't Is waar; — neen, houd den ring; — 't is waar, ik weet,
Zij kon hem niet verliezen. Haar bedienden
Zijn allen trouw aan eed en plicht, — zij stelen!
En voor een vreemde! — Neen, zij was de zijne.
Dit is het blijk van hare onkuischheid, 't loon
Waarvoor zij, duur genoeg, een schandnaam kocht! —

Dáár, neem uw huur, en al 't gebroed der hel
Betwiste u beide' elkaâr!

Philario.

O, blijf bedaard!
Dit is te zwak; gij moogt het niet gelooven,
Gij, die zoo zeker waart van —

Posthumus.

't Moet zoo zijn,
Zij werd door hem onteerd.

Jachimo.

Verlangt gij nog
Een ander blijk? Beneden aan haar borst, —
Liefkozenswaardig, — is een vlek, zoo trotsch
Op dat bekoorlijk plekjen; bij de goden,
Ik drukte een kus er op, en 't gaf mij honger
Naar nieuw genot, schoon reeds verzaad. Gij kent
Die wond're vlek?

Posthumus.

Ja, ja, en zij bevestigt
Die and're vlek, een schandvlek, als de hel
Geen tweede toonen kan.

Jachimo.

Verlangt gij meer bewijs?

Posthumus.

Neen, spaar me uw rekenkunst; het is hetzelfde,
Eens of millioenenmaal!

Jachimo.

'k Wil zweren, —

Posthumus.

Neen,
Geen eed! Gij liegt, wanneer gij zweert, dat gij

Het niet deedt; en ik dood u, als gij loochent,
Dat gij mijn kroon mij naamt.

Jachimo.

Ik loochen niets.

Posthumus.

Had ik haar hier! 'k zou haar in stukken rijten!
Ik ga naar ginds, en doe 't, aan 't hof, en voor
Haars vaders oog; — 'k doe iets!

(Posthumus *af.*)

Philario.

Hij is zichzelf
Volstrekt geen meester meer! — Gij hebt gewonnen;
Hem na! Hij mocht in onbedwingb're drift
Eens woeden op zichzelf.

Jachimo.

Van harte gaarne.

(Beiden af.)

VIJFDE TOONEEL.

Een andere kamer in hetzelfde huis.

Posthumus *komt op.*

Posthumus.

Kan dan geen man ontstaan, als niet de vrouwen
Het halve werk doen? Allen zijn wij bastaards;
En die zoo hoogst eerwaarde man, dien ik
Mijn vader noemde, was, ik weet niet waar,
Toen men mij sloeg, en 't was een valsche stempel
Waar mee 'k geslagen werd; toch was mijn moeder
Van haar tijd de Diana; zoo mijn vrouw
In deez' tijd zonder weergâ. — Wraak, o wraak!

Mij weerde zij het wettige genot,
En bad vaak haar te sparen; deed dit met
Een schaamteblos zoo lieflijk, dat zelfs de oude
Saturnus waar' verwarmd, en ik zoo kuisch
Als versche sneeuw haar dacht. — O, alle duivels!
Die gele Jachimo, in één uur — was 't niet zoo? —
In minder; — daad'lijk; — moog'lijk sprak hij niet,
Maar brulde, als in een eikelbosch een ever,
En deed zijn sprong; en vond geen wederstand,
Dan waar hij dien kon wachten, en waar zij
Geen aanval dulden mocht. O, vond ik slechts
Wat vrouwlijk is in mij! want ied're neiging
Tot ondeugd in den man, voorwaar, zij is
Zijn vrouwlijk erfdeel: liegen, ja, het is zoo,
Komt van de vrouw; van haar 't gevlei, 't bedriegen;
Onkuische lust, van haar; van haar, de wraakzucht;
Van haar de zucht naar grootheid, hoovaardij,
Inbeelding, dwaze lusten, lasterzucht,
Laatdunkendheid en wuftheid, alle kwaad,
Wat maar een naam heeft, wat de hel maar kent,
Van haar, gedeelt'lijk of geheel; of ja, geheel;
Want zelfs haar ondeugd
Zijn ze ongetrouw en wiss'len de eene steeds,
Schoon een minuut pas oud, weer met een and're,
Niet half zoo oud. — Beschrijven wil ik haar,
Verfoeien, vloeken. — Neen, een wijzer haat:
Ik bid, dat het naar eigen lust haar gaat;
De duivel zelf kan haar niet erger plagen!

(POSTHUMUS *af.*)

II. 5. 9.

DERDE BEDRIJF.

EERSTE TOONEEL.

Brittannië. *Een staatsiezaal in* CYMBELINE'S *paleis.*

CYMBELINE, *de* KONINGIN, CLOTEN *en Edellieden komen op van de eene zijde; van de andere* CAIUS LUCIUS *met Gevolg.*

Cymbeline.

Nu, zeg ons, wat verlangt Augustus Cæsar?

Lucius.

Toen Julius Cæsar, — wiens gedacht'nis nog
In aller oogen leeft, en oor en tong
Steeds boeien en ontboeien zal, — Brittannië
Bezocht en overwon, beloofde uw oom,
Cassibelaan, — door Cæsars lof beroemd,
En die door daden zulk een lof verdiende, —
Voor zich en voor zijn erven Rome een cijns,
Drieduizend ponden 's jaars, door u sinds kort
Niet meer voldaan.

Koningin.

En, — wonderbaarder nog, —
Zoo blijft het in 't vervolg.

Cloten.

Licht komen er
Veel Cæsars, eer een tweede Julius komt.
Brittannië is zelf een wereld; wij betalen
Voor 't dragen onzer neuzen niets.

Koningin.

Was 't toen
Uw tijd van nemen, nu is 't onze tijd
Om weer terug te nemen. — Denk, mijn vorst,
Aan 't voorgeslacht, en aan de weerbaarheid
Dit eiland eigen; 't is omzoomd, als ware 't
Neptunus' park, door paal- en rasterwerk
Van onbeklimb're rotsen, felle branding
En banken, die geens vijands schepen dulden,
Maar tot de bramsteng die verzwelgen. Cæsar
Heeft, ja, 't veroverd, maar kon hier niet zwetsen
Van „kwam en zag en overwon"; met smaad, —
Den eersten die hem trof, — werd hij verdreven,
Tot tweemaal toe, van onze kust; zijn schepen, —
Ontredderd speelgoed, — onze schrikb're zee
Nam die als eierschalen op haar golven,
En smeet ze op onze rotsen stuk; vol jubels
Liet held Cassibelaan, die eenmaal reeds, —
Fortuin, wat zijt gij wuft! — den grooten Cæsar
Schier had genoopt tot afstaan van zijn zwaard,
Luds veste toen van vreugdevuren schitt'ren,
Den Brit vol moed vervullend. . . .

Cloten.

Kort en goed, er wordt geen schatting meer betaald. Ons rijk is vrij wat sterker dan toen ter tijd, en, zooals ik zeide, er zijn zulke Cæsars niet meer; anderen van dien naam mogen even kromme neuzen hebben; maar zulke lange armen heeft er geen een.

Cymbeline.

Zoon, val uw moeder niet in 't woord.

Cloten.

Wij hebben er hier nog verscheiden', die even harde handen hebben als Cassibelaan; ik zeg niet, dat ik er een van ben, maar ik heb mijn vuisten toch ook wel. — Waarom schatting? waarom zouden wij schatting betalen? Als Cæsar de zon met een deken voor ons kan bedekken of de maan in zijn zak kan steken, dan zullen wij hem schatting betalen voor licht; maar anders, geen woord meer over die schatting, bid ik u.

Cymbeline.

't Zij u bewust,
Wij waren, tot ons Rome met geweld
Tot cijns verplichtte, vrij; eerst Cæsars eerzucht, —
Die zoo zich opblies, dat de wereld schier
Te klein haar werd, — heeft, zonder schijn van recht,
Dit juk ons opgelegd; het af te schudden
Betaamt een strijdbaar volk, en wij beroemen
Ons, dit te zijn. — Wij zeggen dus tot Cæsar:
Wij stammen van Mulmutius af, die 't eerst
Hier recht en wetten gaf, door Cæsars zwaard
Te zeer verkort; 't is plicht, nu wij 't vermogen,
Haar kracht en vrije werking te herstellen,
Schoon Rome dit betwist'. Mulmutius schiep
Ons wet en recht, hij, de eerste in Brittenland,
Die, 't voorhoofd sierend met de kroon, den naam
Van koning voerde.

Lucius.

't Grieft mij, Cymbeline,
Dat ik verklaren moet: Augustus Cæsar, —
Die meerder koningen tot dienaars heeft,
Dan gij bedienden telt, — is thans uw vijand.
Uit krachte van mijn last, uit naam van Cæsar,

Zeg ik u oorlog en verwoesting aan;
Houd u bereid, want fel en onweerstaanbaar
Zal de aanval zijn. — Ik kweet mij van mijn last,
En dank u voor mijzelf.

Cymbeline.

Wees welkom, Caius.
Uw Cæsar sloeg mij ridder; 'k sleet mijn jeugd
Meest onder hem; van hem verwierf ik eer;
Tracht hij mij die te ontnemen, met geweld,
Dan past het mij, die eer, op dood en leven,
Te hoeden. 't Is mij welbewust, dat thans
Pannonië en Dalmatië voor hun vrijheid
De wapens grepen; vatte niet de Brit,
Dit voorgaan ziende, vuur, dan bleek hij koud; —
Zoo vinde ons Cæsar niet.

Lucius.

De strijd besliss'.

Cloten.

Zijne majesteit heet u welkom. Breng een dag, twee dagen, of langer, voor uw genoegen met ons door; als gij ons later op een anderen voet opzoekt, zult gij ons vinden in onzen zoutwater-gordel; slaat gij ons daaruit, dan is hij u. Valt gij echter in de kloppartij, dan zullen onze kraaien er goed bij varen; en dan is alles uit.

Lucius.

Juist, prins.

Cymbeline.

't Besluit weet ik van uwen heer, hij 't mijn;
Ik zeg u verder: „Welkom!"

(Allen af.)

TWEEDE TOONEEL.

Een andere kamer in CYMBELINE's *paleis.*

PISANIO *komt op, een brief lezende.*

Pisanio.

Hoe! Wat! Van „echtbreuk"! Waarom schrijft gij niet,
Wat monster haar beschuldigt? — Leonatus!
O, meester! Met wat vreemd vergif werd u
Het oor besmet? Wat Italiaansche schurk, —
Met tong en hand vergiften zij, — vond u
Een al te willig hoorder? — „Trouwloos?" Neen;
Voor trouwe lijdt zij straf, en zij weerstaat, —
Geen vrouw, veeleer godinne, — zulke stormen,
Dat sterke deugd zelfs bukken zou. — Mijn meester,
Thans is uw hart beneden haar, zoo diep,
Als eens uw stand. — Wat! haar vermoorden? — ik!
Bij de verknochtheid en de trouw, die ik
Aan u gezworen heb? — Ik! haar? — haar bloed?
Als dit goed dienen is, dan wil ik nooit
Een bruikbaar dienaar zijn. Zie ik er uit,
Als ware ik zoo van menschlijkheid ontdaan,
Als deze wandaad eischt? — „Volbreng 't; de brief,
Dien ik haar schreef, biedt u gelegenheid
En door haar eigen last." — Vervloekt geschrift!
Zwart zijt ge als inkt, geheel! Gevoelloos vod!
Zijt gij dienstplichtig voor deez' daad, gij, die
Zoo maagd'lijk rein er uitziet? — Ach, daar komt ze! —
Ik ben een stumperd, nu ik veinzen moet.

(IMOGEEN *komt op.*)

Imogeen.

Wat is 't, Pisanio?

Pisanio.

Princes, hier is een brief van mijnen heer.

Imogeen.

Wat? ùw heer? Dat is mijn heer, Leonatus.
Wat waar' die sterrenwichelaar bekwaam,
Die zoo de sterren kende, als ik zijn hand;
De toekomst lag hem open. — Goede goden,
Laat, wat dit blad bevat, van liefde spreken,
Laat hem gezond, tevreden zijn, — slechts niet,
Dat wij gescheiden zijn; dit zij hem smart; —
Soms werkt de smart weldadig, zoo is deze,
Daar zij de liefde sterkt; — hij zij tevreden,
Slechts hiermeê niet! — Veroorloof, goede was! —
Heil u, gij bijen, die ons voor geheimen
Deez' sluiting maakt! Iets anders bidden u
Gelieven toe en teek'naars van een schuldbrief;
Want dezen brengt ge in hecht'nis, en voor ons
Verzegelt gij des jongen Amors groeten. —
O, goede tijding, goden!

(Zij leest.) „Mijn vonnis en uws vaders toorn, als hij mij in zijn gebied aantrof, zouden niet zoo wreed jegens mij kunnen zijn, of gij, o dierbaarst wezen, zoudt mij door uwe oogen weder tot nieuw leven bezielen. Weet, dat ik in Cambria ben, te Milfordshaven. Volg, wat op dit bericht uw eigen liefde u raadt. Hiermede wordt u alle heil toegewenscht door hem, die, getrouw aan zijn eed, en steeds in liefde groeiende, de uwe blijft,

Leonatus Posthumus."

O! een bevleugeld paard! — Pisanio, hoor!
Hij is in Milfordshaven; lees, en zeg me
Hoe ver dat is. Als iemand zonder haast
Het afreist in een week, zou ik dan niet
In éénen dag er komen? — Trouwe vriend, —
Die naar uw heer verlangt als ik; — verlangt, —

Ik sprak te sterk! — toch niet als ik; — verlangt, —
Maar met veel zwakker gloed, — o, niet als ik;
Mijn wensch is vuur'ger dan het vuur, — o spreek,
En snel, al stoot ook 't eene woord het ander, —
Raad aan het minnend hart moet zinverdoovend
In 't oor zich storten, — zeg, hoe ver het is
Tot dat gezegend Milford; zeg daarbij,
Hoe Wales ooit zoo gelukkig kwam, van zulk
Een haven te verwerven; bovenal,
Hoe wij van hier ontsnappen, en hoe wij
Den tijd van ons vertrek tot onze thuiskomst
Bemant'len; — doch vooreerst, hoe gaan wij heen;
Waartoe een mantel voor wat nog niet is?
Dit is van later zorg. Ik bid u, spreek;
Zeg, rijden wij wel tien, wel twintig mijlen
Van uur tot uur?

Pisanio.

Een twintig op een dag,
Dit is genoeg voor u, en reeds te veel.

Imogeen.

Wat zegt ge? een man, die ter gerechtsplaats reed,
Kon zoo niet kruipen; 'k weet van weddingschappen,
Waarbij het paard de vlugheid van het zand
In 't uurglas overtrof. — Doch dit is dwaasheid; —
Ga, laat mijn kamenier een ziekte veinzen,
Naar huis verlangen, en bezorg mij snel
Een rijkleed, doch niet kostlijk, maar zooals 't
Een pachtersvrouw betaamt.

Pisanio.

Princes, bedenk —

Imogeen.

Ik zie slechts vóór mij, man, noch rechts, noch links,

Noch achter mij; daar overal is mist,
Waar ik niet door kan zien. Ga, bid ik u;
Doe, wat ik zeg; het wikken is voorbij;
Geen weg, dan die naar Milford, is mij vrij.

(Beiden af.)

DERDE TOONEEL.

Wales. *Een bergachtige streek, met een grot.*

Belarius, Guiderius *en* Arviragus *komen op.*

Belarius.

Een dag te schoon om thuis te blijven, onder
Een dak zoo laag als 't onze! Bukt u, knapen!
Deez' poort leert u den hemel te eeren, doet
U ied'ren morgen 't hoofd in deemoed buigen;
Maar koningspoorten zijn zoo hoog gewelfd,
Dat reuzen er, de trotsche muts op 't hoofd,
Doorstappen, en de morgengroet der zon
Wordt nagelaten. — Heil u, held're hemel!
Wij huizen in de rots, maar brengen u
Meer dankb're hulde toe, dan menigeen
Die trotscher woont.

Guiderius.

Heil, hemel!

Arviragus.

Hemel, heil!

Belarius.

En nu, ter bergjacht! Gij hebt jonge beenen;
Den heuvel op! ik blijf in 't dal. Als gij
Van boven mij zoo klein ziet als een kraai,
Denkt dan, de plaats is 't, die ons klein en groot maakt;
En overweeg, wat ik u vaak vertelde,

Van hoven, vorsten, wiss'ling in den krijg;
Daar is een dienst geen dienst, wijl hij gedaan,
Maar wijl hij zoo beschouwd wordt. Zoo te wikken,
Trekt ons gewin uit alles wat wij zien;
En dikwijls vinden wij tot onzen troost
Den hoornen kever veil'ger wonend dan
Den trotschgewiekten aad'laar. O, dit leven
Is eed'ler dan als hoveling te dienen,
Waarvoor verwijten vaak het loon zijn; rijker
Dan dat men voor een handvol gouds zich laat
Omkoopen en toch niets doet; trotscher ook,
Dan dat men ruischt in onbetaalde zijde,
Waarvoor wie 't prachtkleed levert, buigt, en toch
De schuld niet schrapt: geen leven zooals 't onze.

Guiderius.

Gij spreekt uit uw ervaring; maar wij, armen,
Wij vlogen nooit van 't nest nog weg, en weten
Volstrekt nog niet, hoe elders wel de lucht is.
Dit leven kan het beste zijn, wanneer
De rust het hoogste goed is, en voor u,
Die harder, scherper leven hebt gekend,
Veel zoeter; 't strookt ook met uw strammer leeftijd;
Maar 't is voor ons slechts droomen in een cel,
Het doen van reizen in ons bed, en als
Een kerker voor een schuld'naar, die zijn grens
Niet overschrijden mag.

Arviragus.

Zijn wij zoo oud
Als gij, waar spreken wij dan van? als wind
En regenvlaag den donk'ren winter gees'len
En deze grot door vorst ons nijpt, door wat
Gesprekken drijven wij de slepende uren
Dan voort?. Wij hebben niets gezien; wij zijn
Als dieren, listig als de vos naar buit,

Strijdlustig als de wolf voor wat wij eten,
Vol moed in 't jagen van wat vliedt; gelijk
De vogel in zijn kooi, zoo zingen wij,
Alsof wij vrijheid kenden.

Belarius.

Welk een oordeel!
O, kendet gij der steden woekerzucht,
En voeldet gij die zelf; de kuiperijen
Van 't hof, zoo moeilijk na te laten en
Zoo moeilijk vol te houden, waar 't beklimmen
Des hoogsten tops een wisse val is, of
De weg daarheen zoo glibb'rig, dat reeds de angst
Zoo erg als 't vallen zelf is; de bezwaren
Van 't oorlogsleven, dat voor roem en eer
Niets dan gevaar te zoeken schijnt, bij 't streven
Bezwijkt, en even vaak een smalend grafschrift
Als heldenroem verwerft, ja menigmaal
Voor eed'le daden laster oogst en, erger,
Bij hoonen buigen moet. — Ikzelf, mijn knapen,
Was voor de wereld zulk een voorbeeld. Ziet,
Romeinsche zwaarden hebben allerwege
Mijn lijf geteekend; van de hoogstgeroemden
Was ik er een, ja de eerste; Cymbelin'
Beminde mij; werd heldenmoed geroemd,
Mijn naam zweefde op de tong; ik was een boom
Met takken zwaar van ooft; tot in één nacht
Een storm of diefstal, hoe ge 't noemen wilt,
Die rijpe vruchten, ja mijn loof deed vallen,
Mij bloot gaf aan het weêr.

Guiderius.

Onzeek're hofgunst!

Belarius.

Mijn schuld was niets, dan dat twee schurken, — 'k heb 't
U vaak verteld, — wier meineed meerder gold

Dan mijn onkreukbare eer, den koning zwoeren:
Ik spande saam met Rome. Daarop volgde
Mijn ballingschap; en nu sinds twintig jaar
Was deze rots, deez' wildernis, mijn wereld;
Ik leefde er ongelasterd, vrij, betaalde
Den hemel vromer mijne schuld, dan ooit
In vroeg'ren tijd. — Doch gaat, de bergen op!
Dit is geen jagerstaal. — Hij, die het eerst
Het wild nu velt, zij koning van het feest,
En de and'ren zullen hem tot dienaars zijn.
En hier is geen vergift te duchten; 't loert
In staatsiezalen. Ik ontmoet u in het dal.

(GUIDERIUS *en* ARVIRAGUS *af.*)

Hoe zwaar is 't, spranken der natuur te dooven!
Zij gissen niet, dat zij des konings zonen,
Noch Cymbelin', dat zij in leven zijn.
Zij achten zich mijn zoons, en, schoon zoo need'rig,
In deze grot, die neerbuigt, opgevoed,
Reikt toch hun geest tot koninklijke tinnen;
Natuur doet hen, ook bij het need'rigst werk,
Als vorsten zijn bij and'ren. Polydoor, —
Eens Cymb'lin's hoop en erfgenaam van 't rijk,
Die toen Guiderius werd genoemd, — o goden! —
Zit ik soms op mijn driestal en vertel
Van strijd en zegepraal, hoe volgt zijn geest
Vol vuur 't verhaal; zeg ik: „Zoo viel mijn vijand,
En zoo zette ik den voet hem op den nek";
Hoe stroomt zijn vorstlijk bloed dan in de wang,
Hij spant de pezen, trilt, en neemt een stand,
Zooals ik schets. Zijn jonger broeder, Cadwal, —
Arviragus voorheen, — is evenzoo,
Bezielt wat ik verhaal, en toont nog meer,
Hoe hij wel hand'len zou. — Zij speuren 't wild! —
O, Cymbelin', God weet en mijn geweten,
Gij hebt ten onrecht mij verbannen; toen

Stal ik deez' knapen, drie en twee jaar oud,
Uw erven u ontroovend, zooals gij
Mijn erfgoed mij ontnaamt. Euryphile,
Gij waart hun pleegster; moeder dachten ze u,
En eeren daag'lijks nog het moedergraf.
Ikzelf, Belarius, Morgan nu geheeten,
Geld hun als eigen vader. — 't Wild springt op!

(BELARIUS *af.*)

VIERDE TOONEEL.

Omtrek van Milfordshaven.

IMOGEEN *en* PISANIO *komen op.*

Imogeen.

Wij stegen af, niet waar, omdat we er waren? —
Nooit smachtte zoo mijn moeder mij voor 't eerst
Te zien, als ik nu doe. — Pisanio, mensch!
Waar is mijn Posthumus? Wat hebt ge op 't hart,
Dat zoo u staren doet? Wat zegt die zucht,
Die uit uw boezem breekt? Werd iemand zoo
Geschilderd, 't ware een beeld der radeloosheid,
Ook zonder bijschrift. Laat toch uit uw houding
Niet schrikk'lijke angst zoo spreken, of ontzetting
Beneemt mij moed en kracht. Wat is de zaak?
Wat houdt ge mij, met ingehouden smart,
Dien brief voor? Brengt hij zomerzonneschijn,
Zoo glimlach; is het ijzig winternieuws,
Dan past die schrik. — De hand van mijn gemaal!
Dat helsche giftland doet zijn werk op hem,
Hij is in nood! — Spreek, man; laat toch uw tong
Het ergste mij verzachten, dat bij 't lezen
Zelfs doodlijk wezen kon.

Pisanio.

Ik bid u, lees;
En zie, hoe mij, ellendigste aller wezens,
Het noodlot haat.

Imogeen *(leest)*.

„Uwe meesteres, Pisanio, heeft mijn bed ontwijd; de bewijzen er van liggen in mijn bloedend hart. Ik spreek niet op zwakke vermoedens, maar op bewijzen, zoo sterk als mijn droefheid, en zoo zeker als ik wraak hoop te nemen. Doch die rol, Pisanio, moet gij voor mij op u nemen, als uwe trouw niet door de trouwbreuk der eerlooze bevlekt is. Uw eigen hand moet haar het leven ontnemen; ik verschaf er u gelegenheid toe te Milfordshaven; zij ontvangt voor dit doel een brief van mij. Als gij het schuwt de daad te volbrengen en mij zekerheid te geven, dat zij geschied is, zijt gij de koppelaar van haar schande en ook zelf mij ongetrouw."

Pisanio.

Wat is hier zwaard van noode? Reeds de brief
Heeft haar de keel doorpriemd. — Neen, neen, 't is [laster;
Diens vlijm is scherper dan het zwaard; zijn tand
Is giftiger dan 't giftigst Nijlgebroed;
Zijn stem vaart op den wind en spreidt alom
Zijn leugens, spaart geen vorst, geen hoogen rang,
Geen eed'le vrouw, geen maagd; ja, 't giftdier sluipt
Tot in 't geheim des grafs. — Hoe is 't, princes?

Imogeen.

Zijn bed ontwijd? Wat is 't, zijn bed ontwijden?
Er slaaploos liggen en aan hem er denken?
Er weenen, uur op uur, en, pas in slaap,
Weer schrikken door een bangen droom, van hem,
Mijzelve wekken door mijn schreeuw? Is dat
Zijn bed ontwijden?

Pisanio.

Arme meesteres?

Imogeen.

Ik trouwloos? — Spreke uw binnenst, Jachimo!
Gij hebt hem van onkuischheid aangeklaagd;
Toen kwaamt gij mij een schurk voor, thans bijna
Een eerlijk man. — Een Italiaansche slet,
Door haar blanketsel iets, heeft hem bedrogen;
Ik, arme, ben een kleed, nu uit den smaak,
Maar van te kostb're stof om weg te hangen,
En word gesloopt; — in stukken met mij! — O,
Der mannen eeden zijn der vrouwen valstrik!
De schoonste schijn zal door uw afval, man,
Voortaan een schurkenmom gerekend worden,
Niet aangeboren, aangelegd alleen,
Als loksel voor de vrouw.

Pisanio.

O, hoor mij aan!

Imogeen.

Sprak, toen Æneas trouw'loos was gebleken,
De trouwste als hij, men dacht hem valsch; en 't weenen
Van Sinon deed zoo menig heil'gen traan
Verdacht zijn en de deerniswaardste ellend
Geen deernis vinden; Posthumus, gij brengt
Door uwen deesem 't beste tot bederf;
't Oprechte en eed'le wordt ontrouw, meineedig,
Door uwen diepen val. — Vriend, wees gij braaf;
Doe wat uw heer beveelt; als gij hem ziet,
Getuig dan, dat ik toch gehoorzaam was.
Zie, zelve trek ik 't zwaard; hier, neem 't en tref
De onnooz'le woning van mijn liefde, 't hart;
Vrees niet; 't is leêg, slechts droefheid huist er nog,
Uw meester niet, die vroeger, ja voorwaar,

Zijn rijkdom was. Doe zijn bevel, stoot toe;
Toont ge in een beet're zaak wellicht uw moed,
Thans schijnt gij laf.

Pisanio.

Weg, schand'lijk werktuig! nimmer
Zult gij mijn hand verdoemen.

Imogeen.

Sterven moet ik;
En sterf ik niet door uwe hand, dan zijt
Gij niet uws meesters dienaar. Tegen zelfmoord
Waakt een verbod der goden, dat mijn hand
Zwak maakt en laf. Komaan, hier is mijn hart;
Er is iets voor; — neen, neen, 'k wil geen bedekking;
Gehoorzaam als de scheede. Wat is dit?
Schrifturen van den trouwen Leonatus,
Thans enkel ketterij? Van hier, van hier,
Die mijn geloof vervalscht hebt! Weg! niet langer
Dekt gij mij 't hart! O, arme dwazen schenken
Geloof aan valsche leeraars. Doch hoe diep
't Verraad ook de bedroog'nen griev', toch treft
Hem, die verraadt, veel erger wee.
En gij, o Posthumus, die mij bewoogt
Den koning mijnen vader te trotseeren,
En, steeds om u, het aanzoek te versmaden
Van vorstenzonen, later blijkt het u,
Dat uw gedrag geen daaglijksch doen is, neen,
Maar zonder voorbeeld schier; en 't pijnigt mij,
Zoo ik bedenk, hoe uw herinn'ring eens,
Als gij van haar, die thans u boeit, zult walgen,
U folt'ren zal door mij. — Komaan, maak spoed;
Hier smeekt het lam den slachter. Neem uw mes;
Gij zijt te traag uws meesters wil te doen,
Als ik het ook verlang.

Pisanio.

O, eed'le vrouw,
Sinds ik bevel ontving dit werk te doen,
Sloot ik geen oog.

Imogeen.

Volbreng 't en neem dan rust.

Pisanio.

Eer waakte ik beî mijn oogen blind.

Imogeen.

Waarom
Zijt gij het dan begonnen? Dus voor niet
Die vele mijlen rijdens, die vermoeiing
Van mij, van u, van onze paarden? 't Zoeken
Van deze plaats, zoo kostlijk voor uw doel,
Van 't gunstig oogenblik? de ontsteltenis
Van 't hof om mijn afwezigheid, waarheen
Ik nimmer wederkeeren wil? Waarom
Ontspant ge uw boog, nu 't uitgekozen wild
Juist binnenscheuts is?

Pisanio.

Slechts om tijd te winnen;
'k Moest van deze opdracht af zijn; midd'lerwijl
Heb ik een plan bedacht; o, eed'le vrouw,
Hoor mij geduldig aan.

Imogeen.

Spreek, spreek u moede;
Ik hoorde, ik ben een eerloos wijf; mijn oor
Kan, na die valschheid, toch niets ergers lijden;
Onpeilbaar is de wond die ik ontving.
Dus spreek vrijuit.

Pisanio.

O, mijn gebiedster, 'k dacht,
Gij moet niet meer teruggaan.

Imogeen.

Zeker niet;
Daar gij mij hier wilt dooden.

Pisanio.

Neen voorwaar,
Maar als ik even slim als eerlijk ben,
Dan slaagt mijn plan wellicht. Het is gewis,
Afschuwlijk werd mijn arme heer bedrogen.
Een fielt, ja wel een uitgeleerde schurk,
Heeft u en hem deez' helschen streek gespeeld.

Imogeen.

Een Italiaansche deerne?

Pisanio.

Neen, ik zweer 't u.
Ik wil uw dood hem melden, en ik zend
Een bloedig pand er van; ik heb bevel
Aldus te doen; gij wordt aan 't hof gemist,
En dit versterkt mijn tijding.

Imogeen.

Maar, mijn vriend,
Wat doe ik midd'lerwijl? Waar toef, hoe leef ik?
Wat heul en troost in 't leven, als ik voor
Mijn gade dood ben?

Pisanio.

Als gij keert aan 't hof, —

Imogeen.

Geen hof, geen vader meer; neen, ik ontvlucht
Dat ruwe, trotsche en hersenlooze niets,
Dien Cloten, wiens belaging mij zoo vreeslijk
Als een beleeg'ring was.

Pisanio.

Zoo niet aan 't hof,
Blijf dan ook in Brittannië niet.

Imogeen.

Zeg waar!
Bezit Brittannië alleen de zon? Bestaat
Geen dag en nacht dan in Brittannië? Ziet men
Den aardkring afgebeeld, dan schijnt Brittannië
Een deel er van en toch er buiten, als
Een zwanennestplaats in een grooten plas.
Daar in die wereld buiten Brittenland
Zijn ook nog menschen.

Pisanio.

Het verheugt mij, dat ge
Aan and're landen denkt. Hoor, de afgezant
Van Rome, Lucius, komt naar Milfordshaven
Op morgen; kunt ge uw koninklijken geest
Omslui'ren, zooals u 't geluk zich doet;
Vermommen, wat, in waren vorm zich toonend,
Zichzelf thans in gevaar zou brengen; dan
Betreedt ge een schoonen weg, die uitzicht biedt,
En die misschien u brengt tot aan 't verblijf
Van Posthumus, of anders zoo nabij,
Dat, kunt gijzelf hem al niet gadeslaan,
Toch echte tijding telkens tot u komt,
Hoe hij wel leeft en doet.

Imogeen.

Wat waagde ik niet
Voor zulk een doel, zoo 't zelfs mijn zedigheid
Gevaar, slechts niet den dood, brengt!

Pisanio.

Nu dan, hoor!
Vergeet, dat gij een vrouw zijt; ruil 't gebieden

Voor dienstbaarheid, de schuchterheid en kieschheid, —
Der vrouwen gezellinnen, ja veeleer,
Haar lieflijk wezen zelf, — voor dart'len moed;
Wees spotziek, onbeschaamd, vlug met de tong,
En twistziek als een wezel; ja, vergeet
Dien zeldzaam teed'ren gloed van uwe wangen,
En geef dien prijs, — 't is wreed, maar 't moet, — [aan hem,
Die alles met zijn vlammenkus begroet,
Den fellen straler van omhoog; vergeet
Die zorg, dien keur'gen smaak, die u den nijd
Der groote Juno wekken.

Imogeen.

Kom, wees kort;
'k Bevroed wat gij bedoelt, en ben bijna
Reeds nu een man.

Pisanio.

Zorg eerst er een te schijnen.
Hierop vooruit bedacht, heb ik voor u, —
't Is in mijn mantelzak, — een mansgewaad,
Met hoed en alles. Wilt gij in dien tooi,
Uw wijs van doen ontleenend aan een jong'ling
Van uwen leeftijd, de' eed'len Lucius zeggen,
Dat gij bij hem in dienst te treden wenscht,
Hem melden wat uw gaven zijn, — hij merkt
Dit ras, als hem muziek genot verschaft, —
Wis neemt hij u met welgevallen aan;
Hij is een man van eer, en, meer dan dit,
Hoogst ingetogen. Wat ge aan geld behoeft,
Bezorg ik, rijk'lijk; niets zal u ontbreken,
Noch nu, noch later.

Imogeen.

Gij zijt de een'ge troost,
Dien mij de goden schenken. Kom, van hier;

Nog meer valt te bedenken, maar het best
Is af te wachten, wat de tijd ons brengt.
'k Bied als soldaat het spits aan 't lot en zal
Met vorstenmoed mij weren. Thans van hier.

Pisanio.

En, eed'le vrouw, een kort vaarwel is 't best,
Opdat ik niet gemist worde en verdacht,
Dat ik de hand had in uw vlucht. Princes,
Neem dit, wat mij de koningin eens gaf.
Iets kostlijks is het; zijt gij ziek op zee,
Of flauw en krank te land, een enk'le druppel
Verdrijft uw wee. — Thans lommer opgezocht,
En voor uw mannenrol u toegerust! —
De hemel hoede u!

Imogeen.

Amen! Hart'lijk dank!

(Beiden af.)

VIJFDE TOONEEL.

Een zaal in CYMBELINE'S *paleis.*

CYMBELINE, *de* KONINGIN, CLOTEN, LUCIUS *en Hovelingen komen op.*

Cymbeline.

Zoo is 't; en nu vaarwel.

Lucius.

Dank, edel vorst.
Mijn keizer heeft geschreven; ik moet heen,
En 't grieft mij diep, dat ik als vijand u
Hem melden moet.

Cymbeline.

Mijn volk, heer, wil niet langer
Zijn juk verdragen; en onkoninklijk
Zou 't zijn, meer onderdanigheid te toonen
Dan de onderzaten.

Lucius.

Gun dan, achtb're vorst,
Mij vrijgeleî naar Milford over land. —
Ontvang, vorstin, mijn heilgroet, en ook gij!

Cymbeline.

U, heeren, wijs ik als geleiders aan;
Draagt zorg voor elk verschuldigd eerbetoon; —
Vaarwel dus, eed'le Lucius.

Lucius.

Prins, uw hand.

Cloten.

Ontvang ze in vriendschap; maar van dit uur af
Draag ik haar als uw vijand.

Lucius.

De uitslag, heer,
Zal de' overwinnaar kennen doen. Vaarwel!

Cymbeline.

Blijft, heeren, de' eed'len Lucius bij, tot hij
De Severn overschrijdt. — Thans, goede reis!
(Lucius *en Hovelingen af.*)

Koningin.

't Is met gefronst gelaat, dat hij vertrekt;
't Is onze schuld, maar ons tot eer.

Cloten.

't Is best;
Niets anders is de wensch der dapp're Britten.

Cymbeline.

Den keizer is door Lucius reeds bericht,
Hoe 't hier thans staat. 't Is van belang, bij tijds
Gereed te zijn met wagens en met ruiters;
De macht, die hij alreeds in Gallië heeft,
Is schielijk saâm te trekken, en dan volgt
Licht daad'lijk de overtocht.

Koningin.

Het is een werk,
Dat wakk'ren spoed en krachtig hand'len eischt.

Cymbeline.

Wij zagen het vooruit en hebben ons
Er reeds op voorbereid. Doch waar, mijn gade,
Is onze dochter? Toen wij den Romein
Gehoor verleenden, was ze afwezig, en
Ze heeft ook heden ons nog niet naar plicht
Den morgengroet gebracht. Ons dunkt, zij is
Uit boosheid meer dan volgzaamheid gevormd;
Dit hebben wij bespeurd. — Ga, roep haar hier;
Wij waren te toegevend.

(Een Dienaar af.)

Koningin.

Edel vorst,
Sinds Posthumus verbannen werd, heeft zij
Steeds de eenzaamheid gezocht, en dit, mijn gade,
Kan slechts de tijd weer heelen. 'k Smeek u, heer,
Verschoon haar van verwijten; ze is een vrouw
Van fijn gevoel; een hard woord is een slag,
Een slag de dood voor haar.

(De Dienaar komt terug.)

Cymbeline.

Waar is zij? Hoe
Verschoont zij haar verzuim van eerbetoon?

Dienaar.

Heer, al haar kamers zijn gesloten, en
Zelfs op het sterkste kloppen volgt geen antwoord.

Koningin.

Mijn vorst, toen ik het laatst haar ging bezoeken,
Verzocht zij mij haar afzijn te verschoonen;
Zij moest, — haar zwakte was er de oorzaak van, —
Nalatig zijn in 't brengen van de hulde,
Die zij u daag'lijks schuldig is; zij vroeg,
Dat ik u dit zou melden, maar 't gewoel
Van 't hof onschuldig' mijn vergetelheid.

Cymbeline.

Haar deuren dicht? En zij al sinds een poos
Niet meer gezien? O, goden, wat ik ducht,
Wendt, wendt het af!

(CYMBELINE *af.*)

Koningin.

Mijn zoon, volg gij den koning!

Cloten.

Dien ouden knecht van haar, Pisanio, heb ik
Ook in twee dagen niet gezien.

Koningin.

Ga, volg hem!

(CLOTEN *af.*)

Pisanio! Gij, die Posthumus zoo voorstaat! —
Hij heeft die druppels van mij; 'k hoop, dat hem
't Gebruik daarvan onzichtbaar maakt; hij houdt die
Voor iets bijzonder kost'lijks. — Maar nu zij,
Waar is zij heen? Greep haar vertwijf'ling aan?
Of schonk de min haar vleug'len, dat zij vlood
Naar haar geliefden Posthumus? Ze is weg,
En schande of dood haar deel, beide even dienstig

Voor wat ik wil; verzaakte zij den troon,
Dan ben ik meesteres der Britsche kroon.

(CLOTEN *komt weder op.*)

Hoe is 't, mijn zoon?

Cloten.

't Is zeker, ze is gevlucht.
Ga, spreek den koning toe; hij raast; geen ander
Waagt hem te naad'ren.

Koningin *(ter zijde).*

Des te beter; 'k hoop,
Dat nu deze eene nacht zijn krachten sloop'!

(KONINGIN *af.*)

Cloten.

'k Bemin en haat haar, want ze is schoon en vorstlijk,
En heeft de fijne kunsten van het hof
Veel keur'ger, ja, dan eenige edelvrouw,
Dan allen, ja, dan heel het vrouwendom;
Van elk heeft zij het beste, ja; en zij,
Uit allen saâmgesteld, licht allen saâm
Den voet; daarom bemin ik haar. Maar, dat
Zij mij versmaadt en aan dien bedelaar,
Dien Posthumus, zich wegwerpt, is een smet
Op haar verstand, zoo groot, dat al het and're,
Hoe heerlijk ook, verstikt wordt; en daarom
Besluit ik haar te haten; ja, nog meer,
Ik wil mij op haar wreken. Want, als eens
Een nar —

(PISANIO *komt op.*)

Wie daar? Wat! complotteert ge, kerel?
Kom hier, gij fraaie kopp'laar! Schurk, waar is
Uw meesteres? spreek daad'lijk, of gij vaart
Zoo rechtstreeks naar de duivels.

Pisanio.

Beste prins!

Cloten.

Waar is zij? Spreek! bij Jupiter, ik vraag
Het niet een tweeden keer. Potdichte schurk,
Kom, lucht uw hart van dit geheim, of 'k splijt
Uw hart, en zoek 't. Is zij bij Posthumus?
Zoo diep veracht'lijk van gehalte, dat
Geen grein van waarde in hem te vinden is.

Pisanio.

Ach, prins, hoe kan zij bij hem zijn? Wanneer
Werd zij gemist? Hij is in Rome.

Cloten.

Waar,
Waar is zij? Nader! Neen, geen aarz'ling meer,
Geen stott'ren! geef volkomen rekenschap;
Waar zit ze? zeg?

Pisanio.

Mijn allerbeste prins!

Cloten.

Mijn allerbeste schurk!
Ontdek mij waar zij is, nu daad'lijk, met
Het eerste woord! — niets allerbeste prins! —
Maar spreek, want oogenblikk'lijk is uw zwijgen
Uw vonnis en uw dood.

Pisanio *(een brief overhandigend).*

Zie dan, mijn prins;
Dit blad is alles, wat ik van haar vlucht
Te weten kwam.

Cloten.

Geef hier; — ik zet haar na
Tot voor Augustus' troon.

Pisanio *(ter zijde).*

Ik had geen keus,
Dan dit, of sterven. Doch ze is ver genoeg;
Wat hij daar leest, kan tot een tocht hem drijven,
Maar zeker, geen gevaar haar brengen.

Cloten *(leest).*

Ha!

Pisanio *(ter zijde).*

Ik meld mijn heer haar dood. O, Imogeen!
Trek veilig, keer in vreê, en niet alleen!

Cloten.

En is hij echt, die brief?

Pisanio.

Zoo veel ik weet.

Cloten.

Het is de hand van Posthumus, die ken ik. — Kerel, als gij eens geen schurk wilt wezen, maar mij trouw dienen, en dus met ernstigen ijver alle werkzaamheden verrichten, waarvoor ik reden heb u te gebruiken, — ik bedoel, iedere schurkerij, die ik u opdraag, terstond en eerlijk wilt uitvoeren, — dan zou ik u voor een braven kerel houden; en dan kunt gij rekenen op mijn geld voor uw onderhoud en op mijn voorspraak voor uw bevordering.

Pisanio.

Goed, mijn prins.

Cloten.

Wilt gij mij dienen? Daar gij u zoo geduldig en standvastig aan de kaligheid van dien bedelaar Posthumus hebt vastgeklemd, zoo zult ge volgens de regels der dankbaarheid wel niet anders dan mijn ijverige dienaar wezen. Wilt gij mij dienen?

Pisanio.

Ja, prins.

Cloten.

Geef mij de hand; daar is mijn beurs. Hebt gij ook wat van de kleederen van uw gewezen meester in uw bezit?

Pisanio.

Ja, heer, ik heb in mijn woning dezelfde kleeding nog, die hij aanhad, toen hij afscheid nam van mijn edele meesteres.

Cloten.

De eerste dienst, dien gij voor mij doet; haal mij die kleeding; dit zal uw eerste dienst zijn, ga.

Pisanio.

Dadelijk, prins.

(Pisanio *af.*)

Cloten.

„U te Milfordshaven ontmoeten." Eén ding vergat ik nog hem te vragen, ik zal er zoo dadelijk aan denken. — Juist dáar, schurk van een Posthumus, zal ik u dooden. — Ik wenschte, dat die kleederen er al waren. — Zij zeide mij eens, — en nu moet mij die bitterheid, die ik toen ondervond, van het hart, — dat zij zelfs een kleed alleen van Posthumus hooger schatte dan mijn edele lijfelijke persoon met al mijne begaafheden. Met die kleeding aan het lijf wil ik haar geweld aandoen; eerst hem ombrengen, en voor haar oogen; daar moet zij mijn dapperheid uit zien, wat dan een foltering zal wezen voor haar minachting. Hij ter aarde; mijn jubelrede over zijn dood lichaam ten einde; — en als mijn lust geboet is, — wat ik, zooals ik zeg, om haar te ergeren, zal uitvoeren in de kleêren, die zij zoo geroemd heeft, — zal ik haar naar het hof terugranselen, met

schoppen naar huis stooten. Zij heeft er genot in gevonden mij te verachten, en ik wil mij vroolijk maken door mijn wraak.

(PISANIO *komt met de kleederen terug.*)

Zijn dat zijn kleêren?

Pisanio.

Ja, doorluchte prins.

Cloten.

Hoe lang is 't, sedert zij naar Milford ging?

Pisanio.

Zij kan er nauwlijks zijn.

Cloten.

Breng dat pak op mijn kamer; dat is het tweede ding dat ik u bevolen heb; het derde is, dat gij zorgt stommetjen te spelen bij mijn plan. Doe je plicht maar, en een goede bevordering zal van zelf volgen. — Mijn wraak is nu te Milford; had ik maar vleugels om die te volgen! — Kom, en wees trouw.

(CLOTEN *af.*)

Pisanio.

Gij eischt mijn oneer; ware ik trouw aan u,
'k Waar' valsch en ongetrouw, — waarvan ik gruw, —
Aan hem, de trouwe zelf. — Uw opzet faal';
Ga, zoek vergeefs! — Daal, 's hemels zegen, daal
Op haar, en worde dezen dwaas zijn spoed
Door tegenspoed gestremd, met leed begroet!

(PISANIO *af.*)

ZESDE TOONEEL.

Voor de grot van BELARIUS.

IMOGEEN, *als knaap gekleed, komt op.*

Imogeen.

Ik zie, een man heeft een bezwaarlijk leven;
'k Ben uitgeput; twee nachten heeft alreeds
Mij de aarde als bed gediend. 'k Waar' krank,
Hield niet mijn vast besluit mij staande. — O, Milford,
Toen op den bergtop u Pisanio wees,
Laagt gij zoo duid'lijk voor mij. Goden, 't schijnt,
Een vaste plaats, een toevluchtsoord, ontvlucht,
Als een rampzaal'ge 't zoekt. Twee beed'laars zeiden,
Ik kon den weg niet missen. Liegen zij,
Die armoe, nooddruft lijden, 't weten, dat
De ellende een straf of een beproeving is?
Ach ja, geen wonder; want de rijken zelfs
Verdraaien meest de waarheid; en in weelde
Te struik'len is veel erger kwaad, dan slechts
Uit nood te liegen; valschheid is in vorsten
Veel boozer dan in beed'laars. — Ach, mijn gade!
Ook gij zijt valsch; o, nu ik denk aan u,
Is al mijn honger weg, en toch, zoo pas
Zonk ik schier machtloos neer. — Doch wat is dit?
Een pad? een grot? 't is een verblijf van wilden;
Ik moet niet roepen, durf niet; maar de honger
Verleent, op 't punt dat zij ons sloopt, toch moed.
Ja, weelde en vreê kweekt lafaards; 't hardste lot
Verhardt en staalt ons steeds. — Wie is daar? Woont
Hier menschlijkheid, zoo spreek! Huist woestheid hier, —
Dan rooven, koopen? — Hé! — Nog niets? Ik waag 't;
Doch eerst mijn zwaard getrokken! vreest de vijand

Mijn zwaard als ik, hij vlucht op 't zien alleen.
O, zulk een vijand, goden!

(Zij gaat de grot binnen.)

(BELARIUS, GUIDERIUS *en* ARVIRAGUS *komen op.*)

Belarius.

Gij waart de beste jager, Polydoor;
Wees koning nu van 't feest; Cadwal en ik
Zijn kok en dienaar; 't was onze afspraak zoo.
Het loon verzoet den arbeid; zonder dat
Zou 't vuur allicht verdooven. Komt, de honger
Kruide ons eenvoudig maal; vermoeidheid snurkt
Gerust op harde rots, en loome luiheid
Vindt donzen bedden hard. — Gegroet, gij woning,
Zoo veilig! onbewaakt!

Guiderius.

'k Ben duchtig moe.

Arviragus.

Ik nu voor arbeid zwak, voor eten sterk.

Guiderius.

Ginds is nog koude kost om op te peuz'len,
Tot ons gebraad gereed is.

Belarius *(naar binnen ziende).*

Stil, terug!
Als 't niet van onze spijzen at, ik zou
Het houden voor een elf.

Guiderius.

Wat is er, vader?

Belarius.

Bij Jupiter, een engel! of, zoo niet,
Een stoff'lijk evenbeeld! — Zie, godd'lijkheid,
Niet ouder dan een knaap!

(IMOGEEN *komt weder op.*)

Imogeen.

Doet, goede menschen, mij geen leed; ik riep,
Aleer ik binnentrad, en was van plan
Te vragen of te koopen, wat ik nu
Genomen heb. Ik stal, geloof mij, niets,
En nimmer zou ik 't doen, al waar' de vloer
Met goud bestrooid. Hier hebt gij geld voor 't maal;
Ik zou 't op tafel hebben neergelegd,
Zoodra 'k gedaan had, en bij 't gaan mijn gastheer
Herdacht in mijn gebed.

Belarius.

Wat, jong'ling! geld?

Arviragus.

Eer worde goud en zilver enkel slijk!
Waarvoor ook ieder 't houdt, behalve zij,
Die zulk een drekgod dienen.

Imogeen.

Gij zijt toornig;
Wilt gij mij dooden om 't vergrijp, zoo weet,
Hadde ik het niet begaan, ik waar' gestorven.

Belarius.

Waar reist gij heen?

Imogeen.

Naar Milford, heer.

Belarius.

Uw naam?

Imogeen.

Fidelis, heer; een bloedverwant van mij,
Die naar Italië moet, ging scheep te Milford;
Op reis naar hem door honger uitgeput,
Beging ik dit vergrijp.

Belarius.

Neen, schoone knaap,
Acht ons geen lomperds; schat ons zacht gemoed
Niet naar de woeste woning. Wees gegroet!
't Is bijna nacht; gij krijgt een beter maal
Vóór gij vertrekt, en onzen dank er bij,
Dat gij 't voor lief wilt nemen. — Knapen, heet
Ook gij hem welkom.

Guiderius.

Jong'ling, waart ge een vrouw,
Ik smeekte, om slechts uw knecht te zijn. — Geloof me,
Ik zeg niet meer dan 'k meen.

Arviragus.

En mij verheugt het,
Dat hij een man is; 'k wil hem als mijn broeder
Beminnen; — en gelijk ik dien zou groeten
Na lange scheiding, zeg ik u: wees welkom!
Goedsmoeds! Gij zijt bij vrienden hier.

Imogeen *(ter zijde).*

Bij vrienden!
Zoo broeders! Waren zij, dit wenschte ik, ja,
Mijns vaders zoons! Ik ware minder dan
Geschat, in waarde u meer gelijk geweest,
O Posthumus!

Belarius.

Een kommer kwelt zijn hart.

Guiderius.

Kon ik hem dien verzachten!

Arviragus.

Ja, of ik!
Wat moeite of wat gevaar het kostte, o goden!

Belarius.

Hoort, knapen!

(Zij fluisteren ter zijde.)

Imogeen.

Eed'le vorstenzonen,
Wier hof niet grooter waar' dan deze grot,
Die daar zichzelf bedienden, en wier deugd
Alleen bezeeg'ling vroeg van hun geweten, —
Het nietig handgeklap der wufte menigt'
Versmadend, — overtroffen niet dit paar.
Vergeeft me, o goden! gaarne wisselde ik,
Om saâm met hen te leven, van geslacht,
Daar Leonatus trouw'loos is.

Belarius *(tot de knapen).*

Zoo is het!
Nu 't wild bereid! — Kom binnen, schoone knaap!
Het vasten lokt geen spreken uit; eet eerst;
Dan vragen wij beleefd uw wedervaren,
Zoo ver gij 't zeggen wilt.

Guiderius.

Ik bid u, kom!

Arviragus.

Geen leeuw'rik groet den dag, geen uil den avond
Zoo hart'lijk ooit.

Imogeen.

Hebt dank.

Arviragus.

Ik bid u, kom!

(Allen af.)

ZEVENDE TOONEEL.

Een plein in Rome.

Twee Senatoren en Tribunen treden op.

Eerste Senator.

Ziet hier den inhoud van des keizers schrijven:
Dat, daar 't gewone volk alreeds den krijg
Met de Pannoniërs en Dalmatiërs voert,
En de legioenen, thans in Gallië, blijken
Te zwak te zijn om de' oorlog te ondernemen
Met de afgevallen Britten, wij alsnu
Den adel hiertoe roepen. Tot proconsul
Wordt Lucius aangesteld; en u, tribunen,
Verleent hij, tot het lichten dezer krijgers,
De meest volstrekte macht. Lang leve Cæsar!

Tribuun.

Dus Lucius staat aan 't hoofd van 't leger?

Tweede Senator.

Ja.

Tribuun.

Is hij in Gallië thans?

Eerste Senator.

Bij de legioenen,
Waarvan ik sprak, door uwe manschap nu
Weer aan te vullen. In uw volmacht vindt gij
De sterkte voorgeschreven, en den tijd
Van de' opmarsch.

Tribuun.

Wij vervullen onzen plicht.

(Allen af.)

VIERDE BEDRIJF.

EERSTE TOONEEL.

Het woud in Wales, *nabij de grot.*

CLOTEN *komt op.*

Cloten.

Ik ben vlak bij de plaats waar zij elkander wilden ontmoeten, als Pisanio's aanwijzingen juist zijn. Hoe goed passen mij zijn kleêren? Waarom zou zijn liefjen, die gemaakt is door hem, die den kleermaker maakte, mij ook niet passen? En dit te meer, — met verlof gezegd, — omdat een vrouw, zoo men zegt, iedereen passend vindt, die er maar op past, dat hij zijn werk goed doet. Daarom moet ik nu den werkman spelen. Ik kan het mijzelven gerust vertellen, — want het is toch geen ijdelheid van een man en zijn spiegel, als zij samen verkeeren in zijn eigen kamer, — ik geloof, dat de lijnen van mijn lichaam even goed geteekend zijn als van het zijne; ik ben niet minder jong, heb meer kracht, sta in bezit niet bij hem achter, ben hem vóór in aanzien bij de wereld, boven hem in geboorte, heb evenveel verstand van oorlogszaken en ben hem de baas in het vechten man tegen man. En toch houdt dat onhalsstarrige

ding maar vol, dat zij hem bemint, om mij te sarren. Wat is het leven toch vergankelijk! Je hoofd, Posthumus, dat nu nog op je schouders staat, moet binnen het uur er af, en dan zal dadelijk je liefjen met geweld mijn zijn, je kleêren voor je oogen verscheurd worden, en als dat alles gedaan is, schop ik haar weer terug naar haar vader, die misschien wel wat boos zal wezen over zulk een ruwe behandeling, maar mijn moeder, die zijn nukken in bedwang heeft, zal wel maken, dat hij het alles prijzenswaardig vindt. Mijn paard is behoorlijk vastgebonden; voor den dag, zwaard, en met grimmige bedoeling! Noodlot, lever hem in mijne hand. Dit is juist de beschrijving van de plaats hunner samenkomst; en de kerel waagt het niet mij te bedriegen.

(CLOTEN *af.*)

TWEEDE TOONEEL.

Voor de grot.

Uit de grot komen op: BELARIUS, GUIDERIUS *en* IMOGEEN.

Belarius (*tot* IMOGEEN).

Gij zijt niet wel; blijf hier dus in de grot;
Wij komen bij u na de jacht.

Arviragus (*tot* IMOGEEN).

Blijf, broeder;
Zijn wij niet broeders?

Imogeen.

Menschen moesten 't zijn;
Maar stof en stof verschillen wel in rang,
Hoezeer hun asch gelijk zij. 'k Voel mij ziek.

Guiderius.

Gaat gij ter jacht; ik wil hier bij hem blijven.

Imogeen.

Zoo erg is 't niet met mij; ik ben wel ziek,
Maar geen verwende steed'ling, die zoo daad'lijk
Op sterven na reeds dood is; laat me alleen;
Gaat uw gewonen gang; wordt die gestoord,
Licht wordt de mensch ook zelf verstoord. 'k Ben ziek,
Maar ach, uw blijven helpt mij niet; gezelschap
Helpt niet wie niet gezellig is; en erg
Is 't niet met mij, ik praat nog van mijn ziekte.
Vertrouw me uw woning; niemand zal ik hier
Berooven, zoo ik niet mijzelf beroof;
En laat mij sterven, want de diefstal zou
Armzalig zijn.

Guiderius.

Ik heb u lief, betuigde ik;
Hoeveel 't ook zij, het weegt niet minder zwaar,
Dan ik mijn vader liefheb.

Belarius.

Hoe? Wat? Wat?

Arviragus.

Hoe zondig 't zeggen wezen moge, ik draag
Zijn onrecht mede. Ik heb dien jong'ling lief;
Waarom, dit weet ik niet. Gij zeidet eens:
Der liefde reden kent geen rede; stond
De baar hier aan de deur, en wierd aan mij
Gevraagd, wie sterven moest, ik zou verklaren:
„Mijn vader, niet die jong'ling."

Belarius *(ter zijde).*

Welk een gloed!
Hier spreekt hun adel, hier hun koningsbloed!
Van laffe slaven stammen slaven af;

Natuur kweekt deugd en ondeugd, graan en kaf.
Ik ben hun vader niet; maar wie, wie toovert
Hier thans, die boven mij hun hart verovert? —
(Luid.) 't Is negen uur.

Arviragus.

Nu, broeder, 't ga u wel.

Imogeen.

Geluk ter jacht!

Arviragus.

Ik wensch u beterschap. —
Thans tot uw dienst.

Imogeen *(ter zijde).*

Wat zijn zij goed! O goden,
Wat liegt de wereld toch! Gij, hoov'ling, noemt,
Wat niet de hoflucht ademt, woest en ruw,
Hoe logenstraft thans ondervinding u!
De trotsche zee teelt monsters; voor den disch
Brengt ook een need'rig beekjen goeden visch.
'k Ben ziek en afgemat; Pisanio, thans
Neem ik uw artsenij.

Guiderius.

Geen toespraak hielp.
Hij was van adel, zeî hij, maar rampzalig,
En zwaar beschuldigd, hoewel schuldeloos.

Arviragus.

Mij zeide hij hetzelfde, en ook, wellicht
Vernam ik later meer.

Belarius.

Komaan, ter jacht! —
Nu blijft ge een poos alleen; ga binnen rusten.

Arviragus.

Lang blijven wij niet weg.

Belarius.

Word toch niet ziek,
Gij moet hier huisvrouw wezen.

Imogeen.

Wel of ziek,
Acht mij aan u gehecht.

Belarius.

O, blijf dit immer!
(IMOGEEN *gaat in de grot.*)
Die jong'ling is rampspoedig, maar gewis
Van eed'len stam.

Arviragus.

Wat zingt hij als een engel!

Guiderius.

En hoe maakt hij de spijzen klaar! Wat sneed
Hij keurig onze wortels, en hoe kruidde
Hij 't vleeschnat, als waar' Juno krank en hij
Voor haar verpleging bezig.

Arviragus.

Edel huwt hij
Een lachjen met een zucht, alsof de zucht
Slechts daarom zulk een zucht was, omdat zij
Geen lachjen was; alsof de lach de zucht
Bespotte, omdat zij zulk een heil'gen tempel
Ontwijken moest, om zich met storm te mengen,
Door scheepsvolk vaak verwenscht.

Guiderius.

In hem, naar 'k meen,
Schoot wel vertrouwen wortel, maar dooreen
Met knellend, diep geworteld leed.

Arviragus.

Verkwijn'

En sterve uw wortel, leed! dat vrij van boei,
Met nieuwe kracht het blij vertrouwen groei'!

Belarius.

De zon staat hoog reeds, komt! — Doch wie is daar?

(Cloten *komt op.*)

Cloten.

Ik kan die vagebonden nergens vinden;
De schurk heeft mij bedrogen. 'k Ben dood af.

Belarius.

Die vagebonden! Meent hij ons daarmee?
Ik meen, dat ik hem ken; 't moet Cloten zijn,
De zoon der koningin. Ik ducht belaging.
Ik zag hem lange jaren niet, en toch
Hij is het zeker. — Wij zijn vogelvrij! — van hier!

Guiderius.

Hij is alleen. Zie eens met Cadwal rond,
Of hem nog and'ren volgen; 'k bid u, gaat;
Laat mij alleen met hem.

(Belarius *en* Arviragus *af.*)

Cloten.

Staat! Wie zijt gij,
Die mij ontvlucht? Gepeupel van 't gebergt'?
Daar heb ik van gehoord. — Wie zijt ge, slaaf?

Guiderius.

Nooit was ik slaafscher, dan nu ik op „slaaf"
Niet daad'lijk met een vuistslag antwoord geef.

Cloten.

Gij zijt een roover, een gemeene schurk,
Een hondsvot! Geef u over, dief!

Guiderius.

Aan wien?
Aan u? Wat zijt ge dan? Is niet mijn arm
Zoo sterk als de uwe, niet mijn hart zoo sterk?
In woorden kunt gij sterker zijn; ik draag
Mijn dolk niet in mijn mond. Wie zijt gij, zeg,
Dat ik aan u mij overgeven zou?

Cloten.

Gij schurk, kent gij mij aan mijn kleêren niet?

Guiderius.

Neen, schoft, en ook uw snijder niet, die uw
Grootvader is; hij maakte toch die kleêren,
Die u, zoo schijnt het, maken.

Cloten.

Lage fielt,
Mijn snijder heeft ze niet gemaakt.

Guiderius.

Loop heen dan,
En dank den man die u ze gaf. Gij zijt
Een nar; 'k wil u niet slaan.

Cloten.

Gij, lompe dief,
Hoor dan mijn naam en beef.

Guiderius.

Hoe is uw naam?

Cloten.

Cloten, gij schurk.

Guiderius.

„Cloten, gij dubb'le schurk", zij dan uw naam.
Ik daarvoor beven? Eerder nog voor pad,
Of spin, of adder.

Cloten.

Hoor dan tot uw schrik,
Tot uw vernietiging: ik ben de zoon
Der koningin.

Guiderius.

Het spijt me, uw waarde
Is ver beneden uw geboort'.

Cloten.

Hebt gij geen vrees?

Guiderius.

Ik vrees, die ik eerbiedig: wijze mannen;
Een nar belach ik slechts.

Cloten.

Zoo sterf den dood;
Heb ik met eigen hand u omgebracht,
Dan volg ik hen, die daar gevloden zijn,
En plant dan op de poorten van Lud's veste
Uw koppen; geef u over, berggebroed!

(Beiden vechtend af.)

(Belarius *en* Arviragus *komen weder op.*)

Belarius.

Geen metgezellen dus te zien?

Arviragus.

Geen enkel;
Gij hebt u zeker in den man vergist.

Belarius.

Ik weet niet; 't is wel lang sinds ik hem zag;
Maar toch, zijn trekken waren nog dezelfde
Als toen; dat afgebrokene in zijn spreken,
Dat snauwen, was hem eigen; ik ben zeker,
't Was Cloten wel.

Arviragus.

Hier lieten wij hen achter;
Als Polydoor 't maar goed met hem er afbracht;
Gij zegt, hij is zoo heftig.

Belarius.

Nauw'lijks opgegroeid,
Ik meen, tot man, ontbrak hem elk begrip
Van iets gevaarlijks; en gebrek aan oordeel
Wekt vaak vermetelheid. Daar is uw broeder.

(Guiderius *komt terug met* Cloten's *hoofd.*)

Guiderius.

Deez' Cloten was een gek, een leêge beurs,
Geen geld er in; geen Hercules kon hem
De hersens inslaan, want hij had er geen.
Ik moest hem dooden; anders droeg de nar
Mijn hoofd, als ik nu 't zijn.

Belarius.

Wee ons, wat deedt ge?

Guiderius.

Dat weet ik goed; ik sloeg aan Cloten 't hoofd af,
Den zoon der koningin; hij zeide 't zelf;
Hij schold mij uit voor roover en verrader;
Hij wilde alleen, met eigen hand, ons vangen,
En onze koppen, van de plaats, waar zij
Goddank nog zitten, op de stadsmuur planten.

Belarius.

Wij allen zijn verloren!

Guiderius.

Beste vader!
Wat kunnen wij verliezen, dan wat hij
Ons toch te ontnemen zwoer, het leven? Ons

Beschermt geen wet. Waartoe zoetsappig dulden,
Dat een verwaande vleeschklomp ons bedreigt,
En zelf voor rechter speelt en beul meteen,
Omdat wij bang zijn voor de wet? — Wat makkers
Hebt gij van hem ontdekt?

Belarius.

Geen enk'le ziel
Is te bespeuren; maar het spreekt van zelf,
Hij heeft toch dienaars bij zich. Schoon zijn aard
Slechts zucht was tot verand'ring, en wel steeds
Van kwaad tot erger, kon geen dolle vlaag,
Geen waanzin zelfs hem ooit vervoeren, om
Alleen te komen. Moog'lijk loopt aan 't hof
't Gerucht, dat uitgestoot'nen zooals wij,
Hier wonen in een grot, hier jagen, licht'lijk
In aantal konden groeien; hoort hij dit,
Dan ligt het in zijn aard wel, op te stuiven,
Te zweren, dat hij ons wel halen zal,
Maar toch, 't is niet gelooflijk, dat hij zoo
Alleen zou komen, dat hij 't zelf zou wagen,
Noch dat men dit hem toeliet. 'k Vrees met grond,
Dat deze romp nog wel een nasleep heeft,
Gevaarlijker dan 't hoofd.

Arviragus.

Laat komen, wat
De wil der goden is; hoe 't zij, mijn broeder
Heeft wel gedaan.

Belarius.

Ik had vandaag geen lust
Tot jagen; 't ziek zijn van Fidelis deed
Mij 't uitgaan zwaar zijn.

Guiderius.

Met zijn eigen zwaard,

Waarmee hij mij den strot bedreigde, hieuw ik
Het hoofd hem af. Ik werp het in de kreek,
Daar achter onze rots; zoo drijv' het vrij
Naar zee, en zegg' den visschen: ik ben Cloten,
De zoon der koningin; ziedaar mijn zorg.

(GUIDERIUS *af.*)

Belarius.

Ik ducht de wraak. Hoe wenschte ik, Polydoor,
Dat gij het niet gedaan hadt! schoon uw moed
U eert.

Arviragus.

En ik, dat ik het had gedaan,
En mij alleen de wraak zocht! — Polydoor,
Ik min u broederlijk, doch nu benijd ik;
Ge ontstaalt mij deze daad. Ik wenschte, een wraak,
Door menschenkracht te keeren, kwame ons zoeken,
En vroeg om rekenschap.

Belarius.

Het is geschied. —
Vandaag geen jacht; wij zoeken geen gevaar,
Dat niets belooft. Ga gij nu in de grot;
Speel met Fidelis er voor kok; ik wacht
Den fellen Polydoor hier op, en kom
Met hem aan 't maal.

Arviragus.

Fidelis, arme kranke!
Hoe gaarne doe ik zoo. Gaf 't hem meer kleur
Op zijne wangen, 'k zou een dorp van Clotens
Een aderlating doen, en roemen, dat ik
Zoo mededoogend was.

(ARVIRAGUS *af.*)

Belarius.

Godinne, gij,

Natuur, hoe heerlijk schetst ge uw eigen beeld
In deez' twee koningskind'ren! Zij zijn zacht
Als zephyrs, suizend onder 't veldviooltjen,
Die 't kopjen zelfs niet trillen doen, en toch,
Is 't vorstenbloed aan 't zieden, ruw als stormen,
Die bij den top den pijn der bergen grijpen,
En buigen naar het dal. 't Is wonderbaar,
Hoe een verborgen aandrift hun verleent
Een vorstenwaardigheid, hun nooit getoond,
Een zucht naar eer, nooit bij hen opgewekt,
Wellevendheid, van niemand afgezien,
Een dapperheid, die, wild, van zelf, ontkiemd,
Toch rijk'lijk vruchten geeft, als ware zij
Zorgvuldig aangekweekt! — Maar 't blijft een raadsel,
Wat Cloten's hierzijn ons voorspelt, of wat
Zijn dood ons brengen zal.

(GUIDERIUS *komt terug.*)

Guiderius.

Waar is mijn broeder?
Ik zond dien leêgen kop van Cloten daar in zee,
Als bode naar zijn moeder; maar zijn romp
Blijft ondertusschen als een gijz'laar hier
Voor zijn terugkomst.

(Plechtige muziek.)

Belarius.

Wat! mijn kunstrijk orgel!
Hoor, Polydoor, daar klinkt het! Doch wat oorzaak
Heeft Cadwal om het aan te slaan? Nog eens!

Guiderius.

Is hij in huis?

Belarius.

Hij ging zoo juist er binnen.

Guiderius.

Wat meent hij? Sinds mijn lieve moeder stierf,
Klonk die muziek niet weer. Een plechtigheid
Vereischt een plechtige oorzaak. Wat is dit?
Wie juicht om niets, of om een beuz'ling schreit,
Toont apenvreugd of kindertreurigheid.
Is Cadwal dwaas?

(Arviragus *komt terug*, Imogeen *voor dood op de armen dragend.*)

Belarius.

Daar komt hij, zie,
En draagt de sombere oorzaak in zijn armen,
Van wat wij gispten!

Arviragus.

't Vogeltje' is gestorven,
Dat ons zoo dierbaar was! O, liever had ik
Den sprong gedaan van zestien jaar op zestig,
Mijn vluggen tijd voor krukkende' ouderdom
Geruild, dan dit te zien.

Guiderius.

O, schoone lelie,
Niet half zoo sierlijk draagt mijn broeder u,
Als toen gijzelf nog groeidet.

Belarius.

Ach, wie peilt,
Zwaarmoedigheid, uw diepten? En wie vindt
Den grond, waarin uw trage boot het best
Zijn anker werpt? — Gij, rijkgezegend kind!
God weet, wat man gij eens nog waart geweest;
Ik weet, het mijm'ren doodde een rijken geest! —
Hoe vondt gij hem?

Arviragus.

Reeds stijf, zooals gij ziet;
En met een glimlach, of een vlieg zijn sluim'ring
Gekitteld had, geenszins, als gold zijn lach
Een pijl des doods, die trof; zijn rechterwang
Rustte op een kussen.

Guiderius.

Waar?

Arviragus.

Daar op den vloer,
Zoo de armen saam. Ik dacht, hij sliep; ik trok
Mijn zwaarbeslagen schoenen uit, omdat
Hun harde stap te veel weerklonk.

Guiderius.

Ja waarlijk,
Hij slaapt slechts; is het waar, dat hij verscheidde,
Dan maakt hij 't graf tot bed, en maagd'lijke elfen
Bezoeken zijne rustplaats; geen verderf
Komt u nabij.

Arviragus.

'k Zal met de fraaiste bloemen,
Zoolang de zomer duurt en ik hier blijf,
Uw graf, Fidelis, sieren; nooit ontbreke u
De vroegling, lieflijk bleek als uw gelaat,
Noch 't klokjen, blauw gelijk uw aders, noch
De wilde roos, wier geur bij uwen adem
In zoetheid achterstaat; 't roodborstjen zou, —
Zoo meen'gen rijken erfgenaam beschamend,
Die 's vaders graf nauw met een krans vereert, —
Met liefderijken snavel dit u brengen,
En, is de bloemtijd henen, vlokkig mos,
Tot winterkleed voor u.

Guiderius.

Cadwal, genoeg;
't Is meisjestaal en woordenspel met wat
Zoo ernstig is; laat ons ter rust hem brengen,
En door bewond'ring niet vertragen, wat
Nu heil'ge plicht is. — Naar de groeve, kom!

Arviragus.

Waar zal hij rusten?

Guiderius.

Bij Euryphile,
Bij onze goede moeder.

Arviragus.

Zij het zoo;
En laat ons, Polydoor, schoon onze stem
Nu mann'lijk ruwer klinkt, ter rust hem zingen,
Als moeder eens, gelijke wijze en lied, —
Alleen Euryphile is nu Fidelis.

Guiderius.

Cadwal,
Ik kan niet zingen; ik wil weenen en
Met u de woorden spreken. Treurgezangen
Met valschen klank zijn erger nog dan priesters
En tempels, als zij liegen.

Arviragus.

Goed, wij spreken 't.

Belarius.

Een groot leed heelt een kleiner, zie ik; Cloten
Is gansch vergeten. Knapen, denkt, hij was
De zoon der koningin; en kwam hij ook
Als vijand hier, hij heeft geboet. Vergaat
Ook groot en klein te zamen tot één stof,
Zoo maakt toch de eerbied, schutsgod dezer wereld,

Nog onderscheid van rang bij hoog en laag.
Hij was een prins, die vijand; naamt gij hem
Het leven als uw vijand, gun hem toch
Als prins een graf.

Guiderius.

Ik bid u, haal hem hier.
Thersites' lichaam is zoo goed als Ajax,
Als beiden dood zijn.

Arviragus.

Wees zoo goed en haal hem;
Dan spreken wij intusschen 't lied. —

(Belarius *af.*)

Begin.

Guiderius.

Neen, Cadwal, leggen we eerst zijn hoofd naar 't oosten;
't Is vader wel bekend waarom.

Arviragus.

't Is waar.

Guiderius.

Kom dan en hef hem op.

Arviragus.

Zoo. — Vang nu aan.

Lied.

Guiderius.

Vrees niet meer der zonne kracht,
Noch de woeste winterwinden;
Reeds is hier uw taak volbracht,
Elders zult ge 't loon nu vinden.
Jeugd noch schoonheid blijft bestaan,
Alles moet tot stof vergaan.

Arviragus.

Vrees niet meer der grooten haat,
Geen tyran kan u bereiken;
Ducht niet meer der kleinen smaad,
't Zelfde zijn u riet en eiken;
Vorst zoowel als onderdaan,
Alles moet als gij vergaan.

Guiderius.

Nu geen zorg voor kleed en brood;

Arviragus.

Nu geen schrikk'lijk ommedwalen;

Guiderius.

Uit zijn nu en angst en nood;

Arviragus.

't Eind van 't leven, 't eind der kwalen.

Te zamen.

Rijkdom, kennis, ijd'le waan;
Alles moet tot stof vergaan.

Guiderius.

Geen betoov'ring dere u!

Arviragus.

Nooit een heks bezwere u!

Guiderius.

Nooit een spook omzwerve u!

Arviragus.

Niets uw rust verderve u!

Te zamen.

Uw vergaan zij, doode, u zacht!
Eere worde uw graf gebracht!

(BELARIUS *komt terug, met* CLOTEN's *lijk.*)

Guiderius.

De lijkdienst is volbracht. Kom! Leg hem neder.

Belarius.

Hier is een handvol bloemen; brengt er meer
Te middernacht. De planten, die de nacht
Met killen dauw bevochtigt, zijn het best
Om op een graf te strooien. — Op 't gelaat! —
Als van een bloem ging ras uw schoon voorbij;
En ras verwelkt ons strooisel zooals gij. —
Gaat mede, ginds in stilte neergeknield!
Thans heeft hen de aarde weer, die eens hen gaf
Hun lief, maar ook hun leed, besluit het graf.

(BELARIUS, GUIDERIUS *en* ARVIRAGUS *af.*)

Imogeen *(ontwakend).*

Ja, ja, naar Milford, heer! Wat is de weg? —
Ik dank u. — Langs dat bosch? — Hoe ver is 't nog? —
O, hemel! — Zou 't nog wel zes mijlen zijn?
Ik liep de gansche nacht. — Neen, 'k wil nog slapen. —
Doch stil, geen bedgenoot! — *(Het lichaam ziende.)* O,
[alle goden!
Deez' bloemen hier zijn als der wereld lust,
Die man met bloed haar leed. — Nog droom ik, hoop ik;
Zoo dacht ik ook, ik was een grotbewoner,
En kok bij beste menschen; maar toch, neen,
Het is een pijl van niets, op niets geschoten,
Zooals het brein uit nevels vormt; zelfs de oogen
Zijn soms, gelijk het oordeel, blind. Voorwaar,
Ik sidder nog van schrik. O, groote goden,
Is boven nog erbarming, slechts een drup,
Als 't oog der grasmusch, schenkt me een deel er van!
De droom duurt voort, ja, nu ik wakker ben,
Is 't niet slechts in, maar buiten mij; ik voel het.

Een romp, geen hoofd! — 't Gewaad van Posthumus!
Dat is zijn been, ik ken 't; dat is zijn hand;
Mercurius' voet; die arm van Hercules;
Die dij van Mars; maar 't Jupitersgelaat, —
O godenmoord, — waar is 't? — 't Is weg. — Pisanio!
O, alle vloeken, die de ontzinde Hecuba
Den Grieken toewierp, en de mijne er bij,
Ik slinger ze op uw hoofd! Gij, saamgespannen,
Gij, met dien bandeloozen duivel Cloten,
Gij hebt mijn gâ vermoord! O, lezen, schrijven,
Zij voortaan hoogverraad! — Pisanio, bloedhond! —
Gij hebt met valschen brief, — Pisanio, bloedhond! —
Van dit, het heerlijkst schip der gansche wereld,
Den mast gekapt! — o Posthumus! helaas!
Waar is uw hoofd? waar is 't? Wee mij! waar is 't?
Pisanio mocht in 't hart u treffen, maar
Het hoofd u laten. — Hoe kan 't zijn? Pisanio? —
Ja, hij met Cloten, boosheid en gewinzucht,
Zij brachten mij dit wee. Ja, ja, 't komt uit!
Vond ik die artsenij, die hij als kostlijk
En hartversterkend prees, niet doodend voor
Mijn denken en gevoel? Dit is bewijs!
Dit is Pisanio's werk, en Cloten's; o! —
Kleur gij mijn bleeke wangen met uw bloed,
Dat gruwzamer hun daad, mijn lot, zich toon'
Aan wie ons vinden! O mijn gâ, mijn gade!
(Zij valt op het lijk.)

(Lucius, *een Hopman en andere Officieren, benevens een Wichelaar, komen op.*)

Hopman.

Ook de legioenen, die in Gallië lagen,
Zijn nu geland, naar uw bevel; zij wachten
U hier te Milfordshaven met uw vloot;
Zij zijn marschvaardig.

Lucius.

En wat nieuws uit Rome?

Hopman.

Dat de senaat de grensbewoners en
Italië's adel opriep; vuur'ge mannen,
Die wakk'ren dienst beloven; het bevel
Is aan den dapp'ren Jachimo vertrouwd,
Sienna's broeder.

Lucius.

En gij wacht hen spoedig?

Hopman.

Bij de' eersten goeden wind.

Lucius.

Met goeden moed
Vervult mij die voortvarendheid. Geef last
Tot monst'ring van de troepen, die reeds hier zijn;
Meld dit aan de oversten. — En gij nu, wich'laar,
Wat hebt gij van deze' oorlog reeds gedroomd?

Wichelaar.

't Gezicht, dat mij de goden zelve schonken
Deez' nacht, — ik vastte en bad om licht, — was zóó:
Den vogel van den grooten Jupiter,
Den adelaar van Rome, zag ik vliegen
Van 't regenzwang're zuiden hier naar 't west,
Waar hij in zonnegloed verdween; en dit
Verkondigt ons, — als niet de macht der zonde
Mijn zienersgaaf verzwakte, — zegepraal
Voor Rome's heer.

Lucius.

Heb dikwijls zulk een droom,
En nimmer valsch! — Doch, welk een stam is dit,
Van top beroofd? De puinhoop toont, dat dit

Een trotsch gebouw geweest is. — Wat! Een page! —
Die op hem slaapt, of dood is? Dood waarschijnlijk;
Het leven kiest geen lijk tot bedgenoot,
Noch tot een bed; het leven schuwt den dood. —
Laat mij den knaap eens zien.

Hopman.

Hij leeft nog, heer.

Lucius.

Dan moog' hij ons verklaring geven. — Jong'ling,
Deel ons uw noodlot mee, dat, naar mij dunkt,
Tot vragen dringt. Wie is het, dien gij hier
Tot rustbed kiest? Wie was het, die dit beeld,
Dat eens natuur zoo edel heeft gevormd,
Dus heeft verminkt? En wat is uw verlies
Bij deze droeve schipbreuk? Hoe gebeurde 't?
Wie is hij? Wie zijt gij?

Imogeen.

O, ik ben niets;
Of liever, beter ware 't niets te zijn.
Dit was mijn heer, een goede en dapp're Brit,
Door bergbewoners hier verslagen. — Ach,
Er is geen tweede meester zoo; 'k mag dwalen,
Van 't oost naar 't west, alom mijn diensten bieden,
Bij velen het beproeven, allen goed,
Getrouw en ijv'rig dienen, nimmer vind ik
Een zulken meester weer.

Lucius.

Ach, goede jong'ling!
Mij roert niet minder uw beklag, dan hier
Uw meester in zijn bloed. Zijn naam, mijn vriend?

Imogeen.

Richard du Champ. — *(Ter zijde.)* Dit liegen doet geen [kwaad;

En hooren 't ook de goden, 'k hoop, dat zij
Het mij vergeven. — Wat?

Lucius.

Uw naam?

Imogeen.

Fidelis.

Lucius.

Uw naam en uw gedraging stemmen saâm;
Uw naam verkondt uw trouw, uw trouw uw naam.
Waagt gij 't bij mij? Gij vindt in mij een meester,
Ik zeg niet zoo voortreff'lijk, maar, geloof me,
Niet minder liefderijk. Geen brief des keizers,
Mij toegezonden door een consul, kon
U beter bij mij aanbevelen, dan
Uw eigen waarde 't deed. Ga met mij mee.

Imogeen.

Ik volg u, heer. Doch, met der goden gunst,
Berg ik voor vliegen eerst mijn heer zoo diep,
Als deze spaden graven; en heb ik
Dan geurig loof hem op het graf gestrooid,
Hem honderd vrome spreuken toegemurmeld,
Zoo goed ik kan, tot tweemaal toe, dan zal
Ik weenend hem verlaten en u volgen,
Als gij mij nemen wilt.

Lucius.

Ik wil 't, mijn jongen;
En meer uw vader, dan uw meester zijn. —
Mijn vrienden,
De knaap heeft ons geleerd, wat mannenplicht is:
Laat ons het schoonst en bloemrijkst plekjen zoeken;
Wij graven daar met onze hellebaarden
En pieken hem een graf. Komt, neemt hem op. —

Knaap, 't is uw woord, dat hem deze eere gaf;
Wij delven hem op krijgsmanswijs een graf.
Kom, wisch het schreiend oog; heb goeden moed;
Soms is 't een val, die blijder opstaan doet.

(Allen af.)

DERDE TOONEEL.

Een kamer in CYMBELINE's *paleis.*

CYMBELINE, *Hovelingen en* PISANIO *komen op.*

Cymbeline.

Nog eens; en meld me op nieuw, hoe 't met haar gaat.

(Een der Hovelingen af.)

Een koorts, door het verdwijnen van haar zoon,
Een waanzin, die haar leven in gevaar brengt; —
O, goden, welke rampen! Imogeen,
Mijn troost in 't leven, weg; mijn koningin
Op hoop'loos ziekbed; dit op zulk een tijd,
Nu heftige oorlog dreigt; haar zoon verdwenen,
Die thans zoo noodig waar'; het treft mij diep,
En rooft mij troost en hoop. — Maar gij daar, knaap,
Die van haar vlucht moet weten en u zoo
Onwetend houdt, ik zal het u ontwringen
Door folt'ring.

Pisanio.

Heer, mijn leven is het uwe,
En 'k stel het in uw hand; doch mijn gebiedster,
Ik weet niet, waar zij bleef, waarom zij ging,
En niets van haar terugkomt. Heer, geloof,
Ik ben uw trouwe dienaar.

Eerste Hoveling.

Edel vorst,

Den dag, dat zij vermist werd, was hij hier.
'k Sta borg voor zijne trouw, en ook, dat hij
Steeds ied'ren plicht eens onderdaans vervult. —
Waar Cloten bleef, wordt ijv'rig nagevorscht;
Men vindt hem zeker.

Cymbeline.

't Is een tijd van onrust. —
(*Tot* Pisanio.)
Ge ontsnapt voor ditmaal; doch mijn argwaan houdt
U steeds in 't oog.

Eerste Hoveling.

Heer koning, de Romeinen,
De Gallische legioenen, nog versterkt,
Op last van den Senaat, door de' adeldom
Van Rome, zijn op onze kust geland.

Cymbeline.

O, nu den raad mijns zoons en mijner gade! —
Ik duizel van mijn zorgen.

Eerste Hoveling.

Edel vorst,
Uw toebereids'len kunnen 't hoofd wel bieden
Aan wat ik meld, en, komt er meer, aan meer.
Eén ding ontbreekt, het voorwaarts uit te spreken,
En dit, dit wordt gewenscht.

Cymbeline.

Ik dank u. Komt;
Wij hand'len nu de tijd ons roept. Wij schromen
Geenszins, dat Rome ons kwellen kan; mij grieft,
Wat hier het lot mij aandoet. — Komt!
(*Allen af, behalve* Pisanio.)

Pisanio.

Geen letter van mijn heer, sinds ik hem schreef,

Dat Imogeen gedood is! dit is vreemd.
En 'k hoor van haar ook niets, die toch beloofde
Mij vaak bericht te zenden; 'k weet ook niets
Van wat met Cloten is gebeurd; verbijst'rend
Is alles mij. Hier moet de hemel helpen!
Door ontrouw ben ik trouw, door valschheid waar.
De krijg bewijze, en doe den koning zien,
Dat ik mijn land bemin, — of doe mij vallen.
De tijd breng' licht en helpe in mijnen nood;
't Geluk redt soms een onbestuurde boot.

(PISANIO *af.*)

VIERDE TOONEEL.

Voor de grot.

BELARIUS, GUIDERIUS *en* ARVIRAGUS *komen op.*

Guiderius.

't Gedruisch is om ons heen.

Belarius.

Wij willen 't mijden.

Arviragus.

O, vader, wat is 't leven, vlieden wij
Steeds daden en gevaar?

Guiderius.

En helpt het ons?
Waarheen? deez' weg? Dan zullen de Romeinen
Als Britten ons verslaan, of als barbaarsche
En plichtvergeten oproermakers dwingen
Hun dienst te doen, en daarna ons verslaan.

Belarius.

Zoons, hooger op de bergen; daar is 't veilig.

Niet naar des konings heer; te kort geleên
Is Clotens dood; men kent ons niet; wij staan
Niet op de rol; men vroeg licht rekenschap,
Van waar wij zijn, drong de bekent'nis af
Van onze daad; dan ware ons deel de dood,
Verlengd door mart'ling.

Guiderius.

Zie, dit is een zorg,
Die u in dezen tijd voorwaar niet past,
En ons ook niet bevredigt.

Arviragus.

Is 't te denken,
Dat bij 't gehinnik der Romeinsche rossen,
Bij 't zien der legervuren, en terwijl
De strijd om 't leven oog en ooren boeit,
Men tijd verspillen zal met ons te vragen,
Van waar wij zijn?

Belarius.

In 't leger zijn er velen,
Die mij nog kennen; menig jaar, gij zaagt het,
Had Cloten, toen zoo jong nog, uit mijn ziel
Niet uitgewischt. En bovendien, de koning
Verdient noch mijne diensten, noch uw liefde;
Door mijn verbanning werd gebrek aan leiding
En zware moeite uw deel, verloort gij 't uitzicht
Op een verpleging als uw wieg beloofde,
En bruint u steeds de zomerbrand en doet
De winterkoude u rillen.

Guiderius.

Beter dus
Niet-zijn dan zoo; kom, vader, naar het heer;
Mij en mijn broeder kent men niet, en u,
Reeds lang vergeten, door uw baard onkenbaar,
Zal niemand ondervragen.

Arviragus.

Bij deez' zon!
Ik wil er heen. Ben ik een kind, dat ik
Geen mensch nog sterven zag? geen ander bloed
Zag storten dan van hazen, geiten, reeën?
Geen ander paard besteeg, dan zulk een, dat
Geen ruiter droeg dan mij, wiens hiel nooit spits
Of spoorrad kende? Ik ben beschaamd, dat ik
Zoo lang de heil'ge zon reeds zag, zoo lang
Den zegen van zijn gloed genoot, en immer
Een niets ben, onbekend.

Guiderius.

Ja, bij de goden,
Ik ga. Wilt gij mij zeeg'nen, vader, dan
Stel ik mijzelf op hooger prijs; zoo niet,
Dan treff' mij 't lot, dat ik hierdoor verdien,
Door 's vijands hand.

Arviragus.

Zoo zij 't; 't is ook mijn beê.

Belarius.

Schat gij uw leven op zoo lagen prijs,
Wat reden dan, dat ik meer zorg zou dragen
Voor 't mijn, zoo wankel reeds? Ik ben uw man.
Is 't u bestemd voor 't vaderland te sterven,
Dan wil ook ik dit bed van eer verwerven.
Gaat voor! — *(Ter zijde.)* Geen ruste kent hun vorst'lijk [bloed,
Aleer 't, ontstroomd, hun afkomst kennen doet.

(Allen af.)

VIJFDE BEDRIJF.

EERSTE TOONEEL.

Een veld tussehen de Britsche en Romeinsche legers.

POSTHUMUS *komt op, met een bebloeden doek in de hand.*

Posthumus.

Bebloede doek, ja, ik bewaar u; want
Zoo wenschte ik u geverfd. Gehuwde mannen,
Deedt ge allen zooals ik, hoe menigeen
Versloeg een vrouw, veel beter dan hijzelf,
Slechts om een weinig struik'lens. — O, Pisanio!
Een goede dienaar volgt niet elk bevel;
Slechts aan 't gerechte is hij gehouden. — Goden!
Hadt ge ook mijn feilen zoo bestraft, 'k had niet
Geleefd om dit te doen; mijn eed'le gade
Waar' tijd nog voor berouw gegund, en ik,
Onzaal'ge, die uw straf veel meer verdiende,
Waar' dan getroffen. Maar, helaas! den een'
Rukt gij voor kleine feilen weg; 't is liefde,
Gij spaart hem dieper val; aan and'ren gunt gij
Nog schuld op schuld te hoopen, daag'lijks erger,
Tot schrik hen overvalt, hunzelf tot heil.
Maar Imogeen is de uwe, thans geheel;

Uw wil geschiê; verleent aan mij de gunst,
Dat ik uw wil vervull'. — Ik kwam hier aan
Met de' adeldom van Rome, ter bestrijding
Van 't rijk van mijne gade. 't Is genoeg,
Dat 'k uw vorstin, Brittannië, u heb gedood;
Neen, 'k wond u niet. Daarom, o goden, hoort
Genadig, wat ik wil. Mijn Italiaansch gewaad
Leg ik hier af, en hul mij in de plunje
Van een gemeenen Britschen boer, en strijd
Nu tegen hen met wie ik kwam; zoo sterf ik
Voor u, mijn Imogeen! voor wie mijn leven
Den dood smaakt, elken ademtocht; en zóó
Heb ik me, onkenbaar, haat noch deernis wekkend,
Den dood gewijd. Men zie meer heldenmoed
Van mij, dan mijn gewaad vermoeden doet.
Schenkt, goden, mij de kracht der Leonaten!
O, schaam u, wereld! thans wil ik beginnen,
Deez' dracht: van buiten arm en rijk van binnen.

(POSTHUMUS *af.*)

TWEEDE TOONEEL.

Op dezelfde plaats.

Van de eene zijde komen op: LUCIUS, JACHIMO *en het Romeinsche leger; van de andere zijde: het Britsche leger; achteraan,* LEONATUS POSTHUMUS, *als een arme krijgsknecht. Zij trekken voorbij. Krijgsgedruisch. Dan komen weder op, vechtende,* JACHIMO *en* POSTHUMUS; POSTHUMUS *overwint en ontwapent* JACHIMO, *en verlaat hem daarop.*

Jachimo.

De last en schuld hier in mijn boezem rooft
Mij moed en mann'lijkheid. Een vrouw, vorstinne

Van dezen staat, belasterde ik; tot straf
Verlamt de lucht mij hier. Of had een boer,
Een laaggeboren knecht, mij overmand
In wat mijn handwerk is? Neen, rang en eer
Zijn, zoo gehandhaafd, smaad, geen voorrecht meer.
En overtreft uw adel, o Brittannië,
Deez' boer, als hij onze eed'len, dan zijn wij
Nauw menschen meer te noemen, goden gij.

(JACHIMO *af.*)

(*De slag duurt voort; de Britten vluchten;* CYMBELINE *wordt gevangen genomen; dan komen hem te hulp* BELARIUS, GUIDERIUS *en* ARVIRAGUS.)

Belarius.

Staat, staat! Wij hebben 't voordeel van 't terrein;
De pas is ons; 't is niets dan lage vrees,
Die ons verslaat.

Guiderius *en* Arviragus.

Hoû stand, hoû stand, en vecht!

(POSTHUMUS *komt den Britten te hulp; zij bevrijden* CYMBELINE, *en gaan weg. Daarna komen* LUCIUS, JACHIMO *en* IMOGEEN *weder op.*)

Lucius.

Weg, knaap, weg van den troep en berg uzelf;
Geen vriend spaart vriend, verwarring heerscht, als waar'
De krijg geblind.

Jachimo.

Zij kregen versche hulp.

Lucius.

't Geluk is plots'ling omgezwaaid; wij moeten
Ons snel herstellen, of 't is uit.

(*Allen af.*)

DERDE TOONEEL.

Een ander gedeelte van het slagveld.

POSTHUMUS *en een Britsch Edelman komen op.*

Edelman.

Komt gij van waar zoo standgehouden werd?

Posthumus.

Zoo is 't; en gij van hen, die vluchtten?

Edelman.

Ja.

Posthumus.

Ik wraak u niet; want alles was verloren,
Zoo niet de hemel streed; de koning zelf,
Van beide vleugels reeds beroofd, het leger
Doorbroken, slechts de rug van Britten zichtbaar,
En alles vluchtend door een hollen weg;
De vijand, dol van moed, van moordlust hijgend,
Werk vindend, meer dan wapens om 't te doen,
Die dood'lijk treffend, and'ren licht verwondend,
Nog and'ren vellend door den schrik alleen;
En de enge doorgang opgepropt met dooden,
Getroffen in den rug, en lafaards, 't leven
Nog rekkend, maar met schand'.

Edelman.

Waar was die weg?

Posthumus.

Vlak bij het slagveld, door een diepe gracht
En aarden wal begrensd; een oude krijgsman
Zag, daad'lijk in, wat voordeel dit hem gaf; —
Geloof me, een wakker man, die dezen dag,
Door 't redden van zijn land, de lange jaren,

Waarvan zijn baard getuigt, wèl heeft verdiend; —
Hij, met twee knapen, — jongens, voor een wedloop
Veeleer geschikt dan zulk een moordgevecht,
Met fijner trekken zelfs dan meen'ge jonkvrouw,
Die zich uit zorg of zedigheid omhult, —
Zij hielden stand dwars voor den engen pas,
En riepen, hem versperrend, tot die lafaards:
„Het Britsche hert sterft vluchtend, niet de Brit!
Gij laffe vluchters, vaart ter hel! Houdt stand!
Of ons vindt gij Romeinen; schuwt ge, als 't vee,
De bijl, dan geeft dèèz' bijl u, wat gij mijdt,
Als gij met moed u wendt: staat! staat!" — Deez' drie,
Door moed drieduizend en door daden ook, —
Als de and'ren niets doen, dan zijn drie, die hand'len,
Een leger, — deden door dit woord „Staat! staat!"
Begunstigd door de plaats, nog meer betoov'rend
Door zielenadel, — die een spinrok zelfs
Tot lans hadd' omgevormd, — die bleeke wangen
Door schaamte of moed ontgloeien, zoodat elk,
Die slechts door 't voorbeeld lafaard was geworden, —
Een misdaad in den krijg, verdoemenswaard
Bij wie het voorbeeld geeft, — den vijand nu
Met hen in de oogen zag en als een leeuw
De spietsen tegenbrulde. Toen ontstond
Een stilstand bij de drijvers, een terugtocht,
Verwarring, wilde vlucht. Dra vlieden zij
Als kuikens, langs denzelfden weg, dien zij
Als aad'laars waren afgesneld; als slaven,
Waar ze als verwinnaars waren langsgestormd.
Toen werden in den nood die eigen lafaards, —
Als bij een schipbreuk resten scheepsbeschuit, —
Tot levensredders; toen zij de achterdeur
Der onbewaakte harten open zagen,
Hoe drongen zij, o goden, woest vooruit,
Hier over lijken, over stervenden,

Daar over vrienden, door de menschengolf
Van vroeger neêrgeworpen; elk van tien,
Door één straks voortgejaagd, versloeg er twintig;
Die straks eer stierven dan zij weêrstand boden,
Zij brengen schrik en dood.

Edelman.

Hoe kan 't verkeeren!
Een nauwe weg, een oud man en twee knapen!

Posthumus.

Sta niet verbaasd; gij zijt een man naar 'k gis,
Die liever u verbaast om wat gij hoort,
Dan dat gijzelf iets doet. Wilt gij 't berijmen
En rondbazuinen? Zie, hier is een rijm:
„Een oud man en twee knapen en een pas,
Der Britten heil, 't verderf van Rome was."

Edelman.

Vriend, wees niet boos!

Posthumus.

Ik boos? wees niet beducht!
Ik maak tot vriend, wie voor zijn vijand vlucht;
Want doet hij, zooals hem natuur gebiedt,
Dan weet ik, dat hij dra mijn vriendschap vliedt.
Alweer een rijm!

Edelman.

Vaarwel! Gij zijt verstoord.

(Edelman af.)

Posthumus.

Weer op den loop? — Doorluchte ellendeling!
Dat is in 't veld, en vraagt mij hoe het ging! —
Wat had niet heden menigeen zijn adel
Graag prijs gegeven voor zijn lijfsbehoud!
Hoe menig vluchtte en kwam toch om! En ik,

Onkwetsbaar door mijn wee, ik kon den dood
Niet vinden waar 'k zijn roch'len hoorde, hem
Niet voelen, waar hij sloeg! Het woeste monster
Verbergt zich, vreemd genoeg, in frissche bekers,
In zachte bedden, zelfs in zoete woorden,
En heeft veel dienaars buiten ons, die in
Den krijg zijn messen trekken. — 'k Wil hem vinden;
Tot nu heb ik de Britten bijgestaan,
Maar, thans geen Brit meer, speel ik weer de rol,
Waarin ik kwam. 't Zal niet meer vechten, maar
Mij overgeven aan den laagsten knecht,
Die mij den schouder aanraakt. De Romein
Vergoot hier stroomen bloeds; groot zal de wraak
Der Britten zijn. Mijn losgeld zij de dood.
Nadat ik beiden hier mijn leven bood,
Wil ik het dragen hier noch hoeden; neen,
Ik offer het ten zoen voor Imogeen.

(Twee Britsche Hoplieden, en Soldaten komen op.)

Eerste Hopman.

Dank zij den goden! Lucius is gevangen;
Men houdt den ouden en zijn zoons voor .eng'len.

Tweede Hopman.

Er was een vierde, en in een slecht gewaad,
Die met hen aan de spits vocht.

Eerste Hopman.

Ja, dit zegt men;
Doch geen van allen is te vinden. — Sta!
Wie is daar?

Posthumus.

Een Romein;
En die niet moed'loos neerviel, hadden and'ren
Hem bijgestaan.

Tweede Hopman.

Hier! Grijpt hem, grijpt den hond!
Geen been van hen gaat ooit te Rome melden,
Hoe hier de kraaien smulden. Deze pocht,
Als had hij hoogen rang. Komt, naar den koning!

(CYMBELINE *komt op, met Gevolg;* BELARIUS, GUIDERIUS, ARVIRAGUS, PISANIO *en Romeinsche Krijgsgevangenen. De Hoplieden stellen* POSTHUMUS *voor* CYMBELINE, *die hem aan een Stokbewaarder overgeeft. Daarna allen af.*)

VIERDE TOONEEL.

Eene gevangenis.

POSTHUMUS *en twee Stokbewaarders komen op.*

Eerste Stokbewaarder.

Nu steelt u niemand, met dat blok aan 't been;
Graas nu zoover gij weide hebt.

Tweede Stokbewaarder.

Of honger.

(Beide Stokbewaarders af.)

Posthumus.

Wees welkom, kerker, want gij zijt me een weg,
Zoo 'k denk, tot vrijheid. Beter zoo geklonken,
Dan door de jicht; want zulk een lijder steunt
Veel liever altijd door, dan dat hij heil zoekt
Bij de' eenig zeek'ren arts, den dood, den sleutel

Tot slaking dezer boeien. Mijn geweten,
Gij draagt meer kluisters dan mijn pols en enkels;
O, goden, moog' mijn boete 't werktuig zijn,
Die kluisters te oop nen; dan, voor eeuwig vrij!
Is 't u genoeg, dat het mij leed doet? Zoo
Verzoenen kind'ren wel hun aardschen vader;
En goden zijn genadiger. Verlangt gij
Berouw? toon ik dit meer ooit dan in keet'nen,
Gewenscht, niet opgedrongen? Eischt gij streng,
Dat ik mijn schuld volkomen kwijt, om zoo
Mijn vrijheid te verwerven, eisch dan toch
Geen grooter boete van mij, dan mijn alles.
Ik weet, gij zijt veel zachter dan de mensch,
En deze neemt van zijn berooiden schuld'naar
Een derde, zesde, tiende slechts, en laat
Hem weer bekomen door het overschot.
Maar die genâ verlang ik niet; o, neem
Voor Imogeens onschatbaar leven, 't mijn;
Zij 't ook zooveel niet waard, 't is toch een leven;
Gij hebt het zelf gestempeld. Als de mensch
Zijn handel drijft, weegt hij niet ied're munt;
Zij ze ook wat licht, hij neemt ze naar den stempel;
Neemt zoo mijn leven, 't is uw eigen slag.
En keurt ge, o eeuw'gen, deze reek'ning goed,
Neemt dan dit leven aan en laat mij vrij
En delgt mijn schuld. — O, Imogeen! tot u
Wil ik nu zwijgend spreken.

(*Plechtige muziek, waarbij* POSTHUMUS *inslaapt. Daarop verschijnen de geesten van den Vader, de Moeder en de beide Broeders van* POSTHUMUS. *De eerste, een oud man in wapenrusting, geleidt zijne gemalin bij de hand; hem volgen zijne beide zonen met hunne wonden, zooals zij in den oorlog sneuvelden. Zij omringen den slapenden* POSTHUMUS.)

De Vader.

Niet langer toon, gij Dondergod,
Aardwormen uwen moed;
Twist eer met Mars, of straf uw gâ,
Wier ijverzuchtig bloed
U tergt en tuchtigt.
Wat heeft mijn arme knaap misdaan,
Ach, nooit aanschouwd; ik sloot
Reeds de oogen, toen hij 's levens licht
Nog wachtte in moeders schoot.
Hij werd uw zoon, — want gij toch moet
Der weezen vader zijn,
Moest hem beschermen tegen ramp
En felle zielepijn.

De Moeder.

Lucina hielp mij niet, die mij
Door weeën 't leven nam;
Geheel verweesd was Posthumus,
Toen hij ter wereld kwam,
Een kind des jammers!

De Vader.

Natuur schiep hem zijn stamboom waard,
Van ziel en lichaam schoon;
De wereld noemt hem edelman,
En echten heldenzoon.

De eerste Broeder.

Toen hij tot man was opgegroeid,
Wie was in Albion
Hem zoo gelijk en zoo begaafd,
Dat hij de liefde won
Van Imogeen, die 't best van al
Zijn waarde schatten kon?

De Moeder.

Waarom dat huw'lijk, en hem dan
Geweerd uit 's konings hal,
Van 's vaders erfdeel, en van haar,
Hem lieflijk boven al,
Zijn Imogeen?

De Vader.

Waarom van zulk een Italiaan,
Als Jachimo, geduld',
Dat hij dat edel hart en brein
Van jaloezie vervult,
Hem raad'loos maakt en nederdrukt
Door diep gevoel van schuld?

De tweede Broeder.

Dit heeft u uit het rijk der rust
Uw ouders hier gebracht,
En ons, die voor het vaderland
En 's konings recht en macht,
't Zwaard in de vuist, gevallen zijn,
In volle jong'lingskracht.

De eerste Broeder.

Gelijken moed heeft Posthumus
Voor Cymbelin' betoond;
Maar Jupiter, gij Oppergod,
Te slecht wordt hij beloond;
Waarom, in steê van lauwerkrans,
Met doornen hem gekroond?

De Vader.

Zie uw kristallen venster uit,
En dat uw wrok verdwijn';
Beproef niet langer ons geslacht;
Laat dit genoeg u zijn.

De Moeder.

O, Jupiter, mijn zoon is goed;
Toch lijdt hij hellepijn.

De Vader.

Blik uit uw marm'ren woning neer,
En wees met hem begaan;
Zoo niet, dan roepen wij de hulp
Der and're goden aan.

De tweede Broeder.

Help, Jupiter! of ons verzet
Dwingt hen, ons bij te staan.

(JUPITER, *op een adelaar gezeten, vaart met donder en bliksem neer en werpt een donderkeil. De Geesten vallen op de knieën.*)

Jupiter.

Staakt, geesten uit een lage sfeer, uw hoon!
Gij waagt het, dwergen! met vermeet'le lippen
Den god te smaden op zijn wolkentroon,
Die, bliksems sling'rend, eiken scheurt en klippen!
Gaat, schimmen; rust in 't Elyseesche veld,
Waar eeuw'ge bloemenperken u omringen;
Waartoe met aardsche zorgen u gekweld?
Slechts ik bestuur het lot der stervelingen.
Wien 'k min, beproef ik; steeg de smart ten top,
Te zaal'ger is de heeling. Weest tevreden;
Uw diepgebogen zoon hef ik weer op;
Zijn heil herrijst, zijn rampen zijn geleden.
Het was mijn ster, die zijn geboort' bescheen,
Hij huwde aan mijn altaar zijne uitverkoren';
Ik voer hem weer in de' arm van Imogeen,
Na 't leed is hem te schooner lot beschoren.

Legt dit geschrift hem op de borst; het biedt
Hem voor zijn trouw de heerlijkste belooning.
Gaat nu, en ducht mijn toorn, vervangt gij niet
Uw ongeduld door passende eerbetooning. —
Stijg, aad'laar, op naar mijn kristallen woning.

(JUPITER *stijgt op.*)

De Vader.

Hij kwam in donder, onweêrgeur verspreidend;
Zijn heilige aad'laar schoot als dreigend neer;
Maar lieflijker dan 't Elyseesche heil
Is nu zijn hemelvaart; zijn vogel schikt
Zich de eeuw'ge wieken glad en klauwt den snavel:
Zijn meester is tevreê.

Allen.

Dank, Jupiter!

De Vader.

Reeds sluit zich 't hemelwelf; de god betrad
Zijn schitt'rend huis. Van hier, gij allen, snel!
Wij eeren, ons tot heil, zijn groot bevel.

(De Geesten verdwijnen.)

Posthumus *(ontwakend).*

Gij waart de vader van mijn vader, slaap;
Gij schiept hem mij op nieuw en ook mijn moeder,
En ook twee broeders. Maar, zoodra verschenen, —
Begooch'ling spot met mij, — zijn ze ook verdwenen,
En ik ontwaakt. — De ellendige, die van
Der grooten gunst steeds afhangt, droomt als ik,
Ontwaakt, en vindt ook niets. — Ach, 'k ben verblind;
Wie niets verdient en in zijn droom niets vindt,
Wordt vaak met gunst bedekt; zóó ik, die niet
Begrijp, wie, wat deez' gouden vond mij biedt.
Wat geesten spoken hier? Een boek? O kleinood!
O, wees niet als de wereld thans, een kleed,

Dat eed'ler is dan wat het dekt; uw inhoud
Blijke, ongelijk aan onze hovelingen,
Zoo goed als gij gelooft.

(Hij leest.) „Wanneer een leeuwenwelp, zichzelven onbekend, zal vinden zonder te zoeken en door een zachte lucht omarmd zal worden; en wanneer van een statigen ceder takken afgehouwen zijn en deze, na vele jaren gestorven te zijn geweest, zullen herleven, met hun ouden stam hereenigd worden en met nieuwe kracht groeien; dan zal het lijden van Posthumus een einde nemen, Brittannië gelukkig zijn en in vrede en overvloed bloeien."

't Is nog een droom, of wel het zinn'loos kallen
Van hersenlooze onnooz'len; dit of niets;
Of zinnelooze taal, of taal waarvan
't Verstand den zin niet vat. Het zij hoe 't zij;
't Gelijkt mijn eigen leven; ik bewaar
Dit dus, al waar 't alleen uit sympathie.

(De Stokbewaarders komen weder op.)

Eerste Stokbewaarder.

Nu, vriend, zijt gij bereid tot den dood?

Posthumus.

Meer dan gaar, bereid al lang.

Eerste Stokbewaarder.

't Is hangen, vriend; zijt ge daarvoor bereid, dan zijt ge wel goed klaar gemaakt.

Posthumus.

Als ik dan aan de toeschouwers een goed gerecht blijk te zijn, dan betaalt de schotel het gelag.

Eerste Stokbewaarder.

Een zware rekening voor u, vriend; maar 't is een

troost voor u, dat niemand u verder meer om betaling zal manen; gij behoeft niet bang te wezen, dat een waard u om het gelag zal aanspreken, want dat gelag maakt dikwijls het heengaan even verdrietig als het vroeger vroolijkheid aanbracht. Gij komt daar binnen, flauw van den honger, en gaat er uit, slap van te veel drinken; verstoord dat gij te veel uitgegeven, en verstoord dat gij te veel ingekregen hebt; hoofd en beurs beide leêg, het hoofd des te zwaarder, naarmate het lichter is, de beurs des te opgeruimder, naarmate zij meer zwaarte verloren heeft. Van die tegenstrijdigheid zult gij nu af zijn. — O, wat is zoo 'n stuiversstrik een barmhartig ding; die vereffent duizenden in een ommezien en hij maakt in een oogenblik de winst- en verliesrekening op en hij geeft den kwijtbrief van alles wat was en wat is en wat komen zal. — Uw hals, vriend, is pen en boek en rekenpenningen, alles tegelijk; en zoo wordt er in eens een streep gehaald door al uw schulden.

Posthumus.

Ik ben meer opgewekt om te sterven, dan gij om te leven.

Eerste Stokbewaarder.

Inderdaad, vriend, wie slaapt voelt zijn kiespijn niet; maar een man, die uwen slaap moet slapen, met den beul om hem in bed te helpen, die zou, denk ik, wel willen ruilen met zijn bedienaar; want ziet ge, vriend, gij weet toch niet, waar ge heen gaat.

Posthumus.

Ja, kerel, ik weet het.

Eerste Stokbewaarder.

Dan heeft die dood van u oogen in zijn hoofd, en zoo heb ik hem nog nooit afgebeeld gezien. Gij moet u laten voorlichten door lieden, die beweren, den weg te kennen,

of gelooven, dat gijzelf hem weet, wat toch zeker het geval niet is; of, op uw gevaar af, het onderzoek achterwege laten; en hoe het u gaan zal op het eind van uw reis, nu, ik denk, dat gij wel nimmer terug zult komen om het te vertellen.

Posthumus.

Ik zeg u, vriend, iedereen heeft oogen om den weg te vinden, dien ik te gaan heb, behalve zij, die ze dicht doen en niet willen gebruiken.

Eerste Stokbewaarder.

Welk een ontzettende onzin is dit, dat een mensch zijn goede oogen zou hebben, om den weg te zien, dien men in den blinde gaat! Zooveel weet ik, hangen is de weg, waarbij de oogen gesloten worden.

(Een Bode komt op.)

Bode.

Slaat zijn boeien los; voert uw gevangene naar den koning.

Posthumus.

Gij brengt goed nieuws; — men roept mij tot de vrijheid.

Eerste Stokbewaarder.

Ik laat mij hangen als 't waar is!

Posthumus.

Dan hebt gij meer vrijheid dan een stokbewaarder; er bestaan geen grendels meer voor de dooden.

(Posthumus, *Bode en tweede Stokbewaarder af.*)

Eerste Stokbewaarder.

't Is alsof de man een' galg wou trouwen om jonge galgjes te verwekken; zoo verzot heb ik er nog niemand op gezien. En toch, op mijn eer, al is hij een Romein, er zijn vrij wat grooter schelmen, die verlangen te blijven leven; en daar zijn er ook verscheidenen onder, die tegen

hun zin sterven; dàt deed ik ook, als ik er een was. Ik wenschte, dat wij allen eensgezind waren, en dan goedgezind; o, dan was het gauw uit met alle stokbewaarders en galgen! Ik spreek tegen mijn tegenwoordig voordeel, maar er ligt toch een wensch naar bevordering in.

(Eerste Stokbewaarder af.)

VIJFDE TOONEEL.

De tent van CYMBELINE.

CYMBELINE, BELARIUS, GUIDERIUS, ARVIRAGUS, *Edellieden, Officieren en Gevolg komen op.*

Cymbeline.

Schaart gij u naast mij, die de hemel zond
Als redders van mijn troon! Mijn hart draagt rouw,
Dat de arme krijgsknecht, die zoo heerlijk vocht,
Wiens pij vergulde harnassen beschaamde,
Wiens naakte borst zelfs vóór beproefde schilden
Vooruitdrong, niet gevonden werd. Wie hem
Ontdekt, zal zoo gelukkig zijn, als hem
Mijn vorstengunst kan maken.

Belarius.

Ik zag nooit
Zoo eed'le drift in zulk een armen dos,
Zoo wond're daân van een, bij wien ellende
En nooddruft scheen te wonen.

Cymbeline *(tot* PISANIO, *die opkomt).*

Niets vernomen?

Pisanio.

Men zocht hem reeds bij levenden en dooden,
Maar vond geen spoor.

Cymbeline.

Dan ben ik tot mijn smart
Zelf erfgenaam zijns loons, en geef dit u,
(*Tot* BELARIUS, GUIDERIUS *en* ARVIRAGUS.)
Die hoofd en hart en hand zijt van Brittannië,
Door wie het leeft. Thans is het tijd te vragen,
Van waar gij zijt: — ontdekt mij dit.

Belarius.

Mijn vorst,
Wij zijn uit Cambria en vrije mannen;
Meer roemens ware onwaar en onbescheiden;
Slechts dit: rechtschapen zijn wij.

Cymbeline.

Buigt de knie;
Staat op als ridders van deez' slag; gij zult
Steeds om mij zijn; 'k zal u met waardigheden
Bekleeden, zooals thans uw rang dit eischt.

(CORNELIUS *en Edelvrouwen komen op.*)

Bezorgdheid spelt me uw blik. — Waarom mijn zege
Met droef gelaat begroet? Romeinen past
Dit uitzicht, Britten niet.

Cornelius.

Heil, groote vorst!
'k Moet uw geluk door mijn bericht verbitt'ren:
De koningin is dood.

Cymbeline.

Wien past dit woord
Wel minder dan den arts? 't Is waar, hij moog'
Door artsenijen 't leven rekken, maar hij valt
Ook zelf den dood ten buit. — Hoe was haar einde?

Cornelius.

In waanzin, afschuwwekkend, als haar leven,
Dat, wreed voor and'ren, thans een einde nam,
Haarzelve 't allerwreedst. Wat zij beleed,
Zal 'k melden, als gij 't wenscht. Haar vrouwen hier,
Die weenend om haar doodsbed stonden, mogen
Mij logenstraffen, mocht ik dwalen.

Cymbeline.

Spreek!

Cornelius.

Vooreerst beleed zij, dat ze alleen de grootheid,
Door u erlangd, beminde, nimmer u;
Uw kroon slechts huwde, en gâ was van uw macht;
Uzelf verafschuwd heeft.

Cymbeline.

't Was haar alleen
Bewust; had zij niet stervend dit gezegd,
'k Geloofde 't niet, zelfs uit haar eigen mond.
Ga voort.

Cornelius.

Ze erkende verder, dat uw dochter,
Voor wie ze teed're liefde veinsde, een doorn,
Een schorpioen was in haar oog; ze ontvlood
Te rechter tijd, want dra had haar vergif
Den dood gebracht.

Cymbeline.

Geslepen duivelin!
Wie kan een vrouw doorgronden? — Nog al meer?

Cornelius.

Ja, heer, en erger. Zij beleed, voor u
Een doodlijk gift te hebben, dat aan 't leven
U uur op uur zou knagen, duim voor duim

U langzaam sloopen; zij zou midd'lerwijl
Door waken, weenen, liefd'rijk zorgen, kussen,
Met huich'larij u doeken, en, was 't tijd, —
Had ze u door list gekneed, — haar zoon door u
Tot troonopvolger doen verklaren. Maar,
Toen zijn verdwijnen haar het doel deed missen,
Verried ze, door vertwijf'ling schaamteloos,
Haar god- en menschentergend plan, betreurde,
Dat zij 't gebroede kwaad niet had gesticht;
Zoo stierf ze in wanhoop.

Cymbeline.

Gij vernaamt dit ook?

Eerste Edelvrouw.

Ja, heer, dit alles hoorden wij.

Cymbeline.

Mijn oog
Is vrij van schuld, want zij was schoon; zoo ook
Mijn oor, dat slechts haar vleien hoorde; ook 't hart,
Dat aan haar schijn geloof sloeg; achterdocht
Waar' misdaad zelfs geweest; toch, o mijn dochter!
Noemt gij mijn hand'len dwaas, dan hebt gij recht;
Gij leedt er door. O, hemel, schenk herstel!

(Lucius, Jachimo, *de Wichelaar en andere Romeinsche Gevangenen, met Wachters, komen op; achteraan* Posthumus *en* Imogeen.)

Thans komt gij niet om schatting te eischen, Caius;
Die heeft mijn volk gedelgd, maar met verlies
Van menig held, wiens magen van ons smeekten,
Dat wij de schimmen zoenen met het bloed
Van u, gevang'nen; en wij stonden 't toe;
Bereidt u dus ter dood!

Lucius.

Denk, heer, hoe 't krijgsluk wiss'len kan; het toeval
Schonk u de zege thans; waar' ze ons geweest,
Wij hadden niet, ware eens het bloed bekoeld,
Gevang'nen met het zwaard bedreigd. Maar is 't
De wil der goden, dat we in plaats van losgeld
Ons leven off'ren, 't zij zoo; een Romein
Weet met Romeinschen moed zijn lot te dragen;
Augustus leeft, gedenkt ons lot. Genoeg
Van wat mijzelf betreft; één zaak alleen
Wil ik u vragen: neem een losprijs aan
Voor deez' mijn knaap; hij is geboren Brit;
Geen heer had ooit een page zoo getrouw,
In alles wat hij doet zoo zorg'lijk, ijv'rig,
Zoo stil en handig, lief'lijk, vrouwlijk zacht;
Zijn waarde voeg' haar drang bij mijn verzoek,
Dat gij, — vergeef mij, koning, mijne stoutheid, —
Niet weig'ren kunt. Geen Brit heeft hij gekrenkt,
Schoon een Romein zijn meester was; spaar hem,
Doe gij 't ook niemand anders.

Cymbeline.

'k Zag hem vroeger;
Het is me, als kende ik hem. —
Knaap, reeds uw uitzicht bracht u in mijn gunst,
Gij zijt nu mijn. — 'k Weet niet, wat mij doet zeggen:
Leef, knaap! 't was niet uws meesters voorspraak; leef,
En vraag aan Cymbelin' wat gunst gij wilt;
Is 't mijner waard, voor u geschikt, ik geef 't u;
Al vroegt gij zelfs van deez' gevang'nen hier
Den edelsten.

Imogeen.

Deemoed'gen dank, mijn vorst!

Lucius.

'k Vraag niet, mijn knaap, dat ge om mijn leven bidt,
En toch, ik weet, dit zult ge.

Imogeen.

Neen! Ach, neen!
Iets anders vraagt mijn zorg. Ik zie daar iets,
Mij bitter als de dood; uw leven helpe,
Mijn beste heer, zichzelf.

Lucius.

De knaap bespot,
Verlaat, verloochent mij; dra sterft de vreugd,
Die op de trouwe steunt der wufte jeugd! —
Wat staat hij als versuft?

Cymbeline.

Wat wilt ge, knaap?
Ik min u meer en meer; denk meer en meer,
Wat gij het best zoudt wenschen. Spreek! Is u
Die man bekend, dien gij zoo aanziet? Vraagt gij
Zijn leven? Is 't een bloedverwant, een vriend?

Imogeen.

't Is een Romein; niet meer aan mij verwant
Dan ik aan u, mijn vorst; ja, 'k ben u nader,
Als onderdaan.

Cymbeline.

Wat staart gij zoo op hem?

Imogeen.

Ik zeg 't, heer, u alleen, zoo 't u behaagt
Mij aan te hooren.

Cymbeline.

Gaarne toegestaan,
En 'k wil aandachtig luist'ren. Zeg me uw naam.

Imogeen.

Fidelis, heer.

Cymbeline.

Gij zijt mijn knaap, mijn page,
En ik uw meester; kom en spreek vrijuit.
(CYMBELINE *en* IMOGEEN *gaan ter zijde en spreken samen.*)

Belarius.

Is deze knaap niet uit den dood herleefd?

Arviragus.

Geen korrel zands gelijkt op de and'ren zoo;
Dat zachte en blanke knaapjen, die Fidelis,
Die ons zoo plots'ling stierf; — vindt gij het ook?

Guiderius.

Die doode liev'ling levend!

Belarius.

Stil, laat ons zien! Hij ziet ons niet! Geduld!
Gelijk'nis kan bedriegen. Waar' hij 't zelf,
Dan sprak hij wis ons toe.

Guiderius.

Maar hij was dood.

Belarius.

Stil, laat ons zien.

Pisanio *(ter zijde).*

Zij is 't, mijn meesteres!
Nu zij nog leeft, moge alles gaan zoo 't wil,
't Zij goed, 't zij slecht.
(CYMBELINE *en* IMOGEEN *komen op den voorgrond.*)

Cymbeline.

Kom, plaats u nevens mij,
En doe uw vraag hardop. — (*Tot* JACHIMO.) Heer, kom [vooruit,

Geef antwoord aan deez' knaap en zonder uitvlucht,
Of, bij de macht en billijkheid, waarop
Mijn troon steeds roem draagt, folt'ring zal wel schiften,
Wat waarheid is, wat logen. — (*Tot* IMOGEEN.) Doe uw
[vraag!

Imogeen.

Ik wensch, dat hier deze edelman verklare,
Wie hem dien ring gaf.

Posthumus *(ter zijde).*

Wat gaat hem dit aan?

Cymbeline.

Dien diamant aan uwen vinger, spreek,
Hoe kwaamt ge er aan?

Jachimo.

Gij wilt mij folt'ren, als ik dat verzwijg,
Wat, als ik sprak, u folt'ren zou.

Cymbeline.

Wat! mij?

Jachimo.

Die dwang tot spreken is mij lief; 't verzwijgen
Is mij een mart'ling. Door een schurkenstreek
Werd die ring mijn; hij was van Leonatus,
Dien gij verbandet; en, — het krenkt u zeker
Nog meer dan mij, — op aarde leefde er nooit
Een eed'ler man. Verlangt gij meer te hooren?

Cymbeline.

Al wat ter zake dient.

Jachimo.

Dat wonder, uwe dochter, —
Om wie mijn harte bloedt, bij wier herdenking
Mijn valsche geest bezwijmt, — vergeef me, ik duizel.

Cymbeline.

Wat weet ge van mijn dochter? Op! verman u!
'k Laat eer u leven, tot natuur u eischt,
Dan sterven vóór ik meer vernam. Op! spreek!

Jachimo.

Eenmaal, — onzalig 't uur, waarop 't gebeurde! —
In Rome, — een vloek op 't huis, dat ik betrad! —
't Was op een feest, — o, waren er de spijzen
Vergift geweest, ten minste die, aan mij
Daar toegediend! — de goede Posthumus, —
Wat zeg ik, veel te goed om te vertoeven
Waar slechte menschen waren, hij, de beste
Bij uitgelezen goeden! — treurig zat hij,
Hoorde ons de vrouwen van Italië roemen
Om schoonheid, waar de hoogstgekleurde lof
Des besten reed'naars dof bij werd, en 't beeld
Van Venus of Minerv', hoe slank en edel,
Hoe bovenaardsch van stal, misvormd bij scheen, —
Om haren geest, dien kostelijken schat
Van al de schoone gaven, waar de man
De vrouw om mint, — dan nog dien huw'lijkshaak,
Bevalligheid, die 't oog gevangen neemt, —

Cymbeline.

Ik sta op kolen, kom toch tot de zaak.

Jachimo.

Ik zal 't maar al te snel, tenzij gijzelf
Uw leed verhaasten wilt. — Deez' Posthumus, —
Geheel een edelman, ook in de liefde,
En door een koningsdochter uitverkoren, —
Nam eind'lijk 't woord, niet om iets af te dingen
Van onzen lof, — daarin was hij zoo kalm
Als zelfbewuste deugd, — hij schetste alleen
Zijn gade ons af; en waar' dat beeld, zooals

Zijn tong het schiep, bezield, dan hadden wij
Op keukendeerns gesnoefd, òf zijn lof deed
Ons stomme onnooz'len blijken.

Cymbeline.

Kom, ter zake!

Jachimo.

De kuischheid uwer dochter, — hier begint het:
Hij sprak als waar' Diana in haar droomen
Min koel dan zij; zij, zij alleen was kuisch;
Waarop ik twijf'lend sprak, ellend'ling ik!
Goud zettend tegen dezen, dien hij toen
Aan de' eed'len vinger droeg, dat ik die kuischheid
Zou winnen en, tot echtbreuk haar verleidend,
Dien ring verwerven. Hij, als edelman,
Niet minder vast vertrouwend op haar eer,
Dan zij bleek waard te zijn, verwedt deez' ring,
En had dit ook gedaan, waar' 't een karbonkel
Van Phœbus' rad geweest, ja kon het doen
Zelfs met de waarde van de zonkar zelf.
Ik ijl toen naar Brittannië; — moog'lijk, heer,
Herinnert ge u, dat ik uw hof bezocht,
Waar mij uw kuische dochter kennen deed,
Wat hemelsbreed verschil er tusschen liefde
En lagen lust bestaat. Toen zoo mijn hoop,
Doch mijn verlangen niet, vervlogen was,
Begon mijn zuid'lijk brein in 't minder sluwe
Brittannië zijn verleidingswerk, gemeen
En laag, maar voor het snoode doel voortreff'lijk;
In 't kort, mijn plan gelukte zoo, dat ik
Met schijnbewijzen wederkwam, genoeg
Om de' eed'len Leonatus dol te maken
En hem 't geloof te ontnemen in hare eer,
Door allerlei verhalen, door 't verslag
Van schilderwerk, tapijten, door haar armband, —

O list, die mij dien gaf! — zelfs door een heimlijk
Merkteeken aan haar borst; zoo moest hij denken,
Dat zij 't verbond van kuischheid had verscheurd,
En ik haar won; waarop toen Posthumus, —
Mij dunkt, ik zie hem daar —

Posthumus *(vooruitkomende).*

Dat doet gij ook,
Romeinsche duivel! — Ik onnooz'le dwaas,
Aartsmoord'naar, dief, elk woord dat passend is
Voor elken vuigen schurk, die was en is
En wezen zal! — Geve een rechtvaardig rechter
Mij koord of dolk of gift! Gij koning, zend
Naar vindingrijke folt'raars; ik, ik ben 't,
Die al wat afschuw wekt op aard veredel
Door erger wandaad. Ik ben Posthumus;
Ik moordde uw dochter; — lage schurk, ik lieg;
Een mind'ren schurk dan ik gaf ik den last,
Een tempelschenner, tot de daad; — de tempel
Der deugd was zij, ja meer, die godheid zelf.
Bespuw mij, steenig mij, werp mij met slijk,
Hits honden op mij aan; noem ied'ren schurk
Nu Leonatus Posthumus; de naam
Van schurk zij minder eerloos! — Imogeen!
Mijn vrouw, mijn ziel, mijn leven! Imogeen!
O, Imogeen! o Imogeen!

Imogeen.

Kalm, heer! hoor, hoor!

Posthumus *(haar wegslaande).*

Zal dit een schouwspel zijn? Gevloekte page,
Daar ligt uw rol! *(Zij valt.)*

Pisanio.

O, helpt mij, helpt mij, allen,
't Is mijn en uw meest'res! — Heer! Posthumus!

Nooit dooddet ge Imogeen dan nu! — Help, help! —
Mijn eed'le vrouwe!

Cymbeline.

Draait de wereld rond?

Posthumus.

Wat duiz'ling grijpt mij aan?

Pisanio.

Ontwaak, princes!

Cymbeline.

Is 't zoo, is 't waar, dan willen mij de goden
Door vreugde dooden.

Pisanio.

Eed'le vrouw, hoe is 't?

Imogeen.

Weg! uit mijn oogen!
't Was gif, dat gij mij gaaft; weg, moordenaar!
Weg, adem niet waar vorsten zijn!

Cymbeline.

De stem van Imogeen!

Pisanio.

O, mijn gebiedster,
Der goden bliksem moog' mij treffen, als
Ik 't middel, dat ik u bij 't scheiden gaf,
Niet kostlijk dacht; mij gaf 't de koningin.

Cymbeline.

Nog nieuwe schuld?

Imogeen.

Mij was het gif.

Cornelius.

O, goden! —

'k Vergat te melden, zij beleed nog dit,
En 't redt uw eer: „Indien Pisanio," sprak ze,
„Zijn meesteres het middel gaf, dat ik
Als sterkend prees, dan heeft hij haar bediend,
Als waar' ze een rat."

Cymbeline.

Hoe zoo, Cornelius?

Cornelius.

Vaak drong de koningin, heer, bij mij aan,
Vergiften haar te mengen; zij gaf voor,
Dat zij haar weetlust zou voldoen, door 't dooden
Van hond en kat en dergelijk gespuis;
Ik duchtte een erger doel, waarom ik haar
Een schaad'loos mengsel gaf, dat plotseling
Het leven schorst; doch korten tijd daarna
Neemt ieder levenswerktuig ongedeerd
Zijn taak weer op. — Hebt gij daarvan gebruikt?

Imogeen.

Waarschijnlijk wel, want ik was dood.

Belarius.

Mijn knapen,
Zoo dwaalden wij.

Guiderius.

Voorzeker, 't is Fidelis.

Imogeen.

Waarom verstiet gij zoo uw echte vrouw?
Denk nu, dat ge op een hooge rotspunt staat,
En stoot nog eens mij van u.

(Hem omarmend.)

Posthumus.

Hang als een vrucht, mijn ziel, hier, tot de boom
Gestorven is!

Cymbeline.

Hoe nu, mijn vleesch en bloed, mijn kind! ben ik
Hier niets voor u? moet ik slechts toezien hier?
Hebt gij geen woord voor mij?

Imogeen *(knielt)*.

Uw zegen, vader!

Belarius (*tot* Guiderius *en* Arviragus).

't Was recht, dat gij dien jong'ling zoo bemindet,
Ik gisp u niet.

Cymbeline.

Wijwater mogen u
De tranen zijn, die 'k stort! O, Imogeen,
Uw moeder stierf.

Imogeen.

Het doet mij leed, mijn vader.

Cymbeline.

O, zij was slecht; 't is hare schuld, dat wij
Elkaâr zoo vreemd terugzien; doch haar zoon
Verdween, maar hoe en waar, weet niemand.

Pisanio.

Vorst!
Thans vrij van vrees, spreek ik ronduit. De prins
Kwam, toen mijn eed'le vrouw verdwenen was,
Met uitgetogen zwaard tot mij, en zwoer,
Zoo 'k hem niet zeide, welken weg zij nam,
Schuimbekkend mij den dood. Toevallig had ik
Een brief, met arglist door mijn heer geschreven,
Nog in mijn zak, en deze dreef hem aan,
Haar in 't gebergt' bij Milford te gaan zoeken;
Hij ijlde, als razend, in mijns meesters kleed'ren,
Die hij mij afdwong, heen, met schand'lijk plan;
Hij deed een duren eed, mijn eed'le vrouw

Haar eer te rooven; wat er van hem werd,
Vernam ik niet.

Guiderius.

Laat mij 't voleinden; ik
Versloeg hem daar.

Cymbeline.

Verhoeden dit de goden!
O, laat uw goede daden van mijn lippen
Geen smaad'lijk vonnis oogsten! Wakk're knaap,
Herroep het weer.

Guiderius.

Ik zeide 't, en ik deed het.

Cymbeline.

Hij was een prins.

Guiderius.

Een zeer onwaardige. Wat hij mij deed,
Was gansch niet prinslijk, want hij tergde mij
Door schimpen, — brulde zoo de zee mij toe,
Ik vloog haar aan; — ik hieuw het hoofd hem af,
En ben verheugd, dat hij thans hier niet staat
En dit van mij vertelt.

Cymbeline.

Gij doet mij leed;
Gij spraakt uw eigen vonnis uit; de wet
Eischt uwen dood.

Imogeen.

Dat lichaam zonder hoofd
Hield ik voor mijn gemaal.

Cymbeline.

Hier, boeit den dader,
En voert hem weg.

Belarius.

Een oogenblik, mijn vorst;
Deez' man is beter dan dien hij versloeg,
Van afkomst edel als gijzelf, en deed
Veel meer voor u, dan heel een bende Clotens
Ooit kon bevechten. — *(Tot de Wacht.)* Laat zijn armen
[vrij;
Voor banden zijn zij niet.

Cymbeline.

Wat, oude krijger,
Wilt gij uw loon, nog onbetaald, verbeuren
Door onzen toorn te wekken? Hoe! in afkomst
Aan ons gelijk?

Arviragus.

Dit was te veel gezegd.

Cymbeline.

Gij sterft er voor.

Belarius.

Wij drieën willen sterven;
Maar eerst bewijs ik, dat van ons toch twee
Zoo goed zijn, als ik heb geroemd. — Mijn zoons,
'k Moet thans onthullen, wat voor mij gevaar,
Doch u, gelukkig, heil brengt.

Arviragus.

Uw gevaar
Is 't onze.

Guiderius.

En ons heil 't zijn.

Belarius.

Nu dan, het zij!
Veroorloof, groote vorst, — gij hadt eenmaal
Een onderdaan, Belarius genaamd.

Cymbeline.

Wat wilt gij? een verrader en een balling!

Belarius.

Hij is het, heer, die u deez' grijze haren
Thans toont; een balling, ja; maar zeker, 'k weet niet,
Waarom verrader.

Cymbeline.

Voert hem weg; hem redt
De gansche wereld niet!

Belarius.

Vorst, niet te heftig!
Voldoe mij eerst het pleegloon van uw zoons,
Ook al verklaart gij het verbeurd, zoodra
Ik 't heb ontvangen.

Cymbeline.

Pleegloon van mijn zoons?

Belarius.

Vergeef me, ik ben te plomp en driest. Ik kniel,
Heer, thans voor u, en rijs niet op, aleer
'k Mijn zoons tot hoog'ren stand bevorderd zie;
Spaar dan den ouden vader niet. Mijn vorst,
Die jonge lieden, die mij vader noemen
En zich mijn zonen wanen, zijn het niet;
Zij zijn de vrucht van uwe lend'nen, heer,
Uw eigen vleesch en bloed.

Cymbeline.

Mijn zonen, zij?

Belarius.

Als van uw vader gij. Ik, de oude Morgan,
Belarius ben ik, eens door u verbannen;
Uw machtspreuk was mijn heel vergrijp, mijn straf,

En heel mijn hoogverraad; mijn onrecht was
Onrecht te lijden. Hier deze eed'le prinsen, —
Dàt zijn ze en zóó, — heb ik deez' twintig jaar
Nu opgevoed; zij weten, kunnen, willen,
Wat ik hun leeren kon; 't is u bekend,
Wat man ik ben. Euryphile, hun voedster,
Die 'k om den roof tot vrouw nam, stal de kind'ren,
Toen ik verbannen werd; ik drong ze er toe,
Omdat ik reeds vooraf do straf ontving,
Voor wat ik toen misdreef. De straf voor trouw
Deed mij verrader zijn; hoe smart'lijker
Dit zwaar verlies u trof, te beter trof
De roof zijn doel. Doch hier, genadig vorst,
Hergeef ik u uw zoons; en ik verlies
De liefste metgezellen van de wereld;
De zegen van den hemel boven ons
Valle op hun hoofd als dauw! Want zij zijn waard
Als sterren hem te sieren.

Cymbeline.

Weenend spreekt gij,
Doch wonderbaarder nog dan wat gij meldt
Is wat gij drieën mij volbracht. 'k Verloor
Mijn zoons; als deze 't zijn, kan ik mij nimmer
Twee beet'ren wenschen.

Belarius.

Nog een enkel woord:
Deez' jong'ling, dien ik Polydorus noem,
Is, eed'le vorst, uw zoon Guiderius,
En deez', mijn Cadwal, uw Arviragus,
Uw jongste zoon; hij was gewikkeld, heer,
In een zeer rijken mantel, 't eigen werk
Der koningin, zijn moeder; lichtlijk kan ik
Dien toonen als bewijs.

Cymbeline.

Guiderius had
Een teeken aan den hals, een roode ster,
Een wonderbare vlek.

Belarius.

Hij is het, heer,
Die hier den stempel draagt, waarmeê natuur
Uit wijze goedheid hem begiftigd heeft,
Als teeken ter herkenning.

Cymbeline.

O, 'k ben moeder
Van drielingen! En blijder nooit begroette
Een moeder haar herstel! — Gezegend gij,
Die, eens zoo wonderbaar uw kreits ontrukt,
Er thans weer heerschen moogt! — O, Imogeen!
't Kost u een koninkrijk.

Imogeen.

Neen, vader, neen;
't Schenkt mij twee werelden. — Mijn lieve broeders,
Welk wederzien! Ontken nu nooit, dat ik
Niet warer spreek; gij noemdet mij uw broeder,
En 'k was uw zuster slechts; ik noemde u broeders,
Gij waart het inderdaad.

Cymbeline.

Wat, kent ge elkaâr?

Arviragus.

Ja, vader, ja!

Guiderius.

En liefde bond ons saâm,
Van de' eersten blik, totdat wij dood hem waanden.

Cornelius.

Door 't gif der koningin.

Cymbeline.

O, wond're neiging!
Wanneer verneem ik alles nog? Deez' schets,
Zoo haastig, duidt het overrijke takwerk
Nauw aan, dat ik nog volgen, kennen moet.
Waar leefdet gij, en hoe? En wanneer kwaamt ge
Bij deez' Romein in dienst? Waarom en hoe
Verliet ge uw broeders, hoe troft gij hen aan?
Waarom uw vlucht van hier? Waarheen? Dit alles,
En wat u drieën tot den oorlog dreef,
Ja meer, veel meer nog heb ik na te vragen,
En al wat daarmee samenhangt te volgen,
En stap voor stap. Doch 't is nu tijd noch plaats
Voor zulk een onderzoekend vragen. Zie,
Daar ankert Posthumus bij Imogeen,
En lieflijk werpt haar oog zijn bliksemstralen
Op hem, haar broeders, mij, haar heer, en treft
Een elk met vreugde, en ieder geeft haar antwoord
Op and're wijs. — Verlaten wij dit veld,
En vullen wij met offerrook de tempels. —
(*Tot* Belarius.)
Gij zijt mijn broeder, nu en voor altoos.

Imogeen.

Gij zijt mijn vader ook; ik dank het u,
Dat ik deez' dag aanschouw.

Cymbeline.

Nu juub'len allen,
Slechts die in keet'nen niet; zij mogen juichen
En deelen in ons heil.

Imogeen.

Mijn goede meester,
Ik blijf u thans nog dienen.

Lucius.

Heil u, heil!

Cymbeline.

Die arme krijgsknecht, die zoo vorst'lijk vocht,
Hoe waar' hij welkom in deez' kring, hoe gaarne
Hadde ik hem dank gebracht!

Posthumus.

Ik ben, mijn vorst,
Die krijgsknecht, die bij deze drie zich voegde,
In armen dos; die paste voor het doel,
Dat ik voor oogen had. — Getuig het, Jachimo,
Dat ik het was; gij laagt ter aarde, ik kon
U 't leven nemen.

Jachimo *(knielend)*.

Weder lig ik voor u;
Mij drukt thans mijn bezwaard geweten neer,
Als toen uw heldenkracht. Neem, neem mij 't leven,
Zoo vaak door mij verbeurd; maar, eerst uw ring,
En hier den armband der getrouwste gade,
Die immer trouwe zwoer.

Posthumus.

Kniel niet voor mij;
De macht, die 'k op u heb, is u te sparen,
En heel mijn wrok, u te vergeven. Leef,
Behandel and'ren beter.

Cymbeline.

Eed'le taal!
Mijn schoonzoon doet mij zien, wat edel is;
Vergiffenis voor allen!

Arviragus.

Heer, gij hielpt ons,

Alsof ge u waarlijk broeder van ons achttet;
Heil ons, dat gij het zijt!

Posthumus.

Ik dank u, prinsen. — Beste heer uit Rome,
Roep uwen wich'laar. 't Was mij in den slaap,
Alsof op zijnen arend Jupiter
Aan mij verscheen, en met hem and're geesten,
Van mijn geslacht. Bij mijn ontwaken vond ik
Deez' schriftrol op mijn borst; haar inhoud is
Zoo duister voor 't begrip, dat ik den zin
Niet vatten kan. Dat hij zijn kunst ons toon'
En ons die taal verklaar'!

Lucius.

Philarmonus!

Wichelaar.

Hier, edel heer.

Lucius.

Lees en verklaar den zin.

Wichelaar *(leest).*

„Wanneer een leeuwenwelp, zichzelven onbekend, zal vinden zonder te zoeken en door een zachte lucht omarmd zal worden, en wanneer van een statigen ceder takken afgehouwen zijn en deze, na vele jaren gestorven te zijn geweest, zullen herleven, met hun ouden stam hereenigd worden en met nieuwe kracht groeien, dan zal het lijden van Posthumus een einde nemen, Brittannië gelukkig zijn en in vrede en overvloed bloeien."

Gij, Leonatus, zijt de leeuwenwelp;
De eenvoudige verklaring van uw naam,
Als Leo-natus, drukt dit duid'lijk uit;
(*Tot* Cymbeline.)
Uw kuische dochter is die zachte lucht,
Wij zeggen *mollis aër,* uit *mollis aër*

Wordt *mulier*, en *mulier* duidt aan
(*Tot* POSTHUMUS.)
Uw trouwe, pas herkregen gâ, die u,
De orakeltaal verklarend en vervullend,
Toen gij uzelf niet waart en haar niet zocht,
Omarmde als zachte lucht.

Cymbeline.

Dit laat zich hooren.

Wichelaar.

Die trotsche ceder, koning Cymbelin',
Hij is uw beeld; uwe afgehouwen takken
Zijn uwe zonen, die Belarius stal,
Die, vele jaren dood gewaand, herleefden,
Zich voegden aan hun stam en, nieuw ontspruitend,
Brittannië vrede en voorspoed spellen.

Cymbeline.

Thans
Zij vrede 't eerste woord; want, Caius Lucius,
Schoon overwinnaars, buigen we ons voor Cæsar
En voor 't Romeinsch gezag, en zullen weer
Als vroeger cijns voldoen; die 't ons ontried,
Het was mijn booze geest, de koningin,
Thans, met haar zoon, rechtvaardig maar gestreng,
Door 's hemels wraak getroffen.

Wichelaar.

De hemelmachten zelve stemmen in
En juichen dezen vrede toe. 't Gezicht,
Dat ik aan Lucius kond deed, — vóór den slag,
Thans nauw beslist, — is op dit oogenblik
Geheel vervuld; want de adelaar van Rome,
Van 't zuid naar 't west op breede wieken zwevend,
Ontsteeg aan 't oog, tot hij in zonnegloed
Verdween; zoo zou de keizers-arend,

De groote Cæsar, ook zijn majesteit
Hereenen met den glans van Cymbelin',
Die hier in 't westen straalt.

Cymbeline.

Den goden eer;
En de offerrook stijg' krink'lend tot hun zetel
Van onze heilige outers! Roept den vreê
Alom nu uit. Trekt op, laat aan de spits
't Romeinsche en 't Britsche legerteeken waaien,
Tot vreê vereend; door Lud's stad ga de tocht!
In 't heiligdom des grooten Jupiters
Bezeeg'len wij den vreê met offerfeesten. —
Trekt op! — Nog nooit besloot een blijde vreê,
Eer 't bloed was afgewischt, zoo 't oorlogswee.

(Allen af.)

PERSONEN:

Koning *Hendrik de Achtste.*
Kardinaal *Wolsey.*
Kardinaal *Campejus.*
Capucius, afgezant van keizer Karel den Vijfde.
Cranmer, aartsbisschop van Canterbury.
De Hertog van *Norfolk.*
De Hertog van *Suffolk.*
De Hertog van *Buckingham.*
De Graaf van *Surrey.*
De Lord Kamerheer.
De Lord Kanselier.
Gardiner, bisschop van Winchester.
De Bisschop van *Lincoln.*
Lord *Abergavenny.*
Lord *Sands.*
Sir *Henry Guildford.*
Sir *Thomas Lovel.*
Sir *Antony Denny.*
Sir *Nicolaas Vaux.*
Geheimschrijvers van Wolsey.
Cromwell, dienaar van Wolsey.
Griffith.
Drie andere Edellieden.
Dokter *Butts*, lijfarts des konings.
De Wapenkoning der orde van den Kouseband.
De Rentmeester van den Hertog van Buckingham.
Brandon.
Een Provoost.
De Deurwachter van den Staatsraad.
Een Portier van het paleis en zijn Knecht
Een Page van Gardiner.
Een Omroeper.

Koningin *Katharina*, gemalin van koning Hendrik.
Anna Bullen, hare hofdame.
Eene bejaarde Hofdame, vriendin van Anna Bullen.
Patienza, kamerjuffer van koningin Katharina.

Verschillende Edellieden en Edelvrouwen, in de maskerade optredende; Kamerjuffers der Koningin; Geesten, die aan de Koningin verschijnen; Griffiers; Beambten; Wachten en verder Gevolg.

Het tooneel is hoofdzakelijk te Londen en Westminster, eenmaal te Kimbolton.

KONING HENDRIK DE ACHTSTE.

PROLOOG.

Ik kom u thans hier niet tot lachen dwingen;
Neen, ernstige, verheven, hooge dingen,
Vol grootheid, praal en wee en tegenspoed,
Tooneelen, waar het oog bij weenen moet,
Die brengen wij. Wie mededoogend is,
Stort, — wil hij 't, — hier een traan van deerenis;
Het onderwerp verdient het. Wie zijn geld
Liefst voor iets geloofwaardigs nedertelt,
Hij vindt hier waarheid. En wie enkel wil,
Dat praal zijn oor bekoor', hij zie hier stil,
Twee vluchtige uren maar, dit schouwspel aan
Voor éénen schelling; 'k wed, hij is voldaan,
En rijklijk ook. Slechts wie een stuk begeeren,
Met krijgsgedruisch, met grappen, met boeleeren,
Of op een knaap met bonten, geel omzetten
En langen rok, en op niets anders, letten,
Zij zijn gefopt; want, lieve hoorders, weet,
Onze eed'le waarheid met een narrenkleed
En schildgekletter saâm te kopp'len, roofde
Ons eigen brein zijn kracht, en ook, het doofde
De meening uit, dat wij naar waarheid streven,
En dra ware ons geen waardig vriend gebleven.

Daarom, gij hoorders, wier verstand en geest
Door ieder wordt geroemd, ik bid u, weest
Zoo ernstig als wij 't wenschen; neemt dus aan,
Dat levend hier de helden voor u staan
Van ons verheven stuk; aanschouwt hen groot,
Omstuwd van vrienden, die met hort en stoot,
En zweetend tot hen dringen; maar dan, ziet,
Hoe plots'ling zulk een macht verzinkt in 't niet;
En lacht gij dan, zoo zeg ik, dat een man
Zelfs op zijn huwlijksdag nog weenen kan.

EERSTE BEDRIJF.

EERSTE TOONEEL.

Londen. *Een voorkamer in het paleis.*

De Hertog van NORFOLK *komt op door de eene deur, door de andere de Hertog van* BUCKINGHAM *en Lord* ABERGAVENNY.

Buckingham.

Wees welkom, goeden morgen! Hoe ging 't u,
Sinds wij in Frankrijk scheidden?

Norfolk.

Dank u, hertog,
Gezond, en telkens weer verbaasd bewond'rend,
Wat ik daar zag.

Buckingham.

Een ongelegen koorts
Hield mij in huis gevangen, toen die twee
Roemrijke zonnen, lichten dezer wereld,
Elkaar ontmoetten in het dal Andren.

Norfolk.

Ja, tusschen Guynes en Arde; 'k was er bij,
Ik zag, hoe zij te paard elkaâr begroetten,

Hoe ze, afgestegen, vast elkaâr omklemden,
Als bij de omarming samengroeiend. Ja,
Waar' dit gebeurd, hoe wogen vier gekroonden
Zulk een vereenigd paar op?

Buckingham.

Al dien tijd
Was ik in huis gekerkerd.

Norfolk.

Dan verloort gij
Het zien van aardsche pracht. Men mocht wel zeggen:
Praal, vroeger ongehuwd, trad met een hoog'ren
Dan hij in de' echt nu. Ied're dag, die volgde,
Werd heer des voor'gen, tot de laatste als meester
Van al die wond'ren optrad. Glansden heden
De Franschen, gansch in goud, als heidengoden,
Ons dof door schitt'ring; morgen maakten wij
Van Eng'land Indië; ieder man des stoets
Straalde als een mijn; hun kleuterpages waren
Als Cherubims, verguld, en de eed'le vrouwen,
Geen werk gewoon, zij waren door de vracht
Van al hun praal in 't zweet schier, en haar zwoegen
Verving blanketsel. 't Maskerfeest van heden
Is weergâloos, riep elk; weer komt een nacht,
Een nar en beed'laar werd het. Beide vorsten,
Gelijk in pracht, zij waren eerste of laatste
Naar ieder zichtbaar was; die in het oog was,
Was de eerste in lof; en waren beiden zichtbaar,
Dan zeide een elk er één te zien; geen kenner,
Wiens tong een oordeel waagde. Toen die zonnen, —
Zoo heetten zij, — ten kamp door hun herauten
Alle eed'le geesten riepen, zag men daden,
Ver boven denkbaarheid; en de oude fabel,
Die nu eerst moog'lijk bleek, vond thans geloof,
Tot Bevis' daden toe.

I. 1. 9.

Buckingham.

Gij gaat te ver.

Norfolk.

Zoo waar ik aad'lijk ben en eerlijkheid
In eere liefheb, heel 't verloop van alles
Verloor, bij 't best verhaal, toch iets van 't leven,
Dat ginds uit alles wat gebeurde sprak.
Echt koninklijk was alles; niet het minste
Stond tegen plan en leiding op; door de orde
Kwam ieder ding schoon uit; die 't feest bestuurde,
Vervulde blijkbaar stipt zijn plicht.

Buckingham.

Wie leidde,
Wie voegde, wil ik zeggen, lijf en leden
Van 't groote feest bijeen, naar gij vermoedt?

Norfolk.

Een man, voorwaar, die nooit beloofde een deelnoot
In zulk beheer te zijn.

Buckingham.

Wie dan, mylord?

Norfolk.

Dit alles was geordend door 't goed inzicht
Des hoogeerwaarden kardinaals van York.

Buckingham.

De duivel haal' hem! Zijn eergier'ge vinger
Wil ieders brijpan roeren. Wat gaan hem
Al die luidruchtige ijdelheden aan?
't Is vreemd, dat zulk een vleeschklomp met zijn massa
Het licht der lieve zon zoo op kan vangen
En zoo van de aarde weren!

Norfolk.

Zeker is 't,

Hij heeft gehalte, dat zoover hem brengt;
Want, niet gestut op voorgeslacht, welks glans
Den weg voor 't nakroost teekent, niet geroepen
Om grootsche daden, voor de kroon volbracht,
Aan hooge helpers niet verwant, maar als
De spin in 't web, door haar geweven, toont
Hij ons, dat hem de kracht van zijn verdienste
Zijn weg baant, hem een hemelgaaf die plaats
Onmidd'lijk naast den koning koopt.

Abergavenny.

Ik weet niet,
Wat hem de hemel schonk; een wijzer oog
Doorgronde dit; maar wel zie ik, zijn trots
Kijkt hem uit ieder lid. Wie gaf hem dien?
Zoo niet de hel, dan is de duivel vrekkig,
Of gaf reeds vroeger alles weg, en hij
Begint in zich een nieuwe hel.

Buckingham.

Wat duivel,
Bij dezen tocht naar Frankrijk stelde hij
't Gevolg des konings vast! Hij maakt de lijst
Van al die heeren, meest dezulken, wien hij
Zoo luttel eer en groote geldverspilling
Opleggen wilde; een eigen brief van hem, —
De hooge staatsraad bleef geheel er buiten, —
Riep op, wien hij gemerkt had.

Abergavenny.

Neven ken ik,
Ten minste drie, die door den tocht hun midd'len
Zoo hebben uitgeput, dat zij nooit meer
Tot welstand komen.

Buckingham.

Menig brak zijn rug

Door riddergoed'ren, die hij voor die reis
Er op getast had. En wat deed die pronk,
Dan dat hij diende voor een samenkomst,
Die luttel vruchts droeg?

Norfolk.

Ja, ik acht met smart
De vrede tusschen ons en Frankrijk loont
Het geld niet, dat hem slooi.

Buckingham.

Een ieder was,
Toen gruwlijk noodweer volgde, gansch vervuld
Van zienersgeest, en zonder samenspreking
Spelde elk hetzelfde, — dat die storm het kleed
Van dezen vrede stuk reet, 't ras verbreken
Des zoens verkondde.

Norfolk.

En dit komt uit, want Frankrijk
Verscheurt alreeds het jong verbond en legt
Beslag op onze waren te Bordeaux.

Abergavenny.

Moet daarom zijn gezant nu zwijgen?

Norfolk.

Zeker.

Abergavenny.

Dat mag een vrede heeten! en gekocht
Voor overdreven prijs!

Buckingham.

Nu, deze zaak
Heeft onze eerwaarde kardinaal bezorgd.

Norfolk.

Vergun me een woord, mylord: de staat neemt kennis
Van uw geschillen met den kardinaal.

Ik raad u, — en neem 't aan als van een hart,
Dat eer en volle veiligheid u toewenscht, —
Dat gij de macht des kardinaals te saâm
Met zijne boosheid leest, en ook bedenkt,
Dat, wat zijn diepe haat bedoel', zijn macht
Geen dienaars derft. Gij kent zijn aard genoeg:
Wraakzuchtig is hij; en, ik weet, zijn zwaard
Is scherp van snede, is lang en, — 't zij gezegd, —
't Reikt ver, en, waar het niet toe reiken mocht,
Daar zal hij 't werpen. Neem mijn raad ter harte,
En 't zal u goed doen. Zie, daar komt de rots,
Die ik u ried te ontwijken.

(Kardinaal WOLSEY *komt op; de tasch met het rijkszegel wordt voor hem uitgedragen; eenige Lijfwachten en twee Secretarissen met papieren volgen hem. Onder 't voorbijgaan vestigt de Kardinaal een blik vol verachting op* BUCKINGHAM, *en evenzoo* BUCKINGHAM *op hem.)*

Wolsey.

Mylord van Buckingham's rentmeester, — hé,
Waar hebt gij zijn verhoor?

Secretaris.

Hier, uw genade.

Wolsey.

En is hij in persoon hier?

Secretaris.

Zeker, heer.

Wolsey.

Goed, dan wordt meer gehoord; en Buckingham
Toomt ras zijn trotsche blikken in.

(WOLSEY *en zijn Gevolg af.*)

Buckingham.

Een giftmuil heeft die slagershond en ik
De macht niet hem te breid'len; 't best is dus
Zijn slaap te ontzien. Eens beed'laars boekgeleerdheid
Geldt meer dan aad'lijk bloed.

Norfolk.

Wat! zijt gij heftig?
Bid God om kalmte; dit is 't eenigst middel,
Dat uwe krankheid eischt.

Buckingham.

'k Lees in zijn blikken,
Hij broeit iets tegen mij; zijn oog verlaagde
Mij als zijn lage prooi; ja, nu doorknaagt
Hij mij met arglist. Naar den koning ging hij;
Ik volg en overtrots hem.

Norfolk.

Blijf, mylord.
Eerst houde uw rede aan uwe gramschap voor,
Wat gij begint. Wie hoog en steil wil klimmen,
Ga langzaam in 't begin. De toorn is als
Een vurig paard, dat, als men 't loopen laat,
Zijn vuur verspilt. Mij gaf geen man in Eng'land
Ooit beter raad dan gij; wees voor uzelven
Wat gij uw' vriend zoudt zijn.

Buckingham.

'k Wil naar den koning;
Mijn mond der eere velt dien ker'l uit Ipswich
En al zijn driestheid neer, of aller menschen
Gelijkheid spreekt hij uit.

Norfolk.

O laat u raden,
Stook de' oven voor uw vijand niet zoo heet,

Dat die uzelf verzengt. Onstuim'ge spoed
Schiet vaak het doel voorbij, waar wij naar rennen,
En mist het door den haast. Gij weet toch, 't vuur,
Dat water opheft, tot het overkookt,
En 't schijnbaar meert, verspilt het. Laat u raden;
Ik zeg nog eens, geen enk'le geest in Eng'land
Kan vaster u besturen dan gijzelf,
Zoo gij het vuur des torens met het sap
Der wijsheid dooven of slechts temp'ren wilt.

Buckingham.

Ik zeg u dank en wil uw voorschrift volgen;
Doch dezen driesten trotschaard, — 'k noem hem zoo
Niet wijl de gal mij overloopt, neen, echt
Op gronden; — door berichten, door bewijzen,
Zoo klaar gelijk een bron in Juli, die
Het kleinste keitje zien laat, ken ik hem
Als veil, verraderlijk.

Norfolk.

Zeg niet, verraderlijk.

Buckingham.

Den koning meld ik 't; mijn bewijs zal vast zijn
Gelijk een rotsstrand. Hoort, die heil'ge vos, —
Vos, wolf, of beide, want hij is vraatzuchtig
Niet min dan sluw, en even tuk op boosheid,
Als tot het doen in staat; zijn geest en ambt
Steekt de een den ander, ja, weêrkeerig aan, —
Heeft, enkel om zijn praal niet min in Frankrijk
Dan hier te toonen, onzen vorst verleid
Tot dezen kostb'ren vrede en samenkomst,
Die zooveel schats verslond en als een glas
Bij 't spoelen stuk sprong.

Norfolk.

Waarlijk, dit gebeurde.

Buckingham.

Vergun mij, heer. Die sluwe kardinaal
Heeft al de artikels van 't verdrag ontworpen
Naar zijn believen; alles werd bekrachtigd,
Wijl hij riep: „'t Zij zoo"; en 't was alles dienstig
Als krukken voor een lijk. Graaf kardinaal,
Hij wil 't, en daarmee uit; de eerwaarde Wolsey,
De onfeilb're man, hij deed het. Nu komt dit, —
Wat, zie ik wel, een soort is van een hondsjong
Van de oude teef Verraad, — de keizer Karel,
Die hier zijn moei, de koningin, kwam zien, —
Zoo heette 't, maar het was slechts om met Wolsey
Te kunnen fluist'ren, — brengt hier een bezoek;
Hij duchtte, dat die samenkomst van Eng'land
Met Frankrijk hem, door beider vriendschap, nadeel
Berokk'nen mocht; want dreigend keek gevaar
Door dit verbond naar hem. Hij handelt heim'lijk
Met onzen kardinaal, en, naar ik meen, —
Ja, voor gewis houd, zeker weet, — de keizer
Betaalde eer hij beloofde, en had zijn wensch
Aleer hij vroeg; doch toen de weg gebaand was,
Met goud bevloerd, verzocht de keizer dit: —
Dat hij den koning elders heen zou leiden,
Genoemden vrede brekend! 't Zij den koning
Bewust, — ik meld het, — dat de kardinaal
Dus schachert met zijn eer naar zijn believen,
En tot zijn eigen voordeel.

Norfolk.

Dit van hem
Te hooren is mij leed, en ik kon wenschen,
Dat men hem onrecht deed.

Buckingham.

Geen letter zelfs;

Ik spreek van hem, gelijk hij blijken zal,
Als 't op bewijzen aankomt.

(BRANDON *komt op, voorafgegaan door een Provoost en gevolgd van eenige Lijfwachten.*)

Brandon.

Provoost, doe naar uw plicht en voorschrift.

Provoost.

Heer,
Mylord, hertog van Buckingham en graaf
Van Hereford, Stafford en Northampton, ik
Neem u in hecht'nis wegens hoogverraad,
In naam van onzen koning.

Buckingham.

Zie, mylord,
Daar valt het net reeds op mij; 'k ben verloren
Door list en loos bedrog.

Brandon.

Het doet mij leed,
Dat ik getuige ben en u de vrijheid
Ontnemen zie. Op 't hoog bevel des konings
Wacht u de Tower.

Buckingham.

Mijn onschuld in te roepen
Helpt niets. Ik ben bezwalkt, zoodat het blankste
Zwart bij mij schijnt. Des hemels wil geschiede
En hier en allerwegen. — Ik gehoorzaam. —
O mylord Aberga'ny, vaar gij wel!

Brandon.

Hij moet u vergezellen. — (*Tot* ABERGAVENNY.) Heer, de [koning

Verwijst u naar den Tower, totdat gij nader
Zijn wil verneemt.

Abergavenny.

Zoo zeg ik met den hertog:
Des hemels wil geschiede; ik onderwerp mij
Aan 's konings last.

Brandon.

Hier is des konings volmacht
Om ook lord Montacute te vatten, en
John de la Car, den biechtvader des hertogs,
En Gilbert Peck, zijn kanselier, —

Buckingham.

Ei zoo,
Als leden van 't complot. Ik hoop, niet meer?

Brandon.

Nog een Karthuizer.

Buckingham.

Nik'laas Hopkins?

Brandon.

Juist.

Buckingham.

Mijn rentmeester is trouwloos; hem is goud
Door de' overgrooten kardinaal getoond.
Gemeten is mijn leven met een span;
Ik ben van de' armen Buckingham de schim,
Wier omtrek nu zich hult in deze wolk,
Waardoor mijn zonlicht taant. — Mylord, vaarwel.

(Allen af.)

TWEEDE TOONEEL.

De raadzaal.

Horengeschal. Daarna komen op: Koning HENDRIK, *Kardinaal* WOLSEY, *de Lords van den geheimen raad, Sir* THOMAS LOVELL, *en verder Gevolg. De Koning leunt bij het binnenkomen op* WOLSEY'S *schouder.*

Koning Hendrik.

Mijn leven zelf, ja 't beste hart mijns levens
Dankt u voor deze groote zorg. Ik stond
Ten doelwit aan een scherpgeladen aanslag
En dank u voor het stuiten. — Laat dien dienaar
Van Buckingham verschijnen; in persoon
Wil ik hem zijn bekent'nis hooren staven,
En punt voor punt vermelde hij zijns meesters
Verraderijen hier op nieuw.

(De Koning zet zich op den troon, de Lords van den geheimen raad nemen hunne zetels in. De Kardinaal zet zich rechts aan des Konings voeten. Buiten wordt geroepen: „Plaats voor de Koningin!" De Koningin treedt binnen, voorafgegaan door de Hertogen van NORFOLK *en van* SUFFOLK. *Zij knielt; de Koning staat van den troon op, heft haar op, kust haar en laat haar aan zijne zijde plaats nemen.)*

Koningin Katharina.

Neen, neen; ik blijv' geknield; ik kom als smeek'ling.

Koning Hendrik.

Rijs, zet u naast ons. — Zij uw halve bede
Verzwegen; onze halve macht is u;

En de and're helft is, eer gij spreekt, vergund.
Zeg wat gij wenscht, en neem het.

Koningin Katharina.

Dank, uw hoogheid!
Dat gij uzelf bemint en in die liefde
Uw eer niet buiten overweging laat,
Noch uwe hooge waardigheid, niets anders
Is mijner bede doel.

Koning Hendrik.

Ga voort, mijn gade.

Koningin Katharina.

Er werd bij mij geklaagd, — en niet door wein'gen,
En door de besten, — dat uw onderdanen
Recht diep gegriefd zijn. Schatters zond men tot hen,
Waardoor het hart van al hun trouw en liefde
Doorpriemd werd; en ofschoon ze op u, mijn waarde
Lord kardinaal, hun bitterste verwijten
Uitstorten, als die deze heffing dreeft,
Ontgaat toch onze vorst en heer, — wiens eere
De hemel rein houd'! — niet hun ruwe taal,
Een taal, wier felheid, ja, aan trouw de ribben
Vermag te breken en zich bijna uit
In luiden opstand.

Norfolk.

Niet, zich bijna uit,
Neen, waarlijk uit, want na die schatting heeft
Heel 't lakengild, niet meer in staat de velen,
Die 't onderhield, te voeden, hen ontslagen:
Wolkammers, spinners, wevers, vollers, die,
Geen ander werk verstaand, geperst door honger
En verd're nooddruft, vol vertwijf'ling, allen,
Niets, wat ook dreige, ontziend, in opstand zijn,
En als hun makker strijdt gevaar.

Koning Hendrik.

De schatting!
Waarvan? en wat voor schatting? — Kardinaal,
Gij, wien hierom met ons berisping treft,
Weet gij van deze schatting?

Wolsey.

Hooge vorst,
Ik weet in al, wat staatsbestuur betreft,
Niets dan een deel, en sta slechts in 't gelid,
En met mij schrijden and'ren.

Koningin Katharina.

Neen, mylord,
Gij weet niet meer dan and'ren, doch verordent
Dat wat dan ieder weet en waarvan niemand
Iets weten wil, maar wat hem met geweld.
Ter kennis wordt gebracht. Die zware lasten,
Waarnaar mijn koning vraagt, zijn reeds bij 't hooren
Verschrikk'lijk; die ze dragen moeten, brengen
Hun rug ten offer aan den druk. Men zegt,
Dat gij die uitdacht; is 't zoo niet, dan treft u
Te felle smaad.

Koning Hendrik.

Steeds lasten! zware lasten!
De vorm er van? van wat natuur, laat hooren,
Zijn deze lasten?

Koningin Katharina.

Waarlijk, veel te stout
Beproef ik uw geduld, maar uw beloofde
Vergiff'nis geeft mij moed. De klacht uws volks
Komt door de schatters, die van ied'ren man
Het zesde deel van zijn bezitting vord'ren,
En onverwijld; 't voorwendsel hiertoe is
Uw krijg met Frankrijk. Stoute monden maakt dit;

De tongen spuwen hunnen eerbied uit;
De trouw bevriest in koude harten; vloeken
Gaan huizen waar gebeden woonden; ja,
Gehoorzaamheid, weleer gedwee, is slaaf
Van elks ontvlamden wil. O, mocht uw hoogheid
Dit daad'lijk willen overwegen, want
Geen zaak is sterker dringend!

Koning Hendrik.

Bij mijn leven,
Dit strijdt met mijnen wil.

Wolsey.

Wat mij betreft,
Al wat ik in deez' zake deed, was 't geven
Van éene stem, en die bracht ik slechts uit
Op raad van vroede rechters. Zoo mij tongen
Onwetend gispen, die van mijn persoon
Noch ambt iets kennen, en toch als kroniek
Optreden van mijn doen, zoo laat mij zeggen,
Dat dit der grootheid lot is en het doornbosch,
Dat deugd doorworst'len moet. Volbrenge een elk
Wat moet gebeuren; niemand weif'le uit angst
Voor strijd met booze vitters, die toch steeds
Als vraat'ge vissch'en ieder vaartuig volgen,
Dat nieuw is uitgerust, doch niets bejagen
Dan ijdel spart'len. 't Beste wat wij doen
Is vaak, voor kranke, en meestal zwakke rechters,
Ons werk niet, of niets waard; van 't slechtste gaat,
Wijl 't grover zinnen streelt, de roep vaak uit,
Als 't beste wat wij deden. Zijn wij roerloos,
Bevreesd voor smalen zoo we iets doen, wij moesten
Hier, waar wij zitten, wortel slaan, of als
Staatsbeelden zitten.

Koning Hendrik.

Goed gedane zaken,

Met zorg volbracht, ontdoen zichzelf van vrees;
Maar zaken zonder voorbeeld zijn te duchten
In haar gevolgen. Kent ge een wedergade
Van zulk een heffing? ik geloof niet een.
Neen, 't volk niet losgescheurd van onze wetten,
En dan in onzen wil geplant! Van elk
Een zesde? een schrikk'lijke eisch! Zoo nemen wij
Van elken boom schors, kroon, een deel van 't hout;
En, laten we ook den wortel aan den tronk,
De lucht verteert zijn sap. Zend onze brieven
In ieder graafschap waar dit weig'ring wekte,
Met vrijspraak voor een elk, die tegen 't recht
Der schatters opkwam. 'k Bid u, zorg hiervoor,
'k Vertrouw het aan u toe.

Wolsey *(tot den Secretaris).*

Een woord met u.
Zorg, dat naar ieder graafschap brieven gaan
Van 's konings gunst en vrijspraak. De gemeenten
Oordeelen hard van mij; verspreid bij 't volk,
Dat slechts op onzen aandrang de herroeping
En vrijspraak zijn verleend. Zoo daad'lijk schrijf ik
U nader, wat gij doen moet, voor.

(De Secretaris af.)

(Buckingham's *Rentmeester komt op.*)

Koningin Katharina.

Het smart mij, dat mylord van Buckingham
Uw ongenoegen wekte.

Koning Hendrik.

Velen smart het;
Hij is geleerd en een voortreff'lijk reed'naar,
Groot gunst'ling van natuur, zoo opgevoed,
Dat hij zelfs groote leeraars op kon leiden

Uit zich, met niemands hulp. Doch zie, wanneer
Zoo eed'le gaven slechtgezind zich toonen,
Omdat de ziel verdorven is, dan worden
Zij tot mismaaktheid, tienmaal meer afzichtlijk
Dan vroeger schoon. De zoo volkomen man,
Die bij de wond'ren werd geteld, en die ons,
Verrukt van 't luist'ren, uren van zijn spreken
Minuten zijn deed, hij, mylady, kleedde
Die gaven, eens de zijne, in monsterkleeding,
En werd zoo zwart, als had de hel haar roet
Op hem gesmeerd. Zit bij ons, en verneem, —
Die man was zijn vertrouw'ling, — dingen van hem,
Die de eer met rouwe slaan. — Dat hij nog eens
Die arglist mededeel', waarvan ik nimmer
Te weinig voelen kan, te veel vernemen.

Wolsey.

Treed voor en meld stoutmoedig al, wat gij
Als waakzaam onderdaan hebt opgevangen
Van hertog Buckingham.

Koning Hendrik.

Spreek onbevreesd.

Rentmeester.

Voorcerst was zijn gewoonte, — ja 't verpestte
Zelfs daaglijks zijn gesprek, — dat, zoo de koning
Stierf zonder erfgenaam, hij zorgen zou,
Dat hij den scepter greep. Deze eigen woorden
Heb ik hem tot zijn schoonzoon hooren uiten,
Lord Aberga'ny, tegen wien hij zwoer,
Zich op den kardinaal te zullen wreken.

Wolsey.

Gelieve uw hoogheid al 't gevaar te erkennen,
Dat die gezindheid brengen kan. Zijn eerzucht
Is niet bevredigd, en nu wordt zijn stemming

Haat tegen u, en wil uw vrienden treffen
Voorbij u.

Koningin Katharina.

Mijn geleerde kardinaal,
Leg alles christ'lijk uit.

Koning Hendrik.

Spreek verder, man!
Hoe grondde hij zijn aanspraak op de kroon
Na ons verscheiden? Heeft hij hieromtrent
Zich uitgelaten?

Rentmeester.

Wat hem hiertoe bracht,
Was de ijd'le profecie van Nik'laas Hopkins.

Koning Hendrik.

Wie was die Hopkins?

Rentmeester.

Een Karthuizer, heer,
Zijn biechtheer, die hem uur op uur steeds voedde
Met praatjes van gezag.

Koning Hendrik.

Hoe weet gij dit?

Rentmeester.

Niet lang voor gij, mijn vorst, naar Frankrijk voert,
De hertog was toen in De Roos, in 't kerspel
Sint Laurens Poultney, — ondervroeg hij mij
Wat men in Londen zeide van die reis
Naar Frankrijk. Daarop antwoordde ik, dat velen
Voor Fransche lagen vreesden, die den koning
Gevaar bercidden. Toen hernam de hertog,
Dat dit gevreesd werd en dat hij vermoedde,
't Kon wel de waarheid staven van het zeggen
Eens heil'gen monniks: „die meermalen," sprak hij,

„Mij vragen liet, dat ik mijn kapelaan,
John de la Car, een uur verlof zou gunnen,
Om zaken van gewicht te komen hooren";
Wien hij toen, onder 't zegel van de biecht,
Eerst zweren liet van aan geen levend wezen,
Dan mij, te zeggen wat hij uiten zou;
En toen kwam, stootend, aarz'lend bij 't vertrouwen,
Er dit uit: „noch de koning, noch zijn erven, —
Zeg dit den hertog, — zullen bloeien; zeg hem,
Dat hij naar volksgunst streve; Buckingham
Zal over Eng'land heerschen."

Koningin Katharina.

Dwaal ik niet,
Dan waart gij eens rentmeester van den hertog,
En 't klagen van zijn pachters kostte u 't ambt;
Zorg, dat gij niet uit wrok een eed'len heer
En zoo uw eed'ler ziel verderft. O hoed u,
Ja, hoed u, vraag ik dringend.

Koning Hendrik.

Laat hem spreken. —
Ga voort.

Rentmeester.

Bij God, ik spreek de lout're waarheid.
Ik zeide tot den hertog, dat de monnik
Door 's duivels guichelspel misleid kon zijn;
En dat het recht gevaarlijk was, hierover
Zoo verre na te mijm'ren, tot het hem
Een plan deed vormen, wat, — als hij 't geloofde, —
Allicht gebeuren kon. Hij zeide: „Pah!
Mij kan 't niet schaden"; en hij voegde er bij,
Dat, als de koning onlangs aan zijn ziekte
Bezweken was, dan zouden ook de hoofden
Des kardinaals en van Sir Thomas Lovell
Gevallen zijn.

Koning Hendrik.

Ha! Wat! Zoo driest? Aha!
Die man is boos. — Kunt gij nog meer verhalen?

Rentmeester.

Ja, heer en vorst.

Koning Hendrik.

Ga voort!

Rentmeester.

Hij was te Greenwich,
Nadat uw hoogheid om Sir William Blomer
Den hertog gispte; —

Koning Hendrik.

Ja, 'k herinner mij;
Hem, mijn gezworen dienaar, nam de hertog
Bij zich in dienst. — Maar verder, wat gebeurde?

Rentmeester.

„Ware ik hiervoor," zoo sprak hij, „naar ik wachtte,
Ten Tower gezonden, 'k had het stuk gespeeld,
Dat eens mijn vader den geweld'naar Richard
Dacht op te voeren, want te Salisbury
Verzocht hij hem gehoor, en, waar' 't verleend,
Hij had bij 't schijnbaar huldebrengen 't mes
Hem ingeboord.

Koning Hendrik.

Een reus van een verrader!

Wolsey.

Kan, hooge vrouw, de koning zorgvrij leven,
En deze man in vrijheid?

Koningin Katharina.

Helpe ons God!

Koning Hendrik.

Gij hebt nog iets op 't hart, man; spreek vrijuit.

Rentmeester.

Na dit „als eens mijn vader" en dat „mes"
Verhief hij zich, sloeg aan zijn dolk de rechter
En de andere op zijn borst, zag fier omhoog,
En stiet een vloek uit om te rillen, luidend,
Dat, wierd hij boos bejegend, hij zijn vader
Zoo overvleug'len zou, als 't ooit de daad
Een nog onzeker opzet doet.

Koning Hendrik.

Dat plan
Van 't mes is nu wel uit. Hij is in hecht'nis;
Stel fluks hem voor 't gerecht. Vindt hij genade
In 't oog der wet, het zij; zoo niet, hij wachte
Ze niet bij ons te vinden. Bij Gods licht,
Hij is een aartsrebel!

(Allen af.)

DERDE TOONEEL.

Een vertrek in het paleis.

De Lord Kamerheer en Lord Sands *komen op.*

Lord Kamerheer.

Wat! kan ons Frankrijks tooverkunst beheksen
Tot zulke malle fratsen?

Sands.

Nieuwe modes,
Al zijn zij nog zoo dwaas, nog zoo belachlijk,
Ja zelfs onmann'lijk, worden toch gevolgd.

Lord Kamerheer.

Zoo ver ik zie, is al de vrucht, die Eng'land
Tehuis bracht van die reis, slechts een of twee
Grimassen; maar die zijn ook sluw en kunstig;
Want als die iemand maakt, dan zoudt gij zweren,
Dat zelfs zijn neus eens staatsman is geweest
Bij Clovis of Pepijn; zoo deftig zijn zij.

Sands.

En allen hebben nieuwe, lamme beenen;
Wie vroeger nooit hen gaan zag, zweert, dat ze allen
Met spatten of een stijve hiel behept zijn.

Lord Kamerheer.

Wat weerlicht! is ook niet hun kleedersnit
Zoo heidensch, dat hun christlijkheid voorzeker
Versleten is! — Ei zie, sir Thomas Lovell!

(Sir Thomas Lovell *komt op.)*

Wat is er nieuws?

Lovell.

Voorwaar, mylord, ik weet
Geen nieuws dan van de nieuwe proclamatie,
Die ge aan de slotpoort vindt.

Lord Kamerheer.

En wat behelst die?

Lovell.

Een scherp vermaan voor de bereisde jonkers,
Die 't hof met twist, gepraat en snijders vullen.

Lord Kamerheer.

Goed nieuws! Nu vraag ik die monsieurs, te denken,
Dat ook een Engelsch hoov'ling wijs kan zijn,
Die nooit het Louvre zag.

Lovell.

Zij moeten thans, —
Zie daar hun keuze! — zich ontdoen van al
De resten van die Fransche narrenveed'ren,
Met al dat edel bijbehoor van onzin,
Dat hieraan hangt, als: vuurwerk en toernooien,
't Bespotten, met uitheemschen geest, van mannen
Veel beter dan zijzelf; en ook 't geloof
Afzweren aan 't raketspel, hooge kousen,
Gepofte korte hozen, reismanieren,
En ons op nieuw verstaan als christenmenschen;
Of wel, uitwijken naar hun speelkarnuiten,
Waar zij *cum privilegio* hun malheid
Afdragen mogen, and'ren tot een spot.

Sands.

De kuur was noodig, want hun kwalen bleken
Besmett'lijk.

Lord Kamerheer.

Welk een slag voor onze dames!
Die pronk'rige ijdelheden weg!

Lovell.

Ja, zeker,
Dat zal een jamm'ren zijn! Die sluwe rakkers
Verstonden 't wel, de vrouwen snel te vangen;
Een vedel, een Fransch liedje' is zonder weêrga

Sands.

De duivel moog' hen veed'len! Laat hen gaan,
Mij is het wel, zij zijn niet te bekeeren;
Want nu kan weer een edelman van 't land,
Als ik, lang van de baan door hen gedrongen,
Zijn kunstloos lied eens zingen en een uurtjen
Gehoor erlangen; en, — bij onze vrouwe! —
'k Verstond toch ook muziek.

Lord Kamerheer.

Goed zoo, lord Sands;
Gij hebt uw veulentand nog niet verloren.

Sands.

O neen, mylord; en dit gebeurt ook niet,
Zoo lang een stompje' er mij van blijft.

Lord Kamerheer.

Sir Thomas,
Waar ging uw weg heen?

Lovell.

Naar den kardinaal.
Gij, heer, zijt ook zijn gast.

Lord Kamerheer.

Zeer juist, deze' avond
Geeft hij een feest, een groot, aan tal van heeren
En edelvrouwen, ja, wij vinden daar
De schoonheid van dit koninkrijk bijeen.

Lovell.

De kerkvoogd heeft, voorwaar, een milden aard,
Een hand, zoo vruchtbaar als het land, dat ons
Van spijs verzorgt; zijn dauw valt overal.

Lord Kamerheer.

Geen twijfel, vorstlijk is hij, en de mond
Van hem is zwart, die anders van hem spreekt.

Sands.

Hij kan 't, mylord; hij heeft de midd'len; sparen
Ware erger zonde in hem dan ketterij.
Een man als hij moet onbekrompen zijn;
Hij moet het voorbeeld geven.

Lord Kamerheer.

't Moet zoo zijn,
Doch wein'gen doen 't zoo goed. — Reeds wacht mijn boot;

Ik neem u mee, mylord. — Sir Thomas, kom,
Of 't wordt te laat; ik moet bij tijds er zijn,
Daar mij verzocht werd, met Sir Henry Guildford
Het feest te reeg'len.

Sands.

Tot uw dienst, mylord.

(Allen af.)

VIERDE TOONEEL.

De staatsiezaal in Wolsey's *paleis.*

Hobo's. Een kleine tafel onder een troonhemel voor den Kardinaal, een langere tafel voor de gasten. Anna Bullen *en verscheidene Heeren en Dames komen, als gasten, door de eene deur, binnen, door een andere deur Sir* Henry Guildford.

Guildford.

Door zijn genade, schoone vrouwen, wordt
U allen 't welkom toegebracht; deze' avond
Wijdt hij aan zoete vreugde en u. Niet éene
Van heel deze' eed'len zwerm bracht, zoo hij hoopt,
Eén zorg hier mee; zoo lustig wenscht hij u,
Als goede vrienden, goede wijn, goed welkom
Steeds goede menschen maakt.

(De Lord Kamerheer, Lord Sands *en Sir* Thomas Lovell *komen op.)*

Zoo laat, mylord?
Reeds de gedachte aan dezen schoonen kring
Heeft mij bevleugeld.

Lord Kamerheer.

Gij zijt jong, Sir Harry.

Sands.

Sir Thomas, zoo de kardinaal slechts half
Zoo wereldsch dacht als ik, dan vonden enk'len
Hier vóor het slapen gaan een zoet onthaal,
Dat haar nog beter smaakte. Bij mijn leven!
Dit is een lieve kring van schoone vrouwen.

Lovell.

O, dat uw lordschap nu biechtvader waar'
Bij een of twee!

Sands.

Ja, waar' dit zoo! zij vonden
Een lichte penitentie.

Lovell.

Zoo? hoe licht?

Sands.

Zoo licht een veêren bed die maken kan.

Lord Kamerheer.

Neemt, bid ik, schoone vrouwen, plaats. Sir Harry,
Verdeel de plaatsen ginds, ik doe het hier;
De gastheer nadert. — Neen, geen vriesweer daar:
„Een vrouwe naast een vrouw, geeft kille koû." —
Lord Sands, gij kunt haar wakker houden, denk ik;
Zet u bij deze dames.

Sands.

Nu, voorwaar,
Mijn dank, mylord! — Vergunt mij, schoone dames.
(Hij zet zich tusschen Anna Bullen *en een andere Dame.)*
Mocht ik een weinig wild zijn, zoo vergeef het;
Ik heb het van mijn vader.

Anna.

Was hij dol, heer?

Sands.

O dol, recht dol, zeer dol, ook in het minnen;
Doch bijten deed hij nooit. Hij deed als ik nu,
En kuste in éénen adem twintig.

(Hij kust haar.)

Lord Kamerheer.

Goed, mylord!
Zoo, zoo, nu hebt ge een fraaie plaats. — Mijn' heeren,
Aan u de schuld thans, zoo de schoone dames
Bij 't heengaan morren.

Sands.

Laat mij maar begaan;
Ik weet mij wel te redden.

(Hobo's. Kardinaal Wolsey *komt op, met Gevolg, en neemt onder den troonhemel plaats.)*

Wolsey.

Weest welkom, schoone gasten! wie van u,
't Zij heer of dame, thans niet lustig is,
Is niet mijn vriend. Ontvangt mijn welkomstgroet;
Dit op uw aller heil!

(Hij drinkt den Gasten toe.)

Sands.

Mylord, 't is vorstlijk;
Een beker wenschte ik, die mijn dank kon houden,
Die spaarde mij veel woorden.

Wolsey.

Mylord Sands,
Heb hart'lijk dank. Vervroolijk thans uw buren. —

Wel, dames, gij zijt stil; — spreekt, eed'le heeren,
Wie heeft de schuld?

Sands.

De roode wijn moet eerst
In hare teed're wangen stijgen, heer,
Dan praten ze ons nog van de bank.

Anna.

Lord Sands,
Gij zijt een lustig gast.

Sands.

Waar ik naar lust
Te gast mag gaan, gewis. Uw schoonheid heil!
En doe bescheid, mejonkvrouw, want het geldt
Iets, iets, zoo schoon, —

Anna.

Als gij mij niet kunt toonen.

Sands.

Zeide ik uw lordschap niet, zij komen los?

(Geschal van trommels en trompetten achter het tooneel. Er wordt geschoten.)

Wolsey.

Wat is dat daar?

Lord Kamerheer.

Gij daar, ga zien.

(Een Dienaar af.)

Wolsey.

Wat oorlogsstem is dit?
En wat is 't doel? — Neen, dames, niet bevreesd;
Naar alle krijgsrecht zijt gij vrij en veilig.

(De Dienaar komt terug.)

Lord Kamerheer.

Welnu, wat is 't?

Dienaar.

Een schaar voorname vreemden, —
Dit schijnen zij, — steeg uit hun boot aan land
En komt hierheen, als edele afgezanten
Van vreemde vorsten.

Wolsey.

Waarde kamerheer,
Verwelkom hen, gij spreekt de Fransche taal;
Ontvang hen hoofsch en feestlijk, en geleid
Hen hier tot ons, waar deze schoonheidshemel
Hen luistervol bestraal'! Ga met gevolg!

(De Lord Kamerheer gaat heen, met Gevolg. Allen staan op. De tafels worden weggeruimd.)

Dit breekt het feestmaal; doch wij halen 't in.
U allen moge 't wel bekomen. Nogmaals
Stroome u mijn welkom toe. — Weest welkom, allen!

(Hobo's. De Koning en Anderen komen, gemaskerd en als herders gekleed, voorafgegaan door den Lord Kamerheer, binnen. Zij gaan recht op den Kardinaal toe en groeten hem hoffelijk.)

(Tot den Lord Kamerheer.)

Een eed'le schare! Wat is hun verlangen?

Lord Kamerheer.

Daar zij geen Engelsch spreken, baden zij,
Dat ik aan uw genade dit zou melden:
Zij hoorden door de Faam, dat heden avond
Deze eed'le en schoone kring hier was vereend;
Dit dreef hen, bij hun diep respect voor schoonheid,
Van hunne kudden weg, om van uw goedheid
Te smeeken, deze dames hier te aanschouwen,

En ook de gunst, met haar een lustig uurtjen
Hier feest te vieren.

Wolsey.

Zeg, lord kamerheer,
Hun dit: Veel eer geniet mijn arm'lijk huis;
Ik breng hun duizendmalen dank er voor,
En bid hen, dat zij doen naar hun believen.

(De Heeren kiezen zich Dames ten dans. De Koning neemt Anna Bullen.)

Koning Hendrik.

'k Heb schooner hand nooit aangeraakt! O schoonheid,
Nooit kende ik u voor dezen!

(Muziek en een dans.)

Wolsey.

Mylord!

Lord Kamerheer.

Tot uwen dienst.

Wolsey.

Zeg aan die heeren:
Eén moet er in hun midden zijn, meer waardig
Dan ik om dezen zetel te bekleeden;
Kende ik hem slechts, ik stond in liefde en eerbied
De plaats terstond hem af.

Lord Kamerheer.

Ik ga, mylord.

(Hij gaat naar de Gemaskerden en keert terug.)

Wolsey.

Wat zeggen zij?

Lord Kamerheer.

Ze erkennen, dat één hunner
Zoo werk'lijk is, en vindt gij hem er uit,
Dan neemt hij 't aan.

Wolsey.

Zoo wil ik nader treden.
(Hij komt van zijn zetel af.)
Met uw verlof, mijn' heeren, hier voltrek ik
Mijn koningskeus.

Koning Hendrik *(zijn masker afnemend).*

Gij treft het, kardinaal. —
Gij hebt recht schoone gasten. Goed voor u,
Dat gij een kerkvorst zijt, want anders dacht ik
Er boos van, ja.

Wolsey.

't Verheugt mij, dat uw hoogheid
In scherts behagen schept.

Koning Hendrik.

Lord kamerheer,
Kom, bid ik, hier. — Wie is die schoone dame?

Lord Kamerheer.

't Is, heer, de dochter van sir Thomas Bullen,
Burggraaf van Rochford, — dame van haar hoogheid.

Koning Hendrik.

Bij God! een heerlijk meisjen. — Lieve schoone,
't Ware onbeleefd, zoo ik ten dans u leidde
En niet u kuste. — Heeren, aller welzijn!
't Ga rond.
(Hij geeft den beker verder.)

Wolsey.

Sir Thomas Lovell, is het feestmaal
In 't kabinet gereed?

Lovell.

Gereed, heer.

Wolsey.

Uwe hoogheid
Is, vrees ik, van het dansen wat verhit.

Koning Hendrik.

Ik vrees, maar al te zeer.

Wolsey.

In 't naast vertrek
Is frisscher lucht, mijn vorst.

Koning Hendrik.

Leidt elk uw dames. — Lieve dansgenoot,
Ik laat u nog niet los. — Dat we ons vermaken!
Mijn waarde kardinaal, nog enk'le bekers,
Een half dozijn, wijd ik aan deze schoonen,
En leid hen weer ten dans. Dan gaan wij droomen,
Wie 't meest in gunst is. — Komt, muziek, muziek!
(Trompetgeschal. Allen af.)

TWEEDE BEDRIJF.

EERSTE TOONEEL.

Een straat in Westminster.

Twee Edellieden komen op, van verschillenden kant.

Eerste Edelman.

Waarheen zoo haastig?

Tweede Edelman.

Hoede u God! Ter rechtzaal;
'k Wil hooren, hoe het met den grooten hertog
Van Buckingham daar staat.

Eerste Edelman.

Spaar u die moeite;
De zaak is uit, op 't plechtig heengeleiden
Van den gevang'ne na.

Tweede Edelman.

Waart gij daar ginds?

Eerste Edelman.

Dat was ik.

Tweede Edelman.

Spreek! verhaal mij, wat gebeurd is.

Eerste Edelman.

Gij kunt het gissen.

Tweede Edelman.

Schuldig vond men hem?

Eerste Edelman.

Ja zeker, en zijn vonnis is geveld.

Tweede Edelman.

Het doet mij innig leed.

Eerste Edelman.

Dat doet het velen.

Tweede Edelman.

Maar spreek, hoe ging het toe?

Eerste Edelman.

In korte woorden, zoo. De groote hertog
Trad aan de rol, waar hij bij iedere aanklacht
Niet schuldig pleitte en meen'gen goeden grond
Te berde bracht om de' eisch te niet te doen.
Des konings ambt'naar daarentegen voerde
Bekent'nissen, verhooren van getuigen,
Bewijzen aan, waarop de hertog vroeg,
Die viva voce voor zijn oog te stellen.
Toen kwam hem eerst zijn rentmeester bezwaren,
Daarna sir Gilbert Peck, zijn kanselier,
John Car, zijn biechtheer, en die duivelsmonnik,
Hopkins, die 't onheil heeft gesticht.

Tweede Edelman.

Dezelfde,
Die hem met profecieën voedde?

Eerste Edelman.

Juist.
Die allen klaagden zwaar hem aan; hij wilde

Dit van zich schudden, maar vermocht het niet.
Zoo vonden dan zijn pairs op hun getuig'nis
Aan hoogverraad hem schuldig. Lang en grondig,
Geleerd, sprak hij voor lijfsbehoud, maar alles
Wekte enkel deernis, of het vond geen ingang.

Tweede Edelman.

En hoe gedroeg hij na dit alles zich?

Eerste Edelman.

Toen hij weer aan de rol trad, om zijn doodsklok,
Zijn vonnis te vernemen, werd hij zoo
Van angst bevangen, dat het zweet hem uitbrak,
En hij in toorn iets zeide, slecht en haastig,
Maar weldra kwam hij tot zichzelf en toonde
Nu verder waardig 't edelste geduld.

Tweede Edelman.

Hij zal den dood niet vreezen.

Eerste Edelman.

Zeker niet;
Zoo vrouw'lijk was hij nooit, maar de oorzaak zal
Hem eenig wee doen.

Tweede Edelman.

Buiten twijfel heeft
De kardinaal de hand in 't spel.

Eerste Edelman.

Dit blijkt wel
Uit alles. Eerst die aanklacht tegen Kildare,
Toen stadhouder van Ierland, na wiens val
Graaf Surrey daar gezonden werd, en ijlings,
Opdat hij niet zijn vader bij zou staan.

Tweede Edelman.

Een sluwe, valsche streek!

Eerste Edelman.

Bij zijn terugkeer
Verhaalt hij 't wis op hem. Dit is bekend,
En aan een elk: is iemand bij den koning
In gunst, de kardinaal geeft hem een zending,
En ver genoeg van 't hof.

Tweede Edelman.

Al de gemeenten
Verfoeien, haten hem, en wenschen hem, geloof mij,
Tien vadem diep; de hertog wordt vergood,
Zij noemen hem „den milden Buckingham",
„Den spiegel aller hoofschheid", —

Eerste Edelman.

Stil, blijf staan,
Daar komt die eed'le, diep rampzaal'ge man.

(Buckingham *komt van de gerechtszitting, voorafgegaan door Gerechtsdienaars, met het scherp der bijl naar hem toegekeerd; aan weerszijden gaan Hellebaardiers.* *Sir* Thomas Lovell, *Sir* Nikolaas Vaux *en* *Sir* William Sands *begeleiden hem, en een hoop volks komt achteraan.*)

Tweede Edelman.

Dring voor, dat wij hem zien.

Buckingham.

Gij goede lieden,
Die zoover meegingt om mij te beklagen,
Hoort wat ik spreek, en gaat dan en verliest mij.
Veroordeeld ben ik heden als verrader
En sterf aldus; doch God is mijn getuige,
En mijn geweten late mij verzinken,
Zoodra de bijl valt, zoo ik trouw'loos was!

'k Draag om mijn dood mijn' rechters geenen wrok toe,
Zij spraken recht naar wat hun waarheid scheen;
Slechts die mij zochten, wenschte ik christ'lijker;
Doch wat ze ook zijn, 'k vergeef het hun van harte.
Maar dat zij niet op hun misdrijven roemen,
Noch op der grooten graf hun boosheid gronden,
Want wee roept dan mijn schuld'loos bloed op hen!
'k Hoop niet op langer leven hier en smeek dit
Niet af, al hebb' de koning meer genade,
Dan ik ooit schuld. Gij enk'len, die mij mindet,
En die het waagt om Buckingham te weenen,
Gij eed'le vrienden, broeders, wier verlaten
Alleen hem hard, alleen hem sterven schijnt,
Gaat mede, als liefd'rijke eng'len, tot aan 't einde;
En als de bijl de groote scheiding maakt,
Zij uw gebed één lieflijk offer, dat
Mijn ziel ten hemel heff'! — Voorwaarts, in Gods naam!

Lovell.

Om 's hemels wille smeek ik uw genade,
Zoo een'ge wrevel tegen mij mocht huizen
In uwe borst, grootmoedig te vergeven.

Buckingham.

'k Vergeef, sir Thomas, u, gelijk ikzelf
Vergiff'nis hoop te erlangen, — u en allen.
Zoo talloos onrecht kan mij niet gedaan zijn,
Of ik vergeef het al; geen zwarte haat
Ga met me in 't graf. — Mijn groeten aan zijn hoogheid;
En spreekt hij u van Buckingham, o meld hem:
Half in den hemel zaagt gij hem. Den koning
Geldt mijn gebed nog; tot mijn ziele scheidt,
Smeekt zij voor hem om zegen. Leve hij
Meer jaren, dan mijn tijd mij tellen laat.
Steeds liefd'rijk, steeds geliefd zij zijn bestuur!

Omsluite, als ouderdom zijn leven endt,
En vorstendeugd en hem één monument!

Lovell.

'k Moet uw genade brengen tot den oever,
Daar word ik door sir Nik'laas Vaux vervangen,
Die u naar 't doel voert.

Vaux.

Gij daar, geeft wel acht!
De hertog komt; zorgt, dat de boot gereed zij,
En rust die toe met alles, waar zijn rang
Hem recht toe geeft.

Buckingham.

Neen, neen, sir Nik'laas, laat
Dit na; mijn rang zou thans bespotting zijn.
'k Was, bij mijn komst hier, lord groot-konnetabel,
En hertog Buckingham; thans Edward Bohun,
Recht arm, — toch rijker dan die mij betichtten
En nooit van waarheid wisten. Ik bezegel
Die thans, met bloed, dat hen eenmaal doet kermen.
Mijn eed'le vader, Hendrik Buckingham,
Die den gewelď naar Richard 't eerst bekampte,
Werd, toen hij tot zijn dienaar Bannister
Gevloden was, verraden door den schoft,
En zonder rechtspraak stierf hij; — help' hem God!
Hendrik de zevende, om mijns vaders sterven
In waarheid treurend, gaf als edel vorst
Mij rang en eer terug en bouwde uit puin
Mijn huis weer edel op. En de achtste Hendrik,
Zijn zoon, heeft leven, aanzien, naam en alles,
Wat mijn geluk was, met een enk'len slag
Van de aarde weggevaagd. Ja, rechters had ik,
En, ik erken het, eed'le; hierin had ik
Iets meer geluk dan mijn rampzaal'ge vader;

Doch, — hierin is ons lot gelijk, — wij vielen
Door onze dienaars, door geliefde mannen;
Een onnatuurlijke, ongetrouwe dienst!
God heeft zijn doel in alles; maar verneemt
Dit uit den mond eens stervenden als zeker:
Wanneer gij mild uw liefde schenkt en raad,
Weest nimmer roek'loos; zij toch, wien gij vriendschap,
Uw gansche hart schenkt, vallen, als ze een lek
In uw geluk zien, van u af als water,
En komen niet terug dan als een draaikolk,
Die zuigend u verzinkt. Gij goede lieden,
O bidt voor mij! ik moet u thans verlaten;
Mijns langen, moeden levens einde is daar.
Vaartwel, en zoo ge iets droevigs wilt verhalen,
Spreekt van mijn val. — Vaartwel, en God vergeev' mij!
(BUCKINGHAM *met zijn Gevolg af.*)

Eerste Edelman.

O, dit is jammervol! — Heer, 'k vrees, dit roept
Te vele vloeken op het hoofd van hen,
Die dit bewerkten.

Tweede Edelman.

Is de hertog schuld'loos,
Dan is 't ontzettend; — toch ontving ik wenken
Van naad'rend onheil, dat, zoo 't nedervalt,
Nog erger is.

Eerste Edelman.

Goede eng'len, weert dit af!
Wat kan dit zijn? — Heer, gij mistrouwt mij niet?

Tweede Edelman.

Van zulk gewicht is dit geheim, dat, waarlijk,
De strengste trouw 't verbergen moet.

Eerste Edelman.

Spreek vrij;
'k Versta te zwijgen.

Tweede Edelman.

'k Wil u dan vertrouwen;
Verneem het. Hebt gij dezer dagen niet
't Gerucht iets van een scheiding hooren momp'len
Des konings en der koningin?

Eerste Edelman.

Ja zeker;
Maar 't hield niet aan, want toen de koning 't hoorde,
Gaf hij verbolgen den Lord Mayor den last,
't Gerucht te smoren, hun den mond te stoppen,
Die 't durfden fluist'ren.

Tweede Edelman.

Maar die lastertaal
Blijkt waarheid nu; zij groeit op nieuw, en frisscher
Dan ooit, weer aan; men acht het zeker, dat
De koning er aan denkt. De kardinaal,
Of wel een gunst'ling, heeft, uit boosheid tegen
De goede koningin, met twijfelingen,
Die haar verderven zullen, hem vervuld;
Dit wordt nog meer waarschijnlijk door de komst
Van kardinaal Campejus; allen denken,
't Is voor dit doel.

Eerste Edelman.

Het is de kardinaal;
Die brouwt dit enkel om zich op den keizer,
Die hem 't aartsbisdom van Toledo niet,
Gelijk hij wenschte, heeft verleend, te wreken.

Tweede Edelman.

Gij treft het, naar ik denk. Maar is 't niet wreed,

Dat zij dit boeten moet? De kardinaal,
Hij wil 't; dus moet zij vallen.

Eerste Edelman.

't Is een onheil.
Doch hier is 't niet de plaats voor zulk gesprek,
't Geev' thuis ons meer te denken.

(Beiden af.)

TWEEDE TOONEEL.

Een voorvertrek in 't paleis.

De Lord Kamerheer komt op, een brief lezende.

Lord Kamerheer.

„Mylord, de paarden, waar uwe edelheid om zond, heb ik met alle mogelijke zorg laten uitzoeken, toerijden en optoomen. Zij waren jong en fraai en van het beste ras in het noorden. Toen zij gereed waren om naar Londen te vertrekken, kwam er een dienaar van den heer kardinaal, met last en volmacht, en nam ze mij af, met het zeggen; — dat zijn meester bediend wilde zijn vóór een onderdaan, zoo niet vóór den koning; — wat ons den mond sloot, heer."
Dit wil hij, vrees ik; nu, hij mag ze hebben;
Hij wil nog alles, denk ik.

(De Hertogen van Norfolk *en* Suffolk *komen op.)*

Norfolk.

Gegroet, lord kamerheer.

Lord Kamerheer.

Aan uw genaden beiden goeden dag.

Suffolk.

Wat doet de koning?

Lord Kamerheer.

Ik verliet hem eenzaam,
Vol zorgen en bekommernis.

Norfolk.

Waarover?

Lord Kamerheer.

Het schijnt, het huw'lijk met zijns broeders vrouw
Maakt hem de ziel gejaagd.

Suffolk.

Ik denk, zijn ziel
Bejaagt te zeer een and're vrouw.

Norfolk.

Zoo is 't;
En 't werk is 't van den koning-kardinaal;
Die blinde paap, als de eerst'ling van Fortuin,
Draait alles naar zijn wil. De koning zal
Hem eenmaal leeren kennen.

Suffolk.

Geev' dit God!
Want anders kent hij nimmermeer zichzelf.

Norfolk.

Hoe vroom, vol heil'gen ijver drijft hij alles!
Want nu hij ons verbond verbroken heeft
Met harer hoogheid grooten neef, den keizer,
Duikt hij in 's konings ziel, en zaait daarin
Gevaren, twijfel en gewetenswroeging,
Angst en vertwijfling, — alles om zijn huw'lijk;
En om zijn vorst te heelen van dit alles,
Raadt hij tot scheiding, tot verlies van haar,
Die twintig jaar, een rijk juweel gelijk,

Hing om zijn hals en nooit haar glans verloor,
Van haar, die hem niet minder innig mint
Dan eng'len goede menschen, ja, van haar,
Die, als de zwaarste slag van 't lot haar treft,
Den koning zeeg'nen zal. Is dit niet vroom?

Lord Kamerheer.

Behoed' mij God voor zulken raad! 't Gerucht
Is overal; ja, elke tong vermeldt
En elk trouw hart betreurt het. Elk, wiens blik
Hierin waagt door te dringen, ziet het doel: —
Des Franschen konings zuster. Eenmaal opent
God 's konings oogen, die zoo lange sliepen,
En doet dien driesten, boozen man hem zien.

Suffolk.

En maakt van zijne dwing'landij ons vrij.

Norfolk.

Wij moeten dringend om ontboeiing bidden,
Of deze man vol heerschzucht maakt ons allen
Van vorsten tot lakeien. Ieders grootheid
Ligt als een deeg voor hem; hij vormt en kneedt die
Naar luim en lust.

Suffolk.

Wat mij betreft, ik voed
Voor hem geen liefde of vrees; ziedaar mijn credo;
'k Werd zonder hem zooals ik ben, en blijf zoo,
Als dit mijn vorst vergunt; zijn vloek of zegen
Zijn één voor mij, 'k geloof niet in dien adem.
Ik kende en ken hem, en ik laat hem over
Aan wie zoo trotsch hem heeft gemaakt, de paus.

Norfolk.

Kom! naar den koning, om door and're zaken
De somberheid te bannen, die hem drukt. —
Verzelt gij ons, mylord?

Lord Kamerheer.

Verschoont mij, neen;
De koning zond mij elders heen. Daarbij,
Gij treft een slechten tijd om hem te storen.
Het ga u wel.

Norfolk.

Dank, waarde kamerheer.
(De Lord Kamerheer af.)

(De Koning trekt het voorhangsel weg. Hij zit nadenkend te lezen.)

Suffolk.

Hoe ernstig blikt hij! diepe kommer drukt hem.

Koning Hendrik.

Wie is daar? ha!

Norfolk.

God geev', dat hij niet toornig zij.

Koning Hendrik.

Wie is daar, zeg ik? Wat, verstout gij u
Mij in mijn peinzende eenzaamheid te storen?
Wie ben ik? ha!

Norfolk.

Een liefd'rijk vorst, die elk vergrijp vergeeft,
Dat zonder erg gepleegd is; 't onze is enkel
Een staatszaak, waar wij 's konings welgevallen
In wilden hooren.

Koning Hendrik (*tot* Norfolk *en* Suffolk).

Gij zijt al te stout;
Gaat, 'k leer u wat uw tijd voor zaken is.
Wat! dit een uur voor wereldsche belangen?

(WOLSEY *en* CAMPEJUS *komen op.*)

Wie daar? mijn goede kardinaal? — Mijn Wolsey!
O gij, de troost van mijn gewonde ziel,
Arts'nij, ja, voor een koning! — (*Tot* CAMPEJUS.) Gij zijt [welkom,
Geleerd, eerwaardig heer, in dit ons rijk;
Als wij, is 't u geheel ten dienst. — (*Tot* WOLSEY.) Draag zorg,
Mijn waarde lord, dat ik geen ijdel prater
Bevonden word'.

Wolsey.

Dit ware onmoog'lijk, heer.
Mijn bede is, dat uw hoogheid ons een uurtjen
Vertrouw'lijk onderhoud will' schenken.

Koning Hendrik (*tot* NORFOLK *en* SUFFOLK).

Gaat;
Wij hebben raad.

Norfolk (*ter zijde tot* SUFFOLK).

Die priester heeft geen trots?

Suffolk (*ter zijde tot* NORFOLK).

O neen, geen spoor er van! Zelfs voor zijn ambt
Wilde ik niet lijden aan zijn euvel. Maar
Dit kan niet duren.

Norfolk (*ter zijde tot* SUFFOLK).

Mocht dit zijn, dan kan hij
Een uitval van mij wachten.

Suffolk (*ter zijde tot* NORFOLK).

En van mij.
(NORFOLK *en* SUFFOLK *af.*)

Wolsey.

Gij geeft een voorbeeld thans van hooge wijsheid,

Heer, boven alle vorsten, daar ge uw twijfel
Vrij laat beslissen door de stem der kerk.
Wie kan nu toornen? wie u iets verwijten?
Zelfs Spanje, aan haar gehecht door bloed en liefde,
Moet, als het nadenkt, zeggen: deze toetsing
Is recht en edel. Heel de geest'lijkheid
Des christendoms, — 't geleerde deel, bedoel ik, —
Heeft vrije stem; de bron der waarheid, Rome,
Heeft, op uw aanzoek, énen mond voor allen,
Ons dezen goeden man hier afgevaardigd,
Den vromen, wijzen kardinaal Campejus;
Ik stel hem nogmaals aan uw hoogheid voor.

Koning Hendrik.

En nogmaals groet ik hem door mijn omarming;
't Heilig conclave dankend voor zijn liefde,
Daar 't zulk een man, als ik zou wenschen, zond.

Campejus.

Heer, gij verovert aller vreemden liefde;
Gij zijt zoo edel. Uwer hoogheid hand
Reik ik mijn volmacht, krachtens welke gij,
Lord kardinaal van York, op last van 't hof
Van Rome, aan mij, zijn dienaar, toegevoegd zijt,
Ter onpartijdige uitspraak in deez' zaak.

Koning Hendrik.

Een waardig paar! Der koningin zij thans
Gemeld, waartoe gij hier zijt. — Waar is Gardiner?

Wolsey.

Ik weet, dat uwe hoogheid haar te zeer
Bemind heeft, om haar dat te willen weig'ren,
Wat een gering're vrouw met recht mag vord'ren:
Geleerden, die met vrijheid voor haar pleiten.

Koning Hendrik.

De besten zal zij hebben, hij mijn gunst,
Die 't best zich kwijt. Verhoede God iets anders!
Ik bid u, kardinaal, roep Gardiner hier,
Mijn nieuwen secretaris; hij bevalt mij.

(WOLSEY *af.*)

(WOLSEY *komt terug, met* GARDINER.)

Wolsey.

Geef mij de hand; ik wensch u heil en gunst;
Gij zijt des konings thans.

Gardiner.

Doch steeds ten dienste
Van uw genade, die mij stijgen deed.

Koning Hendrik.

Treed nader, Gardiner.

(Hij wandelt fluisterend met GARDINER *op en neer.)*

Campejus.

Mylord van York, was niet een doctor Pace
Voor dezen met zijn ambt bekleed?

Wolsey.

Ja juist.

Campejus.

En ging hij niet voor zeer geleerd door?

Wolsey.

Zeker.

Campejus.

Men aarzelt niet te zeggen, dat gij hem
Uit nijd, wijl hij zoo deugdzaam was, en vreezend,
Dat hij licht stijgen zou, in 't buitenland
Steeds bezig hieldt, wat zoo hem krenkte, dat hij
Waanzinnig werd en stierf.

Wolsey.

Schenk' God hem vrede!
Ziedaar eens christens wensch; voor hen, die leven
En morren, zijn er plaatsen, waar men straft.
Hij was een dwaas, — dol ijv'raar voor de deugd;
Maar deze brave knaap, — wat ik beveel,
Hij legt het stipt ten uitvoer; and'ren wil ik
Niet zoo in mijn nabijheid. Neen, mijn broeder,
Wij leven niet, opdat ons mind'ren nijpen.

Koning Hendrik.

Draag dit der koningin eerbiedig voor.

(GARDINER *af.*)

Mij dunkt, om zooveel wijsheid en geleerdheid
Te ontvangen, is de beste plaats Blackfriars; —
Richt dit dus in, mijn Wolsey. — O mylord,
Hoe grievend treft een wakker man 't verlies
Van zulk een lieve bedgenoot! Maar, o!
Gewetensplicht, gewetensplicht! ziedaar
Een teeder punt; — ik moet wel van haar scheiden.

(Allen af.)

DERDE TOONEEL.

Een voorvertrek in het verblijf der Koningin.

ANNA BULLEN *en een bejaarde Hofdame komen op.*

Anna.

Ook daarom niet; wat mij bedrukt, is dit:
Nadat de vorst zoolang met haar geleefd heeft,
En zij, — de beste vrouw, van wie geen sterv'ling
Ooit eenig kwaad kon zeggen, — neen, bij God,
Zij weet niet eens wat kwaaddoen is; — en nu,

Na zooveel zonnekringen op den troon,
Toenemend steeds in majesteit en glans, —
Die duizendmaal meer bitter bij 't verliezen,
Dan bij 't verkrijgen zoet zijn, — na dit alles
„Van hier" te hooren, — 't is een jammer, dat
Een onmensch roeren moet.

Hofdame.

O steenen harten
Zijn week om haar.

Anna.

God! had zij liever nooit
Den glans gekend! Ja, 't zij slechts tijd'lijk goed,
Doch als die stokebrand, Fortuin, het wegrukt
Van wie 't bezit, dan pijnt dit, als het scheiden
Der ziel van 't lichaam doet.

Hofdame.

Ach, arme vrouwe!
Nu is zij hier weer vreemd'ling.

Anna.

Des te meer
Moog' deernis op haar drupp'len. Inderdaad,
Ik zweer, 't is beter, laag te zijn geboren
En met tevreed'nen 't schamel brood te deelen,
Dan opgesmukt te zijn met glinst'rend leed,
Gekroond met gouden zorg.

Hofdame.

Tevredenheid
Is 't hoogste goed.

Anna.

Nu, bij mijn maagd'lijke eer,
Een koningin te zijn, ik zou 't niet willen.

Hofdame.

Bij God, ik wel, al liep mijn eer gevaar.
Gij ook, trots al uw geur van huich'larij,
Gij, rijk in ied're lieflijkheid der vrouw,
Hebt ook een vrouwenhart, en dit pleegt immer
Naar rijkdom, macht en hoogen rang te streven;
En inderdaad, dit zijn ook zegeningen;
Houd u niet preutsch, voor deze schoone gaven
Waar' wis uw zeem-geweten ruim genoeg,
Als gij 't maar rekken wilt.

Anna.

Neen, op mijn eer, —

Hofdame.

Wat eer? waart gij niet gaarne koningin?

Anna.

Neen, voor der gansche wereld schatten niet.

Hofdame.

't Is vreemd; ik speelde voor een krommen schelling,
Zoo oud ik ben, voor koningin. Maar zeg,
Zou hertogin u smaken? hebt gij beenen,
Die dien rang kunnen dragen?

Anna.

Neen, voorwaar!

Hofdame.

Dan zijt gij zwak van bouw. Trek nog wat af!
Ik waagde als jonge graaf u niet te ontmoeten;
Gij naamt mij, met een blosjen. Als uw rug
Ook dezen last niet draagt, is hij te zwak,
Om ooit een knaap te krijgen.

Anna.

Welke praatjes!

Nog eens, een koningin te zijn, ik wilde 't
Voor heel de wereld niet.

Hofdame.

Toch wed ik, voor
't Klein Eng'land liet ge u zalven, ik voor mij
Liet voor Carnarvonshire 't mij doen, al ware
Heel 't rijk niets meer dan dat. — Zie, wie komt daar?

(De Lord Kamerheer komt op.)

Lord Kamerheer.

Goed'n morgen, dames! Hoeveel ware 't waard,
Te weten wat gij in 't geheim bespreekt!

Anna.

Uw vraag niet, heer, neen, zooveel is 't niet waard;
Wij klaagden over 't leed der koningin.

Lord Kamerheer.

Dat is een liefd'rijk doen, en juist zooals men 't
Van goede vrouwen wacht; er is nog hoop,
Dat alles goed gaat.

Anna.

Amen, geve 't God!

Lord Kamerheer.

Gij hebt een liefd'rijk hart; dezulken volgt
Gods zegen steeds. Opdat gij ziet, mejonkvrouw,
Hoe waar ik spreek, en welken hoogen bijval
Uw tal van deugden vond, — des konings hoogheid
Doet u zijn welgevallen in u kennen,
En denkt u te verhoogen tot niets minder
Dan markiezin van Pembroke, welken titel
Hij duizend pond als jaargeld voor uw rang
Genadig toevoegt.

Anna.

Ach, ik weet niet, heer,
Waarmede ik mijn gehoorzaamheid moet toonen.
Meer dan mijn alles is nog niets; mijn beden
Zijn niet gewijd genoeg, mijn wenschen zijn
Slechts ijdelheid; toch, wenschen en gebeden
Zijn 't eenigst, wat ik bieden kan. Mylord,
Ik smeek u dringend, breng zijn hoogheid over,
Dat hem zijn dienstmaagd blozend dankt en hem
Gehoorzaam is en daag'lijks voor zijn welzijn
En zijn regeering bidt.

Lord Kamerheer.

Mejonkvrouw, 'k zal
Niet in gebreke blijven, bij den koning
Aan 't gunstig oordeel, dat hij van u heeft,
Mijn stem te geven. — *(Ter zijde.)* 'k Heb haar wèl
getoetst;
In haar zijn eer en schoonheid zoo gemengeld,
Dat zij den koning vingen. En wie weet,
Of uit haar niet een edelsteen verrijst,
Die over heel dit eiland glanst? — (*Tot* Anna.) Ik ga,
En zal 't den koning melden.

Anna.

Edel heer!
(De Lord Kamerheer af.)

Hofdame.

Wel, staat het zoo? zie, zie!
'k Heb zestien jaren reeds aan 't hof gebedeld,
Ben nog hofbeed'lares, en trof nog nooit
Dat juiste „Niet te vroeg" en „Niet te laat",
Zoo 't een'ge ponden gold; en gij, — o noodlot! —
Een nieuw, nieuw vischjen hier, — o foei, foei, foei,

Dat opgedrongen heil! — u wordt de mond
Gevuld, eer gij hem opent!

Anna.

't Is me een raadsel.

Hofdame.

Hoe smaakt het? Is het bitter? Neen, — dit wed ik.
Er was, — zoo zegt het sprookjen, — eens een jonkvrouw,
Die wilde nimmer koningin zijn, nimmer,
Voor al het slib des Nijls niet; — kent gij 't ook?

Anna.

Loop heen, gij spot!

Hofdame.

Viel 't mij te beurt, den leeuw'rik
Steeg ik te boven. Markiezin van Pembroke!
Een duizend ponden 's jaars! uit louter achting!
Geen verd're plichten! Nu, ik zweer, hier zijn
Meer duizenden in 't zicht; de sleep der eer
Wordt langer dan de voorzoom. Nu, voorzeker,
Draagt licht uw rug een hertogin; — kom, zeg eens,
Gevoelt ge u nog niet sterker?

Anna.

Lieve jonkvrouw,
Vermaak uzelf met wat u invalt, maar
Laat mij er buiten. Sterven wil ik gaarne,
Zoo dit mij 't bloed in 't minst verhit. Te denken,
Wat volgen kan, beangst mij.
De koningin is zonder troost, en wij
Vergeten hier den tijd. Zeg van 't gehoorde
Haar, bid ik, niets.

Hofdame.

Wat denkt gij wel van mij?

(Beiden af.)

VIERDE TOONEEL.

Een zaal in het klooster der Blackfriars.

Trompet- en horengeschal. Twee Stafdragers met korte zilveren staven treden binnen, vervolgens twee Schrijvers, in het gewaad van rechtsgeleerden, daarna de Aartsbisschop van CANTERBURY, *alleen; na hem de Bisschoppen van* LINCOLN, ELY, ROCHESTER *en* SINT ASAPH; *hun volgt op korten afstand een Edelman, die de tasch met het rijkszegel en een kardinaalshoed draagt; dan twee Priesters, die ieder een zilveren kruis dragen; daarna een Kamerheer, blootshoofds, vergezeld van een Provoost, met een zilveren knots; vervolgens twee Edellieden met twee groote zilveren kolommen; daar achter, naast elkander, de twee Kardinalen* WOLSEY *en* CAMPEJUS, *gevolgd door twee Edellieden met het rijkszwaard en den rijksstaf. Daarop treden de* KONING *en de* KONINGIN *met hun hofstoet binnen. De Koning neemt plaats onder den troonhemel, de Kardinalen lager en voor hem, als rechters. De Koningin neemt op eenigen afstand van den Koning plaats. De Bisschoppen plaatsen zich rechts en links van de rechters bij wijze van consistorie, lager dan zij de Schrijvers. De Lords zitten naast de Bisschoppen; het overige gevolg staat in behoorlijke orde om de anderen heen.*

Wolsey.

Leg zwijgen op en lees dan Rome's volmacht,
Aan ons verstrekt, hier voor.

Koning Hendrik.

Wat is dit noodig?
Zij is alreeds in 't openbaar gelezen
En ieder heeft haar geldigheid erkend;
Dien tijd kunt gij wel sparen.

Wolsey.

't Zij zoo. Verder.

Schrijver.

Roep: Hendrik, koning van Engeland, verschijn voor ['t hof.

Oproeper.

Hendrik, koning van Engeland, verschijn voor 't hof.

Koning Hendrik.

Verschenen.

Schrijver.

Roep: Katharina, koningin van Engeland, verschijn [voor 't hof.

Oproeper.

Katharina, koningin van Engeland, verschijn voor 't hof.

(De KONINGIN *geeft geen antwoord; zij rijst van haar zetel op, gaat de rechters voorbij, komt tot den* KONING *en knielt aan zijne voeten neder; daarna spreekt zij.)*

Koningin Katharina.

Ik smeek u, heer, recht en gerechtigheid
Mij toe te staan, uw deernis mij te schenken.
Ik ben een arme vrouw, een vreemd'ling hier,
Niet in uw rijk geboren, en ik heb
Geen onpartijdig rechter hier, noch waarborg
Voor vriendschap en bejeeg'ning naar goed recht.
Ach, heer, hoe heb ik u beleedigd? hoe
Misnoegen door mijn doen bij u gewekt,
Dat gij besloot u dus van mij te ontslaan,
En uw genade mij ontneemt? God weet,
Steeds was ik uw getrouwe gade, need'rig,
Steeds onderdanig aan uw wil, en immer
Bevreesd uw ongenoegen op te wekken,
Ja, dienstmaagd van uw blikken, blijde of treurig

Naar hunne stemming was. O, noem mij 't uur,
Dat ik ooit uwe wenschen heb weerstreefd,
Niet zelf die wenschte! Wien van uwe vrienden,
Trachtte ik niet lief te hebben, schoon ik hem
Mijn vijand wist? en wien van mijne vrienden,
Die uwen toorn gewekt had, liet ik ooit
Mijn gunst behouden? neen, ik deed hem weten,
Dat hij zijn afscheid had. Herdenk eens, heer,
Dat ik ruim twintig jaar uw vrouw geweest ben,
Met zulk een trouw, door u gezegend was
Met vele kind'ren. Zoo gij uit den loop
Diens tijds iets noemen en bewijzen kunt,
Wat tegen mijnen huw'lijkseed, mijn eer,
Wat tegen uw geheiligde persoon,
Wat tegen liefde en plicht streed, — in Gods naam,
Zoo stoot mij weg; de onteerendste verachting
Sluit' mij de deur; geef zoo mij aan de felheid
Der strengste rechtspraak prijs. Veroorloof, heer:
Den koning, uwen vader, roemde een elk
Als wijzen vorst van weergâloos verstand
En onbedrieglijk oordeel; Ferdinand,
Mijn vader, Spanje's koning, had den naam
Van wijsten vorst, die sedert lange jaren
Daar had geheerscht; 't is onbetwijfelbaar,
Dat beiden wijze raders tot zich riepen,
Elk in zijn rijk, die deze zaak bespraken,
Ons huw'lijk wettig achtten. Daarom, heer,
Smeek ik ootmoedig: spaar mij, dat ik eerst
Den raad inroepe van de vrienden, die ik
In Spanje heb; zoo niet, in naam van God,
Geschiede uw wil!

Wolsey.

Gij hebt hier, hooge vrouwe, —
Naar eigen keuze, — deze eerwaarde vaders,

Voorbeeldig door hun braafheid en geleerdheid,
Ja, de uitverkoor'nen van het land, vergaderd
Als uwe pleitbezorgers: 't waar' dus nutt'loos,
Naar uwen wensch de zitting te verdagen,
Voor uwe rust niet minder, dan om 't weiflen
Des konings te doen einden.

Campejus.

Zijn genade
Gaf goeden, wijzen raad; dies, hooge vrouwe,
Is 't wensch'lijk met de zitting door te gaan,
En onverwijld de gronden voor te dragen
En aan te hooren.

Koningin Katharina.

U, lord kardinaal,
Spreek ik nu toe.

Wolsey.

Wat wenscht uw hoogheid?

Koningin Katharina.

Heer,
Mijn tranen wellen op, doch wetend, dat
Wij koningin zijn, 't lang ten minste droomden,
En zeker koningsdochter, zoo verkeer ik
In sprankels vuur mijn tranen.

Wolsey.

Blijf toch kalm!

Koningin Katharina.

Ik wil 't, als gij deemoedig zijt, ja vroeger,
Opdat mij God niet straffe. Vast geloof ik,
En wel op meen'gen hechten grond, dat gij
Mijn vijand zijt, en stel den eisch, dat niet
Mijn vijand hier mij rechte; gij toch bliest

Dit vuur aan tusschen mijnen heer en mij,
Dat Godes dauw moog' blusschen! — Dies, nog eens,
'k Verfoei, ja, uit het diepste mijner ziel,
En wraak u als mijn rechter; ik herhaal het,
Mijn ergsten vijand acht ik u, ja zelfs
Aartsvijand van de waarheid.

Wolsey.

Ik verklaar,
Gij spreekt niet als gijzelf, want immer toondet
Gij christenzin, en wat gij deedt was uiting
Eens zachten geestes, eener hooge wijsheid,
Ver boven vrouwenkracht. Gij doet mij onrecht;
Ik haat u niet en ben niet onrechtvaardig
Noch jegens u noch iemand, want, zoover
Ik ging en gaan zal, 'k ben er toe gerechtigd
Door volmacht van den kerkeraad van Rome,
Den breeden kerkeraad. Gij klaagt mij aan,
Dat ik dit vuur u aanblies; ik ontken dit.
Hier zit de koning; — is het hem bekend,
Dat ik mijn werk verloochen, dan, met recht,
Moog' hij mijn leugen gees'len, ja, zoo fel,
Als gij mijn waarheid striemdet! Weet hij, dat
Uw aanklacht mij niet deren kan, dan weet hij
Wat onrecht mij van u thans treft. Daarom,
Hij kan mij heelen, en de heeling is,
Dien argwaan u te ontnemen. Hooge vrouwe,
Ik smeek u, dat gij, eer zijne hoogheid spreekt
Wat gij gezegd hebt, ongedacht wilt maken,
En nimmermeer zoo spreekt.

Koningin Katharina.

Mylord, mylord,
Ik ben een vrouw, eenvoudig, voor den strijd
Met uwe list te zwak. Gij spreekt deemoedig;
Gij stempelt voor elks oog uw ambt en roeping

Als zacht en need'rig; maar vervuld van trots,
Van wrok en zelfverheffing is uw hart.
U hief 't geluk en zijner hoogheid gunst
Licht over lage trappen tot deez' hoogte,
Waar grooten uw vazallen, en uw woorden
Uw knechten zijn, u dienen, naar uw luim
Hen tot hun ambt benoemt. Ik moet u zeggen:
Meer dan uw hoog en heilig ambt gaat u
Uw eigen eer ter harte; dies, nog eens,
Verwerp ik u als rechter, en beroep mij
Hier voor u allen op den paus, en breng
Mijn zaak voor zijne heiligheid, dat die
Mij richten moog'.

(Zij maakt eene neiging voor den KONING *en wil heengaan.)*

Campejus.

De koningin is stug;
Zij kant zich tegen 't recht, zij klaagt het aan,
Verwerpt met smaad zijn daging; 't is niet goed.
Zij gaat zelfs heen.

Koning Hendrik.

Roep haar terug.

Oproeper.

Katharina, koningin van Engeland, verschijn voor 't hof.

Griffith.

Men roept, verheven vrouwe, u weer terug.

Koningin Katharina.

Wat hebt gij 't op te merken? ga slechts door.
Keer, als men u roept, om. — Nu, helpe God!
Zij kwellen mij onduldbaar. — 'k Bid u, voorwaarts!
Ik wil niet blijven, neen, en nimmermeer

In deze zake ten gehoor verschijnen
Voor een van hunne hoven.

(De KONINGIN *met* GRIFFITH *en haar Gevolg af.)*

Koning Hendrik.

Ga, Kath'rine!
Dien man op aard, die roem durft dragen op
Een beet're vrouw, vertrouwe men in niets,
Omdat hij hierin loog. Gij zijt, alleen, —
Wanneer uw een'ge deugden, eng'lenzachtheid,
Uw heil'gen-deemoed, vrouw'lijke eerbaarheid,
Gehoorzaamheid bij fierheid, àl wat in u
Vroom is en vorst'lijk, luid getuigen kon, —
Der koninginnen koningin. Zij is
Van 't edelst bloed, en, naar haar echten adel,
Zoo was zij jegens mij.

Wolsey.

Genadig heer,
Diep onderdanig smeek ik uwe hoogheid,
Dat gij voor ieders ooren wilt verklaren, —
Want daar, waar ik beroofd ben en gebonden,
Zij ik bevrijd, al word ik niet terstond
En gansch bevredigd, — of ik deze zaak
Ooit uwer hoogheid ingaf, ooit bezwaren
Op uwen weg gelegd heb, die tot twijflen
Hierin u konden prikk'len, of ooit anders,
Dan Gode dankbaar voor een koningin
Als zij, het minste woord tot u geuit heb,
Tot nadeel van den rang, dien zij bekleedt,
Of van haar reine deugd.

Koning Hendrik.

Lord kardinaal,
Ik spreek u vrij; ja, op mijn eer, gij zijt
Gansch rein hierin. 'k Behoef u niet te zeggen,

Dat gij veel haters hebt, die zelf niet weten,
Waarom zij 't zijn, maar die, als honden, blaffen
Zoodra geblaft wordt; zulke lieden dreven
De koningin tot toorn. 'k Sprak u vrij;
Doch wenscht gij meer rechtvaardiging? steeds hebt gij
Gewenscht, dat deze zaak bleef slapen, nooit
Dat zij werd opgerakeld; vaak belettet
Gij 't doen der eerste stappen. — Op mijn eer,
'k Getuig dit van mijn waarden kardinaal,
En zuiver hem aldus. Nu, wàt mij aandreef; —
'k Behoef uw tijd en uw opmerkzaamheid, —
Let wel hoe 't opkwam. Dus begon 't. Geeft acht.
Een eerste prikkel drong in mijn geweten,
Een twijfling, angst, door 't een en ander, wat
Geuit werd door den bisschop van Bayonne,
Die als gezant van Frankrijk hier vertoefde,
Ten einde een echt te ontwerpen van den hertog
Van Orleans met onze waarde dochter
Maria. In den loop der onderhand'ling,
Aleer de zaak tot een beslissing kwam,
Verzocht hij, — 'k meen, de bisschop, — eenig uitstel,
Om aan zijn heer en vorst de vraag te doen,
Of onze dochter echt en wettig was,
En dit van wege ons huw'lijk met de weduw
Van wijlen onzen broeder. Dit verzoek
Greep mij in 't diepst van mijn geweten, sneed
Mij vlijmend in het hart en schokte mij
De gansche borst, ja baande een weg, waarlangs
Veel bange weifelingen nader drongen,
Met dit bezwaar naar binnen stormden. Eerst
Dacht ik niet meer in 's hemels gunst te staan,
Die had beschikt, dat mijner vrouwe schoot,
Als die een mann'lijk kind van mij ontving,
Dit niet meer diensten deed ten leven, dan
Het graf den doode doet; haar knaapjes stierven,

Waar zij ontstonden, of zeer kort nadat
De wereld hen deed aad'men; hierom dacht ik,
Dat dit een strafgericht was, dat ik nimmer
Mijn rijk, den besten erfgenaam volwaardig,
Er mee verheugen zou; toen overwoog ik
Het groot gevaar, dat mijn gebied bedreigde
Door 't missen van een prins, en vaak heb ik
Van smart gekreund. Zoo op de wilde zee
Des twijfels heen en weer geslingerd, stuurde ik
Naar 't reddingsmiddel, om welks wil wij thans
Alhier vergaderd zijn; dat is, ik wilde
Mijn arm geweten, dat ik toen recht krank
In mij gevoelde, — en nog is 't niet genezen, —
Door alle eerwaarde vaders en doctoren
Des lands verlichten. Eerst, mylord van Lincoln,
Raadpleegde ik u, in 't diepst geheim; gij weet
Voorzeker nog, hoe mij mijn last deed hijgen,
Toen ik voor 't eerst u sprak.

Bisschop van Lincoln.

O ja, mijn vorst.

Koning Hendrik.

Ik sprak daar lang, wil gij nu zelf hier zeggen,
Hoever gij mij bevredigd hebt.

Bisschop van Lincoln.

Mijn vorst,
De vraag schokte in 't begin mij zoo, ze omvatte
Belangen van zoo hoog gewicht, gevolgen,
Zoo zeer bedenk'lijk, dat de stoutste raad,
Waar ik toe kwam, u aanbeval te twijflen,
En uwe hoogheid drong tot dezen weg,
Dien gij alsnu betreedt.

Koning Hendrik.

Toen sprak ik u,

Mylord van Canterbury, en verwierf
't Verlof tot deez' bijeenkomst. — Ongeraadpleegd
Bleef geen hoogwaardig man uit heel dit hof;
Elk uwer gaf, met onderschrift en zegel,
Zijn stem tot wat ik deed; gaat nu dus door.
Mij drijft geen tegenzin in de persoon
Der goede koningin, neen, slechts de prikk'ling
Der scherpe dorens van mijn twijfel voort.
Bevindt mijn echt slechts wettig, — bij mijn leven
En koninklijken rang, — volgaarne dragen
Wij 't volgend levenslot met Katharina,
Met onze koningin, veel liever, ja,
Dan met het heerlijkst wezen, dat deze aard
Onvergelijk'lijk acht.

Campejus.

Vergunne uw hoogheid,
De afwezigheid der koningin verplicht ons
De zitting van het hof nu te verdagen.
Inmiddels zij de koningin nadrukk'lijk
Gedrongen, dat zij afzie van 't beroep
Op zijne heiligheid.

Koning Hendrik *(ter zijde).*

Ik zie het klaar:
Die kardinalen spelen met mij. 'k Haat
Die treken en die langzaamheid van Rome.
O mijn geleerde en lieve dienaar Cranmer,
Kom dra terug! ik weet, zoodra gij aankomt,
Komt ook mijn troost. — *(Luid.)* Heft de vergaad'ring op;
Komt, gaan wij, zeg ik.

(Allen verwijderen zich op dezelfde wijze, waarop zij gekomen zijn.)

DERDE BEDRIJF.

EERSTE TOONEEL.

Het paleis te Bridewell. *Een vertrek van de* KONINGIN.

De KONINGIN *en eenige Hofdames, met handwerken bezig.*

Koningin Katharina.

Kom, neem uw luit, mijn kind; mijn hart wordt treurig;
Zing en verstrooi mijn kommer, als gij kunt,
En laat uw arbeid rusten.

Lied.

Orpheus dwong der boomen toppen,
Ja, der bergen sneeuw'ge koppen
Diep te buigen, als hij zong;
Planten sproten allerwegen;
't Was of Meische zon en regen
De aard tot eeuwig bloeien drong.

Alles, wat hem zingen hoorde,
Golven, woeste, fel verstoorde,
Bogen 't hoofd en gaven acht.
O, muziek kan toov'ren, kluist'ren:
Moordende angst en zorg, — bij 't luist'ren
Slapen ze in of sterven zacht.

(Een Kamerheer komt op.)

Koningin Katharina.

Wat is er?

Kamerheer.

De beide hooge kardinalen wachten
In 't voorvertrek.

Koningin Katharina.

Zij wenschen mij te spreken?

Kamerheer.

Dit moest ik melden, hooge vrouw.

Koningin Katharina.

Verzoek
De heeren hier te komen. *(Kamerheer af.)* — Wat ver-
[langen
Zij thans van mij, een arme zwakke vrouw,
Die uit de gunst geraakt is? Mij bevalt,
Nu ik er over denk, hun komen niet.
Zij moesten goed zijn, hun bedrijf rechtschapen;
Maar elke kap maakt nog geen monnik.

(Wolsey *en* Campejus *komen op.*)

Wolsey.

Vrede
Zij uwer hoogheid!

Koningin Katharina.

Uw genaden vinden
Mij hier een halve huisvrouw. Ik zou wenschen
Het gansch te zijn, daar 't ergste kan gebeuren.
Wat is 't, dat gij verlangt, eerwaarde lords?

Wolsey.

Schenk in uw kabinet, verheven vrouwe,

Ons een gehoor, om u de gansche reden
Van onze komst te ontvouwen.

Koningin Katharina.

Spreekt vrij hier.
Op mijn geweten, niets wat ik ooit deed
Behoeft een schuilhoek. O kon elke vrouw
Van heeler harte, zooals ik, dit zeggen!
Mij deert het niet, mylords, — en 'k reken dit
Mijn voorrecht boven velen, — zoo mijn doen
Door elke tong getoetst, elk oog begluurd wordt,
Ja, haat en achterdocht er op gehitst;
Zoo rein weet ik mijn leven. Wenscht gij hier
Mij na te gaan, en hoe ik ben als vrouw,
Spreekt vrij; de waarheid mint den rechten weg.

Wolsey.

Tanta est erga te mentis integritas, regina serenissima, —

Koningin Katharina.

O geen Latijn, mijn waarde lord!
'k Was, na mijn komst hier, niet zoo traag, dat ik
De taal niet ken, waarin ik heb geleefd.
Een vreemde tong maakt mijne zaak licht vreemder,
Licht meer verdacht. Spreek Engelsch, bid ik, spreek
Slechts waarheid; gij zult zien, dan zijn er hier,
Die voor haar arme meesteres u danken,
Die, ja, veel onrecht leed. Lord kardinaal,
De booste zonde, die 'k begaan heb, is
In 't Engelsch kwijt te schelden.

Wolsey.

Hooge vrouwe,
Het smart mij zeer, dat mijn rechtschapenheid,
Mijn ijver voor zijn majesteit en u,
Uw argwaan wekt, schoon reinste trouw mij drijft.
Wij komen met geen aanklacht hier uw eer,

Door aller braven tong geroemd, bevlekken,
U niet op een'ge wijs aan smart verraden, —
Die hebt gij, eed'le vrouwe, reeds te veel, —
Maar hooren, wat gij denkt in uw gewichtig
Verschil met onzen koning, om als vrije,
Rechtschapen mannen onzen raad en troost
U aan te bieden.

Campejus.

Hoogvereerde vrouwe,
Mylord van York, naar zijnen eed'len aard
En onderdanigheid en trouw aan u,
Vergeet, als christen, hoe gij onlangs hem
En zijne waarheid aanvielt, — 'twelk te ver ging, —
En biedt, zooals ook ik, als pand des vredes,
U raad en steun aan.

Koningin Katharina *(ter zijde).*

Om mij te verraden. —
(Luid.) Mylords, ik dank u voor uw goeden wil.
Gij spreekt rechtschapen, — moogt gij zoo ook hand'len!
Maar hoe ik u terstond een antwoord geef
In zulk een zaak, die zoo nabij mijn eer,
En, vrees ik, nader nog mijn leven raakt, —
Ik, zwak in kennis tegen zoo geleerde
Eerwaarde mannen, 'k weet het niet. Ik zat hier
Aan de' arbeid met mijn vrouwen, luttel denkend,
Voorwaar, aan zulke mannen, zulk een zaak.
Bij wat ik eens geweest ben, — want ik voel
De laatste rilling van mijn grootheid, — gunt mij,
Gij heeren, ter beslissing tijd en raad;
Want ach! ik ben een vrouw, en vriendloos, troostloos!

Wolsey.

Gij krenkt door die beduchtheid 's konings liefde;
Troost, vrienden, hebt gij talloos.

Koningin Katharina.

Die in Eng'land
Mij niet van dienst zijn. Kunt gij denken, heeren,
Dat eenig Engelschman het waagt, mijn raadsman
Te zijn, mijn vriend durft blijken trots den koning, —
Stelt, dat er een zoo driest rechtschapen was, —
En in het leven bleef? Neen, neen, mijn vrienden,
In staat om mijnen kommer op te wegen,
Die mijn vertrouwen hebben, zijn niet hier;
Zij zijn, als al mijn troost, ver, verre weg,
In mijn geboorteland.

Campejus.

Wilde uw genade
Haar leed vergeten, mijn raad volgen!

Koningin Katharina.

Wàt dan?

Campejus.

Vertrouw uw zaak aan 's konings hoede toe;
Hij is vol liefde en gunst; — dit is veel beter,
En voor uzelf èn voor uw eer; want laat gij
Aan 't strenge recht zijn loop, zoo weet, dat gij
Door 't scheiden wordt onteerd.

Wolsey.

Hij zegt de waarheid.

Koningin Katharina.

Gij beiden, wat gij wenscht, mijn ondergang.
Is dit uw raad als christen? foei! Nog is er
Een hemel, waar een rechter, door geen koning
Ooit om te koopen, troont!

Campejus.

Uw toorn miskent ons.

Koningin Katharina.

Voor u meer schande! 'k Dacht, bij God! u vroom,
Twee kardinale deugden; 'k vrees, gij zijt
Twee kardinale zonden, holle harten.
Foei! betert u, mylords! Is dit uw troost?
Uw laaf'nis voor een diep rampzaal'ge vrouw?
Een vrouw, die gij verstoot, belacht en hoont?
'k Wensch u de helft niet toe van mijn ellende,
Ik heb meer christenzin; maar zegt toch, dat ik
Waarschuwend sprak: neemt u in acht! bij God,
Neemt u in acht, opdat niet plots'ling, zwaar,
De last van mijnen jammer op u daal'.

Wolsey.

Doorluchte vrouw, voorwaar! dit is verbijst'ring;
Gij maakt uit onze goedheid haat en list.

Koningin Katharina.

En gij uit mij een niets. Wee over u,
En allen die zoo huich'len! Zegt gij mij, —
Als gij nog iets van recht, van deernis voelt,
Als gij iets anders zijt dan priesterrokken, —
Mijn kranke zaak mijn hater op te dragen?
Reeds heeft hij, ach! mij uit zijn bed verbannen,
Uit zijne liefde lang. Lords, ik ben oud;
En wat mij rest van de echtgemeenschap, is
Gehoorzaamheid. Wat kan mij overkomen,
Nog boven deze ellend'? Uw streven maakt
Mij zulk een vloek.

Campejus.

Uw eigen vrees is erger.

Koningin Katharina.

Heb ik zoo lang geleefd, — ikzelf moet spreken,
Daar deugd geen vrienden vindt, — als trouwe vrouw,
Als vrouw, — ik kan het zeggen zonder roemzucht, —

Die door geen laster ooit gebrandmerkt werd?
Trad ik steeds met mijn vollen schat van liefde
Den koning tegen, minde ik hem naast God,
Was hem gehoorzaam, maakte hem mijn afgod
Uit teederheid, vergat ik door mijn ijv'ren
Naar zijn tevredenheid schier mijn gebeden, —
En word ik zoo beloond? 't Is hard, mylords!
Brengt mij een aan haar man getrouwe vrouw,
Die nooit een vreugd dan zijn voldoening droomde,
En 'k ben die vrouw, zoo zij het uiterst deed,
Met éénen roem vooruit. een groot geduld.

Wolsey.

Gij dwaalt van 't goede, dat wij willen, af.

Koningin Katharina.

Ik mag, mylord, de schuld niet op mij laden,
Dat ik den eed'len titel willig opgeef,
Waaraan uw heer mij huwde; slechts de dood
Zal van den troon mij scheiden.

Wolsey.

Hoor mij, bid ik.

Koningin Katharina.

O, hadde ik Eng'lands aarde nooit betreden,
De vleierij nooit, die er groeit, geproefd!
Ja, eng'len schijnt gij, doch God kent uw hart.
Er leeft geen vrouw, die zoo ellendig is! —
(Tot hare Vrouwen.)
Gij armen, ach! waar is thans uw geluk?
'k Ben op een rijk gestrand, waar mij geen deernis,
Geen vriend, geen hoop, geen bloedverwant beschreit,
Mij schier geen graf gegund wordt! Als de lelie,
Die eenmaal bloeide als koningin des velds,
Neig ik mijn hoofd en sterf.

Wolsey.

Wilde uw genade
Slechts zien, hoe eerlijk heel ons streven is,
Dan daagde u troost. Wat zouden wij, vorstinne
Waarom, waartoe u krenken? Ach, ons ambt,
Heel de aard van onze roeping strijdt er tegen.
Wij moeten kommer heelen, niet hem zaaien.
Bedenk om 's hemels wille, wat gij doet,
Hoe gij uzelve leed doen, ja den koning
Aldus geheel van u vervreemden kunt.
Door koningsharten wordt gehoorzaamheid
Gekust, zij is hun liev'ling; doch weerstreef hen,
Zij bruisen op en zijn als stormen schrikbaar.
Ik weet, gij hebt een edel, zacht gemoed,
Uw ziel is effen als een kalme zee;
Ik bid u, acht ons dat, wat wij ons noemen,
Getrouwe dienaars, vrienden, vredestichters.

Campejus.

Dit zal, vorstin, u blijken. Uwe deugden
Doet ge onrecht door die zwakke vrouwenvrees.
Een eed'le geest, als u geschonken werd,
Werpt zulk een twijfling als een valsche munt
Steeds verre weg. Des konings liefde hebt gij;
Zorg dat ze u niet ontvalt. Wat ons betreft,
Zoo ge ons vertrouwen wilt, zijn wij bereid,
Wat moog'lijk is te doen ten uwen dienste.

Koningin Katharina.

Doet, wat gij wilt, mylords; vergeeft mij, bid ik,
Indien ik mij onhoff'lijk heb betoond;
Gij weet, ik ben een vrouw: ik mis den geest
Om uws gelijken goed te woord te staan.
Spreekt goed van mij bij zijne majesteit;
Hem is mijn hart gewijd, en mijn gebed

Zal 't zijn zoolang ik leef. Komt, hoogeerwaarden,
Schenkt mij uw raad; zij smeekt dit nu, die nooit
Vermoeden kon, toen zij dit land betrad,
Hoe duur zij kroon en rang verworven had.

(Allen af.)

TWEEDE TOONEEL.

Een voorvertrek in 's Konings paleis.

De Hertog van NORFOLK, *de Hertog van* SUFFOLK, *de Graaf van* SURREY *en de Lord Kamerheer komen op.*

Norfolk.

Wanneer gij in uw klachten u vereent,
Ze krachtig volhoudt, kan de kardinaal
Ze niet weerstaan; maar zoo gij nu de gunst
Des tijds verzuimt, dan kan ik niet beloven,
Dat gij niet verschen smaad nog voegen zult
Bij dezen, dien gij draagt.

Surrey.

Met vreugde groet ik
De kleinste goede kans, die, mij den hertog,
Mijn schoonvader, herinn'rend, mij vermaant,
Dat ik hem wreken moet.

Suffolk.

Wie van de pairs
Bleef van hem ongekrenkt, of werd ten minste
Niet grof verzuimd? en wanneer was hem ooit
De stempel van een hoogen rang iets waard,
Dan van hemzelf?

Lord Kamerheer.

Mylords, gij spreekt slechts wenschen.

Wat hij aan u en mij verdiend heeft, weet ik;
Doch dat wij hem iets doen, al baant ons nu
De tijd een weg, 'k betwijfel 't zeer. Wie hem
Van 's konings oor niet weren kan, beproeve
Niets tegen hem, want met zijn tong behekst
Hij steeds den koning.

Norfolk.

O, wees niet bezorgd;
Die tooverkracht is uit. De koning kwam
Iets op het spoor, wat zijner woorden honig
Voortaan vergalt. In 's konings ongenade
Steekt hij nu zoo, dat hij er nimmer uitkomt.

Surrey.

Nu, zulk een nieuws als dit hoorde ik volgaarne
Mij uur op uur verteld.

Norfolk.

Geloof mij, 't is zoo;
Zijn valsch en dubbel hand'len in de scheiding
Is uitgekomen, en wel zoo, als ik
't Mijn vijand wensch.

Surrey.

O spreek, hoe kwam zijn arglist
Aan 't licht?

Suffolk.

O, recht merkwaardig.

Surrey.

Hoe dan, hoe?

Suffolk.

Zijn schrijven aan den paus kwam door vergissing
Den koning onder 't oog, en daarin stond,
Dat Wolsey aan zijn heiligheid verzocht,

De zaak der scheiding op te houden, want
„Gebeurt die", schreef hij, „'k weet dan, dat de koning
Door liefde omstrikt wordt voor een dienaresse
Der koningin, een zekere Anna Bullen.

Surrey.

Dat heeft de koning?

Suffolk.

Zeker.

Surrey.

En zou 't werken?

Lord Kamerheer.

Nu merkt de koning, hoe de paap zijn wegen
Omsluipt, doorsnuffelt; doch thans helpen hem
Zijn treken niets; thans komt hij met zijn drankjen
Na 's lijders dood; de koning sloot alreeds
Het huw'lijk met de schoone.

Surrey.

Nu, dit wilde ik!

Suffolk.

Wees dan gelukkig met uw wensch, mylord!
Want, weet, gij hebt hem.

Surrey.

Nu, mijn blijdste wensch
Voor dit verbond!

Suffolk.

Mijn Amen volg'!

Norfolk.

En aller!

Suffolk.

't Bevel is reeds gegeven voor haar kroning;
Doch dit is jong, en blijv' voor enkele ooren

Onuitgesproken. Maar, mylords, zij is
Een heerlijk wezen, van gelaat en geest
Gelijk volkomen; 'k heb een voorgevoel,
Dat uit haar eens een zegen, onvergeetlijk,
Voor dezen lande ontspruit.

Surrey.

Maar zou de koning
Dit schrijven van den kardinaal verduwen?
Verhoede 't God!

Norfolk.

'k Zeg Amen!

Suffolk.

Neen, o neen;
Er gonzen om zijn neus zoovele wespen,
Dat deze wesp des te eerder steekt. Campejus
Sloop heim'lijk weg naar Rome, nam geen afscheid,
Liet 's konings zaak onafgedaan, en ging,
Als ijv'rig helper van den kardinaal,
Zijn plannen steunen. 'k Zeg u, dat de koning
Hier „Ha!" van riep.

Lord Kamerheer.

Nu, moog' hem God ontvlammen,
Dat hij nog luider „Ha!" roep'!

Norfolk.

Maar, mylord!
Wanneer komt Cranmer weer terug?

Suffolk.

Die is terug, mèt zijn gevoelen, dat
Den koning tot de scheiding deed besluiten,
Als schier door al de meest beroemde scholen
Der christenheid gesteund. Kortom, ik denk:
Dra wordt dit tweede huwlijk afgekondigd,

En ook haar kroning. Katharina heet,
Voor koningin, voortaan princesse-weduw,
Prins Arthur's weduw.

Norfolk.

Deze Cranmer is
Een wakker man; hij heeft des konings zaak
Met kracht gesteund.

Suffolk.

Gewis, en daarom zien wij
Hem dra aartsbisschop.

Norfolk.

Ja, dit hoor ik.

Suffolk.

't Is zoo. —
De kardinaal!

(Wolsey *en* Cromwell *komen op.*)

Norfolk.

Zie, zie, hij is ontstemd!

Wolsey.

't Paket, dat gaaft gij toch den koning, Cromwell?

Cromwell.

Hemzelf in handen, in zijn slaapvertrek.

Wolsey.

En zag hij 't in?

Cromwell.

Terstond verbrak hij 't zegel;
En nauwlijks had hij 't eerste stuk ontvouwd,
Of hij werd ernstig; heel zijn wezen drukte
Zijn spanning uit. Toen gaf hij last, dat gij
Hem heden morgen op zoudt wachten.

Wolsey.

Zou hij
Weldra verschijnen?

Cromwell.

Ik vermoed, terstond.

Wolsey.

Zoo laat me een poos alleen. —

(Cromwell *af.*)

(Ter zijde.) De hertogin van Alençon, de zuster
Van koning Frans, die zij 't, die moet hij huwen. —
Ann' Bullen? Neen; geen Anna Bullens voor hem!
't Geldt meer hier dan een schoon gezichtjen. — Bullen!
Wij willen geene Bullens. — 'k Wacht uit Rome
Nu dra bericht. — De markiezin van Pembroke!

Norfolk.

Hij is verdrietig.

Suffolk.

Gist hij, dat de koning
Zijn gramschap voor hem wet?

Surrey.

Slechts scherp genoeg,
O God, voor uw gerechtigheid!

Wolsey *(ter zijde).*

Hofdame der gewezen koningin,
Een riddersdochter, harer meesteres
Meest'resse, koningin der koningin! —
Dit kaarsjen brandt niet helder; 'k moet het snuiten;
Dan gaat het uit. — Wel weet ik, dat zij deugdzaam
En waardig is, doch ook verstokt, dit weet ik,
In 't Lutherdom. 't Ware onzer zaak niet dienstig,
Als onze moeilijk te besturen koning
Hàar in den boezem draagt. — En dan, er schiet

Een ketter, een aartsketter, Cranmer, op;
Een man, die in de gunst des konings sloop
En zijn orakel is.

Norfolk.

Er knaagt hem iets.

Surrey.

O knaagde 't hem zijn levenskoorden door,
De hoofdstreng van zijn hart!

(*De* Koning *komt op, een papier lezend, met* Lovell.)

Suffolk.

Stil, stil! de koning!

Koning Hendrik.

Wat stapels schatten heeft hij opgehoopt,
Voor zich! wat uitgaaf stroomt er uur op uur
Wis van hem weg! Bij al wat winst is, hoe
Schraapt hij dit alles saâm? — Gij daar, mylords?
Zaagt gij den kardinaal?

Norfolk.

Wij sloegen hem,
Mijn vorst, hier gade. Een vreemde ontroering spookt
Hem in zijn brein. Hij bijt zich op de lip,
Springt op, staat plots'ling stil, ziet naar den grond,
Legt dan zijn vinger aan zijn slaap, en gaat
Op eens in snellen tred, houdt plots'ling op,
Slaat heftig op zijn borst; en eensklaps blikt hij
Op naar de maan. Uit de eene vreemde houding
Ging hij in de andere over.

Koning Hendrik.

't Kan wel zijn;
Er is een oproer in zijn geest. Hij zond
Staatsstukken heden morgen mij ter lezing,

Die ik verlangd had; en wat vond ik, denkt gij,
Er, op mijn eer, bij toeval bij geraakt?
Bij God, een inventaris, die bevatte
De lijst van al zijn schatten, van zijn zilver,
Kostbare stoffen, huisraad; en dit alles
Op zulk een trotschen voet, dat geen bezit
Eens onderdaans zoo zijn kan.

Norfolk.

's Hemels wil!
Een geest schoof dit papier in zijn paket,
Tot zegen uwer oogen.

Koning Hendrik.

Zoo wij dachten,
Dat zijn bepeinzing, de aard ontzweefd, een geestlijk
Belang zoo overwoog, ik zou zijn mijm'ring
Gewis niet storen; maar ik vrees, dat onder
De maan zijn geest vertoeft, bij dingen, die
Zijn aandacht niet verdienen.

(Hij zet zich neder, en fluistert Lovell *iets toe, die naar* Wolsey *gaat.)*

Wolsey.

God vergeev' mij!
De hemel zeeg'ne u, heer!

Koning Hendrik.

Mijn waarde lord,
Vol heil'ge schatten zijt ge, en de' inventaris
Van uw genadegaven draagt ge in 't hart;
Dien liept gij juist eens door. Nauw hebt gij tijd
Een uurtjen aan uw geest'lijk werk te ontstelen,
Aan aardsch belang te wijden. Hiervoor acht
Ik u een slecht beheerder, en ben blijde
U hier als makker in te groeten.

Wolsey.

Heer,
'k Heb voor mijn heilig ambt mijn tijd, mijn tijd
Om aan den dienst te denken, dien de staat
Van mij verwacht; ook de natuur verlangt
Tijd voor haar onderhouding, waar ook ik,
Haar zwakke zoon, gelijk mijn sterv'ling-broeders,
Mijn zorg aan wijden moet.

Koning Hendrik.

't Is goed gesproken.

Wolsey.

Moge uwe hoogheid immer mijn goed doen,
Waarop ik mij bevlijtig, met goed spreken
Gepaard bevinden!

Koning Hendrik.

Weder goed gesproken;
Goed spreken is een soort, ja, van goed doen;
En toch is woord geen daad. Mijn vader minde u;
Hij zeide 't, en hij kroonde met de daad
Zijn woord aan u. Sinds ik mijn ambt bekleed,
Laagt gij mij na aan 't hart; ik droeg niet slechts
Recht veel u op wat rijklijk voordeel bracht,
Maar ik bekromp mijzelf om rijke giften
Aan u te schenken.

Wolsey *(ter zijde).*

Wat beteekent dit?

Surrey *(ter zijde).*

God doe die zaak gedijen!

Koning Hendrik.

Maakte ik u
Niet tot den eersten man des staats? Ik bid u,
Zeg, of gij, wat ik spreek, als waar erkent;

En zoo gij 't moogt belijden, zeg dan, of gij
Bij ons in schuld u acht of niet. Wat zegt gij?

Wolsey.

'k Belijd, mijn vorst, de gunsten, die gij daag'lijks
Op mij deedt reeg'nen, waren meer, dan ooit
Mijn ijver kon vergelden; dit ging boven
Elk mensch'lijk pogen; al mijn pogen schoot
Steeds bij mijn wensch te kort, schoon al mijn kracht
Er tred mee hield; elk eigen doel van mij
Was zóo het mijne, dat het steeds het welzijn
Van uw geheiligde persoon beoogde
En 't heil des staats. Voor al de groote gunsten,
Door u op mij, onwaardige, gehoopt,
Kan ik slechts onderdaan'gen dank u bieden
En mijn gebed voor u en mijne trouw,
Die altijd groeide en immer groeien zal,
Tot haar de dood, die winter, 't leven neemt.

Koning Hendrik.

't Is fraai geantwoord. Zoo, niet anders, toont zich
Een trouw en recht ootmoedig onderdaan;
De roem er van is 't loon van zulk een trouw,
Gelijk bij tegenstelling smaad de straf
Van ontrouw zijn zou. Ik vermeen, zooals
Mijn hand milddadig u geopend was,
Mijn hart met liefde en mijne macht met eer
U overstelpte, u meer dan iemand, zoo
Moest uwe hand, uw hart, uw brein en elke
Verrichting uwer levenskracht, — al bleef,
Wat gij uw vorst verschuldigd waart, er buiten, —
Als 't ware uit zuiv're liefde, mij, uw' vriend,
Meer dan aan eenig ander zijn gewijd.

Wolsey.

Steeds heb ik 't welzijn van uw hoogheid meer

Dan 't mijn' betracht; ik was en ben en blijf, —
Zelfs al verzaakte aan u geheel de wereld
Haar plicht en wierp die van zich, al verrezen
Gevaren, dichter dan verbeelding schept,
En gruwlijker van vorm, — ja, ik verklaar,
Mijn trouw, een rots in 't barnen van den vloed,
Zou de' aandrang breken van dien wilden stroom,
U zijn, onwankelbaar.

Koning Hendrik.

't Is schoon gesproken!
Let wel, mylords, zijn hart is trouw als goud;
Hij legde 't gansch u bloot. — Lees dit eens over;
(Hij geeft aan Wolsey *papieren.)*
Daarna ook dit; en ga dan kalm ontbijten,
Indien gij trek hebt.

(De Koning *gaat heen, met een toornigen blik op* Wolsey; *de Lords volgen, lachend en fluisterend.)*

Wolsey.

Wat beteekent dit?
Wat toorn! en plots'ling! waarmee oogstte ik dien?
Hij zag zoo wreev'lig om, als schoot zijn oog
Verderf op mij; zoo blikt de gramme leeuw
Den jager aan, die driest hem tartte, en maakt
Den man tot niets. — Dit schrijven lezen? 'k vrees,
't Relaas is 't van zijn toorn. — Zoo is 't; dit stuk
Heeft mij doen vallen; 't is de lijst der wereld
Van schatten, die ik gaarde, mij ten bate,
Om paus te worden en in Rome vrienden
Mij aan te werven. — O onachtzaamheid!
Zoo valt een dwaas! wat dwarse duivel deed
Dit aartsgeheim geraken in 't paket,
Dat ik den koning zond? Is er geen middel,
Geen kunstgreep, die dit wegdrijft uit zijn brein?

't Zal, weet ik, fel hem prikk'len; maar toch ken ik
Een weg, die, als 't gelukt, mij, trots Fortuin,
Weer vlotten doet. — Wat meer nog? — „Aan den Paus"!
De brief, zoo waar ik leef, die alles inhoudt,
Wat ik naar Rome schreef! — O, dan vaarwel!
Ik heb den top bereikt van al mijn grootheid;
En ijl van mijner schitt'ring middaghoogte
Mijn ondergang nu tegen; vallen zal ik
Als in de nacht een held're luchtverheev'ling,
En niemand zal mij weerzien.

(De Hertogen van NORFOLK *en van* SUFFOLK, *de Graaf van* SURREY *en de Lord Kamerheer komen terug.)*

Norfolk.

Verneem den wil des konings, kardinaal;
't Groot zegel zult gij onverwijld aan ons
In handen stellen en naar Asherhouse,
Voor Winchester uw zetel, u begeven,
Totdat gij van zijn hoogheid hoort.

Wolsey.

Wacht, lords!
Waar is uw volmacht? enkel woorden dragen
Een last, zoo wichtig, niet.

Suffolk.

Wie durft hem trotsen,
Als hij uitdrukk'lijk komt van 's konings mond?

Wolsey.

Tot meer mij blijkt dan woorden, of uw wil, —
Ik meen uw haat, — gedienstig vlugge lords,
Waag ik 't en weiger. Uit wat grof metaal
Gij zijt gegoten, voel ik nu, — uit boosheid;
Hoe gretig jaagt gij mijn verneed'ring na,
Als laafde ze u! Wat zijt gij glad en rap

In alles, wat mij in 't verderf kan storten!
Volgt, booze mannen, volgt uw afgunst-wegen, —
Een christ'lijk recht hebt gij er voor, en, zeker!
Eens oogst gij loon naar werken. 't Zegel, dat gij
Zoo heftig van mij vordert, gaf de koning,
Mijn heer en de uwe, mij met eigen hand,
Verleende 't mij, met ambt en rang, genadig
Voor levenslang, en gaf zijn schenking kracht
Bij open brief; wie wil 't mij nu ontnemen?

Surrey.

De koning, die het gaf.

Wolsey.

Dan doe hij 't zelf.

Surrey.

Gij zijt een trotsche hoogverrader, priester.

Wolsey.

Dit liegt gij, trotsche lord;
Voor weinige uren nog had Surrey liever
Zijn tong verbrand, dan dit gezegd.

Surrey.

Uw eerzucht,
Scharlakenroode zonde! ontrukte 't land,
Dat bitter schreide, de' eed'len Buckingham;
De hoofden uwer broeder-kardinalen, —
U en het beste aan u er bij, — 't woog' alles
Een haar van hem niet op. Gevloekt, uw staatskunst!
Mij zondt gij als regent naar Ierland, verre
Van hem, den koning en van ieder weg,
Die voor 't vergrijp, waar gij hem van beticht hadt,
Allicht genade had betoond, toen gij
Bij groote goedheid, vol van heil'ge deernis,
Hem absolveerdet met de bijl.

Wolsey.

Dit alles,
Wat deze praatzieke edelman mij toeschrijft,
Is enkel logen. Wettig heeft de hertog
Zijn loon ontvangen; hoe ik gansch onschuldig
Aan boosheid tegen hem was bij zijn einde,
Wordt klaar bewezen door zijn eed'le rechtbank
En slechte zaak. Hield ik van vele woorden,
Dan, graaf, zou ik u zeggen: even luttel
Bezit gij eerlijkheid als eer; — dit zeg ik,
Als die in echte trouw aan zijnen vorst
En hoogen meester koen mij meten durf,
Met beter mannen, dan een Surrey is,
Of ieder, die zijn dwaasheên mint.

Surrey.

Bij God,
Uw lange rok beschut u, paap; want anders
Gevoeldet ge in uw hartebloed mijn zwaard. —
Mylords, gedoogt gij zulk een taal des hoogmoeds
Van zulk een mensch? Zijn wij zoo mak geworden,
Dat ons een stuk scharlaken jakk'ren mag,
Vaarwel dan, adel! dan ga zijn genade
Steeds voort, en moge ons met zijn muts verschalken
Als domme leeuw'riken.

Wolsey.

Voor uwe maag
Is alle braafheid gif.

Surrey.

Die braafheid, ja,
Van al 's lands schatten saam, bijeen te lezen
In uwe hand, prelaat, door ze af te persen;
De braafheid van uw onderschepte brieven
Naar Rome tegen uwen vorst; — die braafheid,
Nu gij mij tart, zal wereldkundig worden. —

Mylord van Norfolk, als gij aad'lijk zijt,
Op 't welzijn van den staat let, en op 't lot
Der diepgekrenkte pairs en hunner kind'ren, —
Die, zoo hij leeft, nauw edellieden blijven, —
Toon ons zijn groote zondenlijst, de artik'len
Uit zijnen levensloop. 'k Wil u doen schrikken,
Meer dan de misklok, toen de bruine deerne
U kussend in den arm lag, kardinaal.

Wolsey.

Hoe diep zou ik dien man verfoeien kunnen,
Zoo niet mijn christenplicht het mij verbood!

Norfolk.

De artikels, heer, zijn in des konings hand;
Maar zooveel weet ik, dat zij schande brengen.

Wolsey.

Te schooner en te vlekkeloozer zal
Mijn onschuld dan verrijzen, als de koning
Van mij de waarheid hoort.

Surrey.

Dit helpt u niets;
Mijn goed geheugen, dank zij God! onthield
Een paar artikels; en dit moet er uit.
Ja, bloos nu, kardinaal, erken u schuldig,
En toon een rest van deugd.

Wolsey.

Spreek, man; ik tart
Uw heftigste aanklacht; als ik bloos, dan is 't,
Om 't zien eens pairs, die geen manieren heeft.

Surrey.

't Is beter dan geen hoofd. Geef thans wel acht!
Eerst, dat gij buiten 's konings wil of weten
U tot legaat benoemen liet, en zoo
De macht van al de bisschoppen verkort hebt.

Norfolk.

Dan, dat uw brieven, zoo naar Rome als elders
Aan vreemde vorsten „Ego et rex meus"
Tot aanvang hadden, zoo, alsof de koning
Uw dienaar was.

Suffolk.

Voorts, dat gij, buiten weten
Des konings of zijn raad, toen gij gezant
Waart bij den keizer, stout en wederrecht'lijk
't Groot zegel mee naar Vlaand'ren hebt genomen.

Surrey.

Item, gij zondt een uitgebreide volmacht
Gregorius de Cassado toe, dat hij,
Aleer de koning of de staat het toestond,
't Verbond sloot van zijn hoogheid met Ferrara.

Suffolk.

Uit loutere eerzucht hebt gij op de munt
Des konings uwen heil'gen hoed doen stemp'len.

Surrey.

Dan zondt ge onnoemlijk vele goed'ren weg, —
Hoe gij ze erlangdet, zegge u uw geweten, —
Om Rome te verrijken, u het pad
Tot hoogen rang te banen, — maar verderflijk
Voor 't gansche rijk. Nog meer artik'len zijn er,
Waarmede ik, als u geldend en mij walgend,
Mijn mond niet wil bezoed'len.

Lord Kamerheer.

O, mylord!
Vertreed geen man, die valt! 't is christenplicht;
Zijn feilen liggen open voor 't gerecht;
Bestraff' hem dit, niet gij. Mijn harte schreit,
Nu 't hem, pas groot, zoo klein ziet.

Surrey.

Ik vergeef hem.

Suffolk.

Lord kardinaal, des konings wil is verder:
Wijl alles, wat gij binnen 't rijk uit krachte
Van uwe volmacht als legaat gedaan hebt,
Verbeuring uwer goed'ren na zich sleept,
Dat gij wordt aangeklaagd met dezen eisch:
Verlies van al uw landen, huizen, goed'ren,
Uw roerend goed, wat ook, en met ontzegging
Van 's konings hoogen steun. — Ziedaar mijn last.

Norfolk.

Thans laten wij u aan uw peinzen over
Op beet'ren levenswandel. Hoe gij stug
't Groot zegel hebt geweigerd uit te leev'ren,
Meld ik den koning, die gewis u dankt.
Vaarwel, mijn weinig lieve kardinaal.

(*Allen af, behalve* Wolsey.)

Wolsey.

Vaartwel, met uwe wein'ge liefde, gaat! —
Vaarwel, een lang vaarwel aan al mijn grootheid!
Zoo is des menschen leven; heden drijft hij
Het teed're loof der hope; morgen bloeit hij
En prijkt, met blozende eer dicht overspreid;
Den derden dag komt vorst, een vorst, die doodt,
En, — als de goede man, volkomen zeker,
Zijn grootheid rijp waant, — haar den wortel wegknaagt;
Dan ploft hij neer, als ik. Ik waagde mij,
Als dart'le knaapjes, die op blazen zwemmen,
Nu meen'gen zomer op een zee van glans,
Ver boven mijne diepte; en eind'lijk berstte
Mijn opgeblazen trots en gaf mij, moede,
Oud in den dienst, een fellen stroom nu prijs,

Die mij voor eeuwig overdekken moet.
O, 's werelds ijd'le praal en glans, ik haat u;
Mijn hart, op nieuw is 't open. O, rampzalig
Die arme, die aan vorstengunsten hangt!
Er dringt zich, tusschen 't lachen, dat wij zoeken,
Der vorsten heilblik, en den val door hen,
Meer vrees en angst, dan krijg of vrouwen brengen;
En als hij valt, hij valt als Lucifer,
Gansch zonder hope. —

(CROMWELL *treedt op', geheel ontsteld.*)

Nu, wat is er, Cromwell?

Cromwell.

O heer, ik kan niet spreken.

Wolsey.

Wat! ontsteld
Om mijnen rampspoed! Kan uw geest verbaasd zijn,
Dat ook een groote valt? Ja, als gij weent,
Dan moet ik inderdaad gevallen zijn.

Cromwell.

Hoe gaat het uw genade?

Wolsey.

Goed, zeer goed;
Zoo wezenlijk gelukkig nooit, mijn Cromwell!
Ik ken mijzelf nu; in mij is een vrede,
Die hooger is dan iedere aardsche glans,
Een rustig, kalm geweten. Door den koning
Ben ik geheeld, ik dank hem need'rig, want
Van deze schouders, die vervallen pijlers,
Nam hij meewarig mij een grooten last,
Die zelfs een vloot deed zinken, — te veel eer.
O, 't is een druk, mijn Cromwell, 't is een druk,
Te zwaar voor hem, die op den hemel hoopt!

Cromwell.

't Verheugt mij, dat gij dit tot zegen maakt.

Wolsey.

Ik hoop het. 'k Ben, zoo dunkt mij, nu in staat,
Door deze kracht van ziel, die ik gevoel
Om meer ellende, en groot're, te verduren,
Dan mij mijn laffe haters aandoen kunnen.
Wat nieuws is er?

Cromwell.

Het ergst en wichtigst is,
Dat u de vorst verstiet.

Wolsey.

God zegen' hem!

Cromwell.

Dan, dat sir Thomas More lord kanselier
In uwe plaats werd.

Wolsey.

't Is een weinig vlug;
Maar een geleerd man is hij. Blijv' hij lang
In 's konings gunst, en doe hij recht ter wille
Van 't recht en zijn geweten, dat zijn stof,
Als hij aan 't doel is en in zegen slaapt,
Der weezen tranen hebbe tot zijn tombe!
Wat verder?

Cromwell.

Cranmer is terug, verwelkomd,
Benoemd tot aartsbisschop van Canterbury.

Wolsey.

Voorwaar, iets nieuws!

Cromwell.

Dan nog, dat lady Anna,

Lang met den koning in 't geheim gehuwd,
In 't openbaar zoo juist als koningin
Ter kerke ging, en dat de menschen reeds
Van niets meer spreken dan van hare kroning.

Wolsey.

Ziedaar, wat mij ten bodem velde! — O Cromwell,
Misleid heeft mij de koning; ik verloor
Al wat mij glans gaf door die eene vrouw.
Nooit licht de zon mijn eer en roem meer voor,
Verguldt nooit meer den eed'len stoet, die eens
Hing aan mijn glimlach. Ga, ontvlied mij, Cromwell;
Ik ben een arm, gevallen man, onwaardig
Voortaan uw heer te zijn. Ga, zoek den koning; —
Nooit tane deze zon! — hij weet door mij,
Wat en hoe trouw gij zijt, zal u bevord'ren;
Een lutt'le heug'nis van mij dringt hem wis, —
Ik ken zijn eed'len aard, — niet toe te laten,
Dat uw hoopvolle dienst met mij vergaat.
O Cromwell, zorg, dat hij u kent, wees wakker,
Verzeker uwe toekomst!

Cromwell.

O, mylord!
Dus moet ik u verlaten? u verliezen,
U, zulk een goeden, eed'len, trouwen heer?
Getuige, wie geen hart van ijzer heeft,
Dat schreiend Cromwell zijnen heer verlaat!
Den koning zij mijn dienst gewijd, maar u
Voor immer en voor immer mijn gebeden!

Wolsey.

Cromwell, ik dacht niet, dat ik weenen zou
In al mijn nood, maar gij dwingt door uw tranen,
Uw echte trouw, mij thans, voor vrouw te spelen.
Doch drogen wij onze oogen. Hoor nog dit: —

Als ik vergeten ben, — dit zal gebeuren, —
En in koud marmer slaap, waar geen herdenking
Van mij ooit wordt gehoord; — zeg dan, ik leerde u, —
Zeg, Wolsey, die den weg des roems eens ging,
De diepten peilde en banken aller eer,
Vond, in zijn schipbreuk, u den weg tot stijgen,
Den zeek'ren, veil'gen, schoon uw heer hem miste.
Let slechts op mijnen val, en hoe ik viel.
O Cromwell, hoor mij, werp toch eerzucht weg!
Door deze zonde vielen eng'len; hoe
Kan dan de mensch, zijns makers beeld, ooit hopen
Er door te winnen? O, bemin het laatst
Uzelven; zegen hen, wier hart u haat.
Omkooping helpt niet meer dan eerlijkheid.
Draag steeds in uwe rechte zoeten vrede,
Om haat te dempen. Wees gerecht, vrees niets.
Nooit zij uw doel een ander dan uw land,
God, en de waarheid. Valt gij dan, o Cromwell,
Dan valt gij als een zaal'ge martelaar.
Dien steeds uw vorst, en, — 'k bid u, leid mij weg;
Maak gij de lijst van alles wat ik heb,
Den laatsten penning; — 't is des konings. Niets,
Dan mijn gewaad en mijn gelouterd hart,
Noem ik het mijne thans. — O Cromwell, Cromwell!
Had ik slechts half zoo ijv'rig God gediend,
Als ik 't mijn koning deed, hij had mij niet
Naakt, oud, aan mijne haters prijsgegeven.

Cromwell.

Kalm, beste heer.

Wolsey.

Ik ben 't. Gij hoop van 't hof,
Vaarwel! mijn hoop woont hooger, boven 't stof.

(Beiden af.)

VIERDE BEDRIJF.

EERSTE TOONEEL.

Een straat in Westminster.

Twee Edellieden komen op, van verschillenden kant.

Eerste Edelman.

Wees hart'lijk weer gegroet.

Tweede Edelman.

Gij evenzoo.

Eerste Edelman.

Gij komt een plaats hier zoeken om te zien,
Hoe lady Anna van haar kroning komt?

Tweede Edelman.

Dit is mijn eenig doel. Hier stonden wij,
Toen hertog Buckingham veroordeeld was.

Eerste Edelman.

Zeer waar; maar die dag was een dag van leed,
Deze, enkel lust.

Tweede Edelman.

Zoo is 't; de burgerij

Heeft weer haar koningsliefde recht getoond,
Zooals zij steeds, — het zij erkend, — bereid is,
Deez' dag te vieren met vertooningen,
Optochten, eerbewijzen.

Eerste Edelman.

Nooit zoo prachtig,
Dit zeg ik u, noch beter ingericht.

Tweede Edelman.

Mag ik naar de' inhoud vragen van 't papier,
Dat gij daar hebt?

Eerste Edelman.

O, 't is de lijst van hen,
Die naar oud recht hun waardigheid bekleeden,
Bij 't kroningsfeest van dezen dag. De hertog
Van Suffolk staat hier 't eerst, als groot-hofmeester;
En naast hem vindt gij hertog Norfolk, die
Hofmaarschalk is bij 't feest; lees verder zelf.

Tweede Edelman.

Verplicht, heer; maar ik ken al die gebruiken;
'k Had anders dankbaar uw papier aanvaard.
Maar zeg, hoe is 't met de princesse-weduw,
Met Katharina; en hoe staat haar zaak?

Eerste Edelman.

Ook dit kan ik u melden. De aartsbisschop
Van Canterbury hield, vereend met and're
Geleerde, eerwaarde vaad'ren van zijn rang,
Te Dunstabel een zitting, dicht bij Ampthill,
Waar de princes verblijf hield; meermaal werd zij
Er voor gedaagd, maar wilde niet verschijnen.
In 't kort, op grond van dit haar niet-verschijnen
En de gemoedsbezwaren van den koning,
Sprak dit geleerde en wijze hof eenstemmig

De scheiding uit, ja achtte bovendien,
Wat steeds als huw'lijk gold, nu nul en nietig.
Daarna werd zij naar Kimbolton gebracht;
Daar toeft zij nu, maar krank.

Tweede Edelman.

Die arme vrouw! —
(Trompetgeschal.)
Trompetgeschal! Dring voor! De koningin!
(Muziek van hobo's.)

De Kroningsoptocht.

Een levendig trompetgeschal.

1. *Twee Rechters.*
2. *De Lord Kanselier, voorafgegaan door de grootzegeltasch en den knotsstaf.*
3. *Koorzangers, zingend.*
4. *De Mayor van Londen, met knotsstaf. Daarna de Wapenkoning van den Kouseband, in zijn wapenrok, met een verguld-koperen kroon op het hoofd.*
5. *De Markies van* Dorset, *met een gouden scepter, en met een gouden haarband op het hoofd. Naast hem, de Graaf van* Surrey, *den zilveren staf met de duif dragend, met een gravenkroon. Beiden met de halsketen van den Kouseband.*
6. *De Hertog van* Suffolk, *in ambtsgewaad, met zijne hertogskroon op het hoofd, en een langen witten staf als opperhofmeester dragend. Naast hem de Hertog van* Norfolk, *met den maarschalkstaf en zijne hertogskroon. Beiden met de halsketen van den Kouseband.*
7. *Een troonhemel, gedragen door vier baronnen van de vijf havens; daaronder de* Koningin *in prachtgewaad, het haar rijk met parelen gesierd, gekroond. Aan hare zijden de Bisschoppen van Londen en van Winchester.*

8. *De oude Hertogin van* NORFOLK, *met een kleine gouden kroon, die met bloemen gesierd is, op het hoofd, den sleep der Koningin dragend.*
9. *Gravinnen en Edelvrouwen, met eenvoudige gouden haarbanden zonder bloemen op het hoofd.*

Tweede Edelman.

Een koninklijke stoet, voorwaar! — Die ken ik; —
Maar wie is 't, die den scepter draagt?

Eerste Edelman.

Lord Dorset;
En die daar is graaf Surrey met den staf.

Tweede Edelman.

Een koen en wakker edelman. Die volgt,
Is hertog Suffolk?

Eerste Edelman.

Juist, de groot-hofmeester.

Tweede Edelman.

En dat lord Norfolk?

Eerste Edelman.

Ja.

Tweede Edelman *(de Koningin ziende).*

God zegene u!
Gij hebt het liefst gelaat, dat ik ooit zag. —
Nu, bij mijn ziel, heer, waarlijk, ze is een engel;
De koning houdt gansch Indië in zijn armen,
Ja grooter schat nog, als hij haar omhelst.
Thans kan ik zijn geweten niet meer gispen.

Eerste Edelman.

Troonhemeldragers zijn daar vier baronnen
Der vijf zeehavens.

Tweede Edelman.

Gelukkig zij, en elk, wie haar nabij is.
En zie ik wel, dan is, die haar den sleep draagt,
De eerwaarde en eed'le hertogin van Norfolk.

Eerste Edelman.

Zoo is 't, en al die and'ren zijn gravinnen.

Tweede Edelman.

Haar kroontjes zeggen 't. Sterren zijn zij, waarlijk,
En vallende ook misschien.

Eerste Edelman.

O stil daarvan!

(De optocht verwijdert zich onder luid trompetgeschal.)

(Een derde Edelman komt op.)

Wees welkom, heer! Spreek, waar hebt gij gezworven?

Derde Edelman.

'k Was in de abdij en in 't gedrang; daar was
Geen vinger ergens tusschen in te brengen;
Ik stikte van den dichten damp van 't juub'len.

Tweede Edelman.

Gij hebt de plechtigheid gezien?

Derde Edelman.

Ja zeker.

Eerste Edelman.

Hoe was zij?

Derde Edelman.

O, 't zien zeer waardig.

Tweede Edelman.

Kom, beste heer, doe ons 't verhaal.

Derde Edelman.

Zoo goed ik kan. Nadat de rijke stroom
Van lords en ladies eerst de koningin
Geleid had naar haar zetel in het koor,
Week hij een eind terug; haar hoogheid rustte
Een poos toen op een rijken praalstoel uit, —
Ik denk een goed half uur, zoodat al 't volk
Haar groote schoonheid vrij bewond'ren kon.
Geloof mij, vrienden, ze is de schoonste vrouw,
Ooit door een man omarmd; en toen er 't volk
't Gezicht op had, ontstond er een gedruisch,
Als bij een stijve koelte op zee het tuig maakt,
Zoo luid en zoo veeltonig; hoeden, mantels,
Ja buizen, meen ik, vlogen in de lucht;
En waren hunne hoofden los geweest,
Zij hadden mee dien weg gevolgd. Nooit zag ik
Een jnub'len zooals daar. Hoogzwang're vrouwen,
Geen halve week meer loopend, deden als
Stormrammen van voorheen, en schokten zoo
't Volk vóor zich, dat het wankelde. Geen man
Kon zeggen: „Die daar is mijn vrouw"; zoo vreemd
Was alles tot één klomp te zaam geward.

Tweede Edelman.

En wat gebeurde er verder?

Derde Edelman.

Ten laatste stond haar hoogheid op, en schreed
Recht zedig naar 't altaar en knielde neder,
En sloeg, gelijk een heil'ge schoon, haar oogen
Ten hemel op en bad. Toen rees zij op
En boog voor 't volk; waarop haar de aartsbisschop
Van Canterbury al de teekens gaf
Der koninginnewaardigheid, zooals
De heilige olie, des Belijders kroon

De staf en vredesduif, en wat nog meer
Vorstinnetooi is. Daarna zong het koor
Met al de beste zangers van het rijk
Gezamenlijk Te Deum. Toen vertrok zij,
En weer met alle plechtigheid en praal,
Naar 't Yorkpaleis, waar 't feestmaal wordt gehouden.

Eerste Edelman.

Heer, zeg niet Yorkpaleis, dit is voorbij;
Die naam is afgeschaft na Wolsey's val;
't Is van den koning thans, en heet Whitehall.

Derde Edelman.

Ik weet het; maar het is zoo pas veranderd,
Dat de oude naam mij bijbleef.

Tweede Edelman.

Welke eerwaarde
Bisschoppen waren 't, die ik rechts en links
Van hare hoogheid gaan zag?

Derde Edelman.

't Waren Gardiner
En Stok'sly, de een van Winchester, voorheen
Des konings secretaris, pas bevorderd,
Van Londen de ander.

Tweede Edelman.

Die van Winchester
Wordt geen groot vriend geacht van de' aartsbisschop,
Den eed'len Cranmer.

Derde Edelman.

Dit weet ieder; maar
Groot is de klove niet; en als zij 't wordt,
Heeft Cranmer nog een vriend, op wien hij vast
Kan reek'nen.

Tweede Edelman.

Wien dan, bid ik?

Derde Edelman.

Thomas Cromwell;
Een man van veel gewicht aan 't hof en waarlijk
Een edel vriend. De koning heeft hem reeds
Benoemd tot 's rijks kleinoodiën-bewaarder
En ook tot lid van zijn geheimen raad.

Tweede Edelman.

Hij zal 't nog verder brengen.

Derde Edelman.

Zeker wel.
Komt, heeren, vergezelt mij op mijn weg
Ten hove; daar moet gij mijn gasten zijn;
Ik kan wel iets beschikken. Onderweg
Deel ik nog meer u mee.

Beiden.

Gansch tot uw dienst, heer.

(Allen af.)

TWEEDE TOONEEL.

Kimbolton.

KATHARINA, *nu Princes-weduwe, wordt, krank, binnengeleid tusschen* GRIFFITH *en* PATIENZA.

Griffith.

Hoe is 't, vorstin?

Katharina.

O Griffith, krank ten doode!
Mijn beenen buigen, als beladen takken,
Zoo gaarne van hun last bevrijd, ter aard.

Een stoel! — goed; — ja, nu voel ik mij verlicht.
Hebt gij zoo even, Griffith, niet gezegd,
Dat groote kind des roems, de kardinaal,
Zou dood zijn?

Griffith.

Ja, vorstin; doch uwe hoogheid
Scheen mij door felle pijn niet te verstaan.

Katharina.

Ik bid u, Griffith, zeg mij, hoe hij stierf;
Zoo 't goed was, ging hij mij wellicht als toonbeeld
Vooraf.

Griffith.

Men zegt, hij stierf zeer goed, vorstin;
Want toen de wakk're graaf Northumberland
Te York hem had gevat en ten verhoore,
Als zwaar beschuldigd man, hem voerde, werd
Hij plots'ling ziek, zoodat hij op zijn muildier
Niet meer kon zitten.

Katharina.

Ach, die arme man!

Griffith.

Vaak rustend, kwam hij eind'lijk aan te Leicester,
Waar in het klooster hem de eerwaardige abt
Met heel 't convent ontving in allen eerbied,
Wien hij aldus begroette: „O vader abt,
Een oud man, door den storm des staats geknakt,
Komt hier zijn moe gebeent' ter ruste vlijen;
Gun hem een weinig aarde om Christus wil!"
Hij leide zich te bed, waar hem zijn ziekte
Aldoor bestookte; en na de derde nacht,
Omstreeks het uur van acht, dat hij als sterfuur
Zichzelf voorspeld had, vol berouw, en na
Voortdurende overdenking, zuchten, tranen,

Gaf hij zijn glans en praal aan de aarde weer,
Zijn eeuwig deel aan God, en sliep in vrede.

Katharina.

Zoo ruste hij; en licht zij hem zijn schuld!
Dit enkel, Griffith, moge ik van hem zeggen,
Met christenliefde steeds. Hij was een man
Van onbegrensden hoogmoed, die zich steeds
Gelijk met vorsten stelde en door zijn sluwheid
Het gansche rijk verdrukte. Simonie
Was eerlijk doen; zijn eigen wil zijn wet;
Voor 's konings aanschijn sprak hij logens; dubbel
Was hij van tong en hart. Hij toonde nooit
Dan daar, waar hij verderven wilde, deernis;
Grootsch, als hijzelf eens, was wat hij beloofde,
Doch wat hij hield, was, als hijzelf nu, niets.
Hij zondigde in den vleesche, en ging alzoo
De geest'lijkheid slecht voor.

Griffith.

Verheven vrouwe,
Des menschen boosheid leeft in brons, zijn deugd
Schrijft men in 't water. Mag ik thans vermelden
Het goed, dat in hem was?

Katharina.

Ja, goede Griffith;
'k Zou anders boos zijn.

Griffith.

Deze kardinaal,
Schoon laag van afkomst, was ontwijfelbaar
Reeds in de wieg tot hoogen rang bestemd.
Hij was geleerd, en rijk in diepe kennis;
Zeer schrander, wijs, welsprekend, overtuigend;
Hoog, bitter jegens wie hem niet beminden,
Maar als de zomer zacht voor wie hem eerden

Schoon onverzaad'lijk, waar 't verkrijgen gold, —
Voorwaar een zonde, — was hij toch in 't geven
Recht vorst'lijk, hooge vrouwe; dit getuigen
Die tweelingscholen, wien hij 't leven schonk,
Ipswich en Oxford! De eene viel met hem,
Om niet haars stichters goedheid te overleven;
Maar de and're is, onvoltooid nog, reeds zoo roemrijk,
Zoo groot in wetenschap en immer wassend,
Dat steeds de christenheid haar prijzen zal.
Zijn val heeft zegen op zijn hoofd gehoopt,
Want toen, en toen eerst, voelde hij zichzelf,
En vond het zalig waarlijk klein te zijn;
En stierf, — wat meer zijn ouderdom bekroont
Dan lof der menschen, — in de vreeze Gods.

Katharina.

Moog' na mijn dood geen ander als heraut,
Als spreker, die mijn levenswandel schetst,
Mijn eere vrij van alle smetten houden,
Dan een, die zoo mijn daden boekt als Griffith!
Haatte ik hem meer dan allen, toen hij leefde,
Gij maakt door vrome matiging en waarheid,
Dat ik zijn asch nu eer. Zij vrede met hem! —
Patienza, kom nabij mij; leg mij lager;
'k Zal u niet lang meer plagen. — Goede Griffith,
Laat de muziek dat ernstig lied mij spelen,
Dat ik mijn grafzang heb genoemd, terwijl
Ik stil die eeuw'ge harmonie bepeins,
Waartoe ik opgaan zal.

(Plechtige, zwaarmoedige muziek.)

Griffith (*tot* Patienza).

Ze is ingesluimerd.
Kom, meisjen, laat ons stil ons nederzetten,
Opdat wij haar niet wekken; — zacht, mijn kind!

Het Droomgezicht.

Zes gedaanten, in witte kleederen, met lauwerkransen op het hoofd, gouden maskers voor het gelaat, en palm- of lauriertakken in de hand, zweven achter elkander binnen. Eerst begroeten zij haar en dansen dan. Bij bepaalde wendingen houden de beide eersten haar een krans boven het hoofd, terwijl de vier overigen zich eerbiedig voor haar buigen. Dan reiken de beide eersten den krans aan de twee volgenden, die dezelfde beweging herhalen en hem aan de beide laatsten overhandigen, welke haar eveneens kronen. KATHARINA *geeft daarbij, als bij hoogere ingeving, teekenen van blijdschap en heft de handen ten hemel. Al dansende verdwijnen de gedaanten en nemen den krans mede. De muziek duurt voort.*

Katharina.

Waar zijt gij, vredegeesten? gingt gij heen,
En laat gij in ellende mij hier achter?

Griffith.

Hier zijn wij, eed'le vrouwe.

Katharina.

U roep ik niet;
Kwam niemand binnen, toen ik sliep?

Griffith.

Neen, niemand.

Katharina.

Niet? Zaagt gij niet, zoo even, zaal'ge boden
Mij nooden tot een feest; wier glanzend aanschijn
Mij duizend stralen toewierp, als de zon?
Zij zeiden eeuw'ge zaligheid mij toe,
En brachten kransen, Griffith, die ik nog
Niet waardig ben te dragen, — doch dit word ik.

Griffith.

't Verheugt mij innig, dat zoo goede droomen
Uw geest vervulden.

Katharina.

Die muziek niet meer;
Zij klinkt mij ruw en hard.

(De muziek houdt op.)

Patienza (*tot* Griffith).

Bemerkt gij wel,
Hoe plots'ling hare hoogheid is veranderd?
Hoe haar gelaat verlengd is, en hoe bleek,
Hoe vaal en koud zij ziet? Zie eens hare oogen!

Griffith (*tot* Patienza).

Ze is stervend, kind! bid, bid!

Patienza.

God zij met haar!

(Een Dienaar komt op.)

Dienaar.

Wil uw genade —

Katharina.

Weg, gij lompe knaap!
Betaamt u niet meer eerbied?

Griffith *(tot den Dienaar).*

Schaam u, foei!
Gij weet, zij wil van haren rang niets missen;
En toch gedraagt gij u zoo plomp! kom, kniel!

Dienaar *(knielend).*

Ik smeek uw hoogheid need'rig om vergiff'nis;
De haast deed mij zoo lomp zijn. Buiten wacht
Een heer van 's konings wege om u te zien.

Katharina.

Hij trede binnen, Griffith; maar die knaap
Blijv' voortaan weg.

(GRIFFITH *en de Dienaar af.*)

(GRIFFITH *komt terug, met* CAPUCIUS.)

Bedriegt mijn oog mij niet,
Dan zijt gij van mijn grooten neef, den keizer,
Hier afgezant en heet Capucius.

Capucius.

Juist,
Verheven vrouwe, uw dienaar.

Katharina.

O mylord,
Voor mij is alles, sinds gij 't eerst mij zaagt,
Glans, rang, geluk, recht vreemd verkeerd. Maar spreek,
Wat voert u tot mij?

Capucius.

Eerst, hoogeed'le vrouwe,
De wensch, mijn hulde u aan te bieden; dan,
Des konings wil, dat ik u zou bezoeken;
Uw zwakke toestand doet hem leed, hij zendt
Door mij u zijn doorluchte groeten toe
En smeekt u hart'lijk, kalm, getroost te zijn.

Katharina.

O beste heer, die troost komt mij te laat;
Ze is als genade na voltrokken vonnis.
Eens had die zoete balsem mij geheeld;
Nu helpt geen and're troost meer dan 't gebed.
Hoe vaart zijn hoogheid?

Capucius.

Recht gezond, vorstin.

Katharina.

O blijv' hij dit, en moog' hij immer bloeien,
Als ik bij wormen woon, mijn arme naam
Hier lang verbannen is! — Maar, is de brief,
Dien ik u schrijven liet, reeds weg, Patienza?

Patienza *(haar den brief overhandigend).*

Nog niet, vorstin.

Katharina.

Mylord, ik bid u need'rig,
Dit schrijven aan den koning mijnen heer
Ter hand te stellen.

Capucius.

Gaarne, hooge vrouwe.

Katharina.

Waarin ik onzer kuische liefde vrucht,
Zijn dochtertje', aanbeveel in zijne gunst, —
Des hemels dauw bedrupp'le haar met zegen! —
Hem smeek haar vroom en deugdzaam op te voeden, —
Zij is nog jong, van eed'le zedigheid,
En zal die zorg verdienen, — en een weinig
Haar lief te hebben om haar moeder's wil,
Die hem, — God weet hoe innig! — heeft bemind.
Mijn tweede kleine bede is, dat zijn hoogheid
Mijn armen vrouwen een'ge deernis toon';
Zij dienden lang mij trouw, in weelde en nood;
Geen is er onder haar, — ik kan 't verklaren,
En liegen zou ik thans het minst, — die niet
Door eed'le deugd en ware zieleschoonheid,
Door eerbaarheid en reinen levenswandel,
Den besten man verdient, — al waar 't een lord;
Gelukkig, ja, wie zulk een vrouw erlangt.
En eind'lijk, voor mijn dienaars; — zij zijn arm,
Doch armoe trok geen hunner van mij af;

Ik vraag, dat zij hun loon voluit ontvangen,
En, om aan mij te denken, nog iets meer.
Had God een langer leven en meer midd'len
Aan mij gegund, dan scheidden wij niet zoo.
Ziedaar den ganschen brief; — en, waarde heer,
Bij dat, wat u het dierbaarst is op aard,
Zoo waar gij dooden Christus' vrede toewenscht,
Toon u dier armen vriend, en dring den koning,
Dat hij dit laatste recht mij doe.

Capucius.

Bij God!
Ik doe dit, of verbeur' den vorm van mensch.

Katharina.

Ik dank u, goede vriend. Breng bij zijn hoogheid
Met alle need'righeid mij in herinn'ring;
Zeg hem, dat wat zoo lang hem heeft bezwaard,
Thans de aard vaarwel zegt; meld hem, dat ik stervend
Hem zegen, want zoo is 't. — Mijn blik wordt duister. —
Vaarwel! — Griffith, vaarwel! — Neen, mijn Patienza,
Verlaat gij mij nog niet; ik wil naar bed;
Roep meerd're vrouwen. — Als ik dood ben, kind,
Zij eere mij betoond; bestrooi mij dan
Met wit gebloemt', opdat de wereld wete,
Dat ik een kuische vrouw was tot mijn graf.
Men balsem' mij en legge mij ten toon;
Hoewel ontkroond, ik wil als koningin,
En als eens konings dochter zijn begraven. —
Ik kan niet meer.

(Zij leiden KATHARINA *weg.)*

VIJFDE BEDRIJF.

EERSTE TOONEEL.

Een gaanderij in 's KONINGS *paleis.*

GARDINER, *bisschop van Winchester, komt op, met een fakkel door een Page voorgelicht; Sir* THOMAS LOVELL *komt van de andere zijde op, hem te gemoet.*

Gardiner.

Eén uur is 't, knaap, niet waar?

Page.

Het is geslagen.

Gardiner.

Dit moesten uren zijn voor 's lijfs behoeften,
Niet voor vermaak, tijd om door zoete rust
Natuur te sterken; dezen tijd te spillen,
Het is verkeerd. — Sir Thomas, goede nacht;
Waarheen zoo laat?

Lovell.

Heer, komt gij van den koning?

Gardiner.

Ja, heer; hij speelde, toen ik ging, primero
Met hertog Suffolk.

Lovell.

Ik moet ook hem spreken,
Eer gij te bed gaat; en ik groet u dus.

Gardiner.

Nog niet, sir Thomas Lovell; — spreek, wat is er?
Gij hebt, zoo schijnt het, haast; is er geen kwaad bij,
Zoo deel een' vriend het een en ander mee
Van zulk een laat bedrijf. De zaken, die
Bij nachttijd omgaan, zooals geesten doen,
Zijn wilder van nature dan een zaak,
Die 's daags afdoening zoekt.

Lovell.

Mylord, ik acht u,
En zou gerust u een geheim vertrouwen,
Veel wichtiger dan dit. De koningin,
In arbeid is ze, en zwaar; men vreest, het kan
Haar 't leven kosten.

Gardiner.

Aan de vrucht haars schoots
Bid ik van harte een gunstige ure toe
En krachtig leven; maar den stam, sir Thomas, —
Dien zag ik liefst gerooid.

Lovell.

Mij dunkt, ik wilde
Hierop wel amen zeggen; maar mijn hart
Erkent, dat zij een goed, lief wezen is,
Wel beter wenschen waardig.

Gardiner.

Neen, sir, sir, —
Hoor eens, sir Thomas; gij toch zijt een man,
Die met mij éénen weg gaat, wijs, godvruchtig;
Sir Thomas Lovell, hoor wat ik u zeg,
Geloof mij, nimmer gaat het goed, aleer

Zij, en haar beide handen, Cranmer, Cromwell,
In de aarde slapen.

Lovell.

Nu, daar noemt gij twee
Der eersten van het rijk. Wat Cromwell aangaat,
Bij 't ambt van schatbewaarder heeft hij thans
Het toezicht op 't archief, is secretaris
Des konings, en hij staat op de' open' weg,
Waar meer dan één bevord'ring langs hem komt,
Die wis de tijd wel op hem laden zal.
De aartsbisschop is des konings hand en tong;
Wie waagt het tegen hem een woord te reppen?

Gardiner.

Ja, ja, sir Thomas, enk'len wagen 't toch;
Ikzelf was stout genoeg ronduit te zeggen,
Wat ik wel van hem denk; ja, 'k heb nog heden, —
U kan ik 't zeggen, — naar mij dunkt, de lords
Des staatsraads warm gemaakt, verhit, dat hij, —
En 'k weet, dat hij het is; zij weten 't ook, —
Een booze ketter is, een pestilentie,
Die 't land besmet. Dit hebben zij, bezorgd,
Den koning blootgelegd, die onze klacht
In zoover heeft verhoord, — omdat zijn goedheid
En hooge zorg het nakend onheil, hem
Door ons getoond, erkende, — heeft bevolen,
Dat hij op morgen ochtend voor den staatsraad
Te dagen is. Hij is een welig onkruid
En uit te roeien. Doch te lang reeds heb ik
U opgehouden; — goede nacht, sir Thomas.

Lovell.

Veel goede nachten, heer; ik blijf uw dienaar.

(Gardiner *en de Page af.*)

(De KONING *en de Hertog van* SUFFOLK *komen op.)*

Koning Hendrik.

Van avond wil ik niet meer spelen, Karel;
'k Ben er niet bij, gij zijt mij nu te sterk.

Suffolk.

'k Heb vroeger nooit van u gewonnen, heer.

Koning Hendrik.

't Is zoo, niet vaak; en 't zal ook niet gebeuren,
Als ik bij 't spel met mijn gedachten ben. —
Zoo, Lovell, van de koningin; hoe gaat het?

Lovell.

Ik kon niet in persoon, wat gij mij opdroegt,
Haar zeggen, heer; ik liet haar door haar vrouwen
De boodschap brengen, waar ze in diepen ootmoed
U dank voor zegt; zij vraagt uw hoogheid zeer
Voor haar te bidden.

Koning Hendrik.

Ha! wat zegt ge daar?
Voor haar te bidden? Is zij, spreek, in arbeid?

Lovell.

Haar vrouwen zeiden 't, en zij had het zwaar,
Schier ied're wee een doodsstrijd.

Koning Hendrik.

Arme vrouw!

Suffolk.

Dat God haar gunstig zij en van haar last
Haar zacht bevrijde en met een erfgenaam
Uw hoogheid zeeg'ne!

Koning Hendrik.

Vriend, 't is middernacht;
Ga gij naar bed; en denk in uw gebeden
Aan de arme koningin. Laat mij alleen;
Ik moet aan dingen denken, waar gezelschap
Zich moeilijk mee verdraagt.

Suffolk.

Ik wensch uw hoogheid
Een zachte nacht; mijn goede meesteresse
Gedenk ik in 't gebed.

Koning Hendrik.

Dank! goede nacht!

(SUFFOLK *af.*)

(Sir ANTONY DENNY *komt op.)*

Wat is daar nu?

Denny.

Ik breng, uw hoogheid, u naar uw bevelen
Mylord den aartsbisschop.

Koning Hendrik.

Ha! Canterbury?

Denny.

Ja, beste vorst.

Koning Hendrik.

't Is waar; waar is hij, Denny?

Denny.

Hij wacht op uw bevelen.

Koning Hendrik.

Breng hem hier.

(DENNY *af.*)

Lovell *(ter zijde).*

Dit is het, waar de bisschop mij van sprak;
Goed, dat ik hier ben.

(Denny *komt terug, met* Cranmer.)

Koning Hendrik.

Ruim de gaanderij.
(Lovell *schijnt te willen blijven.*)
Ha! wat! — ik heb 't gezegd! — weg! — wat!
(Lovell *en* Denny *af.*)

Cranmer.

Ik ben bevreesd; waarom dat toornig uitzicht?
Dat is zijn schrikgelaat. Daar is iets gaande.

Koning Hendrik.

Hoe is 't, mylord? gij wenscht gewis te weten,
Waarom ik u ontbood?

Cranmer *(knielend).*

Het is mijn plicht,
Des konings wil te doen.

Koning Hendrik.

Komaan, rijs op,
Mijn goede, vrome lord van Canterbury.
Kom, laat ons samen op en neder wand'len;
'k Heb nieuws voor u. Kom, kom, geef mij de hand.
't Is, beste heer, mij leed wat ik u zeg,
En 't grieft mij diep, dat ik 't herhalen moet.
'k Heb in den laatsten tijd en tot mijn smart
Verscheiden zware, ja, mylord, versta mij,
Zeer zware klachten tegen u gehoord;
En dit heeft, na zorgvuldig wikken, ons
En onzen raad bewogen, heden u
Voor dezen raad te dagen, waar, — dit weet ik, —

Gij u niet zoo volkomen zuiv'ren kunt,
Dat gij niet, voor een nader onderzoek
Van die bezwaren, die uw antwoord eischen,
Geduld moet oef'nen, en het u getroosten,
Dat onze Tower uw huis wordt. 't Moet zoo zijn,
Daar anders niemand tegen u, een lid
Van onzen raad, ooit optreedt als getuige.

Cranmer *(knielend).*

Ik dank ten onderdanigste uwe hoogheid,
En gaarne aanvaard ik, wat de tijd mij biedt,
Dat door een wan mijn kaf en koren zuiver
Gescheiden worden; want dit weet ik, niemand
Staat meer aan booze lastertongen bloot,
Dan ik, arm man.

Koning Hendrik.

Sta op, mijn Canterbury,
Uw vlekk'looze eer en waarheid wort'len vast
In ons, uw vriend. Geef mij de hand, sta op!
Kom, wand'len wij! Bij onze lieve vrouwe,
Wat zijt gij voor een man! Mylord, ik dacht,
Dat gij mij zoudt verzoeken, een'ge moeite
Te nemen, uw beschuldigers terstond
Te ontbieden en u, zonder uitstel, verder
Te hooren.

Cranmer.

Mijn gestrenge heer, de kracht,
Waarop ik steun, is onschuld en oprechtheid;
Begeven die mij, 'k zal dan met mijn haters
Zelf juichen om mijn val, want zonder deze
Acht ik mijzelf niets waard. Maar wat men zegge,
'k Ben onbevreesd.

Koning Hendrik.

Weet gij niet, met de wereld,

Hoe 't in de wereld met u is gesteld?
Bestrijders hebt gij vele, en sterke, en zoo
Zijn ook hun lagen; en niet immer brengen
De waarheid en het recht der zaak een uitspraak,
Die recht is, met zich. Hoe gemakk'lijk huren
Zich booze harten even booze schelmen
Tot zweren tegen u; 't is meer gebeurd.
Gij wordt met macht bestreden, en met boosheid,
Niet minder groot. Hoopt gij op meer geluk, —
Ik meen bij valsch getuig'nis, — dan uw heer,
Wiens knecht gij zijt, ervoer, terwijl hij leefde
Op deze zondige aarde? Ga, ga voort!
Een afgrond schijnt u geen gewaagde sprong;
Gij zoekt het onheil!

Cranmer.

God en uwe hoogheid,
Zoo die mijn onschuld niet beschermen, val ik
In mijner haters strikken.

Koning Hendrik.

Wees getroost;
Geen schrede doen zij meer, dan wij het dulden.
Heb goeden moed, en zorg, dat gij deze' ochtend
Voor hen verschijnt. Bezwaren zij u dan
Met zulk een schuld, die u in hecht'nis brengt,
Zoo laat niet na, uw beste tegengronden
Te ontvouwen, met al 't vuur en al de kracht,
Die 't oogenblik u ingeeft; zoo die aandrang
Geen baat u brengt, zoo geef hun dezen ring,
En doe voor aller ooren een beroep
Op ons. — Die goede man, hij weent! Voorwaar,
Rechtschapen is hij. Bij Gods heil'ge moeder,
Ik zweer, zijn hart is trouw; en eene ziel, —
Geen beter in mijn rijk! — Zoo ga nu, ga;
En doe zooals ik zeide. (Cranmer *af.*)

In tranen deed hij
Zijn woorden stikken.

(De bejaarde Hofdame komt op.)

Kamerheer *(buiten).*

Kom terug! wat wilt ge?

Hofdame.

Ik wil naar binnen; wat ik melden kom
Maakt stoutheid hoff'lijk doen. — Heer, mogen eng'len
Uw hoofd omzweven, met hun heil'ge vleug'len
U schaduw schenken!

Koning Hendrik.

Uw gelaat onthult
Uw boodschap. Is de koningin verlost?
Zeg ja, en van een jongen?

Hofdame.

Ja, mijn vorst,
Een schoonen jongen! O, des hemels zegen
Dale immer op haar neder! 't is een meisjen,
Dat later jongens toezegt. Heer, de moeder
Smeekt, dat gij haar bezoekt en met die vreemd'ling
Dra kennis maakt; 't gelijkt op u, zooals
Twee kersen op elkander.

Koning Hendrik.

Lovell!

(Lovell *komt terug.*)

Lovell.

Heer?

Koning Hendrik.

Geef haar een honderd mark. Ik ga terstond
De koningin bezoeken.

(Koning Hendrik *af.)*

Hofdame *(ter zijde).*

Wat? honderd mark? Wat weerlicht! ik wil meer!
Een lompe knecht is voor die som te krijgen.
'k Wil meer, of dwing 't door kijven af. Niet meer
Voor 't zeggen, dat het meisje' op hem geleek?
'k Wil meer, of trek mijn woorden in, terstond;
Want nu het heet is, wil ik 't ijzer smeden.

(Beiden af.)

TWEEDE TOONEEL.

De wachtkamer voor de zaal van den staatsraad.

CRANMER *komt op; Dienaars, een Deurwachter enz. en verder Gevolg zijn aanwezig.*

Cranmer.

Ik zal wel niet te laat zijn, denk ik; toch
Drong de edelman, die naar den raad mij riep,
Op spoed aan. — Alles toe? wat is dat? — Hé!
Deurwachter! — Vlug! gij kent mij?

Deurwachter.

Ja, mylord,
Maar 't helpt u niet.

Cranmer.

Waarom niet?

Deurwachter.

Uw genade
Moet wachten, tot gij voorgeroepen wordt.

(Dokter BUTTS *komt op.)*

Cranmer.

Zoo!

Butts *(ter zijde).*

Dit is, dunkt me, een booze streek. 't Verheugt mij,
Dat ik toevallig langs kom; daad'lijk zal
De koning dit vernemen.

(Butts *af.*)

Cranmer *(ter zijde).*

Dat was Butts,
Des konings lijfarts. Toen hij langs mij ging,
Wat wierp hij een bezorgden blik op mij!
Ik hoop niet om mijn val te peilen. Blijkbaar
Werd dit door haters van mij uitgedacht, —
Ik zocht hun haat niet; God verkeer' hun hart! —
Tot boozen smaad; zij zouden anders wis
Zich schamen, mij, hun ambtgenoot als staatsraad,
Zoo aan de deur, bij knechten en lakeien,
Te laten wachten. Doch hun wil moet thans
Gebeuren, ja, en ik geduldig toeven.

(De Koning *en* Butts *verschijnen boven, aan een venster.)*

Butts.

Uw hoogheid zal een schouwspel zien, zoo vreemd, —

Koning Hendrik.

En wat dan, Butts?

Butts.

Als uw genade, denk ik,
In lange niet aanschouwde.

Koning Hendrik.

Duivels! waar?

Butts.

Daar ginds, mylord: de noob'le rangsverhooging
Van de' aartsbisschop, mylord van Canterbury,
Die hofhoudt aan de deur met dienaars, pages
En bodenvolk.

Koning Hendrik.

Ha! Waarlijk, ja, hij is 't.
Is dit dus de eer, die zij elkander aandoen?
Eén staat er boven hen, gelukkig. 'k Meende,
Zij hadden saâm zooveel gevoel van eer,
Van wat betaamt ten minste, om niet te dulden,
Dat mannen van dien rang, ons zoo nabijstaand,
Naar hunner eed'len luim op schildwacht staan,
Zoo voor de deur, als boden met hun pakjes!
Bij Sint Marije, 't is een schelmstuk, Butts!
Laat hen begaan, en trek den voorhang dicht;
Wij zullen daad'lijk meer vernemen.

(Allen af.)

DERDE TOONEEL.

De vergaderzaal van den staatsraad.

De Lord Kanselier, de Hertog van SUFFOLK, *de Hertog van* NORFOLK, *de Graaf van* SURREY, *de Lord Kamerheer,* GARDINER *en* CROMWELL *komen op. De Lord Kanselier zet zich links aan het hooger einde der tafel, zoodat er nog een plaats boven hem, als voor den Aartsbisschop van* CANTERBURY, *open blijft. De overigen plaatsen zich naar hun rang aan beide zijden,* CROMWELL, *als secretaris, aan het benedeneinde. Aan de deur een Wachter.*

Lord Kanselier.

Breng nu de zaken aan, heer secretaris;
Waarvoor zijn wij hier saâm?

Cromwell.

Vergunt, mylords,
Hoofdzaak'lijk om mylord van Canterbury.

Gardiner.

Werd hij er van verwittigd?

Cromwell.

Ja.

Norfolk *(tot den Deurwachter).*

Wie wacht daar?

Deurwachter.

Hier aan de deur, mylords?

Gardiner.

Ja.

Deurwachter.

Zijn genade
De aartsbisschop; sinds een half uur wacht hij reeds.

Lord Kanselier.

Laat hem nu in.

Deurwachter.

Mylord kan binnengaan.

(Cranmer *treedt voor de raadstafel.*)

Lord Kanselier.

Lord aartsbisschop, mijn waarde heer, het smart mij,
Dat ik hier zitten moet en dezen stoel
Nu ledig zie; doch allen zijn wij menschen,
Zwak van nature, en luist'rend naar ons vleesch;
Slechts wein'gen zijn als eng'len. Door die zwakheid,
En ook wijl wijsheid u ontbrak, hebt gij,
Die boven allen onze leeraar zijn moest,
Niet weinig u vergrepen aan den koning
En aan zijn wetten, daar gij 't rijk vervuld hebt,
Door eigen leer en door uw geest'lijkheid, —
't Werd ons bericht, — met nieuwe meeningen
Vol tweespalt en gevaar, met ketterijen,
Die, zoo niet uitgeroeid, verderflijk blijken.

Gardiner.

De uitroeiing, eed'le lords, zij èn met kracht
En snel voltooid; wie wilde paarden temt,
Maakt die niet mak door strooking met de hand,
Maar dwingt hun mond door 't stug gebit en spoort ze,
Tot zij de leiding volgen. Dulden wij,
Uit vadsigheid en kinderlijke deernis
Voor éens mans eere, deze kwade pest,
Vaarwel dan elk herstel; en wat volgt dan?
Beroerten, opstand, algemeene krankte
Van heel den staat, als onlangs onze buren
Van Opperduitschland smart'lijk ondervonden,
Waarvan 't beklag in onze ziel nog leeft.

Cranmer.

Mijn waarde lords, tot nu, in heel den loop
Zoo van mijn ambt als leven, streefde ik steeds,
En met niet weinig ernst, dat èn mijn leer
En 't streng uitoef'nen van mijn ambtsgezag
Steeds éenen veil'gen weg betraden, naam'lijk
Rechtschapen hand'len; en er leeft geen mensch, —
Ik zeg 't met een oprecht gemoed, mylords, —
Die schenders, hoe ook, van 's lands vrede, meer,
Naar de inspraak van zijn hart en naar zijn ambtsplicht
Verafschuwt, meer hen tegenwerkt, dan ik.
God geve, dat de koning nooit een hart
Aantreff', dat armer is aan trouw! Een mensch,
Die zich van haat en slinksche boosheid voedt,
Bijt driest den beste. Ik verzoek u, lords,
Dat mijn beschuldigers in deze zaak,
Wie ook, persoonlijk tegen mij zich plaatsen,
Ronduit hun aanklacht doen.

Suffolk.

Neen, neen, mylord,

Dit kan niet zijn; gij zijt een lid des raads,
En niemand waagt het dus u aan te klagen.

Gardiner.

Mylord, wij hebben meer gewichtig werk,
En willen kort zijn. 't Is des konings wil
En ons besluit, tot beet'ren loop van 't recht,
Van hier u te verwijzen naar den Tower;
Daar, weer eenvoudig burger, zult gij zien,
Dat menigeen u moedig aan zal klagen,
Met meer klem, vrees ik, dan gij hebt voorzien.

Cranmer.

Mijn waarde lord van Winchester, ik dank u;
Steeds waart gij mij een vriend. Hadt gij uw wil,
Dan had ik u tot rechter en gezwoor'ne;
Gij zijt zoo vol genade. Ik zie uw doel:
't Is mijn verderf. Zachtmoedigheid en liefde
Staan, heer, den priester beter steeds dan eerzucht;
Herwin verdwaalde zielen door uw zachtheid,
Stoot niemand weg! Dat ik mij zuiv'ren zal,
Hoe zwaren druk gij mijn geduld ook oplegt,
Acht ik zoo wis, als gij uw ziel verhardt
En daag'lijks onrecht pleegt. Meer konde ik zeggen,
Als niet uw heilig ambt mij wederhield.

Gardiner.

Mylord, mylord, gij zijt een sektemaker;
Ziedaar de waarheid. Uw vernis, hoe glad,
Toont hem, die u doorziet, uw zwakte en praatjes.

Cromwell.

Mylord van Winchester, gij zijt een weinig, —
Vergun mij, — al te scherp. Een man, zoo edel,
Moest, hoe hij dwaal', toch immer achting vinden
Om wat hij is geweest; 't is wreed, een last
Op hem, die valt, te leggen.

Gardiner.

Waarde heer,
Vergeef mij, maar van allen hier moogt gij
Het minst zoo spreken.

Cromwell.

En waarom, mylord?

Gardiner.

Ken ik u niet, dat gij de nieuwe sekte
Beschermt, begunstigt? Zuiver zijt gij niet.

Cromwell.

Niet zuiver?

Gardiner.

Neen.

Cromwell.

Waart gij slecht half zoo eerlijk,
Der menschen zegen volgde u, niet hun vrees.

Gardiner.

Die drieste taal zal ik herdenken.

Cromwell.

Doe dit;
Herdenk ook uw driest leven.

Lord Kanselier.

't Gaat te ver;
Schaamt u, mylords.

Gardiner.

Ik heb gedaan.

Cromwell.

Ik ook.

Lord Kanselier.

Wat u betreft, mylord, er is besloten,
Eenstemmig, zoo ik meen, dat gij terstond

Gevangen naar den Tower wordt gevoerd,
En, tot de koning nader heeft beslist,
Daar blijft. — Gij zijt het hiermee eens, mylords?

Allen.

Wij zijn 't.

Cranmer.

Is er geen and're en zachter weg,
En moet ik naar den Tower, mylords?

Gardiner.

Wat anders
Kunt gij verwachten? Meer dan lastig zijt gij. —
Een deel der wacht verschijne hier.

(De Wacht komt op.)

Cranmer.

Voor mij?
Moet ik er heen als een verrader?

Gardiner.

Neemt hem,
En voert hem naar den Tower.

Cranmer.

Een oogenblik!
Een enkel woord nog slechts. — Ziehier, mylords;
'k Neem krachtens dezen ring thans uit den greep
Van wreede mannen mijne zaak en geef die
Den hoogsten rechter, mijnen heer en koning.

Lord Kanselier.

Dat is des konings ring.

Surrey.

't Is geen vervalsching.

Suffolk.

't Is de echte ring, bij God! Ik zeide 't wel,

Toen wij den boozen steen aan 't rollen brachten,
Dat hij op ons zou vallen.

Norfolk.

Denkt gij, heeren,
Dat onze koning zelfs den kleinen vinger
Van dezen man gedeerd wil zien?

Lord Kanselier.

't Is zeker;
En hoeveel hooger schat hij dan zijn leven!
Ware ik met eere er buiten!

Cromwell.

'k Voelde inwendig,
Dat gij, naar praatjes en berichten zoekend,
Om dezen man te schaden, aan wiens braafheid
De duivel en zijn jong'ren slechts zich erg'ren,
't Vuur aanbliest, u ter blaak'ring. Redt u thans!

(De Koning *komt op, hen toornig aanziende; hij neemt zijn zetel in.)*

Gardiner.

Grootmachtig vorst, hoe zijn wij daag'lijks Gode
Dank schuldig, dat hij zulk een heer ons schonk,
Niet enkel goed en wijs, maar zoo godvruchtig,
Dat hij het hoofddoel zijner eer in deemoed
De kerk doet zijn, en nu, uit vromen eerbied,
Dien heil'gen plicht nog scherpend, in persoon
Alhier 't geding, dat zij te voeren heeft
Met dezen grooten zondaar, aan komt hooren.

Koning Hendrik.

Steeds waart gij vaardig in het plots'ling loven,
Bisschop van Winchester; doch weet, ik zoek
Hier zulke vleitaal in mijn aanzicht niet;

Zij is te dun en kaal om schuld te dekken.
Neen, mij bereikt gij niet. Gij speelt den schoothond
En waant door tonggekwispel mij te winnen;
Doch, waar gij mij voor houden moogt, dit weet ik:
Dat gij in 't harte wreed zijt en bloeddorstig. —
(*Tot* CRANMER.)
Ga zitten, vriend. En dat de fierste durf-al
Nu met den vinger naar u schudd'! bij alles,
Wat heilig is, eer mocht hij zich verhong'ren,
Dan denken, dat die zetel u niet past.

Surrey.

't Behage u, vorst, —

Koning Hendrik.

Neen, heer, 't behaagt mij niet.
Ik had, zoo dacht ik, in mijn staatsraad mannen
Van een'ge wijsheid, maar ik vind er geen.
Was 't goed, dat gij dien man, dien goeden man, —
Van u verdienen wein'gen dezen titel, —
Dien braven man liet wachten, als een hondsvot,
Aan uwe deur? een man, zoo groot als gij?
Foei, welk een hoon! Was dit mijn last, dat gij
U zoo vergeten zoudt? 'k Gaf u de macht
Hem te verhooren als een lid des raads,
Niet als een stalknecht. 'k Zie nu, menig uwer
Zou, meer uit boosheid dan rechtvaardigheid,
Ten scherpste hem verhooren, zoo gij mocht;
Maar nimmer zal dit zijn zoolang ik leef.

Lord Kanselier.

Grootmachtig koning, moog' mijn tong ons allen
Ontschuldigen. Wat zijn inhechtnisneming
Betreft, zoo menschen ooit geloofbaar zijn,
Heeft zij eer zuiv'ren toets ten doel gehad
En reiniging in aller oog, dan boosheid,
Bij mij ten minste.

Koning Hendrik.

Goed, mylords, zoo eert hem.
Neemt hem, weest vriend'lijk voor hem; hij verdient het.
Dit wil ik voor hem zeggen: zoo een vorst
Ooit aan een onderdaan verplichting heeft,
Zoo heb ik die aan hem voor liefde en diensten.
Geeft mij geen verd're moeite; omarmt hem allen;
Weest vrienden; schaamt u, lords! — Mylord van Can-
[terbury,
'k Heb een verzoek, dat gij mij niet moogt weig'ren:
Een klein, teer meisje, dat den doop nog mist, —
Wees gij haar peet en antwoord gij voor haar.

Cranmer.

De machtigste monarch der aard zou trotsch
Op zulk een eer zijn; hoe verdien ik dit,
Ik, slechts uw arme, need'rige onderdaan?

Koning Hendrik.

Kom, kom, mylord, gij wilt de lepels sparen.
'k Deel u twee eed'le medepeten toe;
't Zijn de oude hertogin van Norfolk en
De markiezin van Dorset; wilt gij die? —
Nog eens, mylord van Winchester, beveel ik:
Omarm en eer dien man.

Gardiner.

Van ganscher harte,
Met broederliefde doe ik 't.

Cranmer.

En de hemel
Getuige, dat dit woord mijn ziel verheugt.

Koning Hendrik.

Gij goede man! die blijde tranen toonen
Uw eerlijk hart. Wel heeft het volk gelijk,

Dat zegt: „Speel aan mylord van Canterbury
Een booze treek, dan is hij steeds uw vriend." —
Doch gaan wij, lords, wij spillen hier den tijd;
'k Verlang die kleine dra christin te zien.
'k Vereende u, lords, doch blijft nu eensgezind,
Opdat ik groeie in macht, gij eere wint!

(Allen af.)

VIERDE TOONEEL.

Het slotplein van het paleis.

Gedruisch en gewoel achter het tooneel. De Portier en zijn Knecht komen op.

Portier.

Houdt op daar met dat leven, gij vlegels! houdt gij het plein voor den berenbijt? zet zulk een keel niet op, gij schobbejakken!

Een Stem *(van achter het tooneel).*

Maar, beste portier, ik behoor hier thuis, aan de spijskamer.

Portier.

Behoor aan de galg en laat je hangen, schavuit! is dit een plaats om te brullen? — Haal mij een dozijn eiken knuppels, en goede, dikke; deze hier zijn maar rietjes voor hen. Ik zal jullie den kop krauwen! Je wilt doopen zien? Kom je bier en koek hier zoeken, lompe vlegels?

Knecht.

Bedaard toch, man; 't is even zoo onmoog'lijk, —
Als wij de poort niet met kanonnen vegen, —
Ze weg te drijven, als ze in slaap te wiegen

Op Meidag-morgen; 't gaat niet; even goed
Kunt gij Sint Paul gaan duwen, en verschuiven.

Portier.

Hoe kwamen zij er binnen, voor den duivel?

Knecht.

Dat weet ik niet; hoe komt de vloed naar binnen?
Zooveel een flinke knuppel van vier voet, —
Je ziet het treurig restjen, — uit kon deelen,
Verschoonde ik niemand.

Portier.

Kerel, je deedt niets.

Knecht.

Ik ben geen Simson of reus Colbrand, dat ik
Ze weg kon maaien, maar ik spaarde er geen,
Die maar een kop had om te raken, niemand,
Oud, jong, man, vrouw, den hoornman noch zijn maker,
Neen, of ik wil geen ribstuk ooit meer zien,
En dit verwenschte ik voor geen koe. God help' me!

De Stem *(achter het tooneel)*.

Maar hoor toch, vriend portier!

Portier.

Ik kom u nog op 't jak en daad'lijk, keffer. —
Kom, houd de deur dicht, kerel!

Knecht.

Wat kan ik er aan doen?

Portier.

Er aan doen? wat anders dan ze neerknuppelen bij dozijnen? Is dit het Moorveld voor een monstering? of is er een vreemde Indiaan met een groot instrument aan het hof gekomen, dat de vrouwen ons zoo belegeren?

God sta mij bij, welk een broedsel van ontucht is daar aan de poort! Zoo waar ik gedoopt ben, uit dezen eenen doop worden er duizend geboren; hier zijn vaders, peten en alles bijeen.

Knecht.

Des te meer lepels zullen er wezen, man. Daar staat een kerel hier dicht bij de poort, naar zijn gezicht moet hij een koperslager wezen, want, bij mijn ziel, twintig hondsdagen gloeien er in zijn neus; allen, die om hem heen staan, zijn onder de linie; zij hebben geen ander vagevuur noodig. Dien vuurdraak heb ik driemaal op zijn kop geraakt, en driemaal heeft hij zijn neus op mij afgevuurd; hij staat daar als een mortier om ons weg te blazen. Daar stond een marskramersvrouw van poover verstand naast hem, die op mij schimpte, tot haar ingekorven soepbord haar van het hoofd viel, dat ik zulk een brand aanstak in den staat. Eens miste ik de vuurvlam en raakte de vrouw, die dadelijk moord en brand schreeuwde, waarop ik van verre een veertig knuppeldragers tot haar hulp zag aanrukken, die de hoop waren van het Strand, waar zij gehuisd is. Zij kwamen opzetten; ik hield dapper stand; eindelijk kwamen zij tot op een bezemsteellengte van mij; ik weerde mij nog altijd; — toen plotseling een bende jongens achter hen, licht geschut, met zulk een hagelbui van steenen losbarstte, dat ik wel mijn eer binnen moest halen en de schans ontruimen. De duivel was bij hen, dit geloof ik zeker.

Portier.

Dat zijn de jongens, die in de komedie bulderen en om aangebeten appels vechten, dat geen toehoorders het uit kunnen houden, of het moesten de Droefgeestigen van Towerhill of hunne dierbare broeders, de leden van het Kalkhuis zijn. Ik heb eenigen van hen in Limbo Patrum en daar zullen ze nog wel een dag of drie mogen dan-

sen, ongerekend het afscheids-onthaal van twee knuppels, dat volgen zal.

(De Lord Kamerheer komt op.)

Lord Kamerheer.

God sta mij bij! wat menschenhoop is dit!
En 't groeit nog aan! van alle kanten stroomt het,
Alsof 't hier kermis was! — Waar zijn die wachters,
Die luie vlegels? 't Is een mooi gedoente;
Daar laat gij net geboefte binnen! Allen
Uw trouwe voorstadsvrienden? Nu, daar blijft ons
Een fraaie ruimte, waarlijk, voor de dames,
Die van den doop daar komen.

Portier.

Edel heer,
Wij zijn maar menschen, en wat twee vermogen,
Te nauwernood niet stuk gescheurd, wij deden 't;
Een leger dwingt hen niet.

Lord Kamerheer.

Zoo waar ik leef,
Berispt de koning mij er om, dan leg ik
Uw voeten in het blok, en op uw hoofd
Een goed rond boetgeld. Luie vlegels zijt gij,
En slungelt hier om 't biervat heen en laat
Den dienst maar waaien! Hoort, trompetgeschal!
Daar komt de stoet al van den doop terug.
Gaat, drijft dien hoop daar uit elkaar en maakt
Plaats voor den stoet, of ik vind plaats voor u,
Waar gij twee maanden zit en toov'ren leert.

Portier.

Plaats, plaats voor de princes!

Knecht.

Gij groote lummel,
Op zij! vlug, of ik laat u suizebollen!

Portier.

Gij daar in 't kamelot, weg van de poort,
Of 'k laat u vliegen over 't hek!

(Allen af.)

VIJFDE TOONEEL.

In het paleis.

Blazende Trompetters komen op; dan volgen twee Aldermannen, de Lord Mayor, de Heraut van den Kouseband, CRANMER, *de Hertog van* NORFOLK *met den maarschalkstaf, de Hertog van* SUFFOLK, *twee Edellieden met groote schalen voor de doopgeschenken; vervolgens vier Edellieden, die een troonhemel dragen, onder dezen de Hertogin van* NORFOLK, *als meter, die het kind draagt, dat rijk in een mantel enz. gekleed is. Eene edele Jonkvrouw draagt haar sleep. Dan volgen de Markiezin van* DORSET, *de tweede meter, en Hofdames. De stoet gaat eenmaal het tooneel rond; daarna spreekt de Heraut.*

Heraut.

Verleen, o God, naar uwe eindelooze goedheid een voorspoedig, lang en altijd gelukkig leven aan de hooge en machtige princes van Engeland, Elizabeth!

(Trompetgeschal. De KONING *komt op, met Gevolg.)*

Cranmer *(knielend).*

Voor u, heer, en de goede koningin,
Bid ik hier met mijn eed'le medepeten:
Wat vreugd en troost de hemel ooit bestemde
Voor ouderheil, valle in dit lief'lijk kind
U uur op uur ten deel.

Koning Hendrik.

Heb dank, vriend aartsbisschop.
Hoe is haar naam?

Cranmer.

Elizabeth.

Koning Hendrik.

Sta op, lord!
(Hij kust het kind.)
Heb met dien kus mijn zegen; God zij met u!
In zijne hand geef ik uw leven.

Cranmer.

Amen!

Koning Hendrik.

Gij waart al te verkwistend, eed'le peten.
Ik dank u hart'lijk; ook die jonkvrouw doet dit,
Zoodra zij zooveel Engelsch machtig is.

Cranmer.

Mijn vorst, vergun mij, dat ik spreek; God wil het;
En niemand achte, wat ik zeggen ga,
Voor vleierij; 't zal alles waarheid blijken.
Dit hooge kind, — de Hemel hoede 't steeds! —
Belooft, schoon in de wieg nog, dezen lande
Alreeds een duizend, duizend zegeningen,
Die eens de toekomst rijpt. Zij wordt eenmaal, —
Slechts enk'len onzer straalt die deugd in 't oog, —
Voor alle vorsten van haar tijd een voorbeeld,
Voor allen na haar. Saba's roem was nooit
Naar wijsheid dorstiger en zuiv're deugd,
Dan deze reine ziel eens wezen zal;
In haar zal al wat groote vorsten vormt,
Hun waardigheid verleent, en elke deugd,
Die goede menschen siert, verdubbeld wezen.

De waarheid zal haar voedster zijn, gedachten,
Die heilig zijn en hemelsch, steeds haar raden.
Zij zal geliefd zijn en gevreesd, gansch Eng'land
Haar zeeg'nen; al wat vijand is, zal sidd'ren,
Als 't koren bij een storm, en angstig 't hoofd
Ter aarde neigen. 't Goede groeit met haar;
In hàar tijd eet elk man in veiligheid,
Beschaduwd door zijn wijnstok, wat hij plantte,
En zingt zijn buren vredes blijde lied'ren.
Erkend wordt God in waarheid. Zij leert allen,
Die om haar zijn, het ware pad der eer;
Zij zoeken hierin, niet in bloed, hun grootheid.
En deze vrede ontslaapt niet met haar; neen,
Zooals, wanneer de phenix maagd'lijk sterft,
Er uit zijn asch een erfgenaam verrijst,
Die evenzeer bewond'ring wekt als hij,
Zoo laat ook zij haar zegen na, aan een, —
Als God haar uit dit duister tot zich roept, —
Die uit de heilige assche van haar eer,
Gelijk een ster, roemrijk als zij, zal rijzen
En vast zal staan. De dienaars van dit kind:
Rijkdom en vrede, liefde, waarheid, schrik,
Zij dienen hem, als wingerds hem omgroeiend.
Zoo ver de held're zon des hemels schijnt,
Zal ook zijn roem en groote naam verbreid zijn,
En nieuwe volken scheppen; hij zal bloeien
En als der bergen ceder zijne takken
Uitbreiden over al het land in 't rond.
Dit zullen onzer kind'ren kind'ren zien,
Er God om prijzend.

Koning Hendrik.

Wond'ren spreekt gij daar.

Cranmer.

Tot Eng'lands heil zal zij tot hoogen leeftijd

Er heerschen; menig dag zal haar aanschouwen,
Maar geen, die niet een edel werk bekroont.
O, zage ik verder niets! Doch zij moet sterven, —
Zij moet, de heil'gen vord'ren haar! Nog maagd,
Als vlekkelooze lelie zal zij heengaan
In hare groeve, en heel de wereld treurt.

Koning Hendrik.

O lord aartsbisschop!
Gij eerst hebt mij tot man gemaakt! tot nu,
Vóor dit gezegend kind, bezat ik niets.
Zoo lief'lijk is de troost van uw voorspelling,
Dat ik nog in den hemel wenschen zal,
Wat dit kind doet, te zien, en God zal loven. —
Ik dank u allen. — U, mijn waarde Mayor,
En uwen broed'ren ben ik zeer verplicht;
Veel eer was mij uw tegenwoordigheid;
Gij zult mij dankbaar vinden. — Komt, gij allen!
Thans naar de koningin; zij moet u danken,
Of wordt nog krank. En heden denke niemand
Aan zaken thuis; elk blijv' hier, blij van geest;
De kleine hier maakt dezen dag tot feest.

(Allen af.)

EPILOOG.

Tien tegen één, dit stuk behaagt niet allen.
Want deze komt en slaapt met welgevallen
Een paar bedrijven door; 't bevalt hem slecht,
Dat hem trompetten wekken, en hij zegt:
„Er is niets aan!"; een ander is verzot
Op stadsschandaal en roept graag: „Mooi bespot!"

En dit ontbreekt; zoodat ik vreezen moet,
Dat, hopen wij te hooren: „'t Stuk is goed!"
Wij die verwachting enkel kunnen bouwen
Op de genade en gunst van goede vrouwen,
Wijl deze er zoo een zagen. Lachen zij
Ons toe ter wil van 't stuk, dan hebben wij
De mannen ook; want hij beleefde een grap,
Die roerloos blijft, wanneer de vrouw zegt: „Klap!"

DE STORM.

PERSONEN:

Alonzo, koning van Napels.
Sebastiaan, zijn broeder.
Prospero, de wettige hertog van Milaan.
Antonio, zijn broeder, door overweldiging hertog van Milaan.
Ferdinand, zoon van den koning van Napels.
Gonzalo, een rechtschapen bejaard raadsheer des konings.
Adriaan, *Francisco*, } hovelingen.
Caliban, een woeste, misvormde slaaf.
Trinculo, een hofnar.
Stefano, een bottelier en drinkebroer.
Een Scheepskapitein, een Bootsman en Matrozen.

Miranda, dochter van Prospero.

Ariel, een luchtgeest.
Iris, *Ceres*, *Juno*, Nimfen, Maaiers, } voorgesteld door Geesten.
Andere, aan Prospero dienstbare Geesten.

Tooneel: eerst een schip op zee; daarna een eiland.

EERSTE BEDRIJF.

EERSTE TOONEEL.

Aan boord van een schip op zee. Storm met donder en bliksem.

Een Scheepskapitein en een Bootsman treden op, van verschillende zijden.

Kapitein.

Bootsman!

Bootsman.

Hier, kaptein! hoe staat het?

Kapitein.

Vriend, drijf de matrozen aan; flink aangepakt, of we loopen op het strand; vlug, vlug!

(De Kapitein af.)

(Matrozen komen op.)

Bootsman.

Hei, jongens! flink, flink, jongens! vlug, vlug! Haalt het bramzeil in; let op het fluitjen van den kaptein. — Blaas je te barsten, wind, als wij eerst maar in het ruime sop zijn!

(ALONZO, SEBASTIAAN, ANTONIO, FERDINAND, GONZALO *en Anderen komen op.*)

Alonzo.

Opgepast, brave bootsman! Waar is de kaptein? Toont u mannen!

Bootsman.

Ik bid u, blijft beneden.

Antonio.

Waar is de kaptein, bootsman?

Bootsman.

Hoort gij zijn fluitjen niet? Ge loopt ons in den weg; blijft in de kajuit; gij werkt den storm in de hand.

Gonzalo.

Nu, vriend, bedaard!

Bootsman.

Als de zee het weer is. Weg! wat geven die brullers om een koningstitel? Naar de kajuit! stil, zeg ik, hindert ons niet!

Gonzalo.

Vriend, bedenk toch, wien gij aan boord hebt.

Bootsman.

Niemand, die mij liever is dan ikzelf. Gij zijt een raadsheer; kunt gij die elementen tot zwijgen brengen en oogenblikkelijk sussen, dan hebben wij geen touw meer aan te raken; gebruik uw gezag! Maar anders, dank God, dat gij zoo lang geleefd hebt; en bereid u in uw kajuit op het ergste voor, als het gebeuren mocht. — Houdt je goed, jongens! — Uit den weg, zeg ik!

(Bootsman af.)

Gonzalo.

Die kerel is mij een ware troost; hij ziet er mij niet naar uit om te verdrinken; hij heeft een echte galgentronie. O, goed noodlot! houd dat plan van hangen vol! maak den strik, voor hem bestemd, tot onzen ankerkabel, want deze hier doet luttel dienst! Is hij niet voor de galg geboren, dan ziet het er boos voor ons uit!

(Allen af, behalve de Matrozen.)

(De Bootsman komt weder op,)

Bootsman.

Strijkt de bramstreng; vlug; lager, lager! Bijdraaien met het groote zeil! — *(Geschreeuw beneden in het schip.)* De duivel haal' dat getier! zij overschreeuwen den storm en ons werk.

(Sebastiaan, Antonio *en* Gonzalo *komen weder op.*)

Zijt gij daar weer? wat hebt gij hier te maken? Moeten wij het opgeven en verdrinken? Wilt gij volstrekt naar den haaienkelder?

Sebastiaan.

Krijg de kramp in de tong, gij jankende, scheldende, onmeedoogende hond!

Bootsman.

Werk gij dan!

Antonio.

Naar de galg met u, lage, onbeschaamde schreeuwer! Wij zijn minder bang voor verdrinken dan gij!

Gonzalo.

Ik sta er voor in, dat hij niet verdrinkt, al was het schip niet sterker dan een notedop en zoo lek als een onverzadelijke deerne!

Bootsman.

Stijf bij den wind, stijf bij den wind! twee zeilen bij! wenden naar zee! houdt af!

(Matrozen komen op, doornat.)

Matrozen.

Alles verloren! bidden, bidden! 't is uit!

(Matrozen af.)

Bootsman.

Wat! moeten wij er aan?

Gonzalo.

De prins bidt met den koning. Doen we als zij;
Het treft ons allen.

Sebastiaan.

Woedend ben ik, woedend.

Antonio.

Ons leven is verspeeld, — en door die dronkaards; —
Schreeuwleelijk! 'k gun u tien getijden lang
Te spart'len, eer gij zinkt.

Gonzalo.

Neen, hangen moet hij,
Al zwoere ook ied're waterdrop zijn dood
En sperde om hem de kaken!

Stemmen *(verward dooreen, beneden in het schip).*

God zij ons genadig! — Wij stooten, wij barsten! — Vaarwel, mijn vrouw en kind'ren! — Vaarwel, broeder! — Wij barsten, wij barsten, wij barsten!

(Bootsman af.)

Antonio.

Komt, zinken we allen met den koning!

(Antonio *af.*)

Sebastiaan.

Komt, nemen we afscheid van hem!

(SEBASTIAAN *af.*)

Gonzalo.

Nu gaf ik duizend hoeven zee voor een morgen dorren grond, — hooge heide, bruin veen, wat ook. Des hemels wil geschiede! maar ik stierf liefst een drogen dood.

(GONZALO *af.*)

TWEEDE TOONEEL.

Het eiland. Voor de kluis van PROSPERO.

PROSPERO *en* MIRANDA *komen op.*

Miranda.

Heeft, dierb're vader, uwe kunst aldus
De woeste baren opgeruid, zoo stil ze.
Aan 't zwerk waar', scheen het, ziedend pik ontstroomd,
Zoo niet de zee, het luchtgewelf bestijgend,
Het vuur er had gebluscht. O, 'k leed met hen,
Die ik daar lijden zag! een treff'lijk schip,
Dat zeker menig edel schepsel droeg,
Werd gansch verbrijzeld. O, de noodkreet drong
Mij door het hart! Die armen, zij vergingen.
Ware ik een machtig god geweest, ik had
De zee in 't diepst der aard doen zinken, eer zij
Dat goede schip verzwelgen kon, met al
De zielen, die 't omsloot.

Prospero.

Wees niet ontdaan:
Blijf kalm, en zeg tot uw meewarig hart —

Miranda.

O, dag van wee!

Prospero.

Geen ramp viel voor.

Miranda.

Geen ramp?

Prospero.

Niets deed ik, dan uit zorg voor u, mijn kind,
Van u, mijn liev'ling, u, mijn dochter, die,
Nog onbekend met wat gij zijt, niet weet,
Van waar ik ben, in mij niets hoogers ziet
Dan Prospero, heer van deze arme kluis,
En uw niet groot'ren vader.

Miranda.

Meer te weten
Kwam nooit in me op.

Prospero.

De tijd is daar, dat ik
U meer onthullen moet. Dat eerst uw hand
Mijn tooverhulsel van mij neme! —
(Hij legt zijn mantel neder.)
Zoo!
Lig daar, mijn kunst! — Wisch de oogen; wees goeds-
[moeds;
Dit schrikk'lijk schouwspel van de schipbreuk, dat
Uw innigst medelijden heeft gewekt,
Heb ik met ied're voorzorg van mijn kunst
Zóo doen geschieden, dat geen enk'le ziel,
Ja, zelfs geen enkel haar verloren ging
Van al de scheps'len, die gij in dat schip
Hebt hooren jamm'ren, zien vergaan. Zit neder;
Want meer moet gij nu hooren.

Miranda.

Vaak begont gij
Mij te vertellen, wie ik ben, doch telkens
Hieldt ge op, en al mijn vragen was vergeefsch;
Het eind was steeds: „Nog niet."

Prospero.

Nu kwam het uur;
Dit eigen oogenblik zegt u te luist'ren;
Aandachtig dus! — Staat iets u van een tijd,
Aleer wij deze hut betrokken, voor?
Ik denk van neen; want toenmaals waart gij nog
Geen drie jaar oud.

Miranda.

O zeker, vader, ja.

Prospero.

Waardoor? door and're huizen, and're menschen?
Vertel mij, wat u voorzweeft, wat zoo lang
U in 't geheugen hing.

Miranda.

't Is verre weg;
't Gelijkt meer op een droom dan op iets zekers,
Waarvoor 't geheugen borg kan zijn. Maar had ik
Niet vier, vijf vrouwen, die mij steeds verzorgden?

Prospero.

Ja, nog wel meer, Miranda. Doch hoe komt het,
Dat dit nog in u leeft? Wat ziet gij verder,
Op de' achtergrond der donk're kloof des tijds?
Weet gij nog iets van vóor uw aankomst hier,
Licht weet ge ook, hoe gij hier kwaamt?

Miranda.

Neen, dit niet.

Prospero.

Twaalf jaar, Miranda, is 't geleên, twaalf jaar,
Toen was uw vader hertog van Milaan,
Een machtig vorst.

Miranda.

Zijt gij dan niet mijn vader?

Prospero.

Uw moeder, die een toonbeeld was van deugd,
Schonk u als dochter mij, Milaan's gebieder;
Gij waart zijn eenigst kind, zijn erfgenaam,
Princes, — van geen gering'ren stam.

Miranda.

O, hemel!
Wat booze treken dreven ons van daar?
Of brachten zij ons zegen?

Prospero.

Beide, kind;
't Was boosheid, als gij zegt, die ons verdreef;
Doch zegen, dat zij 't deed.

Miranda.

Het harte bloedt mij,
Bedenk ik, welk een kommer ge om mij leedt,
Waar mij niets meer van heugt! Ik bid u, verder!

Prospero.

Mijn broeder en uw oom, met name Antonio, —
Ik bid u, let wel op! — o, dat een broeder
Zoo trouwloos wezen kon! — hij, nevens u
Het dierbaarst mij op aard, wien ik 't bestuur
Vertrouwd had van mijn staat, toen zeker 't eerste
Der vorstendommen, zooals Prospero
Als eerste hertog werd erkend; hij gold
Door waardigheid en door zijn wetenschap

Als weergâloos; doch, voor de laatste levend,
Liet ik geheel 't bewind mijn broeder over,
Werd vreemd'ling in mijn staat; geheime studiën
Vervulden mij geheel. Mijn valsche broeder,
Uw oom, — gij luistert toch?

Miranda.

Aandachtig, vader.

Prospero.

Eens goed verstaand, hoe men verzoeken gunt,
Hoe weigert, wien bevord'ring dient, wiens groei,
Te welig, knotting eischt, herschiep hij zich
De wezens, eens de mijne, 'k zeg, vervormde
Of schiep ze op nieuw; daar hij den sleutel had
Van ambtenaar en ambt, zoo stemde hij
Elk hart op zulk een toon als hem geviel;
Hij werd het klimop, dat mijn vorstenstam
Omwond, mijn sappen zoog. — Gij let niet op.

Miranda.

O zeker, lieve vader.

Prospero.

Geef wel acht!
Dat ik al wat der wereld was, verzuimde,
Mij wijdde aan de eenzaamheid, mijn geest verrijkte
Met wat, zoo 't min verborgen waar', 's volks schatting
Verre overtreffen zou, wekte in 't gemoed
Mijns valschen broeders boosheid; mijn vertrouwen
Teelde, als soms goede vaders booze kind'ren,
Bij hem verraad, niet minder groot ten kwade,
Dan mijn vertrouwen, dat geen grenzen kende,
Dat maat'loos was. Hij, dus tot heer gemaakt,
Beschikkend over de opbrengst van mijn land
En over al mijn macht, begon, — als een,
Die door 't verhaal van leugens zijn geheugen

Zoo tot verrader van de waarheid maakt,
Dat hij de leugens zelf gelooft, — te wanen,
Dat hij de hertog was, dien hij zoo lang,
Met allen glans en ieder vorstenrecht
Vervangen had; zijn heerschzucht wies nu steeds, —
Gij volgt mij?

Miranda.

Uw verhaal zou doofheid heelen.

Prospero.

Hij wil geen schutwand, die zijn rol nog afscheidt
Van hem, wiens rol hij speelt, wil hertog zijn
Met vol gezag. Mij, arme, was mijn boekzaal
Wel hertogdoms genoeg; voor 't rijksbestuur
Acht hij mij ongeschikt; sluit een verbond, —
Zoo dorstte hij naar rang! — met Napels' koning,
Belooft dien jaarlijks schatting, biedt hem hulde,
Hecht aan diens kroon den zijnen vast, en dwingt
Zijn land, steeds onbedwongen, — arm Milaan! —
Het smaad'lijk juk eens vreemden op.

Miranda.

O hemel!

Prospero.

Hoor zijn verdrag en de uitkomst; en zeg dan,
Of dit een broeder was.

Miranda.

't Waar' zonde, zoo ik
Zelfs in gedachte een blaam wierp op uw moeder;
Reeds menig eed'le schoot droeg slechte zoons.

Prospero.

't Verdrag nu. Napels' vorst, van ouds mijn vijand,
Geeft aan mijns broeders wensch gehoor; hij zou
Op grond van wat beloofd was: 't hulde doen,
En 'k weet niet hoeveel schatting, mij en al

De mijnen daad'lijk uit het hertogdom
Verdelgen, en ons schoon Milaan mijn broeder
Met vol gezag verleenen. Fluks werd nu
Een heer geworven voor 't verraad; Antonio
Ontsloot te middernacht, — het lot gedoogde 't, —
De poorten van Milaan; in 't holste duister
Werd ik met u, die schreidet, weggesleurd
Door zijn gehuurde helpers.

Miranda.

Ach, wat wee!
'k Weet niet, hoe ik toen schreide; 'k wil daarom
't Nog eens beschreien; wat ik hoor, ontperst
Mijn oogen tranen.

Prospero.

Hoor iets meer nog, want
Thans kom ik tot wat nu te doen staat; hadde
Ik niet die reden, dan waar' dit verhaal
Volstrekt niet dienstig.

Miranda.

Waarom brachten ze ons
Niet daad'lijk om?

Prospero.

Een goede vraag, mijn kind;
't Verhaalde lokt die uit. Zij durfden, lieve,
Wijl 't volk mij innig lief had, met mijn bloed
Hun aanslag niet bezeeg'len; neen, zij kleurden
Hun gruw'lijk doel met schijnbaar zachter verven.
In 't kort, men sleepte ons naar een bark, en bracht
Ons een'ge mijlen ver in zee; daar nam men
Een boot, reeds half vergaan, een wrak, van mast
En want en zeil beroofd, zelfs door de ratten
Als lek geschuwd; daar liet men ons in af
Om bij 't gebrul der zee te huilen, zuchten

Te slaken in den wind, die ons meewarig,
Weêrzuchtend, vriendlijk wee deed.

Miranda.

Ach, wat last
Was ik u toen!

Prospero.

O neen, een cherub waart gij,
Die mij behield! Glimlachend zaagt gij rond
Met hemelkracht bezield, terwijl de last
Mijns leeds mij stenen deed en zilte tranen
Deed sproeien op de zee; o, gij schonkt mij
Weer moed en kracht om alles te verdragen,
Wat ook nog volgen mocht!

Miranda.

Hoe kwamen wij aan land?

Prospero.

Door Gods bestel.
Wij hadden een'ge spijs en ook zoet water,
Wat ons een Napelsch edelman, Gonzalo,
Die 't plan ten uitvoer leggen moest, uit deernis
Geschonken had, met rijke kleed'ren, linnen,
En tal van and're zaken, die ons sedert
Van grooten dienst geweest zijn; ja, zijn goedheid,
Die wist, hoe ik mijn boeken minde, gaf
Uit mijne boekerij mij werken mede,
Die 'k hooger stel dan heel mijn hertogdom.

Miranda.

Mocht ik dien man eens zien! — Nu rijs ik op.

Prospero.

Blijf zitten, hoor nog 't eind van onzen zeenood.
Wij dreven op dit eiland aan, en hier
Kon ik u onderwijzen, verder brengen,

Dan and're vorstendochters, met meer tijd
Voor ijd'len lust en minder trouwe leeraars.

Miranda.

De hemel moog' 't u loonen! Maar ik bid u, —
Want nog hoor ik zijn razen! — spreek, waarom
Hebt gij dien storm verwekt?

Prospero.

Zoo weet nog dit.
Op wondervreemde wijze dreef 't Geluk,
Thans mijn genegen meesteres, mijn haters
Hierheen naar 't strand; mijn zienersblik erkent,
Dat een bevriend gesternte thans mijn zenith
Beheerscht; doch zoo ik nu zijn gunstige' invloed
Niet afsmeek, 't uur verzuim, dan keert voor immer
't Geluk den rug mij toe. Vraag thans niet verder.
Gij zijt tot slaap geneigd: 't is echte loomheid;
Geef er aan toe; ik weet, gij kunt niet anders.
(Miranda *slaapt in.*)
Kom thans, mijn dienaar, kom; *(Hij slaat zijn mantel [weder om.)* ik ben gereed;
Verschijn, mijn Ariel, kom!

(Ariel *komt op.*)

Ariel.

Heil, groot en waardig meester! heil! 'k Verschijn
Om al te doen, wat gij beveelt: te vliegen,
Te zwemmen, mij in 't vuur te domp'len, of
Te rijden op der wolken kruin; beproeve
Uw machtgebod nu Ariels krachten!

Prospero.

Geest,
Volbracht gij stipt naar mijn bevel den storm?

Ariel.

In ieder opzicht;
Ik vloog op 's konings schip, nu op den boeg,
Dan middelscheeps, op 't dek, in elke hut,
Ontzetting vlammend; soms verdeelde ik mij,
En brandde op vele plaatsen; op den mast,
De ra's en boegspriet vlamde ik, nu gescheiden,
Dan saamgevloeid. Des Dond'raars flitsen, boden
Van schrikb're slagen, waren nooit zoo plots'ling,
Noch 't oog zoo ras ontvloden; 't vuur, het raat'len
Van zwaav'lig loeien deed, naar 't scheen, den zeegod
Vervaard zijn en zijn stoute golven beven,
Zijn schrik'bren drietand sidd'ren.

Prospero.

Wakk're geest!
Wie was zoo sterk, zoo kalm, dat dit rumoer
Zijn denken ongedeerd liet?

Ariel.

Geen, wien niet
Een waanzinskoorts beving en die geen vlaag
Van wanhoop speelde. Al wat geen matroos was
Wierp zich in 't schuimend zout en vlood het schip,
Door mij in laaien gloed gehuld. Vóór de and'ren
Sprong Ferdinand, des konings zoon, wien 't haar, —
Het scheen eer riet, — te berge stond; hij riep:
„De hel is ledig, alle duivels hier!"

Prospero.

Braaf, wakk're geest! Was 't dicht bij strand?

Ariel.

Vlak bij.

Prospero.

En allen ongedeerd?

Ariel.

Geen haar gekrenkt;
Geen vlekje' op hun gewaad; hoe ingedompeld,
't Is frisscher dan het was. Naar uw bevel
Verspreidde ik hen in groepen over 't eiland.
Des konings zoon bracht ik alleen aan land;
In een woest hoekjen liet ik hem; daar zit hij,
Zóó, droevig de armen in elkaâr, de lucht
Verkoelend met zijn zuchten.

Prospero.

Spreek, waar bleef
Het volk van 's konings schip, en hoe verging het
De rest der vloot?

Ariel.

Behouden in de haven
Ligt 's konings schip, in 't diepst der bocht verholen,
Waar ge eens te middernacht mij riept, om dauw
Van der Bermuden stormig strand te halen;
Al 't volk is saâm in 't ruim gestuwd; mijn kunst,
Met hun vermoeinis samenwerkend, bracht hen
In diepen slaap; wat de and're schepen aangaat,
Die ik verstrooid had, allen zijn weer saâm
En zetten over 't Middellandsche zout
Nu treurend koers naar Napels, in de meening,
Dat zij des konings schip vergaan, hun vorst
Verdrinken zagen.

Prospero.

Ariel, uwe taak
Is stipt volvoerd, doch meer is nog te doen.
Wat tijd is 't van den dag?

Ariel.

't Is meer dan middag.

Prospero.

Twee glazen ruim. Ons beiden zij de tijd
Van nu tot zes recht kostbaar voor onze' arbeid.

Ariel.

Meer arbeids nog? Nu gij mij zooveel vergt,
Moge ik u ook op uw belofte wijzen,
Die gij nog niet vervuld hebt.

Prospero.

Wat! gij mort?
Wat kunt gij van mij vragen?

Ariel.

Vrij te zijn.

Prospero.

Voordat uw diensttijd om is? Niets daarvan.

Ariel.

Bedenk, ik bid u, 'k deed u trouwen dienst,
Beloog u nooit, deed niets verkeerd, en diende
U willig zonder klacht. Een vol jaar afslag
Hebt gij mij toegezegd.

Prospero.

Vergeet ge alweer
Uit welk een pijn ik u bevrijdde?

Ariel.

Neen.

Prospero.

Ja toch, gij acht het groot in u, te treden
Op 't diepe slib der zilte zee,
Te rennen op den scherpen wind van 't noorden,
Mij dienst te doen in de aad'ren onder de aard,
Als zij van vorst verstijfd is.

Ariel.

Toch niet, heer.

Prospero.

Gij liegt, boosaardig ding! is Sycorax
U weer ontgaan, de booze heks, door nijd
En ouderdom gebogen tot een hoepel?

Ariel.

Neen, heer.

Prospero.

Ja, zeg ik; waar was zij geboren?
Spreek, zeg het!

Ariel.

In Algiers.

Prospero.

Niet waar? Ik moet
U elke maand herinn'ren, wat gij waart,
Of gij vergeet het. Die vloekwaarde heks
Werd, als gij weet, om gruw'len zonder tal
En tooverijen, voor het oor te vreeslijk,
Verbannen van Algiers; om ééne reden
Liet men haar 't leven nog. Niet waar, dit is zoo?

Ariel.

Ja, heer.

Prospero.

't Holoogig wijf werd zwanger weggevoerd
En hier aan land gezet. Gij, thans mijn slaaf,
Waart toen, — gij hebt het zelf gemeld, — haar knecht,
Doch een te fijne geest om haar te wille
Te zijn op haar verfoeid, grof aardsch verlangen;
En om het afslaan van haar eischen sloot zij,
Met hulp van sterker geesten, die haar dienden,
In haar ontemb're woede u op in een

Gekloofden pijnboom; in die spleet beklemd,
Bracht gij twaalf lange, bange jaren door;
En midd'lerwijl stierf zij en liet u daar,
Waar gij uw kreten slaaktet, even rustloos
Als molenraad'ren klepp'ren. Toenmaals sierde
Dit eiland, op den zoon na, dien zij wierp,
Een bontgeplekte heksenwelp, geen wezen
Van menschenvorm.

Ariel.

Ja, Caliban, haar zoon.

Prospero.

Dwaas ding, dien meen ik; ja, dien Caliban,
Die thans mijn dienstknecht is. Gijzelf weet best,
In welk een mart'ling ik u vond; uw kermen
Deed wolven huilen en doordrong de borst
Van eeuwig grimme beren. 't Was een mart'ling,
Verdoemden waard, waaruit toen Sycorax
U niet meer slaken kon; 't was mijne kunst,
Toen ik uw kreten hoorde, die den pijnboom
Deed gapen, u bevrijdde.

Ariel.

Meester, dank!

Prospero.

Als gij weer mort, splijt ik een eik, en klem
U in zijn knoestig ingewand, totdat ge
Twaalf winters weer hebt doorgehuild.

Ariel.

Vergiff'nis!
'k Wil vliegen op uw wenken en met lust
Mijn spookdienst doen.

Prospero.

Houd woord, en na twee dagen
Laat ik u vrij!

Ariel.

Daar spreekt mijn eed'le meester!
Wat moet ik doen? Zeg, wat! wat moet ik doen?

Prospero.

Ga, word in vorm een zeenimf; u ontware
Geen ander oog dan 't mijne; blijf onzichtbaar
Voor ieder ander. Ga, neem die gestalt'nis,
En kom zoo herwaarts; ga, en spoed u; vlieg!
(Ariel *af.*)
Ontwaak, mijn hart, ontwaak! gij sliept gerust;
Ontwaak!

Miranda.

Dat wonderbaar verhaal van u
Beving mij zoo.

Prospero.

Schud af dien slaap! En kom,
Wij gaan naar Caliban, mijn slaaf, die nooit
Ons vriendlijk antwoord geeft!

Miranda.

Dat is een booswicht;
Ik zie hem liever niet.

Prospero.

Toch kunnen wij
Hem niet ontberen; 't vuur maakt hij ons aan,
En haalt ons hout en doet veel and're dingen
Tot ons gerief. — Hier, slaaf! hier, Caliban!
Gij aardklomp, spreek!

Caliban *(achter het tooneel).*

Er is nog hout genoeg!

Prospero.

Kom hier, zeg ik; er is nog ander werk;
Komaan, gij schildpad! vlug!

(ARIEL *komt weder op, als waternimf.*)

Fraai luchtbeeld! Mijn bevallige Ariel, luister,
Hier, in uw oor!

Ariel.

Het zal geschieden, heer.

(ARIEL *af.*)

Prospero.

Gij giftig wezen, door den duivel zelf
Verwekt bij uw gevloekte moeder, kom!

(CALIBAN *komt op.*)

Caliban.

Dauw, zoo verpest als ooit mijn moeder van
Een vuil moeras met ravenveed'ren streek,
Vall' op u beiden! Een zuidwesterstorm
Bedekk' met booze blâren u geheel!

Prospero.

Hiervoor brengt deze nacht u kramp op kramp,
Beklemt u 't zijdewee; kabouters zullen
In 't holst der nacht, hun werktijd, al hun kunst
Op u beproeven; nepen zult gij voelen
Zoo dicht als honigcellen, maar veel feller
Dan bijensteken.

Caliban.

't Is mijn etenstijd.
Dit eiland, dat gij mij ontnaamt, is 't mijne
Door Sycorax, mijn moeder. Toen gij hier kwaamt,
Werd ik door u gestreeld, in eer gehouden;
Gij gaaft mij vruchtennat, hebt mij den naam
Van 't groote en 't kleine licht doen kennen, dat
Bij dag brandt en bij nacht; toen hield ik van u,
En wees u iedere eigenschap van 't eiland,

Zoutgroeven, bronnen, 't vruchtb're land en 't dorre.
Vervloekt, dat ik het deed! Al 't toovertuig
Van Sycorax, pad, tor en vleêrmuis plage u;
Want ik ben al wat ge onderdanen hebt,
Ik, eerst mijn eigen koning; en gij stalt
Mij hier in deze harde rots en sluit
De rest van 't eiland mij.

Prospero.

Gij leugenslaaf,
Die slagen voelt, geen goedheid! 'k Heb u, kreng,
Vol mensch'lijkheid verpleegd, en u gehuisvest
Hier in mijn kluis, totdat gij de eer mijns kinds
Te schennen zocht.

Caliban.

Oho! ho! ho! — ik wenschte, 't waar' gelukt!
Hadt gij 't mij niet belet, ik had dit eiland
Bevolkt met Calibans.

Prospero.

Verfoeib're slaaf,
Die niets wat goed is in u prenten laat,
Doch al wat boos is opneemt! Deernis had ik;
En schonk u met veel zorg de spraak, ik leerde
U ieder uur iets nieuws; toen gij, een wilde,
Uzelven niet begreept, en klanken uitstiet
Gelijk het stomste vee, gaf ik u woorden,
Zoodat ge u uiten kondt; doch, schoon gij leerdet,
Uw aard was al te laag om eed'ler wezens
Niet af te stooten; daarom sperde ik u,
En naar verdienste, in deze rots; gij hadt
Een erger lot verdiend dan een gevang'nis.

Caliban.

De spraak leerde ik van u, maar al het nut

Is, dat ik vloeken kan. Hale u de pest
Voor 't leeren van uw taal!

Prospero.

Weg, heksenwicht!
Haal hout; en, 'k raad u, spoedig, want er valt
Nog meer te doen! Gij schokt de schouders, booswicht?
Zoo gij nalatig of onwillig doet
Wat ik gelast, dan nijp ik u met krampen
En folter uw gebeente, dat uw brullen
Het wild gedierte sidd'ren doet.

Caliban.

O, spaar mij! —
(Ter zijde.) Ik moet het doen; zoo machtig is zijn kunst,
Dat Setebos, mijn moeders god, zou bukken,
Zou kruipen voor zijn voeten.

Prospero.

Weg nu, slaaf!
(Caliban *af.*)

(Ariel *komt terug, onzichtbaar, spelende en zingende.* Ferdinand *volgt hem.*)

Ariel *(zingt).*

„Komt hier aan dit gele strand,
Vlecht hand in hand;
Hebt ge elkaâr begroet, gekust,
De zee gesust,
Danst dan lustig, dart'lend, door;
Goede geesten, zingt het koor!
Hoor, hoor!"

(Geblaf van alle kanten.)

„Waf! Waf!"

Ariel.

„De hond slaat aan!"

(Geblaf van alle kanten.)
„Waf! Waf!"

Ariel.

„Hoor weder! hoor!
Daar kraait de schelle, trotsche haan!"

(Gekraai van alle kanten.)
„Kikeriki!"

Ferdinand.

Waar die muziek is? In de lucht? Op de aard? —
Nu zwijgt zij; — wis, een god van 't eiland is 't,
Die haar beveelt. Ik zat aan 't strand, en weende
Op nieuw om 't lot mijns koninklijken vaders;
Daar gleed zij tot mij over 't schuim der golven,
En deed haar woede en mijne smart bedaren
Door zoete melodie. 'k Ben die gevolgd,
Of eer, zij trok mij meê. Ze is nu gedaan. —
Neen, daar begint ze op nieuw.

Ariel *(zingt).*

„Vijf vadem diep uw vader rust,
Zijn gebeente werd koraal,
De oogen paarlen; ongebluscht
Is hun gloed; geen zegepraal
Viert verderf; uit ieder deel
Schept de zee een rijk juweel.
Nimfen luiden met gezang
Hem zijn uitvaart; hoor: ding, dang!"

(Klokgelui.)
„Ding, dang!"

Ferdinand.

Dit lied gewaagt van mijn verdronken vader. —
Dit is geen menschlijk doen; die toon behoort
Aan de aard niet toe. — Nu hoor ik 't boven mij!

Prospero (*tot* Miranda).

Hef uwer oogen wimpervoorhang op,
En zeg, wat gij ontwaart!

Miranda.

Wat is 't? een geest?
O hemel! Zie, hoe 't rondkijkt! Waarlijk, vader,
't Is heerlijk van gestalte, — en toch, een geest.

Prospero.

Neen, kind, het eet en drinkt en ziet en hoort
Geheel als wij. Die jong'ling, dien ge ontwaart,
Leed mede schipbreuk; en, misvormde droefnis,
Der schoonheid worm, hem niet, een bloeiend jonkman
Waar' hij te noemen. 't Missen van zijn vrienden
Doet hem hier dwalen.

Miranda.

Eerder noemde ik hem
Een godd'lijk wezen. Niets op aarde scheen
Mij ooit zoo edel.

Prospero *(ter zijde).*

't Gaat naar 's harten wensch. —
Geest, lieve geest, dit maakt u vrij, nog eer
Twee dagen om zijn.

Ferdinand.

Dit moet de godin zijn,
Wier wenk de lucht deed klinken! — O, verneme
Mijn smeeking, of gij op dit eiland woont,
En leer mij gunstig, wat ik hier moet doen,
Wat mijden moet; en nu, vervul mijn hoogste,
Schoon laatst gesproken wensch, of gij, o wonder,
Een jonkvrouw zijt of niet.

Miranda.

Geen wonder, heer,
Maar wis, een jonkvrouw.

Ferdinand.

Mijne taal, o hemel! —
Van wie haar spreken ben ik de eerste, ware ik
Slechts daar, waar zij gesproken wordt.

Prospero.

Gij de eerste?
Wat zoudt gij wezen, hoorde u Napels' koning?

Ferdinand.

Een wezen zooals nu, geheel verbaasd,
Dat gij van Napels' koning spreekt. Hij hoort mij;
En wee mij, dat hij 't doet; ik ben de koning,
Die met deze oogen, sinds geen ebbe kennend,
Den vorst, mijn vader, zag vergaan.

Miranda.

Helaas!

Ferdinand.

Met hem zijn stoet, den hertog van Milaan,
Diens eed'len zoon.

Prospero *(ter zijde).*

De hertog van Milaan
En zijn nog eed'ler dochter zouden 't u
Weerspreken, waar' 't reeds tijd. — Op 't eerst gezicht
Was blik met blik gewisseld; — teedere Ariel,
Dit maakt u vrij! — (*Tot* Ferdinand.) Een woord, mijn vriend, ik vrees
Dat gij uzelf te hoog verhieft! een woord!

Miranda.

Wat spreekt mijn vader daar zoo barsch? Dit is
De derde man, dien ik ooit zag, en de eerste,
Om wien ik zuchtte. Medelijden sture
Mijn vaders hart als 't mijne!

Ferdinand.

O, zijt ge een jonkvrouw,
En is uw hart nog vrij, dan maak ik u
Tot koningin van Napels!

Prospero.

Heer, een woord nog. —
(Ter zijde.) Zij zien elkaâr naar de oogen; doch ik
[stoor
Die snelle vaart; bij lichte zege schat men
Den prijs te licht. — (*Tot* Ferdinand.) Een woord nog:
[ik gelast u,
Dat gij mij volgt; gij matigt u een naam aan,
Die u niet toekomt, sluipt als een verspieder
Hier 't eiland rond, om het aan mij te ontrooven,
Wien 't toebehoort.

Ferdinand.

Neen, op mijn mannenwoord!

Miranda.

In zulk een tempel kan geen boosheid wonen;
Waar' 's Boozen huis zoo schoon, wat goed is trachtte
Met hem 't verblijf te deelen.

Prospero (*tot* Ferdinand).

Volg gij mij! —
(*Tot* Miranda.) Spreek hem niet voor; 't is een verra-
[der. — (*Tot* Ferdinand.) Kom!
Ik boei u hals en voeten aan elkaâr;
Zeewater zij uw drank, en uwe spijs
Stroommossels, droge wortels en de napjes,
Waar eikels in gewiegd zijn. Volg mij!

Ferdinand.

Neen;

I. 2. 447.

'k Weerstreef zulk een bejeeg'ning, tot mijn vijand
Zijn overmacht mij toont.

(Hij trekt zijn zwaard, doch blijft door betoovering onbeweeglijk.)

Miranda.

O, dierb're vader!
Veroordeel niet zoo ras; zijn aard is zacht,
Niet schrikverwekkend.

Prospero.

Wat! mij dunkt, de voet
Wil 't hoofd besturen! — Berg uw zwaard, verrader!
Gij dreigt, maar durft niet toeslaan; uw geweten
Is al te zeer bezwaard; geen vechtersstand!
Ontwaap'nen kan ik u met dezen staf,
Dat u het zwaard ontvalt.

Miranda.

Ik smeek u, vader!

Prospero.

Weg! hang mij niet aan 't lijf!

Miranda.

O, heb erbarmen!
Ik wil zijn borg zijn.

Prospero.

Zwijg! nog één woord meer,
En ik bekijf u, ja, ik haat u. Wat!
Gij voorspraak zijn van een bedrieger? Stil!
Gij waant zijn schoonheid onder mannen eenig,
En zaagt slechts hem en Caliban! Zottin!
Bij 't meerendeel is hij een Caliban,
Zij eng'len tegen hem!

Miranda.

Dan koos mijn hart
In need'righeid; een schoon'ren man te zien
Verlangt mijn eerzucht niet.

Prospero (*tot* Ferdinand).

Komaan, gehoorzaam!
Uw spieren keerden tot haar kindschheid weer,
En missen alle kracht.

Ferdinand.

Zoo is het waarlijk;
Mijn krachten zijn, als in een droom, gebonden.
Mijns vaders dood, de zwakte, die ik voel,
't Vergaan van al mijn vrienden, ja, het dreigen
Diens mans, die mij beheerscht, 't viele alles licht,
Kon ik slechts uit mijn kerker eenmaal daags
Die jonkvrouw zien; laat vrijheid alle hoeken
Der aard zich eig'nen, mij is 't ruim genoeg
In zulk een kerker.

Prospero *(ter zijde).*

Goed, het werkt. — (*Tot* Miranda.) Kom mede! —
(*Tot* Ariel.) Gij kweet u goed, mijn Ariel! — (*Tot* Fer-
[dinand.) Volg mij! —
(*Tot* Ariel.) Hoor thans uw verd're taak.
(*Hij spreekt zacht tot* Ariel.)

Miranda (*tot* Ferdinand).

Houd goeden moed!
Mijn vader, heer, is zachter van natuur,
Dan nu zijn taal verraadt; wat hij daar zeide,
Is ongewoon in hem.

Prospero (*tot* Ariel).

Vrij zult gij zijn,
Vrij als de bergwind is; maar dan ook stipt
Volbracht wat ik beveel!

Ariel.

Tot in 't geringste.

Prospero (*tot* Ferdinand).

Kom, volg mij! — (*Tot* Miranda.) Neen, geen voorspraak!
(Allen af.)

TWEEDE BEDRIJF.

EERSTE TOONEEL.

Een ander gedeelte van het eiland.

ALONZO, SEBASTIAAN, ANTONIO, GONZALO, ADRIAAN, FRANCISCO *en Anderen komen op.*

Gonzalo.

Ik bid u, opgeruimd, heer! gij hebt reden,
Als wij, tot blijdschap; immers, onze redding
Gaat ons verlies te boven. Wat ons leed deed,
Komt telkens voor; schier daag'lijks heeft een reeder,
Een schipper en een zeemansvrouw volkomen
Denzelfden grond tot klagen; doch dit wonder,
Dat wij behouden zijn, komt van millioenen
Slechts enk'len over; weeg dus wijs'lijk, heer,
Ons wee met onzen troost.

Alonzo.

Ik bid u, stil!

Sebastiaan.

Hij slikt den troost als koude soep.

Antonio.

De ziekentrooster laat hem zoo niet varen.

Sebastiaan.

Zie, hij windt het uurwerk van zijn vernuft op, zoo aanstonds zal het slaan.

Gonzalo.

Heer, —

Sebastiaan.

Eén; — tel maar.

Gonzalo.

Wordt ieder leed gevoed, dat ons bejegent,
Dan kost het hun, die 't voeden, —

Sebastiaan.

De vertering.

Gonzalo.

Ja juist, de tering; gij hebt het beter geraden, dan gijzelf wel dacht.

Sebastiaan.

En gij hebt het verstandiger opgenomen, dan ik verwacht had.

Gonzalo.

En dus, mijn vorst en heer, —

Antonio.

O foei, wat is hij kwistig met zijn tong!

Alonzo.

Ik bid u, laat mij.

Gonzalo.

Ik heb gedaan, heer, maar —

Sebastiaan.

Toch wil hij blijven praten.

Antonio.

Wie van beiden, wedt gij, begint het eerst te kraaien, hij of Adriaan?

Sebastiaan.

Ik zeg, de oude haan.

Antonio.

En ik, de jonge.

Sebastiaan.

Goed; waarom wedden wij?

Antonio.

Om een schaterlach.

Sebastiaan.

Top!

Adriaan.

Al schijnt dit eiland woest te zijn, —

Sebastiaan.

Ha, ha, ha! Daar hebt gij de betaling!

Adriaan.

En onbewoonbaar, ja, schier ontoegank'lijk, —

Sebastiaan.

Toch —

Adriaan.

Toch —

Antonio.

Dat kon wel niet wegblijven.

Adriaan.

Zoo moet het toch een fijne, teedere en aanlokkelijke temperantie hebben.

Antonio.

Temperantia was een aanlokkelijk heksjen.

Sebastiaan.

Ja, en teeder ook, zooals hij daar als een kenner opmerkte.

Adriaan.

De lucht ademt ons hier zeer lieflijk toe.

Sebastiaan.

Alsof zij longen had en wel bedorvene.

Antonio.

Of, alsof zij door een moeras werd geparfumeerd.

Gonzalo.

Hier is alles, wat voor het leven dienstig is.

Antonio.

Alles, ja, behalve levensmiddelen.

Sebastiaan.

Die zijn er weinig of niet.

Gonzalo.

Hoe frisch en welig ziet het gras er uit, hoe groen!

Antonio.

Inderdaad, de grond is vaal.

Sebastiaan.

Nu, met een tintjen van groen.

Antonio.

Hij heeft het niet ver mis.

Sebastiaan.

Neen, maar hij ziet de waarheid geheel en al voorbij.

Gonzalo.

Maar het wonderbare van de zaak is, ja schier geheel ongelooflijk, —

Sebastiaan.

Gelijk zoo menig erkend wonder.

Gonzalo.

Dat onze kleederen, die geheel in de zee gedrenkt waren, toch hun frischheid en glans behouden hebben, ja, door het zilte water eer nieuw geverfd zijn dan bevlekt.

Antonio.

Als slechts een van zijn zakken praten kon, zou die hem niet logenstraffen?

Sebastiaan.

Ja, of zijn bericht diefachtig opsteken.

Gonzalo.

Mij dunkt, dat onze kleederen nu even frisch zijn, als toen wij ze in Afrika het eerst aandeden bij het huwelijk van 's konings schoone dochter Claribella met den koning van Tunis.

Sebastiaan.

Het was een prettige trouwpartij en de thuisvaart is recht voorspoedig!

Adriaan.

Tunis is nooit te voren met zulk eene onvergelijkelijke koningin gezegend geweest.

Gonzalo.

Niet sinds den tijd van de weduwe Dido.

Antonio.

Weduwe? De drommel haal' dat! Hoe komt dat weduwe er bij? Weduwe Dido!

Sebastiaan.

Nu, al had hij er ook den weduwenaar Æneas bijgehaald! Goede God, wat trekt gij er het harnas over aan!

Adriaan.

Weduwe Dido, zegt gij? dat geeft mij na te denken; zij was van Carthago, niet van Tunis.

Gonzalo.

Dit Tunis, heer, was eens Carthago.

Adriaan.

Carthago?

Gonzalo.

Ik verzeker u, Carthago.

Antonio.

Zijn woord vermag meer dan Amphion's wonderharp.

Sebastiaan.

Hij heeft behalve den muur ook de huizen gebouwd.

Antonio.

Wat voor een onmogelijkheid zal hij den volgenden keer uithalen?

Sebastiaan.

Ik denk, dat hij dit eiland in zijn zak mee naar huis zal nemen en in plaats van een appel voor zijn jongen meebrengen.

Antonio.

En de pitten er van in zee zal zaaien, om meer eilanden voort te brengen.

Gonzalo.

Waarlijk?

Antonio.

Nu, bij gelegenheid meer.

Gonzalo.

Heer, wij waren er over aan het praten, dat onze kleederen er nu even frisch uitzien, als toen wij te Tunis waren bij het huwelijk uwer dochter, die er nu koningin is.

Antonio.

En wel de heerlijkste, die daar ooit geweest is.

Sebastiaan.

De weduwe Dido uitgezonderd, als ik u verzoeken mag.

Antonio.

O, de weduwe Dido; ja, ja, de weduwe Dido.

Gonzalo.

Is, heer, mijn gewaad niet even nieuw als op den eersten dag, dat ik het droeg? Ik meen, ten minste eenigermate?

Antonio.

Dat „eenigermate" werd te gelegener tijd daar opgevischt.

Gonzalo.

Toen ik 't bij 't huw'lijk uwer dochter droeg?

Alonzo.

Gij propt die woorden in mijn oor, al weigert
Mijn geest dit voedsel, O, hadde ik ginds nooit
Mijn dochter uitgehuwd, want op de thuisreis
Verloor ik mijnen zoon; en, naar ik acht,
Ook haar, die nu zoo ver is van Italië,
Dat ik haar nimmer weerzie. O, mijn erfzoon
Van Napels en Milaan! wat zeegedrocht
Heeft u verslonden?

Francisco.

Heer, hij leeft wellicht.
Ik zag, hoe hij de baren sloeg, wier rug
Hem dragen moest; hoe hij de waat'ren trad,
Wier aanval hij ter zij wierp; hoe hij moedig
Zijn borst den hooggezwollen golven bood;
Stout hief hij uit hun woest geklots het hoofd,
En roeide met zijn krachtige armen rustig
Naar de' oever, die, van ond'ren uitgehold,
Ter hulp zich over scheen te buigen; zeker,
Behouden kwam hij aan.

Alonzo.

Neen, hij verging.

Sebastiaan.

Heer, dit verlies hebt gij uzelf te danken;
Uw dochter hebt ge Europa niet gegund,
Maar liever aan een Afrikaan verloren;
't Is een verbanning, uit uw oog ten minste,
Dat wel dit leed beschreien mag.

Alonzo.

O, zwijg!

Sebastiaan.

Al knielend en op and're wijs bestormden
Wij allen u; zijzelf, het lieflijk wezen,
Zij zweefde tusschen volgzaamheid en afkeer,
Onzeker, welke schaal moest dalen. 'k Vrees,
Uw zoon ging ons verloren, voor altijd;
Milaan en Napels hebben thans meer weeuwen,
Dan wij haar ter vertroosting mannen brengen;
Gij draagt de schuld.

Alonzo.

En ook het zwaarst verlies.

Gonzalo.

Mijn prins Sebastiaan, wat gij waars daar zegt,
Mist zachtheid en den juisten tijd voor de uiting;
Gij schrijnt de wond, die gij verbinden moest.

Sebastiaan.

Zeer goed gezegd.

Antonio.

En op zijn chirurgijnsch!

Gonzalo.

Zijt gij omwolkt, dan is het voor ons allen
Slecht weder, heer.

Sebastiaan.

Slecht weder?

Antonio.

Ja, zeer slecht.

Gonzalo.

Ware op dit eiland, heer, een volk te planten, —

Antonio.

Hij zaaide er netels voor.

Sebastiaan.

Of malve of zuring.

Gonzalo.

En ware ik koning dan, wat zoude ik doen?

Sebastiaan.

U niet bedrinken, wijl de wijn ontbrak.

Gonzalo.

Bij 't reeg'len van mijn staat voerde ik een omkeer
Van alles in; geen enk'le soort van handel
Liet ik er toe, geen naam van eenig ambt;
Van wetenschap mocht niemand weten; rijkdom,
Noch dienstbaarheid, noch armoê zou er zijn,
Geen huur of erfpacht, grenssteen, land- noch wijnbouw,
Geen kennis van metaal, graan, wijn of olie,
Geen ambacht; alle mannen nietsdoend, allen;
De vrouwen ook, maar schuldeloos en rein;
Geen oppermacht; —

Sebastiaan.

En hij de koning toch!

Antonio.

Het laatste gedeelte van zijn staatsregeling vergeet het begin.

Gonzalo.

Natuur moest allen samen alles schenken,
En zonder moeite of zweet; verraad, bedrog,
Zwaard, piek of dolk, geschut of ander krijgstuig
Liet ik niet toe; van zelve moest natuur
In ruimte en overvloed mijn schuld'loos volk
Ter voeding alles leev'ren.

Sebastiaan.

Geen huw'lijk bij zijn onderdanen?

Antonio.

Neen, natuurlijk niet; allen leegloopers: lichtekooien en schelmen.

Gonzalo.

Zoo vlekk'loos, heer, zou mijn regeering zijn,
Dat zelfs de gouden eeuw er bij zou tanen.

Sebastiaan.

De hemel zegen' zijne majesteit!

Antonio.

Gonzalo leev'!

Gonzalo.

En, heer, hebt gij 't gevolgd?

Alonzo.

Ik bid u, stil; wat gij mij zegt, is niets.

Gonzalo.

Dit stem ik uw hoogheid van ganscher harte toe; en ik deed het alleen om dezen heeren gelegenheid te geven tot lachen, daar zij zulke prikkelbare en gevoelige longen hebben, dat zij altijd plegen te lachen om niets.

Antonio.

Wij lachten om uzelf.

Gonzalo.

Die in deze soort van dwaze zotternij werkelijk bij u niets ben; gaat dus gerust voort en lacht om niets.

Antonio.

Dat was daar een houw!

Sebastiaan.

Als het wapen maar niet vlak was neergekomen!

Gonzalo.

Gij zijt nog edellieden van het echte ras; gij waart in staat de maan uit haar baan te lichten, als zij er vijf weken onveranderd bleef.

(Ariel *komt op, onzichtbaar; een plechtige muziek laat zich hooren.*)

Sebastiaan.

Dat zouden wij zeker doen, om weer op de fakkelvogeljacht te kunnen gaan.

Antonio.

Nu, beste heer, word maar niet boos.

Gonzalo.

Neen, dit beloof ik u; ik zal mijn verstand niet zoo lichtvaardig op het spel zetten. — Wilt gij mij in slaap lachen, want ik voel mij recht loom?

Antonio.

Leg u te slapen en hoor naar ons.

(*Allen slapen in, behalve* Alonzo, Sebastiaan *en* Antonio.)

Alonzo.

Wat! alles slaapt reeds! O, dat ook mijn oogleên
Zich sloten en mijn denken sluim'ren deden!
Ik voel, zij vallen toe.

Sebastiaan.

Zoo sla, mijn vorst,
Het aanbod van den slaap niet af; die nadert
Tot kommer zelden, maar, wanneer hij 't doet,
Dan brengt hij troost.

Antonio.

Mijn vorst, wij willen beiden
U veilig hier behoeden als gij rust;
Wij waken.

Alonzo.

Dank! ik ben verbazend domm'lig.
(ALONZO *slaapt in.* — ARIEL *af.*)

Sebastiaan.

Wat vreemde loomheid is 't, die hen bevangt!

Antonio.

Het ligt wis aan de lucht.

Sebastiaan.

Doch waarom vallen
Onze oogen dan niet toe? Ik voel in 't minst
Geen slaap.

Antonio.

Noch ik; mijn geest is helder wakker.
Zij zakten, alsof 't afspraak was, ineen,
Als door een donderslag. Wat kon toch, eed'le
Sebastiaan, — o wat kon, — maar neen, niet meer; —
En toch, mij dunkt, ik zie op uw gelaat,
Wat gij moest zijn. U wenkt het oogenblik,
En mijn verbeeldingskracht ontwaart een kroon,
Die op het hoofd u daalt.

Sebastiaan.

Wat! zijt gij wakker?

Antonio.

Gij hoort mij dus niet spreken?

Sebastiaan.

Zeker; maar
't Zijn reed'nen van een slapend man; gij spreekt
Als in een droom. Wat hebt gij daar gezegd?
Dat is een vreemde rust, dat gij in slaap zijt
Met open oogen, spreekt, en staat, u roert,
En alles vast in slaap.

Antonio.

Sebastiaan, vorst,
Inslapen, sterven laat gij uw geluk,
Sluit de oogen, schoon gij waakt.

Sebastiaan.

Gij snurkt verstaanbaar;
Er ligt in uw gesnurk een zin.

Antonio.

Er is
Meer ernst in mij dan anders; neemt gij raad aan,
Dan zij 't bij u ook zoo; mijn raad doet u
Drievoudig grooter zijn.

Sebastiaan.

'k Ben stilstaand water.

Antonio.

Ik leer u wassen.

Sebastiaan.

Doe dit; ebben leert
Mij aangeboren traagheid.

Antonio.

O, indien
Gij wist, hoezeer uw spot mijn plan begunstigt,

Hoe gij, terwijl ge er u van schijnt te ontdoen,
Te meer het aanpast. Menschen toch, die ebben,
Geraken door hun eigen vrees of traagheid
Vaak aan den grond.

Sebastiaan.

Spreek voort, mijn vriend; de strakheid
Van oog en wang verkondigt, dat gij groot gaat
Van groote dingen, wier geboorte u angst
En zware weeën kost.

Antonio.

Verneem dan, heer:
Al heeft deze edelman met zwak geheugen, —
Dekt eens hem de aard, dan zal zijn heug'nis dra
Zijn weggevaagd, — den vorst schier overreed, —
Hij is een man van overreden, acht dit
Als zijn betrekking, — dat zijn zoon nog leeft,
't Is zoo onmoog'lijk dat hij niet verdronk,
Als dat die slaper zwemt.

Sebastiaan.

Ik heb geen hoop,
Dat hij niet is verdronken.

Antonio.

O, wat hoop
Wekt dit „Geen hoop" in u! Hier zonder hoop
Is elders hoop zoo hoog, dat eerzucht zelfs
Den blik niet verder werpt en twijfelt, of
Ginds meer te ontdekken valt. Dit stemt gij toe,
Dat Ferdinand verdronk?

Sebastiaan.

Gewis.

Antonio.

Zeg dan,
Wie Napels' troon nu 't naast is?

Sebastiaan.

Claribella.

Antonio.

De koningin van Tunis! onbereikbaar
Nu wonend, die van Napels niets kan hooren,
Tenzij de zon voor bode speel', — te traag
Is 't mannetje' uit de maan, — aleer een kin,
Nu pasgeboren, ruw en scheerbaar wordt, —
Zij, door wier echt de zee ons allen inzwolg,
Schoon ze enk'len weergaf, die zij daardoor wenkt
Een stuk te doen, waarvan 't gebeurde een voorspel,
Wat volgt ons beider rol is.

Sebastiaan.

Spreek! wat wilt gij?
Mijns broeders dochter, Tunis' koningin,
Ja, erft ook Napels; tusschen die twee landen
Is eenige afstand.

Antonio.

Zoo, dat voet bij voet
Te roepen schijnt; „Hoe kan ons Claribella
Terug naar Napels meten? Blijf in Tunis;
Sebastiaan wake!" — Stel, 't waar' dood, geen slaap,
Wat dezen thans beving, waar' 't voor hen erger
Dan nu? Voorwaar, er zijn er meer, die Napels
Zoo goed als die daar slaapt regeeren kunnen;
Raadsheeren, die met omhaal kunnen praten,
Zoo nood'loos als Gonzalo daar; ikzelf
Kon even wijs voor snappende ekster spelen.
Waart gij gezind als ik, wat rangverhooging
Bracht deze slaap u aan! Verstaat gij mij?

Sebastiaan.

Ik meen van ja.

Antonio.

En hoe begroet uw bijval
Dit u bereid geluk?

Sebastiaan.

Mij valt daar in,
Gij hebt uw' broeder Prospero verdrongen.

Antonio.

't Is waar; en zie, hoe mijn gewaad mij past,
Veel netter dan voorheen. Mijns broeders dienaars,
Voor dezen mijns gelijken, eeren thans
Met buigingen mijn wil.

Sebastiaan.

Doch uw geweten —?

Antonio.

Nu, heer, waar zit dat? Waar' 't een winterhiel,
Het drong mij muilen op; maar in mijn borst
Woont zulk een godheid niet; ja, stonden tusschen
Milaan en mij een twintigtal gewetens,
Zij stolden en ontdooiden, eer 't mij deerde!
Hier ligt, — niets meer dan de aard waarop hij ligt,
Waar' hij, wat hij nu schijnt, dus dood, — uw broeder,
Wien ik, met drie duim van dit willig staal,
Een eeuw'ge rust kan schenken, terwijl gij, —
Aldus, — voor altijd de oogen sluiten kunt
Aan dezen grijskop, vriend Voorzichtig, die
Ons doen niet meer zou wraken. Al die and'ren, —
Gij lokt en wint hen, als met melk een kat;
Bepalen wij het uur voor eenig werk,
Zij melden ons: „'t Is tijd."

Sebastiaan.

Uw voorbeeld, vriend,
Wijz' mij den weg; hebt gij Milaan verworven,

Ik win mij Napels. Trek uw zwaard; één stoot
Ontslaat u van uw schatting, en gij hebt
Den koning, mij, tot vriend.

Antonio.

Trek dan met mij;
En hef ik 't zwaard, doe desgelijks, en maak
Gonzalo stom.

Sebastiaan.

O! nog een enkel woord!
(Zij spreken zacht met elkander.)

(Muziek. Ariel *komt weder op, onzichtbaar.)*

Ariel.

Mijns meesters kunst heeft het gevaar voorzien,
Dat u, zijn vriend, bedreigt; mijn zending is, —
Zijn plan zou anders falen, — hen te redden.
(Hij zingt aan Gonzalo's *oor.)*
„Slaapt gij? Wakker is 't verraad;
't Waart hier; weet, dat euveldaad
U dreigend naakt.
Is nog iets u 't leven waard,
Springt dan op, de hand aan 't zwaard;
Ontwaakt! ontwaakt!"

Antonio *(tot* Sebastiaan).

Nu beiden ras aan 't werk!

Gonzalo.

Gij, goede geesten,
Beschermt den koning!
(Allen ontwaken.)

Alonzo.

Wat gebeurt daar? Op!
Op, allen op! Waartoe het zwaard getrokken?
Waarom die strakke blikken?

Gonzalo.

Spreekt! wat is er?

Sebastiaan.

Wij stonden hier en waakten voor uw rust,
Daar klonk eensklaps een diep gebrul van stieren
Of leeuwen eer; het heeft u niet gewekt?
Het dreunt mij nog in 't oor.

Alonzo.

'k Heb niets gehoord.

Antonio.

't Was een gedruisch om monsters te doen rillen,
Om de aarde te doen beven; 't was een brullen
Als van een leeuwenkudde.

Alonzo.

Hoordet gij het,
Gonzalo?

Gonzalo.

Op mijn eer, 'k vernam gegons,
Een wondervreemd gesuis, heer, dat mij wekte.
Ik schudde en riep u, heer; en toen ik opkeek,
Zag ik hun zwaarden bloot. — Er was geraas,
Dit blijkt; en daarom, laat ons waakzaam zijn,
Of gaan wij hier vandaan. Maar 't zwaard getrokken!

Alonzo.

Van hier, ja! weer mijn armen zoon gezocht!

Gonzalo.

De hemel moog' hem hoeden voor die beesten!
Want op het eiland is hij zeker.

Alonzo.

Komt!

(De Koning *en zijn Gevolg af.)*

Ariel.

Mijn meester hoor', hoe ik mij vlijtig toon;
Ga, koning, zoek in veiligheid uw zoon!

(Ariel *af.*)

TWEEDE TOONEEL.

Een ander gedeelte van het eiland.

Caliban *komt op, met een vracht hout. Men hoort donderslagen.*

Caliban.

Valle ied're pestwalm, dien de zon uit poel,
Moeras of kolken zuigt, op Prospero,
En maak' hem stukswijs ziek! Al hooren mij
Zijn geesten, 'k vloek hem toch. Zij zullen mij
Niet steken, als kabouters plagen, mij
Niet slepen door den drek, niet in het donker
Door licht doen dwalen, als hij 't niet beveelt.
Maar toch, hij hitst om ieder niets hen aan,
Als apen soms, die blikketandend schreeuwen
En dan mij bijten; soms als egels, die
Zich rollen in mijn weg, en dan hun stekels
Opzetten, dat mijn naakte voet zich spietst;
Soms ook omsling'ren adders mij en sissen
Mij met hun dubb'le tongen dol. — O, zie!

(Trinculo *komt op.*)

Daar komt een geest van hem en wil mij folt'ren,
Wijl ik te traag het hout breng! 'k Val plat neer;
Misschien, dat hij mij niet bespeurt.

Trinculo.

Hier is geen kreupelhout, geen struik zelfs om tegen het weer iets te beschermen en daar wordt weer een nieuwe storm gebrouwen; ik hoor hem al fluiten in den wind; die zwarte wolk daar, die groote, ziet er uit als een smerige wijnzak, die zijn sop wil uitstorten. Als het opnieuw zoo gaat donderen als daar straks, dan weet ik niet, waar ik mijn kop moet bergen; die wolk daar kan niet anders dan met bakken van den hemel gieten. — Wat is dat daar? Een mensch of een visch? Dood of levend? Een visch; hij ruikt als een visch; een erg ouderwetsche vischlucht, zoo iets van labberdaan, maar niet van de frischte. Een wonderlijke visch! Was ik nu, zooals laatst, in Engeland, en had ik er dien visch, al was het ook maar geschilderd, geen zondagsgek, die er geen stuk zilver voor gaf, daar zou dit monster iemand een man in bonis maken; daar maakt ieder vreemd gedierte zijn man. Al hebben zij geen duit over om een lammen bedelaar te helpen, zij gooien er tien weg om een dooden Indiaan te zien. — Beenen als een mensch! en vinnen als armen! En warm, bij mijn ziel! Ik geef mijn meening op; dit is geen visch, maar een eilander, die daar juist door een donderbeitel geraakt is. *(Een donderslag.)* O wee! daar is het onweer van voren af aan; het best is, dat ik onder zijn ruime pij kruip; er is geen ander afdak hieromtrent; de nood brengt een mensch al bij vreemde slaapkameraden. Hier wil ik mij in hullen, tot de droesem van het onweer is uitgegoten.

(Stefano *komt op, zingend, en met een flesch in de hand.*)

Stefano.

„Ik wil niet meer naar zee, naar zee,
Wil sterven hier aan wal;" —

Dat is een allerellendigste deun, goed om bij een begrafenis te zingen. Kom, hier is mijn troost.

(Hij drinkt.)

„De schipper, de zwabber, de bootsman en ik,
De konstabel en zijn maat,
Wij hadden in Miet en Margrietjen wel schik,
Maar geen een was gebrand op Kaat;
Want die heeft een tong als een tang
En zij bijt een matroos toe: „Vent, hang!"
Zij houdt van de lucht niet van pik of van teer,
Waar zij jeuk heeft, daar krabt haar een snijder nog eer;
Komt, jongens, naar zee, en zij hang'."

Ook al een ellendige deun; maar hier is mijn troost.

(Hij drinkt.)

Caliban.

Pijnig mij niet! O!

Stefano.

Wat is dat? Zijn hier duivels? Wilt gij ons poetsen spelen met wilden en Indianen? Wat! ik ben het verdrinken niet ontloopen, om nu bang te wezen voor je vier beenen; want ze hebben gezegd: „De wakkerste kerel, die ooit op vier beenen geloopen heeft, kan hem de plaat niet laten poetsen"; — en dat zullen ze blijven zeggen, zoolang Stefano adem in zijn neusgaten heeft.

Caliban.

De geest pijnigt mij, o!

Stefano.

Dit is het een of ander monster van het eiland met vier pooten, dat, zoo het schijnt, de koorts heeft gekregen. Maar waar, voor den duivel heeft hij onze taal geleerd? Ik wil hem een kleine hartversterking geven, al was het daarom alleen; als ik hem weer beter kan krijgen en hem tam kan maken, en met hem naar Napels

komen, dan is hij een geschenk voor den grootsten keizer, die ooit op kalfsleer geloopen heeft.

Caliban.

O, ik bid u, pijnig mij niet; ik zal mijn hout vlugger naar huis brengen.

Stefano.

Hij is in de hitte van de koorts en zijn praat is niet van de verstandigste. Hij zal wat uit mijn flesch hebben; als hij nog nooit te voren wijn gedronken heeft, dan zal hem dat de koorts wel verdrijven. Als ik hem kan opknappen en tam kan krijgen, zal ik niet te veel voor hem nemen; maar wie hem krijgt, zal voor hem betalen en goed ook.

Caliban.

Gij doet mij tot nog toe weinig kwaad; maar dat komt wel, ik zie het aan uw beven; Prospero is al bij u aan het werk.

Stefano.

Kom hier; den mond open; hier is iets, dat je zal laten praten, meerkat. Den mond open! dit zal je sidderen wegsidderen, dat kan ik je zeggen, en goed ook; je weet niet, wie je vriend is; spalk je kinnebakken open.

(Hij geeft hem te drinken.)

Trinculo.

Die stem moet ik kennen! Dat moet wezen, — maar die is verdronken en dit zijn duivels. O bewaar mij!

Stefano.

Vier beenen en twee stemmen! een allerkostelijkst monster. Zijn voorstem dient zeker om goed te spreken van zijn vriend, zijn achterstem voor achterklap en laster. Ik wil hem van zijn koorts afhelpen, al zou het al den

wijn uit mijn flesch kosten. (CALIBAN *drinkt nog steeds.*) Kom, — amen! ik wil ook wat in je anderen mond gieten.

Trinculo.

Stefano!

Stefano.

Roept daar je andere mond mij bij mijn naam? Genade! genade! Dit is geen monster, maar een duivel! Ik wil wegloopen; ik heb geen langen lepel.

Trinculo.

Stefano! — Ben je Stefano, zoo raak mij aan en spreek tot mij, want ik ben Trinculo; — wees niet bang, — je goede vriend Trinculo.

Stefano.

Ben je Trinculo, kom dan voor den dag. Ik zal je bij de dunste beenen trekken; als Trinculo's beenen er bij zijn, moeten het deze wezen.

(TRINCULO *komt te voorschijn.*)

Waarachtig, je bent Trinculo zelf. Hoe ben je er toe gekomen, de stoelgang van dit maankalf te zijn. Kan het Trinculo's leggen?

Trinculo.

Ik dacht, dat het door den donder doodgeslagen was. — Maar ben je wezenlijk niet verdronken, Stefano? *(Hij draait hem om en bekijkt hem van alle zijden.)* Nu heb ik hoop, dat je niet verdronken bent. Is het onweer overgewaaid? Ik kroop onder de pij van dit doode maankalf uit angst voor het onweer. En ben je wezenlijk nog in leven, Stefano? O Stefano, twee Napolitanen gered?

Stefano.

Ik bid je, draai mij niet zoo in de rondte; daar is mijn maag niet op gemaakt.

Caliban *(ter zijde).*

Wat fraaie wezens, zoo 't geen spoken zijn!
Dat is een heerlijk god, met hemeldrank!
Voor hem buig ik de knie.

Stefano.

Hoe ben je het ontsnapt? hoe ben je hier gekomen? Zweer mij bij deze flesch, hoe je hier gekomen bent! Ik redde mij op een vat wijn, dat de matrozen over boord geworpen hadden; ja, bij deze flesch! die ikzelf, sinds ik aan strand geworpen ben, met mijn eigen handen van boomschors gemaakt heb.

Caliban.

Ik wil op die flesch zweren, dat ik uw trouwe onderdaan zal zijn, want dit is geen aardsche drank.

Stefano (*tot* Trinculo, *hem de flesch toereikende*).

Hier; zweer, hoe je het ontkomen zijt.

Trinculo.

Naar land gezwommen, man, als een eend; ik kan zwemmen als een eend, dat zweer ik.

Stefano.

Nu, kus het boek. Maar al kun je zwemmen als een eend, je hebt toch nog meer van een gans.

Trinculo *(drinkt).*

O, Stefano, heb je hier nog meer van?

Stefano.

Het heele vat, man; mijn kelder is in een rots aan den zeekant; daar heb ik mijn wijn verborgen. Hoe is het, maankalf, hoe gaat het met de koorts?

Caliban.

Gij zijt gevallen uit den hemel, niet?

Stefano.

Uit de maan; ik verzeker het je; ik was indertijd de man in de maan.

Caliban.

Ik zag u daar en bid u aan; men wees mij
Er vaak uzelf, uw hond en takkenbos.

Stefano.

Komaan, bezweer dat; kus het boek; ik zal het zoo dadelijk van nieuwen inhoud voorzien; zweer!

Trinculo.

Bij het daglicht, dat is een recht onnoozel monster! — En ik er bang voor wezen! — Een doorzwak monster! — De man in de maan! — Een armzalig, lichtgeloovig monster! — Dat is een goede teug, monster, op mijn woord.

Caliban.

Ik wijs u elke vruchtb're plek van 't eiland,
En kus uw voet. Ik bid u, wees mijn god!

Trinculo.

Bij den hemel, een recht arglistig en beschonken monster! als zijn god slaapt, zal hij hem zijn flesch ontstelen.

Caliban.

Ik kus uw voet en zweer u: 'k ben uw knecht.

Stefano.

Welnu dan, op uw knie en zweer.

Trinculo.

Ik lach mij dood om dit hondskoppig monster! Een echt gemeen monster; ik zou lust krijgen om het te ranselen, —

Stefano.

Kom, kus!

Trinculo.

Als het arme monster niet zoo dronken was. Een afschuwelijk monster!

Caliban.

De beste bronnen wijs ik u, pluk bessen,
Ik vang u visch en haal u hout genoeg.
Verrott' de dwing'land, dien ik dienen moet!
Ik breng geen tak hem meer, maar blijf bij u,
Gij wonderman!

Trinculo.

Een allerbespottelijkst monster; een wonder te maken van een armzaligen dronkaard!

Caliban.

Ik bid u, volgt mij; 'k wijs u appelboomen,
Graaf met mijn lange nagels akers uit,
Toon u een meerkolsnest, en leer u ook
De vlugge meerkat strikken. breng u verder
Bij dichte haaz'laars, en ik haal u soms
Nestmeeuwen van de rots; komt, gaat gij mede?

Stefano.

Komaan dan, wijs den weg, zonder meer praatjes. — Trinculo, nu de koning en heel ons verder gezelschap verdronken is, willen wij het eiland in bezit nemen. — Hier, draag mijn flesch. — Vriend Trinculo, wij zullen haar aanstonds weer vullen.

Caliban *(beschonken zingende).*

„Vaar, meester, wel, vaarwel, vaarwel!"

Trinculo.

Een brullend monster, een dronken monster!

Caliban *(zingt).*

„Nooit vang ik u meer een visch,
Ik haal geen hout u
Meer uit het woud nu,
Wasch geen bord of schuur geen disch;
'Ban, 'Ban, Ca — Caliban,
Heeft een nieuwen baas, — is een ander man!"

Vrijheid, hoezee! hoezee, vrijheid! vrijheid! hoezee, vrijheid!

Stefano.

Mooi, wakker monster! Wijs den weg!

(Allen af.)

DERDE BEDRIJF.

EERSTE TOONEEL.

Voor de kluis van PROSPERO.

FERDINAND *komt op, een blok hout dragend.*

Ferdinand.

Vermaken zijn er, die vermoeien, 't zwoegen
Verhoogt den lust er van; soms wordt verneed'ring
Met eer verduurd en voert ook het geringste
Tot heerlijke uitkomst. Deze slaventaak
Waar' me even drukkend als verfoeilijk, zoo
Niet zij, wie 'k dien, het doode mij bezielde,
Mijn zwoegen vreugd deed worden. O, zij is
Tienmalen zachter dan haar vader norsch;
Die is de hardheid zelf. Zijn scherp gebod is,
Dat ik van deze blokken menig duizend
Verstaap'len moet; mijn lief'lijke gebiedster
Weent, als zij mij ziet sloven; zulk een man
Deed, zegt ze, nooit zulk slavenwerk. 'k Vergeet dit,
Daar 't lieflijkst denken mij bij de' arbeid streelt,
En meer, hoe meer ik werk.

(MIRANDA *komt op, alsook, op een afstand,* PROSPERO.)

Miranda.

Ach, ik bid u,
Slaaf gij niet zoo; ik wenschte, dat het onweêr
Dit hout verbrand had, dat gij staap'len moet!
Kom, leg dit neer en rust eens! Als dit brandt,
Zal 't weenen, wijl 't u hijgen deed. Mijn vader
Is in zijn studie; neem wat rust; het duurt
Wel drie uur, tot hij keert.

Ferdinand.

Gebiedster, dierb're,
De zon zal onder wezen, eer 'k mijn taak
Voleind kan hebben.

Miranda.

Zet u, bid ik, neder;
Ik draag terwijl uw blokken. Geef mij dit;
Ik breng het naar de mijt.

Ferdinand.

Neen, heerlijk wezen;
Mijn pezen moesten springen en mijn rug
Gekraakt zijn, eer ik u dien smaad liet dragen,
Terwijl ik nietsdoend toezag.

Miranda.

't Paste mij
Zoo goed als u; en mij zou 't lichter vallen,
Want ik breng goeden wil mee bij het werk,
Gij tegenzin.

Prospero *(ter zijde).*

Arm schaap! gij hebt het weg;
Uw komst hier is 't bewijs.

Miranda.

Gij ziet vermoeid.

Ferdinand.

Neen, mijn gebiedster; 't is mij frissche morgen,
Zijt gij des avonds bij mij. Doch ik smeek u, —
In mijn gebeden wil ik u gedenken! —
Hoe is uw naam?

Miranda.

Miranda; — o, mijn vader,
Dit breekt uw wet!

Ferdinand.

Bewonderde Miranda!
Gij, toppunt van bewond'ring, alles waard,
Wat de aarde 't hoogste stelt! O, meen'ge jonkvrouw
Zag ik met welgevallen; meermaal sloeg
Haar zoete spraak mijn al te aandachtig oor
In zachte boei; door weder and're gaven
Bekoorden and'ren mij; doch geen beminde ik
Zoo innig, dat niet de een of and're feil
Strijd voerde met haar hoogste lieflijkheid,
Die zonder kracht deed zijn; doch gij, o gij,
Zoo zonder wedergâ volmaakt, vereent
Het schoonst van alle wezens saâm!

Miranda.

Ik ken
Geen enk'le van mijn kunne; van geen vrouw
Heugt mij 't gelaat, dan door mijn spiegel 't mijne;
Van ware mannen zag ik u slechts, vriend,
En mijnen vader; onbewust bleef mij,
Hoe elders menschen zijn, maar, bij 't juweel
Mijns bruidsschats, mijne zedigheid, ik wensch
Geen metgezel voor 't leven mij dan u;
Verbeelding kan mij geen gestalte scheppen,
Die nevens u beminnenswaard is. Doch
Ik snap te vrij, vergetend, wat mijn vader
Uitdrukk'lijk mij gebood.

Ferdinand.

Ik ben van afkomst
Een prins, Miranda, thans, ik vrees 't, een koning; —
Waar' dit zoo niet! — en ik verdroeg zoo min
Deez' brandhoutslavernij, als dat een vlieg
Mijn mond een steek geeft. — Hoor mijn ziele spreken:
Van de' oogwenk af, dat ik u zag, heeft zich
Mijn hart uw dienst gewijd; daar leeft het in,
Maakt mij tot dienstknecht, en om uwentwil
Ben ik deez' blokkenslaaf.

Miranda.

Bemint gij mij?

Ferdinand.

O hemel! aard! getuigt van dit mijn woord,
En kroont, wat ik bezweer, met heerlijke uitkomst,
Indien ik waarheid spreek; zoo niet, verkeert
Dan tot verderf al wat me ooit heil verkondt!
Ver boven alles, wat de wereld heeft,
Bemin, schat, eer ik u!

Miranda.

Ik ben recht dwaas
Te weenen in mijn vreugde.

Prospero *(ter zijde)*.

Schoon ontmoeten
Van twee zoo schoone harten! Sproei' de hemel
Zijn gunst op wat bij hen ontkiemt!

Ferdinand.

Wat weent gij?

Miranda.

Om mijn geringheid, die niet aan durft bieden,
Wat ik te geven wensch, veel min durft nemen,
Waar ik ter dood naar smacht. Doch dit is beuz'len;

Hoe meer 't zich te verbergen tracht, te meer
Treedt heel de grootte in 't licht. Wijk, bloode sluwheid!
Wees gij mijn tolk, oprechte, heilige onschuld!
Aanvaardt gij mij, ik ben uw vrouw; zoo niet,
Dan sterf ik als uw maagd; gij kunt mij weig'ren
Als gezellinne, maar ik blijf uw dienstmaagd,
Vergund of niet.

Ferdinand.

Geliefde, mijn gebiedster!
En ik, aldus, uw knecht!

(Hij kust haar eerbiedig de hand.)

Miranda.

Mijn gade dus?

Ferdinand.

Ja, zóo van heeler harte, als knechtschap ooit
Naar vrijheid smacht; hier is mijn hand.

Miranda.

En hier
De mijne, en ook mijn hart; vaarwel! tot over
Een klein half uur!

Ferdinand.

Wel duizend-duizendmaal!

(Ferdinand *en* Miranda *af.*)

Prospero.

Zoo óverblijde als zij kan ik niet wezen;
Hen grijpt het plots'ling aan, maar toch, ook mij
Kon niets meer welkom zijn. Thans naar mijn boek;
Want vóor den tijd van 't avondmaal is veel
Noodzaak'lijks te verrichten.

(Prospero *af.*)

TWEEDE TOONEEL.

Een ander gedeelte van het eiland.

CALIBAN *komt op, met een flesch, gevolgd door* STEFANO *en* TRINCULO.

Stefano.

Spreek daar niet van; — als het vat leeg is, gaan wij water drinken, vroeger geen drup; daarom moed gevat, er op los! — Onderdaan-monster, drink mij toe!

Trinculo.

Onderdaan-monster? Een dwaas eiland! Er zouden er maar vijf op dit eiland zijn; wij zijn er drie van; als die andere twee niet beter bij zinnen zijn dan wij, dan waggelt de geheele staat.

Stefano.

Drink, onderdaan-monster, als ik het je zeg; je oogen zitten je recht diep in je kop.

Trinculo.

Waar zouden zij anders zitten? Hij zou waarachtig een prachtig monster wezen als zij hem in den staart zaten.

Stefano.

Mijn monster-kerel heeft zijn tong in wijn verdronken; wat mij betreft, mij kan zelfs de zee niet verdrinken; ik zwom, eer ik aan land kon komen, vijf-en-dertig mijlen, af en aan, zoo waar als de zon schijnt. — Gij zult mijn luitenant zijn, monster, of drager van mijn standert.

Trinculo.

Je luitenant, alsjeblieft; een staandert is hij niet.

Stefano.

Wij willen niet loopen, sinjeur monster.

Trinculo.

Zelfs in het geheel niet gaan; maar gij zult liggen als honden en geen woord kikken.

Stefano.

Maankalf, laat toch eens van je leven je geluid hooren, als je een echt maankalf bent.

Caliban.

Hoe vaart uw hoogheid? Laat me uw schoenen likken! Hem dien ik niet; hij heeft geen hart in 't lijf.

Trinculo.

Je liegt, allerdomst monster! ik ben in staat, een rakker bij den kraag te pakken! Spreek, gij verliederlijkte visch, was er ooit ter wereld een man laf, die zooveel wijn had gedronken als ik vandaag? Wil je hier een monsterachtige leugen vertellen, jij, die maar half visch en half monster bent?

Caliban.

Zie, hij bespot mij; laat gij 't toe, mijn vorst?

Trinculo.

Vorst, zeide hij! — Hoe kan een monster zulk een onnoozel wicht zijn?

Caliban.

Kijk, kijk, alweêr! Ik bid u, bijt hem dood!

Stefano.

Trinculo, houû je lange tong in rust! Als je oproerig wordt, zal de eerste de beste boom.... Het arme monster is mijn onderdaan, en zal op geen onwaardige manier bejegend worden.

Caliban.

Ik dank u, hoogedel heer. Behaagt het u, nog eens te luisteren naar het verzoek, dat ik u gedaan heb?

Stefano.

Zeker wil ik dat; kniel neder en herhaal het; ik zal blijven staan en Trinculo ook.

(Ariel *komt op, onzichtbaar.*)

Caliban.

Zooals ik u vroeger zeide, ik ben onderdaan van een tyran, een toovenaar, die mij door zijn list dit eiland afhandig gemaakt heeft.

Ariel.

Gij liegt.

Caliban (*tot* Trinculo).

Gij liegt, gij potsenmakende aap!
O, dat mijn dapp're heer u om wou brengen!
Wat! ik lieg niet.

Stefano.

Trinculo, als je hem nog eens in zijn verhaal stoort, bij deze vuist, dan zal ik eenige van je tanden hier zaaien.

Trinculo.

Wel, ik heb niets gezegd.

Stefano.

Stil nu, geen woord meer! — (*Tot* Caliban.) Ga voort.

Caliban.

Ik zeg, door tooverkunst kreeg hij dit eiland;
Mij nam hij 't af; indien uw grootheid wraak
Op hem wil nemen, — want, ik weet, gij durft,
Maar hier dit schepsel niet, —

Stefano.

Ja, dat is zeker.

Caliban.

Zult gij er heer van zijn en ik uw dienaar.

Stefano.

Maar hoe moet dit aangelegd worden? Kun je hem in mijne handen leveren?

Caliban.

Ja ja, mijn vorst, in slaap zal ik hem leev'ren;
Zoodat ge een nagel hem door 't hoofd kunt slaan.

Ariel.

Gij liegt; dit kunt ge niet.

Caliban.

Wat bonte nar is dit! Geplekte zotskap!
Ik smeek uw grootheid, geef hem duchtig slaâg,
En neem zijn flesch hem af; is hij die kwijt,
Dan mag hij pekel drinken, want ik wijs hem
De frissche bronnen niet.

Stefano.

Trinculo, loop niet verder in het gevaar; val het monster nog eens met een enkel woord in de rede, en ik wijs aan mijn genade de deur en beuk je als stokvisch.

Trinculo.

Wel, wat deed ik dan? Ik heb niets gedaan. Ik ga wat verder af.

Stefano.

Heb je niet gezegd, dat hij loog?

Ariel.

Gij liegt.

Stefano.

Wat! lieg ik? Pak aan dan. (*Hij slaat* Trinculo.) Als dit je smaakt, moet je mij maar weer eens iets heeten liegen.

Trinculo.

Ik heb je niets heeten liegen. — Heb jij je verstand verloren, zoowel als je gehoor? — Vloek op je flesch! Dat komt van den wijn en van dat drinken! — Haal' de pest je monster en de duivel je vingers!

Caliban.

Ha, ha, ha!

Stefano.

Nu verder met je verhaal. — (*Tot* Trinculo.) Ga wat verder weg, bid ik je.

Caliban.

Sla hem ter deeg; op 't oogenblik geef ik
Hem mee zijn deel.

Stefano (*tot* Trinculo).

Sta verder weg! — (*Tot* Caliban.) Ga voort!

Caliban.

Ik heb u reeds gezegd, hij doet gewoonlijk
Een middagslaapjen; rooft gij dan zijn boeken,
Dan kunt gij 't brein hem plett'ren, met een blok
Zijn schedel inslaan, met een paal hem spietsen,
Of met een mes hem kelen. Maar bedenkt,
Dat ge eerst zijn boeken kaapt, want zonder die
Is hij zoo dom als ik, en dan gehoorzaamt
Geen enk'le geest hem, want zij haten allen
Hem even diep als ik. Verbrandt zijn boeken!
Hij heeft fraai huisgerief, zooals hij 't noemt,
Om, heeft hij eens een huis, het rijk te meub'len;
Maar zeker, 't meest opmerkenswaardig is

De schoonheid van zijn dochter; hij noemt zelf
Haar weêrgâloos; 'k heb nooit een vrouw gezien
Dan mijne moeder Sycorax en haar;
Doch zij gaat Sycorax zoover te boven,
Als 't grootste 't kleinste doet.

Stefano.

Is zij zoo mooi?

Caliban.

Ja waarlijk, heer, zij zoude uw bed wel passen
En baarde u wakker kroost.

Stefano.

Monster, ik wil dien kerel dooden; zijn dochter en ik zullen koning en koningin wezen, — God behoede onze majesteiten! — en Trinculo en jij zult onderkoningen zijn. — Bevalt het plan je, Trinculo?

Trinculo.

Uitmuntend.

Stefano.

Geef mij de hand; het spijt mij, dat ik je geslagen heb, maar, zoo lang als je leeft, houd je tong in bedwang.

Caliban.

Geen half uur duurt het, of hij slaapt; gij zijt
Bereid hem om te brengen?

Stefano.

Op mijn eer.

Ariel *(ter zijde).*

Dit boodschap ik mijn meester.

Caliban.

Gij maakt mij vroolijk; vol van vreugd ben ik;
Komt, laat ons juub'len! Wilt gij 't lied nog eens
Mij zingen, dat gij mij geleerd hebt?

Stefano.

Op je verzoek, monster, wil ik het doen, alles doen. Kom, Trinculo, laat ons zingen.

(Hij zingt.)

„Bespot z' en bedot ze; bedot z' en bespot ze;
Gedachten zijn vrij!"

Caliban.

Dat is de wijs niet.

(Ariel *speelt de wijs op tamboerijn en fluit.*)

Stefano.

Wat is dat daar?

Trinculo.

Dat is de wijs van ons lied, gespeeld door het afbeeldsel van Niemand.

Stefano.

Zijt gij een mensch, toon u dan in uw ware gedaante; zijt gij een duivel, neem er dan een, zooals gij goedvindt.

Trinculo.

O, vergeef mij mijn schulden!

Stefano.

Die sterft, betaalt al zijn schulden; — ik tart u! Wees ons genadig, o hemel!

Caliban.

Zijt gij bevreesd?

Stefano.

Neen, monster, ik niet.

Caliban.

Weest niet bevreesd; het eiland is vol klanken,
Muziek en zoet geluid, dat streelt, niet schaadt.
Soms ruischen duizend heldere instrumenten
Mij in het oor; soms stemmen, die, ware ik

Na langen slaap ontwaakt, op nieuw in slaap
Mij zouden zingen; dàn is 't m' in den droom,
Als oop'nen zich de wolken, schatten toonend,
Die op mij willen dalen, zoodat ik
Ontwakend schrei en voort te droomen wensch.

Stefano.

Dat zal een prachtig koninkrijk voor mij zijn, waar ik mijn muziek voor niet zal hebben.

Caliban.

Als Prospero van kant is.

Stefano.

Dat zal zoo dadelijk gebeuren, ik weet je geschiedenis nog wel.

Trinculo.

Het geluid verwijdert zich; laten wij het volgen, en dan aan ons werk.

Stefano.

Ga voor, monster, wij zullen volgen. — Ik wilde dien trommelslager wel eens zien; hij slaat er wakker op los.

Trinculo.

Wil je komen? ik volg, Stefano.

(Allen af.)

DERDE TOONEEL.

Een ander gedeelte van het eiland.

Alonzo, Sebastiaan, Antonio, Gonzalo, Adriaan, Francisco *en Anderen komen op.*

Gonzalo.

Bij onze Lieve Vrouwe, ik kan niet verder;
Mijn oude botten doen mij pijn; recht, krom,

In 't rond, een doolhof is de weg! Veroorloof,
Ik moet eens rusten.

Alonzo.

'k Wil 't gelooven, oude,
Mijzelven grijpt vermoeinis ook zoo aan,
Dat ik bijna bezwijm. Zit neer en rust.
Hier zeg ik mijne hoop vaarwel, ik duld
Haar vleitaal langer niet; hij is verdronken;
Vergeefsch is al ons zoeken op het land;
De zee belacht onze angst. — 't Zij, weg is weg!

Antonio (*ter zijde tot* Sebastiaan).

Ik ben verheugd, dat al zijn hoop vervloog.
Geef niet het plan, waartoe gij vast besloot,
Om één mislukking op.

Sebastiaan (*ter zijde tot* Antonio).

Zoodra de kans
Ons wenkt, zij 't uitgevoerd.

Antonio (*ter zijde tot* Sebastiaan).

Dan zij 't van nacht;
Nu zij van 't zwerven moe zijn, zullen, kunnen
Zij lange niet zoo waakzaam zijn als anders
Bij frisscher kracht.

Sebastiaan (*ter zijde tot* Antonio).

Van nacht dus; afgesproken!

(Vreemde, plechtige muziek; Prospero *verschijnt boven, voor de anderen onzichtbaar. Verscheidene wonderlijke gedaanten dragen een aangerechte tafel aan, dansen er met vriendelijk groetende gebaren om heen, noodigen den Koning en de overigen tot den maaltijd, en verdwijnen.)*

Alonzo.

Wat melodie is dit? Mijn vrienden, luistert!

Gonzalo.

Wat wonderzoete tonen!

Alonzo.

Behoed ons, goede hemel! Wat was dat?

Sebastiaan.

Een levend poppenspel. 'k Geloof nù ook
Aan eenhoorns; ik stem toe, dat in Arabië
Eén boom, de troon des Feniks', wast, een Feniks
Nog heden daar regeert.

Antonio.

'k Geloof aan beide;
En wat nog verder ongeloof'lijk schijn',
Ik zweer, 't is waar; geen reiziger loog ooit,
Wat dwazen thuis ook schimpen.

Gonzalo.

Meldde ik dit
In Napels nu, zou een er mij gelooven?
Als ik daar zwoer, 'k heb eilanders gezien, —
En wis, dit zijn toch lieden van het eiland, —
Die, schoon ook monsterachtig van gedaante,
Zoo lief'lijk, vriend'lijk waren in hun doen,
Als gij bij enk'len slechts van 't menschenras,
Ja, schier bij niemand vindt.

Prospero *(ter zijde).*

Mijn eed'le vriend,
Wel spreekt gij waar, want enk'len zie ik hier,
Die erger zijn dan duivels.

Alonzo.

Onbegrijp'lijk;
Gestalte, doen, die tonen, alles vreemd!
Hoewel hun spraak ontbrak, 't was een uitnemend,
Schoon stom, gesprek.

Prospero *(ter zijde).*

Prijs, als 't op scheiden gaat.

Francisco.

Het was een vreemd verdwijnen.

Sebastiaan.

O, geen nood,
Nu zij dien disch ons lieten; wij zijn hong'rig. —
Gij wilt toch proeven van dit maal?

Alonzo.

Niet ik.

Gonzalo.

Er is geen grond tot vrees, heer. Hadden wij,
Als knapen, ooit geloofd aan bergbewoners
Met kossems als een stier, die aan hun hals
Een vleeschzak hadden hangen? of aan menschen,
Wien 't hoofd zat in de borst? En toch kan elk,
Die vijf-voor-een zijn leven heeft verzekerd,
Er borg voor zijn.

Alonzo.

Nu, 't zij zoo, ik zal eten,
Al waar' 't mijn laatste maal. Wat deert het? 't beste
Is, voel ik, voor mij over. — Broeder hertog,
Treed toe en doe als wij.

(Donder en bliksem. Ariel *komt in de gedaante eener harpij, slaat met zijn vleugels op de tafel, en de maaltijd verdwijnt als door een tooverslag.)*

Ariel.

Drie zware zondaars zijt gij, die het Noodlot, —
Dat heel dit ondermaansche en wat er op is
Als werktuig heeft, — door de onverzaadb're zee
Weer uit deed spuwen op dit rotsig eiland,

Door menschen niet bewoond; want onder menschen
Zijt gij niet waard te leven.

(ALONZO, SEBASTIAAN *en de Overigen trekken hunne zwaarden.*)

'k Maakte u dol;
Door zulk een moed verdwaasd, verdrinkt of hangt
De mensch zichzelf. — Gij dwazen! mijne makkers
En ik zijn 's noodlots dienaars; en de stof,
Waaruit uw zwaarden zijn gesmeed, zou eer
De stormen wonden, eer de waat'ren dooden,
Die spottend bij hun steek zich sluiten, dan
Een donsjen knakken van mijn wiek; mijn broeders
Zijn mede onkwetsbaar; en al kondt gij wonden,
Thans zijn uw zwaarden voor uw kracht te zwaar,
Gij kunt ze thans niet tillen. — Doch, herdenkt, —
Want deze melding is mijn taak; — gij drieën
Hebt uit Milaan den goeden Prospero
Verjaagd; gij gaaft der zee, — die nu dit wreekte, —
Hem en zijn schuld'loos kind ter prooi. De hemel,
Die uitstelt, niet vergeet, riep om die wandaad
De zeeën, stranden, alle scheps'len op
Tot uw bestraffing. Uwen zoon, Alonzo,
Ontnam hij u; hij doet door mij u melden:
Langzaam verderf, veel erger dan een dood,
Die plots'ling treft, volgt stap voor stap u na,
Op al uw wegen; om dien vloek te ontgaan,
Die op dit eenzaam eiland anders zeker
Uw hoofd bereikt, helpt niets, dan waar berouw,
En vlekk'loos leven als gevolg.

(Hij verdwijnt in een onweder; daarop komen de Gedaanten onder zachte muziek terug, dansen met allerlei spottende gebaren en dragen de tafel weg.)

Prospero *(ter zijde).*

Voortreff'lijk hebt gij voor harpij gespeeld,

Mijn Ariel; zelfs bevallig bij 't verslinden.
Van wat ik voorschreef hebt gij niets verzuimd,
Geen woord ontbrak; en ook mijn mind're geesten
Vervulden, met volkomen levenswaarheid,
Volijv'rig elk zijn rol. Mijn tooverkracht
Werkt machtig; mijne vijanden zijn allen
Verstrikt in hun verbijst'ring; ik beheersch hen;
En 'k laat hen in hun waanzin, om nu eerst
Tot Ferdinand, — dien zij verdronken wanen, —
En zijne en mijne liev'ling mij te spoeden.

(PROSPERO *af.*)

Gonzalo.

In naam van al wat heilig is, mijn vorst,
Wat staart gij daar zoo vreemd?

Alonzo.

't Is gruw'lijk, gruw'lijk!
Het was me, alsof de golven mij het meldden,
De winden mij het zongen, 's donders basstem,
Die diepe, vrees'lijke orgeltoon, den naam
Van Prospero daar sprak, mijn zonde galmde.
Daarom dus ligt mijn zoon in 't slijk gebed;
Ik zoek hem dieper dan ooit peillood zonk,
Zij met hem overslibd.

(ALONZO *af.*)

Sebastiaan.

Koom' geest voor geest,
En 'k wil legioenen staan.

Antonio.

Ik sta u bij.

(SEBASTIAAN *en* ANTONIO *af.*)

Gonzalo.

Daar grijpt hen drieën wroeging aan; hun bloedschuld

Begint gelijk een lange sluim'rend gift
Thans hun geweten fel te knagen. — 'k Bid u,
U, leniger van leden, volgt hen ras;
Weerhoudt hen dat te doen, waartoe vertwijf'ling
Hen licht zou kunnen voeren!

Adriaan.

'k Bid u, volgt!
(Allen af.)

VIERDE BEDRIJF.

EERSTE TOONEEL.

Voor de kluis van PROSPERO.

PROSPERO, FERDINAND *en* MIRANDA *komen op.*

Prospero.

Deed ik te streng u boeten, de vergoeding
Maakt alles goed, en rijk'lijk; want ik gaf u
Een draad hier van mijn eigen leven, ja,
Het doel, waar ik voor leef; nog eenmaal stel ik
Haar in uw hand. Al wat gij lijden moest,
Was slechts beproeving uwer liefde; glansrijk
Hebt gij den toets doorstaan; voor 's hemels oog
Bevestig ik de rijke gift. Belach,
O Ferdinand, mij niet, wijl ik haar roem;
Want gij zult vinden, dat zij ied'ren lof
Voorbijstreeft, achterna doet hinken.

Ferdinand.

'k Geloof dit, ja, al zeide een godspraak neen.

Prospero.

Neem dan als mijn geschenk, en als uw eigen,
Met eer verworven goed, mijn dochter; maar

Zoo gij haar maagdegordel breekt, aleer
't Verbond met ieder plechtig vroom gebruik
Geheiligd werd, dan zal geen dauw des hemels
Uw echt besprenk'len; neen, onvruchtb're haat,
Scheeloogige afkeer, twist en tweedracht strooien
Uw sponde dan met zoo verfoeilijk onkruid,
Dat gij haar beiden haten zult; daarom,
Geef acht, indien gij wenscht, dat Hymen's fakkel
U met haar licht bestraal'!

Ferdinand.

Zoo waar ik hoop
Op kalme dagen, bloeiend kroost, lang leven,
Met liefde als deze, zal geen donk're grot,
Geen gunstig oord, de zoetste lokking niet
Van onzen boozen demon, ooit mijn eer
In wellust smelten, zoodat ik de spits
Diens heildags afbreek, waarop Phœbus' span
Mij als verlamd zal schijnen, of de Nacht
Gekluisterd onder de aarde.

Prospero.

Goed gesproken!
Zet thans u neer en kout met haar; ze is de uwe. —
Hier, Ariel! kom, mijn schrand're dienaar Ariel!

(Ariel *komt op.*)

Ariel.

Hier ben ik; wat verlangt mijn groote meester?

Prospero.

Voortreff'lijk hebt gij met de mind're geesten
Uw voor'ge taak vervuld; en thans verlang ik
Nog eenmaal zulk een spel. Ga, breng het volkjen,
Waarover ik u macht gaf, hier; vermaan hen,
Dat zij zich wakker weren, want ik moet

Dit jonge paartjen oog en zinnen streelen
Met een begooch'ling mijner kunst; ik heb
't Hun toegezegd en zij verwachten 't.

Ariel.

Daad'lijk?

Prospero.

Ja, in een oogwenk.

Ariel.

Eer gij zeggen kunt: „Kom!" „Ga!"
Tweemaal aad'mend roept: „Aha!"
Zorg ik, dat een elk hier sta,
Dans', speel', zinge, voor en na.
Meester, houdt gij van mij? — ja?

Prospero.

Van harte, lief'lijke Ariel. Doch verschijn
Niet vóór gij mij hoort roepen.

Ariel.

Goed; begrepen.
(Ariel *af.*)

Prospero.

Zie toe, dat gij uw woord houdt. Vier het kozen
Den teugel niet te zeer; de krachtigste eed
Is stroo bij 't vuur des bloeds. Wees ingetoog'ner,
Of — goede nacht, gelofte!

Ferdinand.

'k Blijf u borg;
De sneeuw, blank, koud en maagd'lijk, op mijn borst,
Verkoelt den gloed mij van mijn binnenst.

Prospero.

Goed. —
Kom thans, mijn Ariel! en breng eer iets over,
Dan éénen geest te min; verschijn, en flink! —
Geen tong; weest enkel oog; gezwegen!
(Zachte muziek.)

(Een maskerspel. — Iris verschijnt.)

Iris.

Ceres, gij zegenschenkster, — 't rijke veld
Vol tarwe, rogge, haver, gerst en spelt, —
Uw groene heuvels, waar het wolvee weidt,
In kooien schuilt, met dekriet overspreid, —
Die beekjes, op uw levenwekkend woord
Door vochte April met bloemrijk groen omboord,
Dat koelen nimfen kuische kransen biedt, —
Uw heideboschjes, waar de jong'ling vliedt,
Wien zijn geliefde ontvlood, — uw wingerdrijen, —
Uw rotsig strand, waar niets op wil gedijen,
Doch waar gij frischheid aâmt, — de luchtvorstin,
Die mij tot regenboog heeft en bodin,
Gebiedt, dat gij dit alles eens verlaat,
En hier in 't groen met haar te reie gaat,
Op deze plek; haar pauwen snellen aan:
Kom, milde Ceres! aan haar wensch voldaan!

(Ceres *verschijnt.*)

Ceres.

Wees mij gegroet, veelkleurige bodinne
Van Jupiters verheven gemalinne,
Die zoeten dauw, uw wieken afgevloeid,
Verfrisschend, rijk'lijk, op mijn bloemen sproeit,
Mijn vrije hoogten en mijn boschrijk land
Met uwen boog zoo vriend'lijk overspant;
Prachtgordel mijner aarde, — waarom deed
Mij Juno nooden naar dit grastapeet?

Iris.

Tot viering van een feest van echte min,
En tot begiftiging, met milden zin,
Van 't heerlijk paar.

Ceres.

Gij hemelboog, bericht, —
Gij weet het, — of ook Venus met haar wicht
De koningin verzelt? 't Was haar bedrijf,
Dat Pluto mij mijn dochter stal; sinds blijf
Ik de' omgang schuwen met dit heilloos paar.

Iris.

Ducht niets; zij komt niet. Wel ontmoette ik haar;
Zij dreef bij Paphos door de wolkenschaar,
Van haren zoon verzeld, haar duivenwagen;
Hier dacht zij wis de zege weg te dragen,
In wellust-tooverboei dit paar te slaan;
Vergeefs; de reinen hebben de' eed gedaan
Van kuische min, tot Hymen's fakkel brandt.
Mars' boel keerde om en weer naar Paphos' strand;
Haar zoon werd boos en brak zijn pijlen; uit
Is 't met zijn schieten, zweert hij, en de guit
Wil echt gaan spelen.

Ceres.

Onze hoogste in rang,
De groote Juno komt; ik ken haar gang.

(Juno *verschijnt.*)

Juno.

Hoe is 't u, milde zuster? Ga met mij,
En zegen 't paar, opdat het heilrijk zij
En in zijn kroost geëerd.

Gezang.

Juno.

Eer en rijkdom, huwlijkszegen
Stroome zonder eind u tegen;
Uur op uur breng' nieuw geneugt' u,
Juno's lied schenkt eeuw'ge vreugd u!

Ceres.

Wasdom, rijk'lijke opbrengst immer,
Schuur en zolder ledig nimmer;
Wingerds, dichte trossen dragend;
Takken, onderstutting vragend;
Nieuwe lente, die reeds nadert,
Eer de herfst nog is vergaderd!
Schaarschte, nooddruft steeds ontwijkt u,
Ceres' zegen immer blijkt u!

Ferdinand.

't Is een gezicht vol majesteit, betoov'rend
Door melodie. Is 't juist, als ik die wezens
Voor geesten houd?

Prospero.

Ja, geesten, die mijn kunst
Uit hun verblijfplaats riep, om al te spelen,
Wat mij behaagt.

Ferdinand.

O, laat mij hier steeds leven;
Met zulk een wonder-vader, zulk een gade,
Is 't hier een paradijs.

(Juno *en* Ceres *fluisteren samen en geven aan* Iris *een opdracht.*)

Miranda (*tot* Ferdinand).

Mijn lieve, stil!
Juno en Ceres fluist'ren ijv'rig, — zie!

Prospero.

Er wordt iets voorbereid; stil nu, wees stom;
Of gij bederft ons tooverspel.

Iris.

Najaden, die in slingerbeekjes woont,
Gij, lief'lijk van gelaat, met lisch gekroond,

Betreedt dit groen, verlaat uw kronkelvliet,
Spoedt u hierheen; 't is Juno, die 't gebiedt.
Komt, koele nimfen, helpt hier dit verbond
Van echte liefde vieren; komt terstond!

(Eenige Nimfen verschijnen.)

Gij bruingeschroeide maaiers, maakt u vrij
Van 't zwoegen voor den oogst; voegt hier u bij;
Viert feest nu; zet uw strooien hoeden op;
Kies elk een frissche nimf, en, „Hop, hop, hop!"
Beginn' de dans met lust!

(Eenige netgekleede Maaiers komen op; zij vereenigen zich met de Nimfen tot een bevalligen dans.)

Prospero *(ter zijde).*

'k Vergat geheel die vuige samenzwering
Van 't monster Caliban en zijn verbond'nen,
Om mij te dooden; 't oogenblik van de' aanslag
Is reeds nabij. — (Prospero *is onder deze woorden plotseling opgestaan. Tot de Geesten:*)
't Was goed; — verdwijnt; — niet meer!
(De Geesten verdwijnen langzaam, onder een vreemd, hol en verward gedruisch.)

Ferdinand.

't Is vreemd, uw vader is door drift bewogen,
Die sterk hem aangrijpt.

Miranda.

Nooit zag ik tot heden
Door zulk een felle gramschap hem verstoord.

Prospero.

Ontsteld ziet gij er uit, mijn zoon, alsof
U angst besloop, maar, man, wees welgemoed.

Het spelen is ten einde. Deze spelers, —
Ik zeide 't u te voren, — waren geesten
En smolten weg tot lucht, tot ijle lucht;
En, als die vooze zinsbegooch'ling, zullen
De omwolkte torens, de gewijde tempels,
De prachtpaleizen, ja, deze aardbol zelf,
Met al wat zij bevat en voedt, vervloeien,
En evenals dit ijdel praalvertoon
Spoorloos verdwijnen. Wij zijn van de stof,
Waar droomen van gevormd zijn; 't korte leven
Is van een slaap omringd. — Ik ben ontstemd;
Maar oefen, vriend, geduld; dit oude hoofd
Loopt thans mij om; mijn zwakte onthutse u niet.
Treedt, is 't u welgevallig, in mijn kluis
En rust er uit; ik ga hier op en neer,
Opdat mijn geest weer kalm zij.

Ferdinand *en* Miranda.

Vind den vrede!
(Ferdinand *en* Miranda *af.*)

Prospero.

Kom op mijn denken! — 'k Dank u. — Ariel, kom!

(Ariel *verschijnt.*)

Ariel.

Denk, en ik sta daar. Wat beveelt gij?

Prospero.

Geest,
Bereiden we ons om Caliban te stuiten!

Ariel.

Juist, meester; reeds terwijl ik Ceres speelde,
Wilde ik er u van spreken, doch ik vreesde,
Dat ik u zou vertoornen.

Prospero.

Zoo zeg, waar gij die schelmen hebt gelaten.

Ariel.

Ik zeide u, gloeiend waren zij van 't drinken,
Zoo dapper, dat zij sloegen op de lucht,
Wijl die hun in 't gelaat blies, de aarde trapten,
Wijl die hun zolen kuste, doch hun aanslag
Bleef vastbepaald. Toen roerde ik flink mijn trom,
Waarop ze als wilde veulens de ooren spitsten,
Wijd de oogen spalkten, snoven met den neus,
Als roken zij muziek; zóó streelde ik hen,
Dat zij als kalv'ren mijn geloei steeds volgden,
Al drongen distels, dorens, scherpe brem
Hun in de ontbloote scheen; ten laatste liet ik
In de' overkroosden poel voorbij uw kluis
Hen spart'len tot de kin, zoodat de drab
Hun om de beenen stinkt.

Prospero.

Recht goed gedaan,
Mijn vogel! Haal nu, altijddoor onzichtbaar,
Vlug uit mijn huis wat glinsterplunje hier,
Als lokaas voor 't gespuis.

Ariel.

Ik ga, ik ga.

(Ariel *af.*)

Prospero.

Een duivel, een geboren duivel, waar
Verpleging aan verspild is, alle zorg,
Die 'k liefd'rijk droeg, verloren, gansch verloren!
Zijn leest wordt met de jaren meer misvormd,
En zoo zijn ziel steeds boozer. 'k Plaag hen allen
Tot brullens toe.

(ARIEL *komt terug met allerlei glinsterende kleedingstukken.*)

Goed, hang dat aan die lijn.

(PROSPERO *en* ARIEL *blijven, doch onzichtbaar.* CALIBAN, STEFANO *en* TRINCULO *komen op, allen doornat.*)

Caliban.

Ik bid u, stil, opdat de blinde mol
Geen voetstap hoor'; wij zijn hier bij zijn kluis.

Stefano.

Monster, je luchtgeest, waarvan je zegt, dat hij een onschadelijke luchtgeest is, heeft niet veel beter gedaan, dan dwaallichtjen voor ons te spelen.

Trinculo.

Monster, ik ruik enkel paardepis, waarover mijn neus woedend is.

Stefano.

De mijne ook. Hoor eens, monster, als mijn ongenade je trof, dan, zie je, —

Trinculo.

Dan was je een verloren monster —

Caliban.

Genadig heer, onttrek uw gunst mij niet;
Verdraag het, want de buit, dien ik u lever,
Doet u dit ongeval vergeten; spreek dus zacht,
't Is alles stil als middernacht.

Trinculo.

Ja, maar 't verlies der flesschen in den poel —

Stefano.

Dat is niet alleen schande en oneer, monster, maar een onmetelijk verlies.

Trinculo.

Dat mij nog meer ter harte gaat dan mijn nat pak, en toch heet dit je onschadelijke luchtgeest, monster.

Stefano.

Mijn flesch wil ik er uit halen, al moest ik er ook kopjen onder voor gaan.

Caliban.

Wees kalm, mijn koning, bid ik u. Daar is
Reeds de ingang van zijn kluis; nu stil, ga binnen!
Volbreng die goede misdaad, die voor immer
U heer van 't eiland maken zal, en mij,
Uw Caliban, tot uwen voetenlikker.

Stefano.

Geef mij de hand; ik begin al bloeddorstige gedachten te krijgen.

Trinculo.

O koning Stefano, o heer, o waardige Stefano! Zie eens, welk een kleedingschat is hier voor u!

Caliban.

't Zijn niets dan vodden, laat ze hangen, nar!

Trinculo.

Oho! monster! wij weten wel, wat in een voddenkraam thuis behoort! O koning Stefano!

Stefano.

Doe dien tabberd uit, Trinculo; zoo waar ik hier sta, ik wil dien tabberd hebben.

Trinculo.

Uwe genade zal hem hebben.

Caliban.

Versmoor in waterzucht, gij nar! Hoe kan
U zulk een plunje lokken? Voorwaarts, eerst

Den moord gedaan! Als hij ontwaakt, dan maakt
Hij ons van top tot teen door knepen blauw,
Tot vreemd verwrongen wezens.

Stefano.

Houû je stil, monster. — Juffrouw Lijntjen, is dit wambuis niet van mij? Nu is het wambuis onder de lijn; nu, buisjen, is er kans, dat je je haar verliest en een kaal buisjen wordt.

Trinculo.

Goed zoo; wij stelen bij het lijntjen af, als uwe genade het goedvindt.

Stefano.

Dank voor dien kwinkslag; daar heb je er een kamizool voor; geestigheid moet niet onbeloond blijven, zoolang ik koning van dit land ben. „Stelen bij het lijntjen af" is een kostelijke inval; daar heb je nog een stuk kleeding er voor.

Trinculo.

Kom, monster, doe wat pik aan je vingers en palm de rest in.

Caliban.

Ik wil er niets van, onze tijd verloopt;
Rotganzen maakt hij van ons allen, of
Meerkatten met een voorhoofd, schand'lijk laag.

Stefano.

Monster, toegetast! Help mij dit bergen bij mijn okshoofd met wijn; vlug, of ik verjaag je uit mijn koninkrijk. Hier, draag dit.

Trinculo.

En dit.

Stefano.

Ja, en nog dit.

(Jachtgedruisch. Verscheidene Geesten komen op, in de gedaante van jachthonden en drijven hen in 't rond. PROSPERO *en* ARIEL *hitsen de honden aan.)*

Prospero.

Sa, Woudman, sa!

Ariel.

Diaan! daar is 't, Diaan!

Prospero.

Daar, Pluto, Hector, Sultan, daar! Pak aan!
(CALIBAN, STEFANO *en* TRINCULO *stuiven weg.*)
Ga, zorg dat mijn kabouters hun gewrichten
Verwringen, kraken doen, hun pezen korten
Door felle krampen, en hen bonter knijpen
Dan tijgerkat of luipaard.

Ariel.

Hoor, ze brullen!

Prospero.

Drijf hen geducht door wilde jacht in 't rond!
Dit uur geeft al mijn haters in mijn hand;
Weldra ben ik aan 't doel en dan moogt gij
Vrij zweven in het luchtruim; volg, en dien
Mij nog die korte poos.

(Beiden af.)

VIJFDE BEDRIJF.

EERSTE TOONEEL.

Voor de kluis van PROSPERO.

PROSPERO, *in zijn wichelgewaad, en* ARIEL *komen op.*

Prospero.

Thans loopt het draadwerk van mijn plan tot een;
Mijn toov'ren bindt; mijn geesten zijn gewillig,
De tijd draagt ongekromd zijn last. — Hoe laat is 't?

Ariel.

Zes uur bijna; en dan, heer, zou onze arbeid
Voleindigd zijn.

Prospero.

Dit zeide ik daad'lijk, ja,
Toen ik den storm verwekte. Spreek, mijn geest,
Hoe is 't den koning en zijn volgers?

Ariel.

Saâm,
Geheel naar uwen last, in tooverboei,
En juist zooals gij hen verliet, gevang'nen
In 't lindenbosch, het windschut van uw kluis,
En roerloos tot gij hen bevrijdt; de koning,

Zijn broeder, de uwe, alle drie in waanzin,
En de and'ren om hen treurend, gansch vervuld
Van schrik en kommer, hij vooral, dien gij
Den goeden ouden heer Gonzalo noemt;
De tranen rollen langs zijn baard, als 's winters
Dooiwater van een rietdak. Zoo geweldig
Werkt uw betoov'ring, dat, als gij hen zaagt,
Uw hart verzacht wierd.

Prospero.

Denkt gij 't waarlijk, geest?

Ariel.

Mij ging 't zoo, ware ik mensch.

Prospero.

Ook ik wil zacht zijn.
Lijdt gij, die lucht slechts zijt, hun lijden mee,
En zou niet ik, ik, één van aard met hen,
Die alles even diep als zij gevoel,
Veel dieper zijn geroerd dan gij het zijt?
Hoe fel hun wandaad mij in 't harte trof,
Mijn rede is eed'ler dan mijn wrok, en neemt
Partij er tegen. Een verheev'ner doen
Is deugd dan wraak. Nu zij berouwvol zijn,
Ben ik aan 't doel en reikt mijn streven thans
Geen fronsblik verder. Ga, bevrijd hen, Ariel.
Ik breek mijn tooverboei, herstel hun geest;
Zij mogen weer zichzelf zijn.

Ariel.

'k Haal hen, heer.
(Ariel *af.*)

Prospero.

Gij elfen van de heuvels, meren, beken
En bosschen, gij, die spoorloos op het zand
Neptunus najaagt, als hij ebt, en vliedt,

Als hij terugkeert; kleine popjes, die
Bij maanlicht wrange kringen maakt op 't groen,
Door 't schaap gemeden; gij, die 's middernachts
Uit kortswijl kampernoelies vormt, die juicht
Bij 't plechtig avondklokjen, met wier hulp, —
Hoe klein uw kracht zij, — ik de middagzon
Verduisterde en door 't muitend windenheer
De groene zee dreef naar het blauw gewelf
In luiden krijg; — den schrikb'ren donder schonk ik
Zijn raat'lend vuur; 'k heb de' eik van Jupiter
Gespleten met zijn eigen keg, de rotskaap,
Hoe hecht gevest, doen schudden, pijn en ceder
Ontworteld; graven wekten hunne slapers
Op mijn bevel, ontsloten zich en lieten
Hen op mijn machtwoord vrij. Die ruwe kunst
Zweer ik hier af, en, riep ik nog eenmaal, —
En 'k roep haar thans, — hier hemelmelodie,
Om zoo op hunnen geest te werken, als
Mijn luchtbetoov'ring het verlangt, dan breek ik
Mijn staf, begraaf dien vadems diep in de aard,
En laat, veel dieper dan ooit peillood reikte,
Mijn boek in zee verzinken.

(Plechtige muziek.)

(ARIEL *komt terug; hem volgt* ALONZO, *met waanzinnige gebaren, begeleid door* GONZALO, *vervolgens* SEBASTIAAN *en* ANTONIO *evenzoo, begeleid door* ADRIAAN *en* FRANCISCO; *zij allen treden binnen den door* PROSPERO *getrokken kring en blijven er betooverd staan. Zoodra* PROSPERO *dit opmerkt, spreekt hij:*)

Der tonen tooverkracht, de beste troost
Voor een ontstelden geest, geneze uw brein,
U nutt'loos thans, in uwen schedel ziedend!
Staat daar, gij zijt er vastgetooverd! —
Gonzalo, edel, waardig man, mijn oogen,

Geroerd door wat ze in de uwe zien, vergieten
Gelijke droppels. — Langzaam wijkt hun waan;
Zooals de dageraad de nacht besluipt
En 't duister smelten doet, begint hun geest
De troeb'le nevels te verdrijven, die
Hun held're rede omhullen. — O Gonzalo,
Gij brave, gij mijn redder, gij, uw meester
Oprecht getrouw, 'k wil ginds door woord en daad
Uw goedheid loonen! — Boos en wreed hebt gij,
Alonzo, mij, en ook mijn kind, behandeld;
Uw broeder was uw medestander; — thans,
Sebastiaan, moet gij 't boeten. — Gij, mijn broeder,
Mijn vleesch en bloed, die in uw toomlooze eerzucht,
Natuur en plicht vergetend, met Sebastiaan, —
Wien daarom 't felste boezemknagen wroegt, —
Uw vorst hier wildet moorden, ik vergeef u,
Hoe gij natuur ook smaaddet. — Hun verstand
Verheft zich, en het naad'rend tij zal dra
Der rede boorden weder vullen, thans
Nog drabbig, donker. Onder hen niet een,
Die mij reeds ziet of zou herkennen. — Ariel,
Haal uit mijn kluis mijn hoed mij en rapier.

(Ariel *af.*)

Mijn hulsel werp ik af; ik wil mij toonen
Als toen ik vorst was van Milaan. — Kom, geest;
Vlug! eerlang zijt gij vrij.

(Ariel *komt zingend terug en helpt* Prospero *bij het aankleeden.*)

Ariel *(zingt).*

„Bloemsap puur ik als de bij,
In een klokjen vlij ik mij,
Rust bij uilgekras er vrij;
Op een vleermuis vlieg ik blij,
Zweef den zomer steeds ter zij;

Vrij en blij geniet ik dan 't leven,
Onder den bloesem van geurige dreven."

Prospero.

Mijn lief'lijke Ariel, goed! Ik zal u missen;
Maar uwe vrijheid krijgt gij; — zoo, zoo, zoo! —
Thans naar des konings schip, onzichtbaar; daar
Vindt gij de manschap slapen in het ruim;
Ga, breng den bootsman en den scheepskap'tein,
Zoodra ze ontwaakt zijn, door uw macht hierheen;
En daad'lijk, bid ik u.

Ariel.

Ik vlieg en drink de lucht en ben terug,
Aleer uw pols twee slagen doet.

(Ariel *af.*)

Gonzalo.

Slechts angst, verbazing, mart'ling en ontzetting
Woont hier; geleide een goede hemelmacht
Ons uit dit schrikk'lijk oord!

Prospero.

Aanschouw, heer koning,
Milaan's gekrenkten hertog, Prospero.
U ten bewijze, dat een levend vorst
Thans tot u spreekt, omarm ik u, en heet
En u en de uwen hart'lijk welkom hier.

Alonzo.

Of gij het zijt of niet, of een begooch'ling,
Die mij misleidt, gelijk mij pas weervoer,
Ik weet het niet; van vleesch en bloed spreekt mij
Uw polsslag, en, sinds ik u zag, bedaart
De zielsangst, die, zoo 'k meen, vereend met waanzin,
Mij had bevangen. Is dit werk'lijkheid,
Dan moet uw wedervaren wondervreemd zijn.
Uw hertogdom geef ik terug, en 'k bid u,

Mijn onrecht te vergeven. — Doch hoe kan 't,
Dat Prospero in leven is en hier?

Prospero.

Eerst u, mijn ouden, eed'len vriend, omarmd,
Wiens eere maat'loos is, geen grenzen heeft!

Gonzalo.

Ik doe geen eed, of dit iets is, of niet.

Prospero.

Des eilands wond'ren werken na, en laten
U 't zeek're niet gelooven. — Welkom, vrienden!
(*Ter zijde tot* Sebastiaan *en* Antonio.)
Maar gij, hoogedel paar, waar' 't nu mijn lust,
Ik kon des konings fronsblik op u richten,
Uw hoogverraad bewijzen, doch ik breng
Dit thans niet uit.

Sebastiaan *(ter zijde).*

De duivel spreekt uit hem.

Prospero.

Neen. — Doch u, booswicht, — broeder u te noemen
Zou mij den mond besmetten, — u vergeef ik
Uw zwaarste schuld, ja, alles; doch ik eisch
Mijn hertogdom terug; gij moet dit afstaan,
Dit weet ik.

Alonzo.

Zijt gij waarlijk Prospero,
Verhaal ons dan uw redding, en ook hoe
Gij ons hier vond, wier schip, drie uur geleden,
Verging op deze kust, waar ik mijn zoon, —
Wat vlijmt de doren der herinn'ring scherp! —
Mijn dierb'ren Ferdinand verloor.

Prospero.

Dit smart
Mij diep, heer.

Alonzo.

O, 't verlies is onherstelbaar;
Berusting zegt, die wonde tart haar macht.

Prospero.

Gij zocht haar hulp wel niet; haar zachte gunst
En sterke steun doen mij gelijk verlies
Gelaten dragen.

Alonzo.

U gelijk verlies?

Prospero.

Ja, even groot en even nieuw; en zeker
Heb ik, om 't leed te dragen, zwakker midd'len,
Dan u voor uwen troost ten dienste staan;
Want ik verloor een dochter.

Alonzo.

Gij een dochter?
O, hemel! leefden beiden thans als koning
En koningin in Napels! Waar' dit zoo,
En ik bedolven onder 't slib, waar nu
Mijn zoon in rust! Wanneer verloort ge uw dochter?

Prospero.

In dezen laatsten storm. De heeren, merk ik,
Zijn over deze ontmoeting zoo verbaasd,
Dat zij van 't denken afzien, niet gelooven,
Dat de oogen trouw hun dienst doen, dat hun woorden
Hun eigen adem zijn; doch hoe uw zinnen
Verbijsterd mogen zijn, geloof toch, dat
Ik Prospero, die hertog ben, die eens
Verjaagd werd uit Milaan, doch wonderbaarlijk

Op deze kust, waar gij gestrand zijt, landde,
Om heer er van te zijn. Genoeg hiervan;
Want een kroniek is 't, dag voor dag, en niet
Een praatjen bij 't ontbijt, noch ook geschikt
Voor 't eerste wederzien. — Wees welkom, heer!
Die kluis is heel mijn hof; er binnen heb ik
Een klein gevolg, geen onderdaan er buiten. —
Doch zie er in; gaaft gij mijn hertogdom
Mij weer, ik schenk u iets niet minder kost'lijks,
En doe een wonder, u niet min verblijdend,
Dan mij mijn hertogdom.

(De ingang der kluis gaat open, en men ziet FERDINAND *en* MIRANDA *aan het schaakspelen.)*

Miranda.

't Is valsch spel, dat gij met mij speelt, mijn vriend!

Ferdinand.

Neen, liefste, om heel de wereld deed ik 't niet.

Miranda.

Om twintig rijken, wed ik, bondt gij strijd aan,
Doch eerlijk spel noemde ik het.

Alonzo.

Blijkt mij dit
Een zinsbedrog van 't eiland, dan verloor ik
Tweemaal een dierb'ren zoon.

Sebastiaan.

Verbazend wonder!

Ferdinand.

Al dreigt de zee, genadig is ze; ik heb
Haar zonder grond vervloekt.
(Hij knielt voor zijn vader neder.)

Alonzo.

O, elke zegen
Eens blijden vaders stroome op u, mijn zoon!
Sta op, en zeg, hoe kwaamt gij hier?

Miranda.

O, wonder!
Wat pracht van scheps'len zie ik daar! Wat is
Het menschdom schoon! O nieuwe, heerlijke aarde,
Die zulke wezens draagt!

Prospero.

Ze is nieuw voor u.

Alonzo.

Spreek, wie is deze maagd, met wie gij speeldet?
Geen drie uur is uw kennismaking oud;
Ze is de godin wellicht, die eerst ons scheidde,
En nu weer samenbracht?

Ferdinand.

Ze is sterf'lijk, vader;
Doch door onsterf'lijke albesturing mijn.
Toen ik haar koos, kon ik den raad mijns vaders
Niet vragen; 'k dacht, ik had er geen. Zij heeft
Tot vader dezen hertog van Milaan,
Wiens hoogen roem ik vaak vernam, aleer
Ik thans hem zag, wien ik een tweede leven
Te danken heb, en dien mij deze jonkvrouw
Tot tweeden vader geeft.

Alonzo.

Ik ben de hare.
Doch, o! hoe wondervreemd zal 't klinken, als ik
Mijn eigen kind vergiff'nis vragen moet!

Prospero.

Stil, heer! 't geheugen niet bezwaard met leed,
Dat thans voorbij is!

Gonzalo.

'k Weende inwendig; anders
Had ik mij eer geuit. Blikt neder, goden,
En schenkt dit paar een kroon des heils! want gij,
Gij hebt den weg ons afgebakend, die
Ons herwaarts voerde.

Alonzo.

Amen, ja, Gonzalo!

Gonzalo.

Werd Prospero verdreven uit Milaan,
Opdat zijn kroost op Napels' troon zou stijgen?
Juicht vreugdevol! Dit zij op eeuw'ge zuilen
Met goud geboekstaafd! Ziet, op ééne reis
Vond Claribelle in Tunis haar gemaal,
Vond Ferdinand, haar broeder, zelf verloren,
Een gade, Prospero zijn hertogdom
Op een ellendig eiland, en wij allen
Onszelf, toen elk van ons zichzelf verloor!

Alonzo (*tot* Ferdinand *en* Miranda).

Reikt mij uw handen! Smart en leed omknelle
Elk hart, dat u niet heil wenscht!

Gonzalo.

't Zij zoo, amen!

(Ariel *komt met den Scheepskapitein en den Bootsman, die hem geheel verbijsterd volgen.*)

Zie, zie, heer, meer van de onzen! Zeide ik niet:
Die knaap zou nooit, als 't land nog galgen droeg,
Verdrinken? — Wel, godslast'ring, die den zegen
Van boord dreeft door uw vloeken, hebt ge aan de' oever
Geen vloek, op 't land geen mond meer? — Wat voor
[nieuws?

Bootsman.

Het beste nieuws is, dat wij onzen koning
En zijn gevolg gered zien; voorts: ons schip,
Drie glazen pas geleên een wrak gewaand,
Is gaaf en dicht en welgetuigd, geheel
Als toen we er zee mee kozen.

Ariel (*ter zijde tot* Prospero):

Heer, dit alles
Volbracht ik, sinds ik ging.

Prospero (*ter zijde tot* Ariel).

Mijn wakk're geest!

Alonzo.

Natuurlijk gaat het hier niet toe; het klimt
Van vreemd tot vreemder. — Spreek, hoe kwaamt gij [hier?

Bootsman.

Indien ik wist, heer, dat ik wakker was,
Ik zou 't verhaal u doen. Wij lagen allen, —
Een raadsel, hoe, — in 't ruim, in doodschen slaap,
Toen ons daar juist een vreemd, verward gedruisch,
Van brullen, huilen, krijschen, kettingramm'len,
En meer geluiden, allen gruw'lijk, wekte;
En wij, terstond in vrijheid en op dek,
Aanschouwden, nagelnieuw en opgetakeld,
Ons braaf, goed koningsschip; en onze meester
Keek springend rond; daar waren we als het weerlicht,
Vergeef, als in een droom, van de and'ren weg,
En staan verbluft nu hier.

Ariel (*ter zijde tot* Prospero).

Was 't goed gedaan?

Prospero (*ter zijde tot* Ariel).

Voortreff'lijk, ijv'rig ding; vrij zult gij zijn.

Alonzo.

't Is 't vreemdste doolhof, waar een mensch ooit dwaalde.
En hier gaat om, wat nimmer door natuur
Bestuurd wordt; om 't begrijp'lijk te doen zijn,
Moet een orakel spreken.

Prospero.

Heer en vorst,
Ontrust uw geest niet, door te diep te peinzen
Op 't vreemde, dat ge ontwaart. Zoodra er tijd is, —
En dit is spoedig, — zal ik, wat hier voorviel,
U stuk voor stuk ontvouwen, en wordt alles
Volkomen duid'lijk. Blijf dus welgemoed,
En denk van alles 't beste. — (*Ter zijde tot* Ariel.)
[Hoor eens, geest,
Stel Caliban in vrijheid met zijn makkers,
Slaakt thans hun boei. (Ariel *af.*) — Hoe gaat het u,
[mijn vorst?
Aan uw gevolg ontbreken nog een paar
Recht dwaze snaken, waar gij niet aan denkt.

(Ariel *komt terug*, Caliban, Stefano *en* Trinculo *in hunne gestolen kleederen voor zich uitdrijvend.*)

Stefano.

Ieder zorge voor al de anderen, en niemand denke om zichzelven, want alles is maar geluk. Courage, bullebak-monster, courage!

Trinculo.

Als dit betrouwbare spionnen zijn, die ik in mijn hoofd draag, zie ik hier een prachtig gezicht.

Caliban.

O Setebos, dat zijn daar wakk're geesten!
Wat is mijn meester fraai gekleed! Ik vrees,
Dat hij mij tuchtigt!

Sebastiaan.

Ha ha ha!
Wat zijn dat daar voor schepsels, prins Antonio?
Zijn zij voor geld te koop?

Antonio.

Wellicht; die een,
Op 't oog volmaakt een visch, is zeker marktwaar.

Prospero.

Ziet eens hun plunje, en zegt dan, heeren, of zij
Betrouwb're luî zijn. Wat dat monster aangaat,
Zijn moeder was een heks, zoo machtig, dat zij
De maan beheerschte en, of die 't wilde of niet,
Voor haar kon hand'len, eb en vloed kon maken.
Die drie bestalen mij; die halve duivel, —
Hij is een duivels-bastaard, — stond met hen
Mij naar het leven; twee van hen zijn u
Bekend, uw volk; dit nachtgedrocht moet ik
Als 't mijne erkennen.

Caliban.

Ik word doodgenepen!

Alonzo.

Is dat niet Stefano, mijn bottelier,
De dronkaard?

Sebastiaan.

Dronken weer! hoe kreeg hij wijn?

Alonzo.

Ook Trinculo staat wagg'lend; doch waar vonden
Zij 't vloeibaar wondergoud voor dezen glans? —
Hoe komt gij zoo hier in de pekel?

Trinculo.

Ik ben in zulk een pekel geraakt, sinds ik u het laatst

zag, dat het mij, vrees ik, nooit meer uit mijn gebeente zal gaan; muggesteken zijn niets meer voor mij.

Sebastiaan.

En Stefano, hoe gaat het?

Stefano.

O, roer mij niet aan; ik ben niet Stefano, maar een en al kramp.

Prospero.

Gij wildet koning zijn van 't eiland, knaap?

Stefano.

Ik zou dan een benepen koning geweest zijn.

Alonzo *(op* Caliban *wijzend).*

Dit is een ding, zoo vreemd als ik ooit zag.

Prospero.

Hij is niet min wanstaltig in zijn zeden,
Dan in zijn leden. — Knaap, ga in mijn kluis,
Gij met uw makkers, en zoo ge op vergiff'nis
Van mij wilt hopen, ruim haar netjes op.

Caliban.

Dat wil ik, ja, en voortaan wijs zijn, en
Genade vragen. Wat driedubbele ezel
Was ik, dien dronkaard ooit een god te wanen,
Dien voozen nar te aanbidden!

Prospero.

Ga nu! voort!

Alonzo.

Van hier, en brengt uw plunjes weer terug,
Waar gij ze vondt.

Sebastiaan.

Of liever, hebt gestolen.

(Caliban, Stefano *en* Trinculo *af.*

Prospero.

Heer, 'k noodig thans uw hoogheid met uw stoet
In mijn geringe kluis; neem daar uw rust
Deze eene nacht, die ik door mijn verhalen
Ten deele u zoo wil korten, dat zij wis
U omvliegt, als gij mijn geschied'nis hoort,
En wat opmerk'lijks mij gebeurde, sinds
Ik op dit eiland kwam. Op morgen vroeg
Breng ik u op uw schip, en zoo naar Napels,
Waar ik het huw'lijksfeest hoop mee te vieren
Van deze ons dierb're kind'ren; — daarna keer ik
Naar mijn Milaan, waar dan van drie gedachten
Steeds ééne 't graf zal zijn.

Alonzo.

O, hoe verlang ik
Naar uw geschied'nis, die gewis het oor
Betoov'ren zal.

Prospero.

Ik meld u alles; en
'k Beloof u kalme zeeën, goeden wind
En snelle vaart, zoodat ge uw koningsvloot,
Hoe ver ook, nog bereikt. — (*Ter zijde tot* Ariel.) Mijn
[Ariel, — beste, —
Dit is uw taak; keer dan tot de elementen!
Wees vrij en 't ga u wel! — Ik bid u, komt!

(Allen af.)

EPILOOG,

uitgesproken door PROSPERO.

Uit heeft nu mijn toovermacht,
Wat mij rest is eigen kracht;
Die is luttel; 't staat aan u,
Of ik balling blijf, of nu
Napels zie. 'k Herwon mijn troon,
Schonk verraad genâ voor loon;
Kluist're thans uw tooverwoord
Mij niet langer aan dit oord,
Maar de klank van hand op hand
Voer' mij uit dit woeste land!
Vulle uw juichtoon zoel mijn zeil,
Hieraan hangt mijns levens heil;
Niets verlang ik dan uw gunst.
'k Derf mijn geesten thans en kunst;
Wanhoop is mijn eind, tenzij
Vroom gebed mijn ziel bevrij,
En mij, nimmer smeekensmoe,
Al mijn schuld vergeven doe!
Hoopt gijzelf eens op genâ,
Dat uw gunst mij dan ontsla!

(PROSPERO *af.*)

AANTEEKENINGEN.

CYMBELINE.

„Cymbeline" behoort tot die stukken van Shakespeare, welke in de folio-uitgave van 1623 voor het eerst gedrukt werden; er is geen enkele reden om te vermoeden, dat er vroeger eene afzonderlijke uitgave van verschenen is. Zin- en versbouw bewijzen ontegenzeggelijk, dat het uit de laatste periode van Shakespeare's werkzaamheid afkomstig is; de overeenkomst in deze opzichten met het „Winteravondsprookjen" is onmiskenbaar. Hiermede komt ook overeen, dat eene opvoering van Cymbeline vermeld wordt in het door Collier ontdekte dag- en notitieboek van Dr. Simon Forman, reeds in de aanteekeningen op Macbeth (Deel VIII, blz. 463) aangehaald; de dagteekening der opvoering wordt wel niet vermeld; maar Forman's *Booke of Plaies and Notes thereof* is van 1610 en 1611, en het is waarschijnlijk, dat hij van een nieuw stuk gewag maakt.

Het gronddenkbeeld van het stuk: een man, die een weddingschap aangaat op de trouw zijner echtgenoote, door bedrog van hare schuld overtuigd wordt, aan een dienaar bevel geeft haar te dooden, en haar aldus tot de vlucht en tot omzwerven noopt, totdat eindelijk de bedrieger ontmaskerd wordt, de man zijne doodgewaande vrouw terugziet en door haar in genade wordt aangenomen, heeft de dichter waarschijnlijk aan Boccacio's Decamerone ontleend, waar de negende novelle van den tweeden dag de lotge-

vallen verhaalt van de schoone en deugdzame Zinevra, echtgenoote van den koopman Bernabo Lomellia van Genua. Door dezen wordt de weddingschap aangegaan met zekeren Ambrogiulo, die, de vruchteloosheid zijner pogingen inziende, middel vindt om in een kist tot het slaapvertrek der schoone door te dringen, er eenige kostbaarheden wegneemt en eene wrat op hare linkerborst ontdekt, waardoor hij haar man van hare ontrouw overtuigt. De verdere lotgevallen van Zinevra hier te schetsen is niet noodig *). Alleen zij hier vermeld, dat de bedrieger Ambrogiulo niet begenadigd, maar ter dood gebracht wordt. Hij wordt naakt en met honig besmeerd aan een paal gebonden, en doodgestoken door vliegen en wespen, die zijn lijk tot het gebeente afknagen; men vergelijke de uitgewerkte schildering dezer doodstraf door Autolycus in het „Winteravondsprookjen" (Deel X, blz. 409). — In de berijmde Fransche middeleeuwsche ridderromans worden er meer dan eens over de trouw en kuischheid eener dame weddingschappen aangegaan, en men kent ook een Fransch mirakelspel, *Un miracle de Nostre-Dame*, uitgegeven in *Monmerqué's* en *Michel's Théâtre français au Moyen-Age*, dat dit onderwerp behandelt. In dit stuk komen een paar trekken voor, die niet in Boccacio, maar wel in Shakespeare voorkomen; daar neemt een man aan, iedere vrouw te winnen, de derde maal dat hij haar spreekt (zie blz. 23), en tracht hij de ijverzucht eener vrouw op te wekken, door te verhalen, dat haar man er te Rome een liefjen op nahoudt (zie blz. 34); dat Shakespeare zulke trekken niet zelf bedacht, maar zeker ontleend moet hebben, zal men ondertusschen wel niet beweren.

Moge de novelle van Boccacio, hetzij door het lezen van het oorspronkelijke, hetzij door de een of andere verloren gegane vertaling, hetzij door mededeelingen van anderen aan Shakespeare de oorspronkelijke stof geleverd hebben voor zijn tooneelstuk, wat zij hem aan de hand deed, kon moeilijk de grondslag zijn van een degelijk kunstwerk. Het onderging eene grootsche verandering, toen Shakespeare het in een anderen kring overbracht, aan des konings hof in lang vervlogen tijden, en er groote ondernemingen aan vastknoopte: den strijd van Cymbeline met Rome, den aanslag der koningin op den troon ten behoeve van haar zoon, en de wraak van Belarius. Hij greep naar zijn oude, getrouwe kroniek van Holinshed, die recht gemoedelijk de geschiedenis van Engeland begint met de eerste Britsche koningen, en vrij wat te vertellen weet

*) Voor verder onderzoek moge men Boccacio zelven raadplegen.

van Mulmutius, Engelands eersten wetgever, van Lud, den stichter van Londen, van Cassibelaan, die (volgens deze kroniek, niet volgens Cæsar) den aanval van Julius Cæsar afsloeg, en van koning Cymbeline, die aan het hof van keizer Augustus opgevoed en door dezen tot ridder geslagen werd, en die altijd met de Romeinen bevriend bleef, opdat de jonge Britten naar Rome zouden kunnen gaan om er de krijgskunst te beoefenen en goede manieren te leeren. Dat er tijdens keizer Augustus oneenigheid ontstond tusschen de Britten en de Romeinen wegens weigering van schatting door eerstgenoemden, is in Holinshed te lezen, alsmede dat Cymbeline's zonen Guiderius en Arviragus heetten. Doch vergeefs zoekt men in de kroniek iets van den roof der koningskinderen, van de koningin, van Cloten, van Belarius en andere zaken meer, die door den dichter in het leven geroepen zijn.

Wil men zijne schepping waardeeren, dan lette men op Imogeen, die wel eens de parel der vrouwen genoemd is, op de zorg, waarmede Posthumus geschilderd en het tooneel met de weerzinwekkende weddingschap geschreven is, op de boete, die Posthumus zich oplegt en op vele andere bijzonderheden, wier nadere aanwijzing het bestek dezer aanteekeningen verre te buiten zou gaan.

Alleen zij hier nog opgemerkt, dat dit stuk in de folio-uitgave van 1623, niettegenstaande het blijde einde, bij de *Tragedies* gerangschikt wordt. Men zou veeleer geneigd zijn, het met „Maat voor Maat" en het „Winteravondsprookjen" in eene afzonderlijke groep, Romantische tooneelspelen te noemen, te vereenigen.

Blz. 3. I. 1. 1. Bloed en luim Richt zich niet meer naar 't weder, dan enz. Het Engelsch heeft: „Ons bloed *(our bloods)* richt zich niet meer naar den hemel *(the heavens)*, dan" enz. De eenvoudigste verklaring is in de vertaling uitgedrukt. Het zou echter ook kunnen zijn, dat er gedoeld wordt op de van de menging des bloeds afhankelijke temperamenten, waarop de sterren van invloed zijn.

Blz. 4. I. 1. 30. Cassibelaan. Cassibelaan of Cassivelaunus was een dapper Keltisch vorst in Brittannië, die kloek aan Cæsar, — zie het vijfde boek van Cæsars gedenkschriften over zijne Gallische oorlogen, — weerstand bood, maar ten slotte zich moest onderwerpen. Volgens Holinshed's kroniek zou hij Cæsar hebben over-

wonnen, en Theomantius of Tenantius hem zijn opgevolgd. Van Cymbeline of Cynobeline wordt het verblijf in Rome vermeld; munten van Cymbeline, nog aanwezig, getuigen, dat het Romeinsch letterschrift den Britten bekend was.

Blz. 5. I. 1. 33. Leonatus. D.i. *e leone natus*, uit een leeuw geboren. Posthumus beteekent nageboren, na 's vaders dood geboren zoon.

Blz. 13. I. 2. 18. Zijn staal bleef in gebreke te betalen. Er staat woordelijk: „Zijn staal had schulden en liep de stad achterom," evenals een schuldenaar, die zich niet vrij door de stad bewegen durft; Posthumus' staal spaarde Cloten. — De meening zou ook kunnen zijn: Cloten's staal trof Posthumus niet.

Blz. 15. I. 3. 3. 't Ware als 't verlies enz. Het verloren gaan van eene schriftelijke begenadiging kost een menschenleven.

Blz. 17. I. Vierde Tooneel. De aanwezigheid van de stomme personen, een Hollander en een Spanjaard, maakt niet alleen de weddingschap, als in het bijzijn van meerderen tot stand gekomen, onherroepelijk, maar schijnt bovendien aan te duiden, dat zij bij gelegenheid van een banket wordt aangegaan; men vergelijke Jachimo's bekentenis in het vijfde bedrijf. — De gezochte uitdrukkingen, in dit gesprek voorkomende, zijn geheel in overeenstemming met die, welke in Lily's veelgelezen boek *Euphues* voor de fijne conversatie aangeprezen worden.

Blz. 20. I. 4. 75. Even schoon en even goed, namelijk als onze Italiaansche schoonen. Jachimo noemt dit *a kind of hand-in-hand comparison*, waarbij twee dingen, zooals door goochelaars geschiedt, vlug verwisseld worden, van de eene hand in de andere worden geschoten. Delius verklaart: „eene goedkoope vergelijking".

Blz. 23. I. 4. 146. Gij zijt beangst. De folio-uitgave heeft: *you are a friend*, wat geen goeden zin geeft. Warburton's verbetering *you are afraid* wordt ook bevestigd door de woorden *that you fear*, waarmede Jachimo zijn gezegde besluit.

Blz. 25. I. 5. 4. Uw druppels. In het Engelsch wordt gesproken van *those drugs*, een mengsel van geneeskrachtige of giftige stoffen, dat in een doosjen overhandigd wordt. Het kwam mij duidelijker voor van druppels, en dus ook van een fleschjen te spreken; het woord specerijen was niet verkieslijk.

Blz. 30. I. 6. 25. Uw getrouwsten Leonatus. Hier is de gissing van Mason gevolgd, die, éene letter *e* bijvoegende, leest *your truest Leonatus*. Imogeen loopt den brief haastig door en deelt dan aan Jachimo, die inmiddels bij zichzelf gesproken

heeft, beleefd het slot, dat op hem betrekking heeft, mede. Wil men de lezing der folio-uitgave behouden: *as you value your trust*, dan moet men dit, veel minder eenvoudig, als eene soort van bezwering opvatten: „zoo waar gij uwe bezworen trouw in eere houdt" en aannemen, dat Imogeen uit het midden van den brief eenige woorden hardop leest, dan de lezing ten einde brengt en alleen de onderteekening weder uitspreekt.

Blz. 35. I. 6. 125. Gezoden ontuig. *Such boiled stuff*, dat de zweetkuur, de gebruikelijke geneeswijze dier dagen bij heimelijke ziekten, heeft moeten ondergaan.

Blz. 39. II. 1. 1. Had ooit een mensch zulk een geluk? Cloten spreekt van het geluk, dat zijn tegenspeler gehad heeft.

Blz. 42. II. Tweede Tooneel. De uitgevers maken melding van een kist in een hoek van het vertrek. De folio-uitgave zegt eenvoudig: *Enter Imogen in her bed, and a Lady.* De kamerjuffer schoof eenvoudig de gordijnen weg van het achtertooneel en men zag Imogeen te bed; dat Jachimo, optredende, uit de kist kwam, moesten de toeschouwers er bij denken.

Blz. 43. II. 2. 12. Zoo sloop eens zacht Tarquinius op het bies. Ook in het gedicht Lucretia, waarin Shakespeare, jaren vroeger, Tarquinius' schanddaad schilderde, worden de biezen vermeld, waarmede, overeenkomstig het gebruik van 's dichters tijd, de vloer bestrooid was.

Blz. 44. II. 2. 45. 't Verhaal van Tereus, die zijn schoonzuster Philomele geweld aandeed, is in het zesde boek van Ovidius' Gedaanteverwisselingen te vinden. Oude schrijvers, met name Ovidius, werden in Sh.'s tijd door vrouwen uit hoogeren stand niet zelden gelezen.

Ald. II. 2. 48. Wekk' de scheem'ring des raven oog. Er staat eigenlijk: „De scheem'ring ontbloote" (naar Theobald's onbetwijfelbare verbetering, *bare* voor het *beare* der folio) „des raven oog", zooals Imogeens oogen achter gordijnen verscholen gedacht waren.

Ald. II. 2. 51. Eén, twee, drie. Shakespeare wil door dit slaan der klok blijkbaar zijne toeschouwers in dit kort tooneel, dat met middernacht begint, drie uren laten doorleven. — De gordijn voor het achtertooneel werd in Sh.'s tijd eenvoudig dichtgeschoven, en het tooneel was nu een voorkamer voor Imogeens slaapvertrek.

Blz. 45. II. 3. 14. Dat dit indruk zal maken. In 't Engelsch staat *penetrate;* het schijnt, dat Cloten dit woord niet goed begrijpt, en juist hierom mooi vindt en herhaalt; hij houdt ook

later het mooi uitgedacht stuk en de zoete melodie voor geheel afzonderlijke dingen en spreekt later van „muzieken".

Blz. 46. II. 3, 21. De leeuwrik juicht in 's hemels blauw. Het Engelsch begint veel fraaier, maar niet te vertalen: *Hark! hark! the lark at heaven's gate sings*, en op dit gezang aan 's hemels poort verrijst de zonnegod. In een volgenden regel beginnen *winking Mary-buds*, pinkende goudsbloemen, hare gouden oogen te openen; zij moesten hier door madeliefjes vervangen worden.

Blz. 58. II. 4. 25. Verbleek dan, als gij kunt. Ik volg hier de interpunctie der meeste uitgevers, welke zeker beter is dan die der folio.

Blz. 62. II. 5. 16. Als in een eikelbosch een ever. Die zich aan eikels te goed gedaan heeft en hierdoor des te vuriger is; het Engelsch spreekt van *a full-acorned boar*, en voegt er bij: *a German one*. Wilde zwijnen waren er in Engeland niet meer, en de everjacht werd als een Duitsche verlustiging beschouwd; men zie 2 Kon. Hendrik IV, II. 1, 157.

Blz. 64. III. 1. 19. Neptunus' park. Men vergelijke K. Richard II, II. 1. 40.

Ald. III. 1. 32. Lud's veste. Lud's veste is Londen; Lud is de Keltische naam van een koning der Trinobanten, die voor den stichter van Londen gehouden werd.

Blz. 68. III. 2. 35. Veroorloof, goede was! Brieven werden met een zegel van was gesloten, en schuldbekentenissen en bevelen tot inhechtenisneming werden van een zegel van was voorzien; hierop doelt Imogeen een oogenblik later.

Blz. 74. III. 4, 12. Zomerzonneschijn. Er staat eigenlijk „zomernieuws".

Blz. 75. III. 4, 21. Uwe meesteres, Pisanio, enz. De brief, dien Imogeen leest, is dezelfde, waaruit Pisanio, in het tweede tooneel van dit bedrijf, eenige zinsneden heeft aangehaald. Evenals gewoonlijk bij Shakespeare, vindt men alleen overeenstemming in inhoud, niet in woorden.

Blz. 76. III. 4. 60. Sprak, toen Æneas trouw'loos was gebleken, enz. Æneas had door betuigingen van trouw Dido bedrogen, en Sinon de Trojanen gruwelijk om den tuin geleid, waarover men Sh.'s gedicht Lucretia r. 1501 en vgg. nazie. De lotgevallen van Troja waren aan Sh.'s publiek zeer bekend.

Blz. 77. III. 4. 81. Er is iets voor. Brieven van den geliefde of dierbare gedachtenissen werden aan den boezem, voor het hart, geborgen.

Blz. 81. III. 4. 165. Den fellen straler van omhoog. In het oorspronkelijke wordt gesproken van *the greedy touch of common-kissing Titan*. De zonnegod wordt meermalen Titan genoemd.

Blz. 90. III. 5. 157. Stommetjen te spelen. Er staat woordelijk: „een vrijwillige stomme te wezen", in tegenstelling der Turksche slaven, wien de tong uitgesneden wordt.

Blz. 96. III. 7. 2. 't Gewone volk. De Plebejers zijn bedoeld, zooals met den adel de Patriciërs.

Blz. 97. IV. 1. 15. Dat onhalsstarrig ding. Zooals de clowns bij Shakespeare zich meermalen vergissen in de beteekenis van min gebruikelijke woorden, zegt Cloten hier onhalsstarrig voor „halsstarrig". In 't Engelsch staat evenzoo *imperseverant*. Dyce, door de Cambridge-uitgevers hierin gevolgd, maakt een nieuw woord *imperceiverant*, dat hij met „non percieving", „imperceptive", verklaart.

Blz. 101. IV. 2. 58. Verkwijn' En sterve uw wortel, leed, enz. Het oorspronkelijke luidt: *Grow, patience! And let the stinking elder, grief, untwine His perishing root with the increasing vine!* De vertaler zag wel kans de beteekenis uit te drukken, maar meende de vermelding van de stinkende vlier, vroeger het symbool van den kommer, achterwege te mogen laten.

Blz. 103. IV. 2. 88. Cloten, gij schurk! Guiderius verkiest de woorden *gij schurk* als een deel van Cloten's naam op te vatten en zegt daarom: „al heettet gij *Cloten gij dubb'le schurk*, ik zou nog niet beven".

Blz. 105. IV. 2. 111. Gebrek aan oordeel wekt vaak vermetelheid. Het oorspronkelijke is hier blijkbaar bedorven, de folio heeft: *for defect of judgment is oft the cause of fear;* Shakespeare moet ongeveer het tegendeel gezegd hebben, want de doldriestheid van Cloten wordt uit zijn gebrek aan oordeel verklaard. Hanmer las daarom: *is oft the cure of fear*, en dienovereenkomstig is hier vertaald. Doch ook Theobald's verbetering is zeer opmerkelijk: *for the effect of judgment is oft the cause of fear;* „want des oordeels werking is oorzaak vaak van vrees"; de zin van beide verbeteringen is nagenoeg gelijk; de tegenstelling tusschen gevolg of werking en oorzaak pleit er misschien voor, dat Theobald de uitdrukking des dichters getroffen heeft.

Blz. 110. IV. 2. 224. 't Roodborstjen. Het volk zegt, dat het roodborstjen, zoo het in het woud een onbegraven lijk vindt, het gelaat met bloemen en bladeren bedekt. Ook Grimm maakt in zijne Mythologie hier gewag van,

Blz. 112. IV. 2. 263. Alles moet tot stof vergaan. De laatste twee regels van de eerste strofe van het oorspronkelijke zijn eigenlijk niet getrouw te vertalen; zij luiden:

Golden lads and girls all must,
As chimney-sweepers, come to dust.

De jeugd, *golden* genoemd, 't zij om de glanzende gouden lokken, 't zij om den gloed, waarin zij straalt, wordt hier in tegenstelling gebracht met de doffe, stoffige, zwarte schoorsteenvegers; doch in het *come to dust* ligt bovendien een woordspeling, daar het zoowel het in aanraking komen met stof, zooals de schoorsteenvegers doen, als het tot stof worden beteekent. — Ook in de volgende strofen heeft de vertaler zich de vrijheid veroorloofd, de zorg voor kleed en brood uit de tweede in de derde strofe over te brengen, en de *censure* en *slander* uit de derde strofe in de tweede als „der kleinen smaad" te bezigen. Trachtte hij in dit lied eene geheel woordelijke getrouwheid te betrachten, dan liep hij gevaar de lieflijkheid van het geheel uit te wisschen, een geheel anderen indruk te maken dan het oorspronkelijke en door het streven naar nauwkeurigheid onjuist te vertolken.

Blz. 114. IV. 2. 285. Op 't gelaat. Het Engelsch heeft: *Upon their faces;* „Op hun gelaat." Shakespeare heeft er niet aan gedacht, dat Cloten's gelaat in zee ligt. Kleine onnauwkeurigheden zijn hem niet vreemd; hier ondertusschen is de vergissing wel wat bevreemdend. In de vertaling behoefde zij mijns inziens niet uitdrukkelijk aangewezen te worden.

Blz. 118. IV. 2. 389. Als deze spaden graven. Zij steekt natuurlijk hare handen vooruit.

Blz. 128. V. 3. 21. Die zich uit zorg of zedigheid omhult. Het oorspronkelijke spreekt duidelijker van maskers, waarachter in Shakespeare's tijd de dames het gelaat verborgen, om door de zon niet verbrand of door onbescheidenen niet begaapt te worden.

Blz. 130. V. 3. 78. Die mij den schouder aanraakt. Zooals de Engelsche burger zich heeft over te geven aan den constabel, die hem met zijn staf den schouder aanraakt, wil Posthumus zich aan den minsten Britschen legerknecht overgeven. — Het spreekt wel van zelve, dat Posthumus zich onder deze alleenspraak op de eene of andere wijze als Romein moet uitdossen, b.v. door een Romeinschen helm op te zetten of een Romeinschen mantel om te slaan.

Blz. 131. V. 4. 1. Met dat blok aan 't been. Zooals men

wel een paard in de weide met een ketting en slot bevestigt, opdat het niet gestolen worde of wegloope.

Blz. 148. V. 5. 153. Eenmaal, onzalig 't uur, enz. Opmerkelijk is het verschil tusschen de wijze, waarop de weddingschap, volgens het eerste bedrijf, inderdaad werd aangegaan en het verhaal van Jachimo omtrent de toedracht der zaak. Het kan zijn, dat de dichter, die, blijkens vele voorbeelden, uit zijne tooneelwerken te putten, — zie b.v. de aanteekening bij dit stuk, IV. 2. 285, — in bijzonderheden niet nauwkeurig was, niet gelet heeft op wat hij in het eerste bedrijf geschreven had, en het verhaal van Boccacio in zijne gedachten had, waarin de echtgenoot de voortreffelijkheid van zijn vrouw wel degelijk schildert; maar het kan ook zeer wel zijn, dat hij opzettelijk aan Jachimo een ander verhaal in den mond heeft gelegd, om te doen zien, onder welke andere omstandigheden de weddingschap, in het eerste bedrijf voorkomende, had kunnen plaats vinden. Het was verder inderdaad niet aan te nemen, dat Jachimo, die in de wijze, waarop hij spreekt en zich in zijne volzinnen verwart, alle blijken geeft van geweldige gemoedsbeweging, een geheel juist verslag zou geven, zelfs al had hij niet getracht zichzelven zooveel mogelijk vrij te pleiten. Posthumus had bij de ontmoeting in Rome over zijne gade niet uitgeweid, maar vroeger in Gallië wel; Jachimo had misschien van deze gesprekken meer gehoord, en hij had bovendien Imogeen in Brittannië gezien; den indruk, dien dit alles op hem maakte, deelt hij in zijne schildering mede, het vroeger en later gehoorde en geziene in éene uiting samendringend. Op deze wijze zou dan Shakespeare een herhaling of kort begrip van een tooneel uit hetzelfde stuk, vermeden hebben.

Blz. 152. V. 5. 263. En stoot nog eens mij van u. Hier moet natuurlijk het spel duidelijk maken, dat Imogeen, zoo zij nu weggestooten werd, in een afgrond zou vallen.

Blz. 157. V. 5. 352. Weenend spreekt gij. Uwe tranen zijn welsprekend, bevestigen, wat gij mededeelt.

Blz. 158. V. 5. 371. Uw kreits ontrukt. De zegswijze is aan de sterren ontleend, die, tot hun eigenlijke loopbaan teruggekeerd, er op nieuw hun invloed uitoefenen.

Blz. 161. V. 5. 447. Wij zeggen *mollis aër*. Dat de afleiding van het woord *mulier*, „vrouw", van *mollis aer*, „zachte lucht", zoo ongerijmd mogelijk is, zij alleen, omdat hier met Latijnsche, niet door ieder verstane woorden gespeeld wordt, even aangestipt.

KONING HENDRIK DE ACHTSTE.

In de folio-uitgave van Shakespeare's dramatische werken, van 1623, is dit stuk als het laatste der historiestukken opgenomen onder den naam *The Famous History of the Life of King Henry the Eight.* Het is daar reeds in bedrijven en tooneelen verdeeld. Er is geen enkel blijk, en ook geen reden te vermoeden, dat er vroeger eene afzonderlijke uitgave van verschenen is.

Dat Koning Hendrik VIII uit den laatsten tijd van Shakespeare's werkzaamheid dagteekent, blijkt ten duidelijkste uit den zin- en versbouw, in welke opzichten het stuk met Cymbeline en het Winteravondsprookjen zeer groote overeenkomst heeft, en bovendien uit getuigenissen van tijdgenooten. In een brief van Thomas Lorkin aan sir Thomas Puckering, van den laatsten Juni 1613, leest men, dat den vorigen dag de schouwburg de Globe, d. i. de zomerschouwburg van Shakespeare's tooneelgezelschap, in brand geraakte door het afvuren van saluutschoten bij de opvoering van het stuk van Hendrik VIII. En uitvoeriger schrijft sir Henry Wotton aan zijn neef, op 6 Juli 1613, dat in de vorige week in den schouwburg aan de Bankside, — d. i. de Globe, — een nieuw stuk werd opgevoerd, „Alles is waar", *All is true*, geheeten, dat dit eenige voorname gebeurtenissen uit de regeering van Hendrik VIII ten tooneele bracht; dat er in kleeding en andere bijzonderheden veel pracht

ten toon gespreid werd, dat de koning een feest kwam bijwonen ten huize van kardinaal Wolsey en er kanonnetjes werden afgeschoten ter begroeting, dat een brandende prop op het strooien dak terecht kwam, dat men dit eerst voor wat rook hield en aller oogen op het schouwspel gevestigd bleven, maar dat weldra het geheele gebouw van hout en stroo in vlam stond en in een uur tot den grond toe was afgebrand; het was goed afgeloopen, want behalve het gebouw gingen er slechts enkele vergeten kleedingstukken verloren. Blijkbaar wordt hier Sh.'s Koning Hendrik VIII bedoeld; dat dit stuk met den titel „Alles is waar" genoemd wordt, behoeft niet te verwonderen, want dubbele titels waren niets vreemds, en de naam „Alles is waar" is geheel in overeenstemming met den inhoud van de Proloog, waarin op de edele waarheid van het stuk gewezen wordt. Hij kan zeer wel gebezigd zijn om het te onderscheiden van een ander, ouder stuk, van Rowley, dat reeds in 1605 gedrukt was en tot titel had: *When You See Me, You Know Me, or the famous Chronicle Historie of King Henry the Eighth;* het werd in 1613 herdrukt, misschien in de hoop, dat het, nu Sh.'s nieuw stuk gespeeld, doch niet uitgegeven werd, gereeden aftrek zou vinden.

Dat Sh.'s Hendrik VIII een nieuw stuk was, staat in den brief van Wotton duidelijk te lezen, en is in overeenstemming met den stijl en den versbouw; er is eigenlijk geen enkele reden aan te geven voor veler meening, dat het stuk reeds vroeger geschreven en later omgewerkt zou zijn, ja, deze meening is zelfs zeer onwaarschijnlijk en ongerijmd te noemen. Evenmin is de meening van hen gegrond te achten, die vermoeden, dat belangrijke gedeelten van anderen dan van Shakespeare afkomstig zijn *); zelfs van de uitvoerige tooneelaanwijzingen voor de plechtige optochten is dit niet te bewijzen, want Sh. moest ze geven, daar hij bij het instudeeren van het stuk niet meer in Londen woonde en de repetitiën zeker niet leidde; bovendien zijn zij in overeenstemming met de door hem geraadpleegde bronnen.

Deze waren weder, evenals voor andere historiestukken, de kronieken van Hall en Holinshed; ook *Cavendish's Life of Master Thomas Wolsey* kan hem van dienst geweest zijn, tenzij hij zich vergenoegde met de uittreksels, die Holinshed er van geeft in zijne kroniek. Voor de aanklacht tegen Cranmer en zijne vrijspraak maakte Shakespeare ongetwijfeld gebruik van een in zijn tijd veel-

*) Men vergelijke hierover de uitvoerige verhandeling van Delius in den veertienden jaargang van het Shakespeare-Jahrbuch, p. 180—206.

gelezen boek: *Fox's Acts and Monuments of the Christian Martyrs*, dat in 1563 het licht zag. Wie nauwkeurig wil nagaan, hoe en wat Shakespeare uit zijne bronnen putte, vindt b.v. in Delius' uitgave of in de groote uitgaven van Ch. Knight al wat hij verlangen kan bijeen. Hier behoeft geen aaneengeschakeld en uitvoerig verhaal gegeven te worden van wat er voorviel tusschen 1521, het jaar van Buckingham's onthoofding, en 1533, in welk jaar de princes Elizabeth op 7 September geboren werd; het zou meermalen eene herhaling moeten zijn van wat in het stuk te lezen is; de volgende aanteekeningen zullen de noodige toelichtingen bevatten, uit de door Sh. gebezigde bronnen geput. Op te merken valt hier nog, dat Shakespeare zich wellicht ook van *mondelinge overleveringen* bediend heeft, want het beeld, dat hij van den koning ontwerpt, is levendiger en warer, meer in overeenstemming met de uitkomsten van het grondiger en onpartijdiger historisch onderzoek van lateren tijd, dan de schets, die de kronieken hem aan de hand deden. Dat de dichter geen gewag maakt van de sombere schaduwen, die de latere loopbaan van den gekroonden Blauwbaard verduisterden, spreekt wel van zelve; het stuk eindigt met de heilspellende geboorte van Elizabeth, onder wier regeering Engeland zich tot hoogen bloei verhief; dat deze vorstin door Shakespeare in het licht van zijn tijd aanschouwd werd, in den stralenden glans, die hare gebreken en zonden aan het oog onttrok, kan ons natuurlijk niet bevreemden.

Blz. 167. PR. 15. Een knaap met bonten, geel omzetten en langen rok. De narren of gekken van het oud Engelsch drama waren steeds zoo gekleed.

Blz. 169. I. 1. 7. Tusschen Guynes en Arde. In het jaar 1520 had de beroemde samenkomst tusschen Hendrik VIII en Frans I van Frankrijk plaats, met een schitterend praalvertoon. Vroeger had Wolsey, sedert 1515 tot lord kanselier verheven en dus de hoogste waardigheid onder den koning bekleedende, de voetstappen van 's konings vader, Hendrik VII, gevolgd en zich tegen Frankrijk gekant; Spanje en het huis Habsburg moesten wel de verbondenen zijn van een vorst, die de vroegere aanspraken der Engelsche koningen op den Franschen troon niet vergeten had; in verbond met keizer Maximiliaan werd zelfs eenig Fransch grondgebied veroverd, Doornik namelijk en omstreken. Koning

Frans wist intusschen Wolsey voor het denkbeeld eener Engelsch-Fransche alliantie te winnen, die plechtig bevestigd werd bij de samenkomst der twee vorsten, in Picardije, op de grens van beider gebied tusschen het Engelsche Guynes of Guisnes en het Fransche Arde of Ardres, bij het dorp Andren of Ardren. — De kroniek van Hall geeft een uitvoerig verhaal van de pracht die daar ten toon werd gespreid. De Engelsche edellieden, die door de willekeur van kardinaal Wolsey werden aangewezen om den koning te begeleiden, morden om de zware uitgaven, die hun werden opgelegd; met name was de hertog van Buckingham, wien de kardinaal een doorn in het oog was, hierover verstoord. Deze wist trouwens zeer wel, hoe de hertog over hem dacht en zocht hem op allerlei wijze in den val te lokken, „om hem zonder hoofd te doen rondspringen".

Blz. 170. I. 1. 25. En haar zwoegen verving blanketsel. Door de inspanning, bij het dragen van zoo zware sieraden, werden zij rood, alsof zij zich geblanket hadden.

Ald. I. 1. 38. Tot Bevis' daden toe. Bevis was een held der oud-Engelsche ridderromances, die den reus Ascapart overwon en, hoewel hij een Saks was, wegens zijne dapperheid door Willem den Veroveraar tot graaf van Southampton verheven werd.

Blz. 171. I. 1. 42. Echt koninklijk was alles, enz. In de folio-uitgave worden deze woorden tot aan: van 't groote feest bijeen, aan Buckingham toegekend; Norfolk begint dan met de woorden: Naar gij vermoedt, of, zooals gij gist, één man enz. De wijziging is van Theobald.

Blz. 172. I. 1. 63. Toont hij ons. In het Engelsch: *he gives us note*, zooals in de meeste uitgaven, volgens de verbetering van Capell gelezen wordt; de folio heeft hiervoor den tusschenzin: *O give us note*, als het ware *„mark what I say"*, welke door Knight voor de juiste lezing gehouden wordt.

Ald. I. 1. 83. Menig brak den rug enz. Menigeen droeg de verkooppenningen zijner riddergoederen in de gedaante van kostbare kleederen en wapenrustingen op den rug en ging hierdoor te gronde.

Blz. 173. I. 1. 92. Dat die storm het kleed van dezen vrede stuk reet. Sh. ontleende dit aan Holinshed: „Op Maandag den 18den Juni was er zulk een schrikkelijke storm en onweer, dat velen vermoedden, dat dit spoedigen twist en haat tusschen vorsten voorspelde." Trouwens, lang duurde de vriendschap niet: in 1523 werd te Bourdeaux beslag gelegd op eenige

Engelsche koopvaarders; koning Hendrik was er uiterst verstoord over, wilde de verontschuldigingen van den Franschen gezant niet aanhooren en verbood dezen zijne woning te verlaten. Keizer Karel V, toen juist over zee op reis van de Nederlanden naar Spanje, landde in Engeland en maakte van de stemming van het hof gebruik om de oude betrekkingen tusschen Spanje en Engeland weder aan te knoopen, en Hendrik scheen inderdaad van plan, het zwaard tegen Frankrijk te trekken. Wolsey schreef toen, ten behoeve der krijgstoerustingen, eene heffing uit, volgens welke ieder het zesde van zijn vermogen had op te brengen, en zond naar alle graafschappen zijne gemachtigden om de schrikbarende belasting te innen; maar de tegenstand was zoo algemeen, hier en daar tot oproer overslaand, dat de koning zich genoopt zag, zijn eigenmachtigen minister ongelijk te geven en het belastingsbesluit te herroepen. Hij zond ook brieven ter begenadiging in de streken, waar de belastingschuldigen zich verzet hadden; Wolsey wist intusschen ook dezen maatregel zich ten nutte te maken, daar hij liet uitstrooien, dat hij deze vergiffenis had bewerkt; men zie het tweede tooneel van het eerste bedrijf, blz. 184. — Twee jaar later trachtte Wolsey weder een verbond met Frankrijk tot stand te brengen.

Blz. 175. I. 1. 120. Een giftmuil heeft die slagershond. Wolsey was uit Ipswich geboortig, — zie reg. 138, — en, zooals verhaald werd, eens slagers zoon. Twee regels later wordt gesproken van eens beed'laars boekgeleerdheid; het oorspronkelijke heeft, met deze beteekenis: *a beggar's book*. — Hij was in 1470 geboren, ontving in Oxford zijne opleiding, werd in 1500 te Lymington als geestelijke geplaatst, in 1505 op aanbeveling van den bisschop van Winchester door koning Hendrik VII tot zijn kapelaan benoemd en in 1507 naar keizer Maximiliaan te Brugge afgevaardigd. De tevredenheid des konings over zijne diensten bleek uit de gunsten, die hem ten deel vielen. Na den dood van Hendrik VII, in 1509, ging Wolsey als aalmoezenier in dienst van Hendrik VIII over, wist zich door zijn geest, geleerdheid en welsprekendheid weldra bij zijn meester onontbeerlijk te maken en steeg ras in rang; in 1514 werd hij aartsbisschop van York en in het volgend jaar werd hem door paus Leo X de kardinaalshoed verleend. Hij werd rijkskanselier en in 1516 ook pauselijk legaat; later werden hem nog drie andere bisdommen toegekend; bovendien was hem reeds in 1512 de abdij van Sint Albaan verleend. Zijne ruime inkomsten veroorloofden hem een

vorstelijken staat te voeren en aan zijne neiging hiervoor gaf hij ruimschoots toe. Zijn trots kende geen grenzen; hertogen en graven des rijks behandelde hij als zijne minderen; als hij de mis las, moesten zij dienst doen. Vertoonde hij zich in het openbaar, dan was hij geheel in het scharlaken, met marterbont om den hals, en droeg in de hand een uitgeholden oranjeappel, die eene in azijn en fijne geurige wateren gedoopte spons bevatte, als voorhoedmiddel tegen de slechte lucht in volle zalen; hij liet zijn kardinaalshoed en zijne bisschopskruisen voor zich uitdragen, alsook een beurs met het rijkszegel; een paar edellieden volgden om plaats voor hem te maken, en na dezen trawanten met vergulde hellebaarden; dan kwam hijzelf op een muildier met roodfluweelen schabrak en gouden stijgbeugels, gevolgd door een langen stoet van edellieden. Sh.'s tooneelaanwijzing op blz. 174 is dus ten volle gerechtvaardigd.

Ald. I. 1. 126. Zijn oog verlaagde mij als zijn lage prooi. Het Engelsch heeft: *His eye reviled me as his abject object*, een woordspeling, die niet te vertalen is. De kardinaal wist zeer goed, met welk een oog Buckingham hem beschouwde en nam zijn maatregelen. Des hertogs schoonzoon, den graaf van Surrey, zoon van den hertog van Norfolk, deed hij, in plaats van lord Kildare, tot stadhouder van Ierland benoemen, — zie blz. 252, III. 2. 260, — opdat Buckingham, als hij beschuldigd werd, den steun zijns schoonzoons missen zou, en koos verder het werktuig van zijn haat maar al te goed. De hertog van Buckingham had kort te voren, op aandringen zijner pachters, zijn rentmeester of inspecteur Charles Knevet uit zijn dienst ontslagen. Deze man werd beschuldiger van zijn voormaligen heer. Hij verklaarde in een door Wolsey uitgelokt verhoor, dat de hertog, met zijn schoonzoon George Nevil, lord Abergavenny, sprekende, meer dan eens gewaagd had van zijn plan om de kroon te erlangen in geval de koning kinderloos mocht sterven, en alsdan zijn doodvijand, den kardinaal, te straffen. De kardinaal spoorde nu den rentmeester aan, zonder vrees alles te zeggen, wat hij omtrent deze zaak kon mededeelen, en Knevet, 't zij door wraakzucht, 't zij door hoop op belooning gedreven, openbaarde weldra zaken, die voor den hertog zeer bezwarend waren. Een zekere Nikolaas Hopkins, een monnik uit het Karthuizerklooster Henton bij Bristol, vroeger biechtvader van den hertog, zou dezen voorspeld hebben, dat hij eens den troon zou bestijgen; de hertog zou, door dit vooruitzicht verblind, eens het plan

hebben opgevat den koning uit den weg te ruimen, en Knevet verzekerde, zelf uit 's hertogs mond, in een huis te Londen, onder den naam van de Roos bekend en in het kerspel St. Laurentius Pultnie gelegen, duidelijke toespelingen op dit plan vernomen te hebben. — Ten gevolge dezer beschuldigingen werd Buckingham gevat en in den Tower gehuisvest; tegelijk werden Lord Abergavenny, de monnik Hopkins, John de la Car, biechtvader en de priester Gilbert Peck of Perke, kanselier des hertogs, in hechtenis genomen. — De Tudors hadden reden om kroonpretendenten als Buckingham te duchten, want Buckingham stamde in rechte mannelijke lijn van Thomas van Woodstock, hertog van Gloster, den jongsten zoon van koning Edward III af, terwijl de Tudors wel een ouderen zoon, Jan van Gent, hertog van Lancaster, tot stamvader hadden, maar uit den minder echten tak der Beauforts sproten; men vergelijke de in deel IV, blz. 424 en 425, gegeven geslachtstafel.

Blz. 179. I. 1. 217. Lord Montacute. Deze was een kleinzoon van den hertog van Clarence en zoon van Margaretha Plantagenet, en gehuwd met de dochter van Lord Abergavenny; zijn familienaam was Henry Pole. — Gilbert Peck, die in Holinshed's kroniek onder den naam Perke voorkomt, wordt hier in de folio *councellor*, maar later, II. 1. 20, in overeenstemming met Holinshed *chancellor* genoemd. Theobald heeft hierom op deze plaats „councellor" door „chancellor" vervangen en is door latere uitgevers gevolgd; evenzoo veranderde hij den voornaam van Hopkins, die in de folio *Michael* luidt, naar aanleiding van Holinshed's bericht, in Nicholas.

Blz. 181. I. 2. 31. Heel 't lakengild. Wat Shakespeare hier door de koningin vermelden laat, is geheel in overeenstemming met Holinshed.

Blz. 185. I. 2. 132. Vooreerst was zijn gewoonte enz. Ook in het oorspronkelijke is de zin niet juist gevormd; de rentmeester is niet kalm genoeg om den begonnen zin te voltooien. Over zijne mededeelingen zie men boven de aanteekening op I. 1. 126.

Blz. 188. I. 2. 190. Sir William Blomer. Sir William Blomer werd door den koning in de sterrekamer ter verantwoording geroepen, omdat hij, gezworen vazal des konings, bij den hertog van Buckingham in dienst getreden was, doch ten slotte vergaf de koning hem zijn misstap.

Ald. I. 2. 195. Dat eens mijn vader den geweld'naar Richard enz. In Sh's Richard III, V. 1. 1, uit Buckingham

wel den wensch van koning Richard te spreken, doch van een plan tot moord blijkt niets. Holinshed spreekt er van als van een gerucht.

Blz. 189. I. 3. 2. Tot zulke malle fratsen. Holinshed vermeldt op het jaar 1519, dat vele voorname jonge Engelschen, die zich geruimen tijd in Parijs hadden opgehouden, bij hunne terugkomst geheel Franschen geworden waren, in manieren en ondeugden, wat Engelsch was uitlachten, en niets goedvonden wat niet naar den Franschen smaak was. Sh. heeft dit hier uitgewerkt, doch had het oog op de dwaze manieren van zijn tijd, evenals in koning Jan en in den koopman van Venetië.

Blz. 192. I. 3. 63. Reeds wacht mijn boot. De voorname heeren in Londen hadden hunne roeibooten, zooals thans equipages. De Lord-kamerheer vaart van het paleis des konings, „Bridewell" geheeten, naar dat des kardinaals, „York-place", later „Whitehall" genoemd.

Blz. 193. I. 4. 1. Door zijn genade, schoone vrouwen, enz. Holinshed spreekt van vele groote feesten, tijdens de regeering van koning Hendrik VIII. Een daarvan, in York-place gegeven, wordt vooral uitvoerig beschreven; Holinshed heeft hier ongetwijfeld geput uit het levendig geschreven werk, *Cavendish's Life of Master Wolsey*, dat wellicht ook door Sh. geraadpleegd werd. Wij vinden er vermeld, hoe de koning, begeleid door twaalf cavaliers, te water ongenoodigd het feest kwam bezoeken en zijne aankomst door kanonnen aankondigde; hij verscheen, evenals de cavaliers, in herderskleeding van goudlaken met karmozijnroode zijde afgezet, fraai gemaskerd, vergezeld van zestien toortsdragers, trommelslagers en verder gevolg, allen in satijn en gemaskerd. Het feest was reeds aan den gang, en werd geregeld door den lord kamerheer, sir Henry Guildford, en lord Sands; ook de ontvangst der naar het heette onverwachte gasten was nagenoeg geheel zooals zij hier door Sh. beschreven wordt. Nadat de koning herkend was, gingen hij en zijn gezelschap zich verkleeden; middelerwijl werd er op nieuw gedekt en aangericht; er kwamen meer dan tweehonderd verschillende schotels op tafel. De geheele nacht werd met banketteeren, dansen en andere vermakelijkheden doorgebracht.

Blz. 194. I. 4. 22. Een vrouwe naast een vrouw, geeft kille koû. In 't Engelsch: *Two women placed together makes cold weather;* het rijm toont duidelijk, dat wij hier een spreekwoordelijk gezegde voor ons hebben.

Blz. 196. I. 4. 45. Lord Sands, gij zijt een lustig gast. *You are a merry gamester.* Het woord *gamester* beteekent zoowel een „lustigen klant" als een „speler"; van daar ook het antwoord van Sands: *Yes, if I make my play.*

Blz. 199. I. 4. 91. Wie is die schoone dame? Dat koning Hendrik VIII op dit feest met Anne Bullen kennis maakte, is natuurlijk een vinding des dichters. — Anne Bullen, of Boleyn, was de dochter van een edelman, sir Thomas Bullen of Boleyn, meermalen voor diplomatieke onderhandelingen gebezigd; hij werd later tot graaf van Wiltshire verheven. Anne was sinds haar zevende jaar aan het Fransche hof opgevoed en keerde, na den dood, in 1524, van koningin Claudia, gemalin van Frans I, naar Engeland terug; zij zal toen 17 of 18 jaar geweest zijn; zij werd hofdame van koningin Catharina; zij was schoon en bevallig, en den Lutherschen godsdienst toegedaan.

Ald. I. 4. 95. 't Ware onbeleefd, zoo ik ten dans u leidde en niet u kuste. Volgens oud-Engelsche gewoonte was het den danser vergund, als het ware tot loon voor de uitnoodiging, aan zijne schoone een kus te geven. — Het „'t Ga rond", dat volgt, ziet natuurlijk op den beker, waaruit de koning gedronken heeft.

Blz. 201. II. 1. 2. Ter rechtzaal. In 't Engelsch: *Even to the hall;* de Westminster-hal namelijk, waar de pairs de vierschaar spanden over Buckingham. Wat van de rechtspraak hier wordt medegedeeld, is in overeenstemming met Holinshed's bericht.

Blz. 203. II. 1. 41. Die aanklacht tegen Kildare. Wolsey wordt hier beschuldigd den stadhouder van Ierland, Kildare, ten val gebracht te hebben, ten einde Buckingham's schoonzoon, den graaf van Surrey, van het hof te kunnen verwijderen.

Blz. 206. II. 1. 103. Thans Edward Bohun. De familienaam van den hertog van Buckingham was Stafford; doch hij noemde zich gaarne de Bohun, daar hij uit de vrouwelijke lijn van het huis der Bohuns gesproten was. Hierdoor was hij groot-connetabel, want in deze familie was het ambt erfelijk; zij had ook het graafschap Hereford in het huis Lancaster overgebracht; de gemalin van koning Hendrik IV heette Marie de Bohun. Door zijne afstamming uit deze familie voerde ook Edward Buckingham den titel van graaf van Hereford.

Ald. II. 1. 109. Toen hij tot zijn dienaar Bannister gevloden was, enz. Dat Hendrik, hertog van Buckingham, door zijn dienaar Bannister aan den Sheriff van Shropshire ver-

raden en op bevel van Richard III ter dood gebracht werd, staat in Holinshed's kroniek te lezen.

Blz. 208. II. 1. 150. Toen de koning 't hoorde, gaf hij verbolgen den Lord Mayor den last, 't gerucht te smoren. Dit wordt door Holinshed bericht op het jaar 1527, toen het plan tot echtscheiding reeds was opgekomen. — De loop der gebeurtenissen moge hier met enkele trekken geschetst worden. In 1523 was er, zooals in een vorige aanteekening gezegd is, een vijandige stemming tegen Frankrijk en was Wolsey voor een verbond met keizer Karel V gestemd. Hij hoopte door dezen het aartsbisdom van Toledo te verwerven, en hierdoor eene schrede nader te komen aan den pauselijken stoel, want op dezen plaats te nemen, was het einddoel zijner eerzucht. Hij werd door Karel teleurgesteld, en trachtte weldra den koning gunstig voor Frankrijk te stemmen. De omstandigheden zijn hem dienstig. De koning duidt het den keizer zeer euvel, dat deze den paus gevangen heeft genomen, en Wolsey vuurt zijn gramschap aan. Hij heeft twee huwelijksplannen: de tweede zoon van den koning van Frankrijk, de hertog van Orleans, zal de eenige dochter van Hendrik, Maria, huwen, en de koning zelf zal met de hertogin van Alençon, de zuster van koning Frans, in den echt treden en hiertoe zich van zijne Spaansche gemalin laten scheiden. Over het eerste ontwerp worden inderdaad onderhandelingen geopend; het tweede wordt alleen in het geheim door Wolsey gevoed. De koningin, de dochter van Ferdinand van Arragon en Isabella van Castilië, de moei van keizer Karel, is hem een hinderpaal voor het sluiten van een verbond met Frankrijk; gelukt het hem den koning naar een ander huwelijk te doen wenschen, dan kan hij haar wellicht ter zijde stellen. Zijne pogingen dragen vrucht. De Fransche onderhandelaars opperden, toen er over het huwelijk der prinses Maria sprake was, de vraag, of Hendriks huwelijk wel inderdaad wettig was. Catharina van Arragon was gehuwd geweest met Arthur, den ouderen, als knaap gestorven broeder van Hendrik. Zij was dus ongetwijfeld weduwe van zijn broeder; een uitdrukkelijk, duidelijk en beslissend besluit van den paus was noodig geweest om zijn huwelijk echt en wettig te doen zijn. Doch, mocht de echt ook gelukkig geweest zijn, Catharina had haren gemaal geen zoon geschonken, al hare mannelijke spruiten waren vroeg gestorven; slechts eene dochter, Maria, was in het leven gebleven. Zij was zes jaren ouder dan haar gemaal, die nu, in 1527, zesendertig jaar oud en vol was van kracht

en levenslust. Het Engelsche volk zou gaarne den koning een nieuwen echt zien sluiten; met bekommering zou men na hem eene vrouw den troon zien beklimmen; haar huwelijk met een uitheemschen vorst zou uitheemschen invloeden in de hand werken. Geen wonder, dat de gewetensbezwaren der Fransche afgevaardigden in vruchtbaren bodem vielen. De koning wenschte, als wijs en edel vorst, — om met de trouwe en gehoorzame kronieken van dien tijd te spreken, — een onpartijdig oordeel over de wettigheid van zijn huwelijk met zijns broeders weduwe en verlangde dit van den pauselijken stoel, van de universiteiten en de beroemdste doctoren der christenheid. Op zijn verzoek zond het consistorie van Rome een afgezant naar Engeland, den kardinaal Campejus, om met den kardinaal Wolsey in deze zaak als gemachtigde op te treden. De groote zaal der Dominikanen, *Blackfriars*, werd voor het onderzoek in gereedheid gebracht, en in 1528 had daar een openbare zitting plaats, op de plechtige wijze, die in het vierde tooneel van het tweede bedrijf beschreven wordt.

Blz. 215. II. 2. 122. Was niet een doctor Pace voor dezen met zijn ambt bekleed? Doctor Pace, de secretaris des konings, was volgens Holinshed bij den koning zeer in gunst, doch hierom juist bij den kardinaal gehaat. Deze droeg hem allerlei, vaak noodelooze zendingen buitenslands op, wat hem zoo diep griefde, dat hij waanzinnig werd.

Blz. 219. II. 3. 47. Voor 't klein Eng'land liet geu zalven. Het oorspronkelijke heeft: *For little England you 'ld venture an emballing*, waarin het laatste woord onverstaanbaar genoemd mag worden, en zou moeten beteekenen, „met den rijksappel begiftigd worden"; Whalley sloeg *embalming* voor, en volgens deze gissing is hier vertaald. — „Carnarvonshire" is een gedeelte van Wales, befaamd om zijn onvruchtbaarheid.

Blz. 221. II. 3. 92. Voor al het slib des Nijls niet. Het slib des Nijls is de oorzaak van de vruchtbaarheid en den rijkdom van Egypte.

Ald. II. 3. 97. De sleep der eer wordt langer dan de voorzoom. De voorzoom is de verheffing van Anna tot markiezin van Pembroke, de sleep zijn de gunstbewijzen, die zullen volgen.

Blz. 223. II. 4. 13. Ik smeek u, heer, enz. Deze rede van Catharina en ook die des konings, kortom de gang der geheele samenkomst stemt overeen met wat Sh. in Holinshed's kroniek

aantrof of wellicht uit Cavendish's *Life of Master Thomas Wolsey* kon putten. Het verhaal van Cavendish munt uit door levendige schildering en verdient wel in het oorspronkelijke nagelezen te worden, waartoe de uitgaven van Knight, Delius en anderen gelegenheid geven; hier behoeft het niet ingelascht te worden; het zij genoeg te zeggen, dat Shakespeare's voorstelling met dit verhaal volkomen strookt. Veeleer zij hier een kort overzicht van den verderen loop der zaak gegeven. — Catharina's beroep op den paus bracht zoowel Campejus als Wolsey in verlegenheid. Campejus wilde liever bemiddelen en eene beslissing vermijden, die of den koning van Engeland of keizer Karel V, aan Catharina zoo nauw verwant, zou vertoornen. De koning was over het dralen ongeduldig en twijfelde of de paus hem welgezind was; Wolsey moest alle krachten inspannen om de zaak tot het gewenscht einde te brengen. Campejus en Wolsey ontvingen nu de opdracht zich naar Bridewell tot de koningin te begeven om haar te overreden, haar beroep op den paus in te trekken en de beslissing aan den koning over te laten, die de zaak tot een voor haar eervol einde zou weten te brengen. De koningin ontving de beide kerkvorsten te midden van haar hofgezin en weigerde hun een afzonderlijk gehoor; wat men haar te zeggen had, mocht de geheele wereld hooren. Wolsey begon met Latijn te spreken, maar de koningin liet dit niet toe; hij was verplicht haar in het Engelsch hun verlangen te kennen te geven. Catharina antwoordde, dat zij met hare vrouwen aan den arbeid had gezeten en aan zulke dingen niet had kunnen denken; dat zij wijzen raad behoefde en dezen in Engeland niet kon vinden, want dat geen Engelschman haar vriend zou zijn tegen den zin des konings; dat zij eene arme vrouw was en niet met hooge prelaten kon disputeeren. Ten slotte echter weigerde zij niet den raad der twee kardinalen aan te hooren en had met hen in haar kabinet eene afzonderlijke samenkomst. — De kardinaal Campejus verliet Engeland zonder iets in deze zaak beslist te hebben; hij verklaarde haar voor twijfelachtig, zoodat hij er den paus bericht van moest geven.

Middelerwijl vernam Wolsey, dat de koning op eene jonge hofdame, op Anne Bullen, verliefd was en deze wilde huwen, zoodra zijn echt met Catharina verbroken zou zijn. Zulk een huwelijk druischte geheel tegen zijne bedoelingen in en hij verzocht daarom den paus met de beslissing in deze zaak te dralen, tot hij den koning voor zijne plannen zou gewonnen hebben. De koning werd hiervan op de eene of andere wijze onderricht, — of de geheime

correspondentie van Wolsey met den paus, alsmede een lijst zijner bezittingen den koning ter hand kwamen, zooals de kronieken berichten, is geenszins zeker, — en besloot in zijne gramschap, zijn ondankbaren dienaar te vernederen. Zoodra de hooge adel dit bespeurde, werd er eene schriftelijke aanklacht door hem opgemaakt, waarin onder anderen ook op des kardinaals trots, aanmatiging en hebzucht gewezen werd. De aanklacht werd den koning ter hand gesteld, die, nu nog heftiger vertoornd, de hertogen van Norfolk en Suffolk tot Wolsey zond om dezen het rijkszegel af te vorderen en hem te bevelen, zich naar Asher te begeven, eene woning niet ver van Hamptoncourt en tot zijn bisdom Winchester behoorende. De kardinaal weigerde aan dezen mondelingen last gehoor te geven, en zeide dat het ambt van kanselier en het rijkszegel hem voor zijn leven verleend waren, doch gehoorzaamde, toen de hertogen den volgenden dag met eene schriftelijke volmacht terugkwamen. Hij verliet zijn vorstelijk paleis in Westminster en liet er ook al zijne schatten achter, nadat hij deze had laten inventariseeren. Lange, breede tafels lagen met de kostbaarste stoffen vol, twee groote tafels waren met zilverwerk, een buffet geheel met gouden voorwerpen beladen, aan de wanden hingen tal van de kostelijkste tapijten. In Asher, waar hij zijn intrek nam, was alles zeer armoedig, zoodat hij het noodzakelijkste huisraad van den bisschop van Carlisle moest leenen.

Op 18 October 1529 werd Wolsey uit Londen verbannen; in November werd hij door het gerechtshof der *King's bench* wegens misbruik zijner betrekking van pauselijk legaat tot verbeurdverklaring zijner goederen veroordeeld. De koning bevestigde het vonnis, maar liet hem in het bezit van zijn aartsbisdom en het bisdom Winchester. Doch toen de bovenvermelde aanklacht der lords aan het parlement werd voorgelegd, waarin zware beschuldigingen tegen hem voorkwamen, — de voornaamste worden door Norfolk, Surrey en Suffolk, in het tweede tooneel van het derde bedrijf, v. 310 en vgg., opgesomd, — werd hij in Nov. 1530 weder naar Londen gevoerd om zich wegens hoogverraad te verantwoorden; op de reis stierf hij, den 28sten November 1530, in de abdij van Leicester.

Twee jaren verliepen in vergeefsche pogingen om de echtscheiding van den pauselijken stoel te verwerven. Hendrik, zich beroepende op de adviezen van binnen- en buitenlandsche hoogescholen en geleerden, rekende zijn echt met Catharina onwettig en huwde in November 1532 Anne Bullen, die in den loop

van hetzelfde jaar tot markiezin van Pembroke met een jaargeld van 1000 pond verheven was. Vooreerst bleef dit huwelijk nog geheim; het werd eerst tegen Paschen van het volgend jaar, toen Anne zwanger was, openbaar gemaakt. Eerst in ditzelfde jaar sprak een geestelijk gerechtshof, te Dunstable vergaderd, door den koning benoemd en geleid door Cranmer, die van kapelaan des konings tot aartsbisschop van Canterbury bevorderd was, zijn oordeel uit over het huwelijk van den koning met Catharina van Arragon; het werd voor nul en nietig verklaard en Catharina, die reeds vroeger bij parlementsbesluit den titel van koningin verloren had, werd Prinses-weduwe, als weduwe van den jonggestorven Arthur, prins van Wales, den ouderen broeder van Hendrik. Zij stierf te Kimbolton, niet lang daarna, den 6den Januari 1535. — Bijna anderhalf jaar vroeger, den 7den September 1533 had hare opvolgster, Anne Bullen, aan eene prinses, Elizabeth, het leven geschonken.

De dichter was natuurlijk verplicht de gebeurtenissen samen te dringen en somwijlen de volgorde te veranderen; het medegedeelde kan doen zien, welke vrijheden hij zich veroorloofd heeft. De groote veranderingen in kerk en staat, waartoe de echtscheiding, door den koning verlangd, door den paus niet toegestaan, aanleiding gaf, de afschaffing van 's pausen gezag in Engeland, de erkenning van den koning als opperhoofd der Engelsche kerk, heeft hij blijkbaar in dit stuk niet ter sprake willen brengen.

Blz. 233. III. 1. 23. Maar elke kap maakt nog geen monnik. Vertaling van het Latijnsche spreekwoord: *Cucullus non facit monachum.*

Ald. III. 1. 25. Een halve huisvrouw; ik zou wenschen enz. De koningin ware het liever geheel, niets dan huisvrouw, daar zij duchten moet, dat zij weldra noch koningin, noch huisvrouw meer zijn zal. Het oorspronkelijke: *I would be all, against the worst may happen,* is hier onnavolgbaar kort en bondig. — Voor dit tooneel vergelijke men de aanteekening bij II, 4. 13. blz. 435.

Blz. 238. III. 1. 145. Ja, eng'len schijnt gij. Hier is ongetwijfeld de woordspeling Engelschen en Engelen, *Angli* en *Angeli*, bedoeld, die reeds van paus Gregorius de Groote dagteekent; toen deze in Rome Angelsaksische knapen zag, riep hij, naar men zegt, uit: *Angeli, non Angli!*

Blz. 240. III. 2. 1. Wanneer gij in uw klachten enz. Shakespeare dringt, als dramatisch dichter, de gebeurtenissen in een kort bestek samen; hij laat dus hier denzelfden hertog van Nor-

folk optreden als vroeger. Inderdaad was de hertog van Norfolk uit het eerste bedrijf in 1525 gestorven en de nieuwe hertog van Norfolk was dezelfde, die hier Surrey heet en Buckingham, zie r. 8, tot schoonvader had.

Blz. 246. III. 2. 111. Zaagt gij den kardinaal? Men stelle zich voor, dat Wolsey, in zijne gedachten verdiept, in een leunstoel op den voorgrond is neergezonken, zoodat de koning hem niet dadelijk ziet en, hem later ontwarend, Lovell naar hem toezendt.

Blz. 250. III. 2. 192. Ik was en ben en blijf. Dat Wolsey, in zijne gemoedstemming, na een langen tusschenzin, den zin niet nauwkeurig ten einde brengt, is zeer natuurlijk; men behoeft niet te trachten, zooals sommigen hebben pogen te doen, den zin behoorlijk af te ronden.

Blz. 252. III. 2. 253. Voor weinige uren. Het oorspronkelijke heeft: „voor veertig uren." Meermalen wordt door Sh. veertig, zooals ook enkele andere getallen, als onbepaald telwoord gebezigd.

Ald. III. 2. 255. Scharlakenroode zonde. Wolsey trad natuurlijk, als kardinaal, in een scharlakenrood gewaad op.

Blz. 253. III. 2. 282. Als domme leeuwrikken. Dat de leeuwrikken in den herfst in grooten getale gevangen worden, is bekend genoeg; op heldere dagen kan men zich van den spiegel, d. i. een snel draaiend plankjen, waarop vele stukjes spiegelglas gelijmd zijn, bedienen om, geholpen door een lokleeuwrik, de vogels tusschen twee slagnetten te lokken. In stede van een plankjen kan een roode doek met stukjes spiegelglas dienst doen.

Blz. 254. III. 2. 295. Meer dan de misklok, als de bruine deerne enz. Dat de kardinaal den omgang met lichtzinnige deernen niet schuwde, is zoowel uit de kronieken als uit schimpdichten van dien tijd bekend.

Blz. 259. III. 2. 412. Den eed'len stoet, die eens hing aan mijn glimlach. Het gevolg van Wolsey wordt verschillend opgegeven, — sommigen spreken van 800, anderen van 180, — maar het was in allen gevalle zeer groot en er bevonden zich ook vele edellieden onder.

Blz. 260. III. 2. 456. Hadde ik slechts half zoo ijv'rig God gediend, enz. Volgens de kronieken heeft Wolsey deze woorden op zijn sterfbed gesproken.

Blz. 263. IV. 1. 36. Trompetgeschal! — Aangaande den hier volgenden kroningsoptocht zij opgemerkt, dat de knotsstaven, *maces*, in Engeland een teeken van waardigheid zijn voor enkele invloedrijke corporaties, zooals de beide parlementshuizen, den ma-

gistraat van Londen enz., en bij plechtige gelegenheid vóor hen uit of voor hunne vertegenwoordigers gedragen worden, zoo hier voor den lord kanselier als voorzitter van het hoogerhuis. — De zilveren staf met de duif, dien Surrey draagt, is de scepter van de gemalin van Eduard den Belijder, en natuurlijk een symbool des vredes. — De Baronnen der Vijf Havens waren hooge beambten, met het toezicht over de Vijf Havens of *Cinque-Ports*, zooals zij met den Normandischen naam nog heeten, belast. Vier van hen dragen bij kroningen steeds den troonhemel. De *Cinque-Ports* maakten vroeger een militaire en administratieve provincie uit in de graafschappen Kent en Sussex, aan het kanaal in de nabijheid van Dover. Zij had belangrijke voorrechten en omvatte aanvankelijk de vijf zeehavens Dover, Sandwich, Hythe, Romney en Hastings, waarbij later Winchelsea, Seaford en Rye gevoegd werden.

Blz. 265. IV. 1. 57. In de abdij. De Westminster-abdij.

Blz. 266. IV. 1. 88. Des Belijders kroon. De kroon van Edward den Belijder (1042—1066 *), den laatsten of, wil men, voorlaatsten Angelsaksischen koning behoort nog tot de rijksinsigniën.

Blz. 267. IV. 1. 101. Gardiner en Stokesly. Gardiner was bisschop van Winchester, vroeger een bisdom van Wolsey, Stokesly van Londen. Het Engelsch noemt de namen in omgekeerde volgorde: *Stokesly and Gardiner.*

Blz. 268. IV. 1. 108. Thomas Cromwell, een man van veel gewicht aan 't hof. Cromwell nam inderdaad de plaats van Wolsey in. Aanvankelijk secretaris des konings en archivaris *(Master of the Rolls)* steeg hij meer en meer in 's konings gunst en werd de ziel der regeering; in 1535 werd hij grootzegelbewaarder en pair des rijks. Later, toen hij Anna van Kleef aan den koning als gemalin had aanbevolen en deze den koning zoo weinig beviel, dat hij zich spoedig van haar liet scheiden (1540), viel Cromwell in ongenade en verloor het hoofd door de bijl des scherprechters.

Blz. 271. IV. 2. 58. Die tweelingscholen Ipswich en Oxford. In 1525 stichtte Wolsey eene Latijnsche school in zijne geboortestad Ipswich, en een *College* in Oxford; hij doteerde deze inrichtingen met het vermogen van eenige kleine, door hem op-

*) In deel VIII, blz. 473, reg. 2 v. b. is ten onrechte 1057 in plaats van 1066 aangegeven.

geheven kloosters. Na zijn val hief Hendrik VIII de school te Ipswich op; het *College* te Oxford hield hij in stand, doch eigende zichzelf de eer der stichting toe door het *the King's college* te noemen, welken naam het nog ten huidigen dage draagt.

Blz. 273. IV. 2. 103. En toch gedraagt gij u zoo plomp; kom, kniel! Volgens de oude etiquette van het Engelsche hof boog men voor gekroonde hoofden de knie. Catharina werd, toen de echtscheiding uitgesproken was, als princes-weduwe behandeld; men vergde zelfs van hare vrouwen en dienaren een eed, dat zij haar het eerbetoon, aan eene koningin verschuldigd, niet zouden bewijzen; Catharina echter duldde niemand, die dien eed gedaan had, in hare nabijheid, en eischte, hoe zacht en gelaten in haar lot, ten strengste, als koningin van Engeland begroet te worden.

Ald. IV. 2. 105. Buiten wacht een heer van 's konings wege. Inderdaad zond de koning, kort voor haar dood, tot Catharina den keizerlijken afgezant Eustachius Capucius, om haar zijne vriendelijke groeten over te brengen. Shakespeare volgt hier getrouw de kroniek, ook in den inhoud van den brief, dien zij aan een harer vrouwen gedicteerd had en aan Capucius medegaf. Zij beval hare dochter, de princes Maria (later koningin van 1553—1558), den koning aan, verzocht hem de vrouwen, die haar gediend hadden, uit te huwelijken en aan hare dienaren het verschuldigde en bovendien één jaar loon uit te betalen. „Dit was werkelijk alles wat zij begeerde", zegt Holinshed.

Blz. 277. V. 1. 2. Dit moesten uren zijn voor 's lijfs behoeften enz. Gardiner zegt dit met het oog op den koning, dien hij laat in den nacht nog bij het spel had aangetroffen. Van het bedoelde kaartspel, *primero* of *prima vista*, ook in de „Vroolijke Vrouwtjes van Windsor", IV. 5. 104, vermeld, kent men de regels niet meer.

Blz. 279. V. 1. 46. Dit hebben zij, bezorgd, den koning blootgelegd. De aartsbisschop Cranmer is inderdaad aangeklaagd geworden en door den koning vrijgesproken, zooals in dit stuk is voorgesteld, doch eerst een tiental jaren na de geboorte van Elizabeth. Zijne vijanden hadden gehoopt hem, hoe hoog hij bij den koning ook in gunst stond, in het verderf te storten door de beschuldiging van ketterij, van Luthersche dwalingen, want het was bekend, dat koning Hendrik VIII wel is waar de heerschappij des pausen niet wilde dulden, maar geenszins voor de protestantsche leer gestemd was. Doch de poging mislukte. — Shakespeare volgde hier een welbekend en veelgelezen boek: *Fox's Acts and*

Monuments of the Christian Martyrs. Fox verhaalt, hoe de koning te middernacht den aartsbisschop ontbood, in de gaanderij hem afwachtte, hem de aanklacht medegedeelde, hem voorschreef, hoe hij te handelen had en hem zijn ring gaf. Kortom, Shakespeare heeft het verhaal van Fox getrouw gevolgd; hij wijkt slechts hierin af, dat de koning na de beschuldiging zelf in den raad verschijnt, terwijl volgens Fox allen, zoodra zij den ring zagen, tot den koning gingen en de zaak aan zijne beslissing onderwierpen. Trouwens, voor een tooneelstuk lag deze wijziging voor de hand. — Vraagt men, waarom Shakespeare dit voorval, dat met den overigen inhoud van zijn stuk niet in verband staat, in zijn stuk heeft gevlochten, dan kan het antwoord luiden, dat hij op deze wijze den waardigsten en meest indrukwekkenden tolk verkreeg voor het prophetisch slot van het stuk. Cranmer toch, die onder de regeering van koningin Maria, bloediger gedachtenisse, wegens zijne protestantsche gezindheid den brandstapel beklom, werd door het volk als een martelaar voor zijne overtuiging vereerd, en de herinnering aan zijne goedheid, zijn deemoed en de reinheid van zijn levenswandel leefde steeds voort.

Blz. 287. V. 2. 20. Uw hoogheid zal een schouwspel zien enz. Het was niets vreemds, dat eenige vensters van een bovengaanderij of van bovenvertrekken uitzicht verleenden in eene groote zaal. Wat het tooneel van Sh.'s tijd betreft, dit had aan wederzijde van een balkon, dat zich aan den achterwand bevond, een venster, met gordijnen voorzien, die men kon wegschuiven.

Blz. 290. V. 3. 29. Als onlangs onze buren van Opperduitschland smartelijk ondervonden. Dit ziet op den opstand van Thomas Münzer in Duitschland.

Blz. 295. V. 3. 133. Dan denken, dat die zetel u niet past. De aartsbisschop van Canterbury had, als primaat van het rijk, de voorzitting boven alle pairs, de prinsen van den bloede uitgezonderd.

Blz. 296. V. 3. 167. Kom, kom, mylord, gij wilt de lepels sparen. Zilveren of vergulde lepels waren de gewone petegiften; zij heeten ook Apostellepels, omdat op den steel de afbeelding van een apostel gegraveerd was. Het aantal en de grootte der lepels hing natuurlijk van het vermogen van den peet af. Maar ook kostbare bekers werden geschonken; zoo was in dit geval de petegift van den aartsbisschop van Canterbury een gouden beker, van de hertogin van Norfolk een gouden beker, met parelen omzet, enz.

Blz. 297. V. 4. 2. Houdt gij het plein voor den berenbijt? Honden op beren te hitsen was, zooals bekend is, in vroeger tijd een geliefd volksvermaak. In de zes- en zeventiende eeuw diende hiertoe te Londen een aan den zuidelijken Theemsoever gelegen tuin, in de nabijheid van Sh.'s schouwburg, waar onder koning Richard II een zekere Robert de Paris gewoond had, en die hierom nog steeds *Paris-garden* genoemd werd. Het Engelsch luidt: *do yow take the court for Paris-garden?* Men kan *court* hier als „binnenplein" of als „hof" opvatten.

Ald. V. 4. 12. Bedaard toch, man, enz. De plotselinge overgang van proza tot vers is hier vreemd; zij is bij Shakespeare niet zeldzaam, maar dan gemotiveerd, wat hier het geval niet is. Het kan zijn, dat alles in proza of in versmaat geschreven was en dat door het een of ander toeval, door verminking of door onachtzaamheid van afschrijvers de tekst gewijzigd is. Wat de portier het laatst gezegd heeft: *Belong to the gallows, and be hanged, ye rogue!* etc. is gemakkelijk als vers te lezen.

Blz. 298 V. 4. 15. Op Meidag-morgen. Op den eersten Mei stroomde de geheele bevolking van Londen met onweerstaanbaar verlangen naar buiten om, naar oud-Germaansche zede, de terugkomst der lente te vieren.

Ald. V. 4. 22. Ik ben geen Simson of reus Colbrand. Het Engelsch heeft: *I am not Samson, nor Sir Guy nor Colbrand.* Colbrand was een Deensche reus, die op een toernooi te Winchester voor Sir Guy, een graaf van Warwick, moest zwichten. De personen waren aan Sh.'s gehoor bekend; in de vertaling is ter wille der duidelijkheid Sir Guy achterwege gelaten en is Colbrand door de bijvoeging „reus" nader gekenschetst; wil men Sir Guy niet missen, dan leze men: Ik ben geen Simson, Guy of Colbrand, enz.

Ald. V. 4, 33. Is dit het Moorveld voor een monstering? *Moorfields* was een toen nog onbebouwd terrein ten noorden van de *city*, waar de gewapende burgers zich oefenden en wapenschouwingen hielden.

Blz. 299. V. 4. 40. Des te meer lepels. Als pillegiften namelijk.

Ald. V. 4. 50. Haar ingekorven soepbord. Haar hoed; vergelijk in deel V, *Een Snibbe getemd*, IV. 3. 64. — De bedoelde vrouw schreeuwde, toen zij geraakt werd, „Clubs!" een uitroep, die toen ter tijd dadelijk knuppeldragers ter hulpe toesnellen deed.

Ald. V. 4. 65. Towerhill. Towerhill en het kalkhuis waren

plaatsen waar de droefgeestigen of hoogernstig vromen, de puriteinen, vergaderden.

Ald. V. 4. 67. In limbo Patrum. Natuurlijk: „in hechtenis." De uitdrukking *in limbo*, in den kring, zoom of gordel, is bekend uit Dante's Hel; maar de kwade jongens behooren eer thuis *in limbo puerorum*, bij de ongedoopte kinderen, dan *in limbo patrum*, bij de aartsvaders. Hoe het zij, zij waren in het voorportaal der helle.

Blz. 302. V. 5. 24. Saba's roem. De koningin van Saba, die, door den roem zijner wijsheid uitgelokt, Salomo kwam bezoeken.

Blz. 303. V. 5. 53. En nieuwe volken scheppen. Aan de eerste overzeesche kolonie van Engeland, Virginië, werd in 1612 door koning Jacobus I een staatsregeling verleend. Shakespeare, die blijkbaar hierop zinspeelt, kon niet vermoeden, van welke beteekenis dit scheppen van nieuwe volken worden zou.

DE STORM.

Met „De Storm" wordt in de folio-uitgave van Sh.'s dramatische werken van 1623 de reeks der blijspelen, *Comedies*, geopend; het stuk verscheen hoogstwaarschijnlijk toen voor het eerst in druk; van eene vroegere afzonderlijke uitgave is niets bekend.

Ongetwijfeld behoort De Storm tot de laatste dramatische werken van Shakespeare; stijl en taal en de vrije versbouw doen aan het Winteravondsprookjen denken. Er bestaat een mededeeling van Cunningham, dat op 1 Nov. 1611 aan het hof van koning Jacobus I een stuk, *De Storm* getiteld, gespeeld is. Mocht men aannemen, dat deze mededeeling geheel vertrouwbaar is en dat genoemd stuk dat van Shakespeare geweest is, dan zou het in 1611 of in 1610 geschreven zijn, ongeveer tegelijkertijd met Cymbeline en zeker vóor Koning Hendrik VIII. Doch door de mededeelingen van Dr. Ingleby is het duidelijk gebleken, dat aan Cunningham's verzekeringen geenszins gezag is toe te kennen. Men mag, niettegenstaande zijn bericht, zich veroorloven, „De Storm" voor Shakespeare's laatste tooneelwerk te houden; zoo moge het in deze uitgave de reeks zijner stukken besluiten. Het is inderdaad, alsof de dichter zelf dit aan de hand doet. Want onwillekeurig denkt men bij Prospero's beschouwingen Shakespeare zelven te hooren spreken, en evenals de groote toovenaar ten slotte zijn staf, die zoovele wonderen gewrocht heeft,

vademen diep in de aarde begraaft, stelt men zich voor, dat ook de dichter aan het einde van dit stuk zijn machtigen tooverstaf heeft nedergelegd.

Tot de inkleeding van het onderwerp kan de geweldige storm aanleiding hebben gegeven, die Engelsche zeelieden in 1609 op de Bermudas-eilanden deed stranden. Sir George Somers was in Mei 1609 met negen schepen en 500 man van Engeland gezeild en werd op den 25 Juli naar de Bermudas- of Duivelseilanden, — de noordelijkste koraaleilanden ten oosten van Noord-Amerika, in 1557 door den Spanjaard Juan Bermudas ontdekt, — gedreven. Acht-en-veertig uren duurde de verschrikkelijke storm, die het admiraalschip van de overige vloot scheidde en het tusschen twee rotsen vastklemde. Het gelukte den admiraal met 150 man een der onbewoonde eilanden te bereiken, waar zij een ongedacht zacht klimaat en toereikende middelen vonden voor hun levensonderhoud; eerst na geruimen tijd werden de verloren gewaanden ontdekt. Een der tochtgenooten, Silvester Jourdan, gaf in 1610 het verhaal der schipbreuk uit, onder den titel: *A Discovery of the Bermudas, otherwise called the Isle of Devils, by Sir Thomas Gates, Lord George Sommers, and Captain Newport, with divers others.* Dat deze schipbreuk inderdaad Shakespeare voor den geest zweefde, kan men wel afleiden uit de vermelding van *the still-vex'd Bermoothes*, in het tweede tooneel van het eerste bedrijf (I. 2. 229).

De handeling van het stuk is uiterst eenvoudig; of zij aan eene novelle ontleend is, valt niet te beslissen Een Duitsch stuk, de schoone Sydea getiteld; van een ouderen tijdgenoot van Shakespeare, den keizerlijken notaris Jacob Ayrer te Neurenberg, die in 1605 stierf, heeft enkele trekken met „De Storm" gemeen. De overeenkomst bepaalt zich echter tot de verhouding van Prospero en Alonzo, van Miranda en Ferdinand, zoodat het eigenlijk niet de moeite waard is, te onderzoeken, waaraan zij te danken is. Beiden kunnen geput hebben uit eene onbekend gebleven of verloren gegane Italiaansche novelle of uit een oud Engelsch tooneelstuk, wat Ayrer meermalen deed; Shakespeare kan ook van reizende, uit Duitschland teruggekeerde tooneelspelers het een en ander van Ayrer's stuk vernomen hebben; maar beiden kunnen ook zeer wel, onafhankelijk van elkander, den eenvoudigen knoop bedacht hebben. Hoe dit zij, de schildering van den storm, het in het leven roepen van Ariel en andere geesten, van Caliban en van zooveel anderen, de wijze, waarop de edele, kalme, vergevensgezinde Prospero den toestand beheerscht en alles tot een gelukkig einde brengt, de karakters van

Miranda en Ferdinand, dit alles is geheel Shakespeare's schepping; en dit meesterstuk, dat duidelijk doet zien, hoe de phantasie des dichters, die in zijn jongere dagen den „Midzomernachtsdroom" schiep, bij zijn aftreden van het wereldtooneel nog niets van hare kracht verloren had, is ten volle waardig de reeks zijner grootsche werken te besluiten.

Blz. 309. I. 1. 8. Vriend, drijf de matrozen aan; flink aangepakt, of wij loopen op het strand; vlug, vlug! *Good, speak to the mariners*, etc. Dat het woord *good* hier door „vriend" moet vertaald worden en niet door „goed!" behoeft wel geen betoog. — Aangaande dit geheele tooneel zij opgemerkt, dat het met groote kennis van zeemanschap geschreven is en in zeer weinige woorden het geheele beloop der schipbreuk duidelijk voor oogen stelt. Hier blijkt, dat de stormwind het schip op het strand aandrijft; een oogenblik later wordt het bramzeil, het topzeil, ingenomen; daarna de bramstreng gestreken, eene toen nieuwe handelwijze, met name in de nabijheid van de kust in toepassing te brengen, waardoor het schip van boven lichter wordt en minder lijwaarts afdrijft; tevens wordt getracht met behulp van het groote zeil tegen den wind in te wenden en bij den wind in het ruimer sop te komen; een oogenblik later wordt dit beproefd door het bijzetten van twee andere benedenzeilen; doch te vergeefs, het schip weigert te loeven en wordt op het strand gedreven.

Blz. 314. I. 2. 15. O dag van wee! enz. De gewone, overgeleverde tekst luidt: Pros. *Tell your piteous heart, There's no harm done.* — Mir. *O, woe the day.* — Pros. *No harm. I have done* etc., zoodat Prospero zegt: „Zeg uw meewarig hart: Geen ramp viel voor" (of: „Geen leed geschiedde"), waarop Miranda, vreemd genoeg na dezen troostgrond, uitroept: „O, dag van wee!" en Prospero herneemt: „Geen ramp (of „Geen leed"). Niets deed ik" enz. Veel natuurlijker is het zoo, volgens Elze's verbetering, Miranda met hare weeklacht haren vader in de reden valt, alvorens deze haar heeft kunnen troosten; zoodra haar vader gezegd heeft: *tell your piteous heart*, roept zij uit: *O woe the day!* en op het vertroostend zeggen van haar vader: *There 's no harm done*, vraagt zij verbaasd en verrast: *No harm?* waarop Prospero herneemt: *I have done nothing* etc. Deze gissing van Elze is in de vertaling gevolgd.

Blz. 316. I. 2. 67. Ik bid u, let wel op! Prospero wil onder zijn verhaal zijne dochter doen insluimeren, om daarna aan Ariel zijne bevelen te geven en beproeft hierom herhaalde keeren, hoeverre hare slaperigheid gevorderd is; men zie r. 186: „gij kunt niet anders!"

Blz. 319. I. 2. 145. Een'ge mijlen in zee. Men bekommere er zich niet om, of Sh. Milaan als een zeestad voorstelt. Wien dit mocht hinderen, hij bedenke, dat men van Milaan gemakkelijk naar Piacenza en van daar op de snelstroomende Po in zee geraakt. In dit stuk vrage men niet naar zulke bijzonderheden: het eenvoudigste is, dat men Milaan tot eene stad aan zee omtoovere en wel aan de westkust van Italië, aan dezelfde zee, die bij de vaart van Tunis naar Napels bevaren wordt.

Blz. 320. I. 2. 152. Een cherub waart gij. Men bedenke, dat Shakespeare zich een cherub steeds als een kind, een cherubijntjen, voorstelt; men vergelijke Macbeth, I. 7. 22., Koopman van Ven. V. 1. 62., K. Hendrik VIII. I. 1. 23, Othello, IV. 2. 63.

Ald. I. 2. 169. Nu rijs ik op. *Now I arise.* De folio schrijft deze woorden aan Prospero toe, en dan zijn zij moeilijk te verklaren; men heeft daarom ook de tooneelaanwijzing ontworpen, dat Prospero zijn mantel weer opneemt. Men volge veeleer, zooals ook Elze doet, den voorslag van Blackstone, die deze woorden aan Miranda toekent en zoo elke moeilijkheid wegneemt. Miranda, die onder het verhaal haars vaders met een onweerstaanbare slaperigheid te kampen had, wil thans, nu het ten einde loopt, opstaan, doch haar vader zegt haar te blijven zitten. Aan het eind van het verhaal valt zij in slaap en dan eerst slaat Prospero, terwijl hij zijn dienaar roept, zijn toovermantel weer om, zooals voldoende blijkt uit de woorden van r. 187: *I am ready now;* „Nu ben ik gereed."

Blz. 323. I. 2. 229. Van der Bermuden stormig strand. Van de Bermudas-eilanden is reeds in het begin dezer aanteekeningen gesproken. Daar zij voor de woonplaats van booze geesten gehouden werden, zal de van daar gehaalde dauw hebben moeten dienen, om er door tooverkunst boos weder mede te maken.

Blz. 324. I. 2. 240. Twee glazen ruim. Twee uren, naar het uurglas, een zandlooper voor een vol uur, berekend. — Bij de zeevaart is een glas een half uur.

Ald. I. 2. 250. Vergeet ge alweer, uit welk een pijn ik u bevrijdde? Volgens het oude volksgeloof huisden de gevallen geesten deels in de lucht, deels in de wateren, in het

vuur, in grotten enz. De aardgeesten, die in dit stuk als pijnigers van Caliban genoemd worden, heetten de boosaardigste, terwijl de luchtgeesten, waartoe Ariel behoort, voor de goedaardigste gehouden werden. De mensch kon zich deze geesten door tooverkunst dienstbaar maken, doch zij schikten zich niet gaarne in deze heerschappij. Vandaar, dat ook Ariel, de lieveling van zijn meester, er steeds naar haakt vrij te zijn en in zijn element terug te keeren.

Blz. 326. I. 2. 284. Ja Caliban, haar zoon. De naam van Prospero's woesten slaaf is een letterkeer van *Canibal*, dit laatste woord in de Spaansche spreektaal gevormd uit *Cariba* of *Caribal*, d. i. Caraibe.

Blz. 328. I. 2. 326. Kabouters. Het hier in 't Engelsch gebezigde woord *urchins* kan zoowel door „kabouters" als door „egels" vertaald worden. Als dieren, die vooral 's nachts te voorschijn komen, werden zij ook gerekend, met duivelsche machten in verband te staan; evenzoo de pad, tor en vleermuis van regel 340.

Blz. 329. I. 2. 349. O ho! ho! ho! De vaste en karakteristieke uitroep des Duivels in de oud-Engelsche mysteriespelen en moraliteiten.

Blz. 330. I. 2. 373. Setebos. Volgens oude reisverhalen een godheid der Patagoniërs.

Ald. l. 2. 378. Hebt ge elkaâr begroet, gekust enz. In- oud-Engeland was het gewoonte, dat de danser na den dans zijne dame kuste. Zie Kon. Hendrik VIII. I. 4. 96. Sh. laat hier deze gewoonte ook bij de geestenwereld in zwang zijn.

Blz. 333. I. 2. 437. Den hertog van Milaan, diens eedlen zoon. Van dezen zoon is verder in het stuk geen sprake.

Blz. 339. II. 1. 13. Zoo aanstonds zal het slaan. Zakuurwerken met slag worden reeds in 1511 vermeld; later gaf de Fransche koning Frans II er een aan Maria Stuart.

Blz. 342. II. 1 76. Niet sinds den tijd van de weduwe Dido. Dido, koningin van Carthago, was in Sh.'s tijd bij het publiek zeer wel bekend, niet alleen uit de oude Engelsche gedichten van Gower en van Chaucer, maar ook, en vooral, uit een tooneelstuk van Nash en Marlowe, *Dido, Queen of Carthage* geheeten.

Blz. 343. II. 1. 86. Dan Amphion's wonderharp. In het oorspronkelijke staat alleen: „dan de wonderharp" of „dan de wonderdoende harp"; de harp, of lier, van Amphion wordt bedoeld, op wier klanken de steenen zich samenvoegden tot den opbouw van Thebe's muren.

Blz. 346. II. 1. 147. Bij 't reg'len van mijn staat enz. De utopische regeeringsplannen, welke door Gonzalo hier op satyrische wijze worden voorgedragen, zijn, gedeeltelijk zelfs woordelijk, ontleend aan Florio's vertaling van Montaigne's Essays; men vergelijke Boek I, hoofdstuk 30, *On the Caniballes*, afgedrukt b.v. in Delius inleiding tot zijne uitgave van dit stuk. Het exemplaar van Florio's vertaling, dat in het bezit is geweest van Shakespeare, is bewaard gebleven; het is van zijne naamteekening voorzien en bevindt zich in de bibliotheek van het Britsch Museum.

Blz. 348. II. 1. 184. ARIEL *komt op, onzichtbaar.* Ariel was natuurlijk, evenmin als Banquo's geest in Macbeth, niet onzichtbaar voor de toeschouwers, maar moest het gedacht worden voor de spelers op het tooneel. Om aan te duiden, dat een persoon onzichtbaar was voor zijne medespelers of voor een deel er van, diende in Sh.'s tijd een zeer eenvoudig middel, een bepaald gewaad of een gewaad van bepaalde kleur, *a gown for to go invisible.* Als iemand dit aan had, wisten de toeschouwers, waar zij zich aan te houden hadden.

Ald. II. 1. 185. De fakkel-vogeljacht. Deze soort van jacht viel in Sh.'s tijd zeer in den smaak; ook in een stuk van Decker, van 1605, vindt men haar vermeld. Men vindt haar beschreven in een boek van Markham Hunger over de vogeljacht, van 1655. Delius deelt in zijne inleiding de beschrijving er uit mede.

Blz. 352. II. 1. 246. Onbereikbaar nu wonend. Het oorspronkelijke heeft: *she that dwells ten leagues beyond man's life;* „zij, die tien mijlen achter eens menschen leven woont" d. i. tien mijlen verder, dan een mensch in zijn leven komen kan.

Blz. 357. II. 2. 28. Was ik nu, zooals laatst, in England enz. In Sh.'s tijd wekte de tentoonstelling van vreemde zeegedierten, ja van hunne afbeeldingen, of ook van Indianen, levend of dood, opgezet of in was nagebootst, bijzonder den kijklust der Londenaars op en deed hun het geld uit den zak springen.

Blz. 360. II. 2. 102. Ik wil wegloopen; ik heb geen langen lepel. Zinspeling op het oud-Engelsche spreekwoord: „Wie met den duivel wil eten, moet een langen lepel hebben."

Ald. II. 2. 111. Maankalf. Men meende vroeger, dat de maan een slechten invloed kon hebben op het verstand der kinderen; een domkop werd daarom ook wel een *maankalf* genoemd; evenzoo kon de maan van invloed zijn op de gedaante, en dit is hier bedoeld, zoodat *maankalf* een misvormd wezen, een monster beteekent.

Blz. 361. II. 2. 134. Nu, kus het boek. De flesch moet hier het boek, den bijbel, vervangen, die in Engeland bij het afleggen van een eed gekust wordt.

Blz. 362. II. 2. 141. Ik was indertijd de man in de maan. De man in de maan, voorgesteld met een bos van doornstruiken op den rug en een hond aan de hand, was een vaste komieke figuur van het oud-Engelsch tooneel. Sommigen hielden hem voor den Israëliet, die op sabbath hout las en hierom gesteenigd werd (4 Mos. XV, 32), anderen voor den broedermoorder Kaïn.

Blz. 373. III. 2. 69. Zoodat ge een nagel hem door 't hoofd kunt slaan. Men kan hier denken aan Jaël en Sisera (*Boek der Richteren*, IV, 21); het is ondertusschen ook mogelijk, ja waarschijnlijk, dat deze wijze van dooden op het tooneel meer voorkwam; Heywood spreekt er van in zijne *Apology for Actors* (1612).

Ald. III. 2. 71. Geplekte zotskap. Trinculo staat als nar te boek en draagt als zoodanig een pak met bonte lappen.

Blz. 374. III. 2. 100. Dat ge eerst zijn boeken kaapt. Zonder deze is geen geestenbezwering mogelijk.

Blz. 376. III. 2. 136. Het afbeeldsel van Niemand. Een soort van kabouterfiguur, die als de heer Niemand meermalen op uithangborden en de titels van gedrukte volksliedjes voorkwam.

Blz. 377. III. 2. 161. Wil je komen? Men achte deze woorden van Trinculo tot Caliban gericht. Anders dient men aan te nemen, dat Stefano ze tot Trinculo spreekt.

Blz. 378. III. 3. 3. Een doolhof is de weg. Reeds in de zestiende eeuw werden er in Engeland doolhoven aangelegd.

Blz. 380. III. 3. 44. Bergbewoners met kossems als een stier. De opzienbarende berichten aangaande Alpenbewoners met kropgezwellen worden hier als het ware op eene lijn gesteld met de reisverhalen, die van allerlei vreemde monsters spreken; die van Maundeville waren wegens hunne mededeelingen, monsters betreffende, bekend. In *Hackluyt's* Reizen, in 1598 in Engeland verschenen, wordt gewaagd van een volk, waarbij het hoofd niet boven de schouders uitkomt. De schrijver voegt er bij: „Men zegt, dat zij hun oogen in de schouders hebben en hun monden midden op de borst."

Ald. III. 3. 48. Elk, die vijf voor één zijn leven heeft verzekerd. *Each putter-out of five for one.* Met andere woorden: ieder reiziger naar verre landen. De uitdrukking heeft hierop betrekking, dat iemand, die een groote, dus met gevaar verbonden

reis ging ondernemen, vaak een somme gelds uitleende, die hij bij behouden terugkeer met hoogen interest terugontving, maar die in het tegenovergestelde geval vervallen was aan hem, die de geleende som in bewaring had. Het was dus een soort van levensverzekering, of veeleer een hazardspel. Voor verre en gevaarvolle reizen werd er wel eens het 4- of 5voud van het uitgeleende kapitaal terugbetaald.

Ald III. 3. 52. *De maaltijd verdwijnt als door een tooverslag.* Hoe eenvoudig het tooneel in Sh.'s tijd ook mocht ingericht zijn, voor zulk een plotseling doen verdwijnen schijnen de inrichtingen aanwezig geweest te zijn. Trouwens, in de huizen van verscheidene Engelsche en Fransche grooten waren, reeds in de vijftiende eeuw, inrichtingen aangebracht om geheel aangerichte tafels te laten verschijnen en verdwijnen.

Blz. 386. IV. 1. 55. De sneeuw, blank, koud enz. Met de sneeuw bedoelt Ferdinand natuurlijk zijn eigen kuischheid.

Blz. 387. IV. 1. 69. *Een maskerspel.* Maskerspelen waren kleine allegorische vertooningen, waarin spreken, zang en dans elkander afwisselden; de personen, die vermomd optraden, behoorden vaak tot de hoogere standen. De maskerspelen waren meestal gelegenheidsstukjes. Koningin Elizabeth hield er veel van en zij werden dikwijls aan haar hof, met veel pracht, gegeven. Ben Jonson had veel naam als dichter van maskerspelen.

Ald. IV. 1. 70. De luchtgodin. Juno, de godin, aan wie de pauw heilig is en die de huwelijken zegent.

Blz. 388. IV. 1. 89. Pluto. Pluto, die Proserpina, Ceres' dochter, schaakte en naar de onderwereld ontvoerde, wordt hier in het oorspronkelijke *dusky Dis*, de duistere Dis, geheeten.

Ald. IV. 1. 102. Ik ken haar gang, Vergilius: *Et vera incessu patuit dea.*

Ald. IV. 1. 106. Eer en rijkdom, huw'lijkszegen. Ook in het oorspronkelijke zijn al de regels van dit lied slepend.

Blz. 389. IV. 1. 124. Mijn lieve, stil! Juno en Ceres fluisteren ijv'rig, — zie! *Sweet, now, silence!* etc. Deze regels worden evenals de volgende twee in alle uitgaven aan Prospero in den mond gelegd, die ze dan op een zeggen van Ferdinand zou doen volgen. Hier is de gissing van Elze gevolgd, die de eerste twee regels aan Miranda toekent.

Blz. 390. IV. 1. 137. „Hop, hop, hop!" beginn' de dans met lust. *And these fresh nymphs encounter every one in country footing.*

Blz. 394. IV. 1. 221. O koning Stefano, o heer, o waardige Stefano. *O king Stephano! O peer! O worthy Stephano!* Een duidelijke toespeling op het oude volksliedjen, aangehaald in Othello, II. 3. 92, en beginnende: *King Stephan was a worthy peer.*

Blz. 395. IV. 1. 236. Nu is het wambuis onder de lijn. Het volksgeloof bestond, dat personen, die de linie passeerden, het haar verloren tengevolge van heete koortsen, door het warme klimaat veroorzaakt.

Blz. 309. V. 1. 37. Wrange kringen. De hier bedoelde kringen zijn ronde plekken in weilanden, die zich door een frisscher groen van andere gedeelten des grasvelds onderscheiden. Hun ontstaan werd aan de rondedansen der Elfen toegeschreven. Hier wordt er van gezegd, dat hun groen den schapen niet mondt.

Blz. 400. V. 1. 88. Bloemsap puur ik als de bij. De juist weer gehoorde belofte, dat hij weldra vrij zal zijn, ontlokt aan Ariel deze juichtoonen, waarin hij zijn vrij leventjen schetst. Zijn verlangen naar vrijheid blijkt ook zijn herhaald vragen aan Prospero, of deze over hem tevreden is.

Blz. 401. V. 1. 96. Zoo, zoo, zoo! Uitingen bij de hulp, die Ariel aan Prospero bij het aankleeden bewijst. Prospero is nu geheel gereed.